

EL SETMANARI *L'OPINIÓ*

I LA FUNDACIÓ D'ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA (1928-1931)

JAUME GUILLAMET LLOVERAS

Gener de 1931

El primer cartell propagandístic de *L'Opinió*, obra d'Helios Gómez, mostrava com «*un obrer tremolava una bandera d'emancipació*» amb el nom del setmanari.

EL SETMANARI *L'OPINIÓ*

I LA FUNDACIÓ D'ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA (1928-1931)

EL SETMANARI *L'OPINIÓ*

I LA FUNDACIÓ D'ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA (1928-1931)

JAUME GUILLAMET LLOVERAS

BARCELONA, SETEMBRE DE 2021

A la memòria del besavi Narcís Lloveras Plaja,
membre de l'Ateneu Pi i Margall de la Bisbal d'Empordà,
que fou dels qui s'adheriren al Manifest d'Intel·ligència Republicana,
promogut per *L'Opinió*.

FUNDACIÓ JOSEP IRLA

historia@irla.cat

EDITOR

JOSEP VALL

EQUIP EDITORIAL

JOAN ALMACELLAS

CARME PUJOL

CORRECCIÓ LINGÜÍSTICA

SOFIA LOZANO

DISSENY ORIGINAL

JORDI VINYETS

IMPRESSIÓ

GRÀFIQUES CUSCÓ

ISBN

978-84-09-32710-2

DIPÒSIT LEGAL

B 13828-2021

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

Aquest llibre ha comptat amb el suport
de la Generalitat de Catalunya.

Són rigorosament prohibides, sense l'autorització escrita
dels titulars del copyright, la reproducció total o parcial
d'aquesta obra per qualsevol procediment i suport,
incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic,
la distribució d'exemplars mitjançant lloguer o préstec
comercial, la inclusió total o parcial en bases de dades
i la consulta a través de la xarxa telemàtica o d'internet.
Les infraccions d'aquests drets estan sotmeses
a les sancions establertes per les lleis.

BIBLIOTECA DE CATALUNYA - DADES CIP

Guillamet Lloveras, Jaume, autor

El setmanari L'Opinió i la fundació d'Esquerra Re-
publicana de Catalunya (1928-1931)

Bibliografia. Índexs
ISBN 9788409327102

I. Títol

1. Esquerra Republicana de Catalunya - Història 2.
Opinió (Barcelona, Catalunya : 1928) - Història 3.
Premsa política - Catalunya - Història - S. XX
070.489:329.23(460.23)"19"
329.23(460.23)"19"

Sumari

PRESENTACIÓ. Més que un tresor documental.....	9
JOAN MANUEL TRESSERRAS	
 EL SETMANARI <i>L'OPINIÓ</i>	
I LA FUNDACIÓ D'ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA (1928-1931)	
JAUME GUILLAMET LLOVERAS	
 INTRODUCCIÓ. El periòdic de la jove democràcia catalana.....	
1. Als homes d'esquerrers i als amants de les lletres.....	15
2. Republicans federals, liberals i socialistes	29
3. Un periòdic més assequible.....	39
4. Intel·ligència Republicana, Intel·ligència d'Esquerrers.....	49
5. L'acostament a Francesc Macià.....	65
6. La persecució de <i>L'Opinió</i>	73
7. La Conferència d'Esquerrers Catalanes	95
8. El triomf electoral.....	103
EPÍLEG. Sense enemics a l'esquerra	109
 ANNEX 1. Els 50 principals col·laboradors	114
 ANNEX 2. Articles seleccionats	132
 Fons documentals i gràfics.....	177
 Bibliografia	178
 Índex de publicacions	180
 Índex onomàstic.....	182

1930

Aquesta il·lustració d'un segador fou una de les més profusament reproduïdes a la segona etapa de *L'Opinió*.

Tot i no aparèixer mai signada, molt probablement és obra d'Helios Gómez.

PRESENTACIÓ

Més que un tresor documental

JOAN MANUEL TRESSERRAS

PRESIDENT DE LA FUNDACIÓ JOSEP IRLA

El pas del temps esborra els detalls i és un gran simplificador. 90 anys després que Esquerra Republicana de Catalunya iniciés la seva vibrant trajectòria, inevitablement i com passa a totes les famílies, hi ha un grapat d'anècdotes i uns quants fils interpretatius recurrents que s'han anat constituint en una mena de memòria oficial compartida sobre els seus orígens i antecedents.

Fruit d'una singular i laboriosa síntesi de tradicions, republicanes i d'esqueres, ERC va obtenir la immediata adhesió d'amplis sectors populars i un èxit electoral i polític d'una dimensió enorme i inesperada. Del camí que conduiria a la formació de l'organització política i a les candidatures per a les eleccions municipals del 1931 hi ha, és clar, el testimoni de documents i de la premsa coetània. Però, paradoxalment, *L'Opinió*, la publicació que no va exercir només d'espectadora i notària del procés de gestació del partit sinó que en va ser directament protagonista, no havia rebut encara l'atenció deguda com a objecte d'estudi.

L'Opinió era i és el tresor documental, encara no prou ben conegut i estudiat, que podia mostrar com havien anat la gestació i el part. Les dificultats, les polèmiques, les limitacions, els protagonismes, els girs argumentals, les relacions, les prioritats, les influències. Ha estat un regal que, coincidint amb la commemoració dels 90 anys d'ERC, Jaume Guillaumet, el principal expert en història de la premsa del país, ja hagués estat analitzant a fons la publicació. La Fundació Josep Irla volia encarregar-li un estudi monogràfic de *La Humanitat* que es pogués anar completant amb l'estudi de la resta de la premsa republicana del país. Llavors, Guillaumet, amb millor criteri, va suggerir començar pel començament; és a dir, començar per *L'Opinió*. Aquest magnífic llibre n'és el resultat.

Guillaumet fa aflorar i fa intel·ligible tota la trama de vincles i connexions entre polítics, periodistes, advocats, publicacions, partits, sindicats i entitats de les que n'emergirà ERC. I és des de la seva mirada qualificada que ens podem aproximar a la publicació que conté més claus per comprendre el significat històric de la seva irrupció. Una formació política que es va posar en marxa a Catalunya, fa 90 anys, portant de la mà la República i que, evocant-ne la memòria, es proposa ara guanyar perspectiva per conduir-la a la plena sobirania.

SURT CADA DISSABTE ~ 25 CÈNTIMS

$$\text{CMT} = \frac{S_0}{1 + S_0}$$

REFERENCES

Use your endorsement

Però si parlem de les coses realitzades de *d'èsser* per pensar en les que hem negligit i oblidat, per què nos rem a les nostres esmerces i responsabilitats al temps que la nostra vanitat creu ha fet pèrdes en fer-nos veïllir i morir.

[illegible][illegible]

Sua parca veit de l'esperit sostituinte deis catolans. Nosaltres que hi haem il·luminat exageradament, sentim espantar que l'adopció de les fórmules clàssiques, tant per da motius-la nosa gran sensibilitat (la nostra pintura moderna) com l'absència de caràcter propi (la nostra literatura modernista).

Les littératures européennes han entrat fàcilment pels llangüeraments a casa nostra. La cosa millor que n'heu tret és el nostre interès per la cultura general. Nos han parat però gairebé desapercebuts els valors morals i polítics. El nostre temperament de meridionalitat festiva ens ha portat a submergir-nos a l'augua de roses de l'estètica i ens hi heu oblidat.

Per aquesta tal el pensament europeu, continueu mantenint gairebé intacte el que podria donar un cert ordre a les coses no té cap jerarquia entre nosaltres, que somre esperit progressiu.

El nostre principi liberal indica en el respecte que mereixen les coses vives, i deriva del nostre sentit de la veritat i a la justícia.

Però aquest respecte no s'ha de reclamar únicament per les coses properes, sinó que també cal estendre-lo a les coses dels altres i en un sentit de la veritat és lògic que cal primer reclamar el respecte a l'home així com a la societat. Per aquesta tal cosa posen per demunt de tot els drets individuals i després com una conseqüència els drets de la col·lectivitat.

A casa nostra non vivrà l'una libertà
 né fermi i non demagogici usi libertari
 né ben stabiliti usi altrui.

Noialtri non gent d'equattro, tant en
 equette el factor evidente i el concetto de
 la poppetà con a l'ina dividibla de la soa
 en in due sector: dret i equette. Un
 un pais que in forma mda o mnyes exclu-
 sives i amb sistema varieta dretu ha es-
 tât dominat per gent de sempre o per les
 castes dels sers servicos; un pais on la
 classe burgesa, malgrat que els istimes
 de volentier "patral", ha abandonat l'ite-
 no volent altra possible actitud liberal, que
 de la situar-se o l'esperar; que se no pla-
 drets individuals excepten regis de no-

Qualsevol altra posició més o menys centrada en aquests moments pot convertir-se en una mena de passiva neutralitat fins i tot en el sector privilegiat i preponderant.

La posició de l'Euro Liberal arriba quan ha d'entrar a la matèria vitalista de la neutralitat amb el sectorisme.

La significación de la imagen que tiene el votante peruano es fundamental en aquellos países que, como él, son jóvenes, conegicos y en otros muchos aspectos semejantes al nuestro que destacan que tienen "El Opción". Esperamos, tal vez más que de cualquier institución, la definitiva cristalización de las ideologías que rodean la guerra civil.

Aquí así, nos proponemos en principio que "L'Officiel" dialogue un *double* interactivo: el lector interactúa con el contenido de la revista, y el contenido interactúa con el lector. Así, el lector interactúa con el contenido de la revista, y el contenido interactúa con el lector. Así, el lector interactúa con el contenido de la revista, y el contenido interactúa con el lector.

[illegible]

Credem era que amii aparţine paşilor preliminară în domeniul care s-a intrat în domeniul nostru compania în acest prim număr de "L'Oraire" de noaptea lectură la ea face către de la noaptea propoziţi. Cu toate acestea per emulând que ne tot apăsă lecţii catalane estafan d'acord amb donatiles. Ex perfectament naşional. Poteră la era hora que tot plegat delexim el toman.

pendre els seus peus alamentats a xarxes de fer concussions i de silencis pregués.

Potser si ens decidim a parlar dels i a llistar a la veu humana ens entendran millor i quedarem més convergents. Est tot bé si les nostres paraules serveixen per interpretar el pensament d'alguns amics que nos trobem entre la nostra premsa el seu origen adequat, ja podrem dir que complim alguns objectes, i si solidaritzem en l'obra de tots algun esperit o algun estament social, est ara allunyat, hauriem aconseguit molt més.

Sabem també que en tant que el nostre periòdic siguiquí una innovació, siguiquí casé també un risc. Prefereixo però éssere l'aventura i lligar la integritat dels nostres

desarjos ara a exigencia do lucro que eu
pou dirreita e la avoc illimitado condon-
condonancia.

Alab vol dir que si, malgrat les nostres previsions d'ordre econòmic, que per satisfaccions del nostre estimat i ben pogut establir, gràcies a alguns estimats amics, el lector no trobés interès en les nostres pàgines, no el començari pas pedinant ni suplicant. Era suplicant sensiblement, sense fer apèl·lacions ni a la bondat de les nostres persones ni als sagrats interessos de la ciència.

I ara, a tota els homes liberals i a tota els amics de les noves lletres. Salut.

www.lovell.com

Quem Monseñor Cárdenas vai visitar, juntamente com outros sete, são os representantes a uma torre de Valtierra. Ali, estava o sel, porque Monseñor Cárdenas não temia que pudessem matá-lo. Como não temia a Politécnica, os milicianos tinham o mesmo receio. O embaixador, o militar do Exército e os seus assessores, o grande Barrio Barrios, sempre que tinham féria de público, estavam desarmados à vez, do qual se sabia desde de longe e do terror na Cúcuta. A Atenea ficou profundamente: "Monseñor Cárdenas vai visitar do Bólo Morados, além daquela de los Cuallás, e em seguida de los Cuallás, para o El Rincón e Barrio de los Cuallás."

Fal pitjar res que Miquel Guals troba altre-
ment que els que li donen, a molta part, El
Hòsta i l'Arctur, amb les seves acrobàcies. Va
trobar algun humor. Digueu que l'humorista, amb
molt d'ironia i de bona sensació. De fet, i de tot

[illegible]

Mr. Davis has no formalized, patterned and well-defined procedure that he follows in processing a child with a hearing impairment. He said that he would refer to the hearing center in his school system. He said that the hearing center would conduct the hearing tests, but that

[illegible]

Portada

del primer número
del setmanari *L'Opinió*.
amb una il·lustració
de Feliu Elias «Apa».

L'OPINIO

INTRODUCCIÓ

El periòdic de la jove democràcia catalana

«Un cop més insistirem en què la raó d'existència de L'OPINIÓ, especialment en la seva segona etapa, ha estat la d'aconseguir la formació d'una organització d'esquerra capaç d'influir decisivament en els destins del país.»

«Resum de la setmana. El que vol L'Opinió»,
L'Opinió, 136, 6 de febrer de 1931, p. 2.

Feia tres anys de la seva aparició, el 18 de febrer de 1928. El setmanari *L'Opinió* havia reeixit en l'impuls del projecte polític més decisiu de l'esquerra catalana del primer terç del segle XX i es plaïa en remarcar-ho. La Conferència d'Esquerres Catalanes, convocada a finals de l'any anterior, enllestia els treballs preliminars i era a punt de convocar una magna assemblea de centres, periòdics i agrupaments d'arreu de Catalunya per als dies 17, 18 i 19 de març de 1931, en la que es fundaria el partit d'Esquerra Republicana de Catalunya.

El nucli fundacional estava format pels advocats Joan Lluhí Vallescà, Joan Casanelles,¹ Pere Comas i Antoni Xirau, els «quatre de *L'Opinió*».² Lluhí, Comas i Xirau formarien part del primer directori del nou partit, presidit per Macià. Cinc membres més havien estat col·laboradors del periòdic: Jaume Aiguader, Joan Casanovas i Roc Boronat, molt intensament, Marcel·lí Domingo i Lluís Companys, ocasionalment. Un total de vuit dels dotze membres. Lluhí, Comas, Casanelles, Aiguader, Casanovas, Companys i set redactors i col·laboradors més del setmanari formaran part de la candidatura a l'Ajuntament de Barcelona en les eleccions del 12 d'abril de 1931.

1 Joan Casanelles Ibarz va començar firmant Casanellas fins que va adaptar el cognom a la normativa de Pompeu Fabra, com feren també Joan Casanovas Maristany, Jaume Aiguader Miró i Pere Comas Calvet, entre altres. En fer el canvi de firma aquest darrer, el setmanari ho fa notar, així com dels qui ho han anat fent abans (*L'Opinió*, 93, 23 de novembre de 1929, p. 2). En alguns casos, com el de Comas o Comas, la grafia varia en la signatura dels articles.

2 Pere COMES CALVET. «Cinc anys de treball dintre “L'Opinió”», *L'Opinió*, 624, 4 de juny de 1933, p. 1.

L'OPINIÓ

LA LLUITA SEGUEIX

Fa prop de vuit anys que el general Primo de Rivera dissolgué i tancà les Corts espanyoles, perquè en elles es devia parlar dels tràgics esdeveniments ocorreguts en la guerra del Marroc; perquè el Parlament constituït en tribunal anava a esbrinar qui era el causant dels desastres soferts les nostres trosses a Annual i Monte Arruit, en fi, perquè es volia exigir les degudes responsabilitats al culpable.

Ara, després de vuit anys d'estar suspeses les garanties constitucionals, de règim unipersonal i despòtic, d'imperi de la força, el comte de Xauen, pretén tornar a la normalitat constitu-

cional, obrint novament el Parlament.

Amb la careta d'home democràtic i constitucional, el general Berenguer, vol confeccionar unes Corts faccioses, composades al seu gust i mesura, amb elements fabricats al Ministeri de la Governació, que no representin ningú, sense altres partidaris que la força pública. Vol un Parlament on es pugui liquidar tranquil·lament, silenciosament, les passades dictadures, on no es parli de cap mena de responsabilitats; on es pugui fer "borrón y cuenta nueva".

La Gazeta ja ha publicat el R. D. de convocatòria a Corts. Solament el senyor Matos i La Lliga Regiona-

lista es preparen per aquestes eleccions. Contràriament al que imposava el Govern, cap partit polític, cap home democràtic presentarà la seva candidatura en les properes eleccions.

Mantes vegades hem manifestat en el nostre setmanari L'OPINIÓ, la necessitat d'anar al retraïment electoral. Sempre hem cregut que no és aiant amb unes Corts monàrquiques, guanyant una votació al Parlament, la manera d'implantar el règim democràtic i republicà al nostre poble. Avui constatem amb satisfacció, la coincidència amb el nostre punt de vista de tots els partits polítics democràtics. Primer, els constitucionalistes, després els republicans i socialistes, i fins darrerament el senyor Alba, tots han coincidit en la necessitat d'abstenir-se d'anar a la propera Assemblea. Ningú d'ells no vol servir d'esquer per al joc del Govern Berenguer.

Cal, però, fer quelcom més. Ésser abstencionista, no vol dir que no s'hagi de fer res més, que s'hagi d'esperar que amb el temps ens donguin la raó. L'esperar pacíficament que es produixin nous esdeveniments és en aquests moments, tant com acatar l'actual règim dictatorial.

Ara més que mai tots els homes democràtics es deuen unir i prestar el seu ajut, per la implantació ràpida al nostre poble d'una República democràtica, amb tots els mitjans possibles, per violents que siguin.

La lluita continua; res no ha canviat. Cal no fer cas dels pessimistes, dels derrotistes, d'aquells que es diuen revolucionaris i temen la revolució, dels que no creuen amb el seu triomf perquè no s'ha guanyat a la primera embranzida, dels que sols saben criticar, però que no fan mai res. Cal confiar: res no vol dir que hagi fracassat per diverses causes el primer intent. El règim trontolla més que mai. Aportem doncs, tots, en lloc de criticar i discutir esdeveniments passats, el nostre petit esforç als que treballen per l'enfermament de l'actual règim, ajudant amb el que vuguem, per tal d'assolir el triomf de la República democràtica.

13 de febrer de 1931

Portada

de L'Opinió.

en la seva segona etapa,

amb una il·lustració

d'Helios Gómez.

Tot havia començat amb l'aparició d'aquest setmanari que es definia com a liberal i socialista i que volia acabar amb el silenci polític de l'oposició a la dictadura del general Miguel Primo de Rivera, que ja durava quatre anys i cinc mesos. Era el periòdic de «*la jove democràcia catalana*», la que aixecava la veu enmig del silenci dels partits existents, com assenyalava en fer el primer any i iniciar una orientació més adreçada al món obrer.³ El primer any no havia estat fàcil i la limitació dels recursos econòmics ha fet perdre la col·laboració d'un grup d'escriptors i periodistes professionals que aquell mateix gener de 1929 passen a col·laborar amb el nou setmanari *Mirador*.

A partir del número 50, hi ha alguns canvis visibles: una reducció del format gran inicial —495 x 350 mil·límetres, de vuit pàgines a quatre columnes— i del preu de venda —de 25 a 15 cèntims— per fer-lo més accessible al públic treballador; i una definició política més precisa, subratllada per l'article editorial a la primera pàgina de cada número.

La retirada del sector cultural i «*centrista*»,⁴ fa més evident la inclinació esquerrana de *L'Opinió*, que manté la tribuna oberta a anarco-sindicalistes i comunistes. Malgrat la crida pública a donar suport econòmic al periòdic destinat «*a la formació ideològica del nostre poble*», *L'Opinió* plegarà en silenci, sense arribar a complir dos anys. L'últim número és de 14 de desembre de 1929.

La segona etapa de publicació, evocada en la cita inicial, comença el maig de 1930, amb la incorporació de nous col·laboradors i la formulació del projecte polític que, passat l'estiu, es concreta en la convocatòria de la Conferència d'Esquerres Catalanes. Hi ha una nova aportació de recursos que permet millores: amb un format més petit de 325 x 220 mil·límetres, *L'Opinió* pot ampliar el nombre de pàgines a setze, publicar més gravats i incorporar la impressió a dues tintes, negra i vermella, a la primera i última pàgina i a les centrals. A més d'avançar el dia d'aparició de dissabte a

divendres de cada setmana, el preu de l'exemplar passa a ser de 20 cèntims, recuperant-ne cinc dels que s'havien rebaixat del preu inicial.

Fa menys de quatre mesos de la renúncia del dictador Primo de Rivera, el 30 de gener de 1930, que poc després ha mort a París, i *L'Opinió* accentua el to de periòdic polític que propugna una revolució.⁵ Així ho proclama, malgrat la vigilància de la censura dels governs successius del general Dámaso Berenguer i de l'almirall Juan Bautista Aznar-Cabañas: fer caure la monarquia i instaurar una República Federal en la que Catalunya vegi reconeguda la seva personalitat política i cultural.

3 Editorial: «Davant del número 50 de *L'Opinió*», *L'Opinió*, 49, 19 de gener de 1929, p. 1.

4 Joan B. CULLA. *El catalanisme d'esquerra (1928-1936)*, p. 17-18.

5 «Editorial: Eleccions...? No!», *L'Opinió*, 100, 23 de maig de 1930, p. 1.

EL FUET

Els que signaren el manifest d'amor a Espanya...

—Nosaltres som dels intel·lectuals catalans que ens hem venut al Directori per cinquanta pessetes. Doncs bé. Per deu rals més li portarem la dona i les filles!

5 de maig de 1927

El Fuet

publicació satírica
que efímerament
edità a l'exili el grup
de republicans catalans
que un any després
impulsaria
el setmanari *L'Opinió*.

Als homes d'esquerra i als amants de les lletres

1

L'origen de *L'Opinió* és un petit grup de catalans que han publicat a París l'efímer setmanari *El Fuet*, el maig de 1927, promogut per Casanelles, Comas, Casanovas i el periodista Domènec de Bellmunt,⁶ pseudònim de Domènec Pallerola, exiliat des de 1924 i corresponsal de *La Publicitat*.⁷ El grup de *L'Opinió*, «*el fundàrem en Pere Comas i jo*», diu Casanelles,⁸ un jove advocat de l'alta burgesia financera, que amplia estudis a la capital francesa, per recomanació de Joaquim Lluhí Rissech, antic dirigent de la Unió Federal Nacionalista Republicana.

Sembla que la idea de fundar una publicació política és de Comas, bé que Joan Lluhí Vallescà, fill de l'anterior, sigui de seguida el líder d'un grup amb rols ben diferents i complementaris:

«*El simpàtic pagador (Joan Casanelles, del 1904), l'espavilat estudiós amb cantó aventurer (Antoni Xirau, del 1898), el dolç de tracte (Pere Comas, del 1892) i l'arxauxat líder de cuadrilla, el torero nat, que naturalment fou Joan Lluhí (del 1897).*»⁹

Fent de passant al bufet de Lluhí pare, Casanelles coneix Comas, que l'introdueix entre els cercles de l'exili català i espanyol de la capital francesa. Un

6 Domènec de BELLMUNT. «Evocació de *L'Opinió* setmanari», *L'Opinió*, 624, 4 de juny de 1933, p. 59.

7 *La Publicitat* és el nom adoptat l'1 d'octubre de 1922 pel diari republicà *La Publicidad*, fundat a Barcelona el 1878, en ser adquirit per membres d'Acció Catalana i passat del castellà al català. Jaume GUILLAMET LLOVERAS. «Significació històrica de La Publicitat en els grans canvis del periodisme català», *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, XXIX, 2018, p. 41-52; Josep Maria HUERTAS (dir.): *Dos-cents anys de premsa diària a Catalunya, 1792-1992*, p. 185-186; Joan TORRENT i Rafael TESIS: *Història de la premsa catalana*, vol. I, p. 472-476.

8 *Joan Casanelles i Ibarz (1904-1936). Memòries i biografia*. A cura de Joan B. Culla i Clarà, p. 29. Aquest llibre és la font directa més extensa sobre la vida de *L'Opinió*.

9 Enric UCELAY-DA CAL i Arnau GONZÁLEZ I VILALTA. *Joan Lluhí i Vallescà. L'home que va portar la República*, p. 56-57.

REFERENCES

dels llocs de trobada és la penya del Cafè Les Deux Magots, freqüentada per Casanovas, Bellmunt, Jaume Miravittles, Josep i Enric Fontbernat, Ramon Xuriguera, Alfons Maseras, Joaquim Maurín, Apel·les Fenosa, Daniel Rebull, Marcel·lí Domingo, Víctor Hurtado, Josep Clapés —estudiant mort prematurament— i Xavier Regàs, entre altres.

Comas i Casanelles visiten Francesc Macià, empresonat a La Santé, li lliuren un xec de suport econòmic portat de Barcelona i Casanelles n'hi portarà un altre abans d'assistir, el gener de 1927, al judici pels Fets de Prats de Molló.¹⁰ Allà on no arriben les remeses envia- des pel seu pare, s'hi afegeixen les aportacions de l'industrial Pere Sacrest,¹¹ conegut de Bellmunt, i de Comas¹² i altres com Josep Maria Trias de Bes i Antoni Miracle, membres de la Lliga Regionalista.

El Fuet —del que només es coneix el número 1 de data 5 de maig— és enviat als subscriptors des de França, amb un contingut nacionalista i republicà que no passaria la censura, quan la dictadura de Primo de Rivera és en el quart any. A diferència de *Le Courrier Catalan*,¹³ periòdic informatiu en francès sobre la cau-

sa catalana, *El Fuet* està destinat a un públic català.¹⁴ Ajudat per Casanovas a París i Comas des de Barcelona, Bellmunt és el director i administrador d'*El Fuet*, que té la seu a la cambra d'hotel de Casanelles. No obstant els enviaments dissimulats en envasos de formatge, la policia espanyola els descobrí i les autoritats franceses prohibiren el periòdic, després de sengles amenaces i registres al domicili barceloní de la família Casanelles i a la seva cambra d'hotel.

A més de Casanovas, antic diputat de la Mancomunitat i membre del Partit Republicà Català de Lluís Companys, perseguit i empresonat dues vegades per la dictadura, també és exiliat Josep Pla, enviat de *La Publicitat* per Europa, que fugí d'una denúncia per un article a *El Día*¹⁵ de Palma de Mallorca. Altres col·laboradors de l'efímer periòdic parisenc són Carles Esplà, secretari del novel·lista republicà valencià Vicente Blasco Ibáñez i corresponsal de diaris madrilenys, i el mestre Ramon Xuriguera que té una beca de la Junta de Ampliación de Estudios de Madrid.

Uns mesos després, tots ells participen de la posada en marxa de *L'Opinió*, llevat d'Esplà, formant una redacció parisenca en la que dominen els exiliats pels complots de Garraf i de Prats de Molló com Josep Fontbernat, Jaume Miravittles, Ramon Fabregat, Abelard Tona, Emili Granier-Barrera i el comunista Jordi Arquer.

Els joves advocats del bufet de Joaquim Lluhí Rissech —el fill Joan Lluhí Vallescà, Comas i Casanelles, que torna a Barcelona a inicis de 1928— es relacionen amb una tertúlia de joves republicans de l'Ateneu Barcelonès de la que formen part el també advocat Antoni Xirau i el periodista Joaquim Ventalló, secretari de redacció de *La Publicitat*, també considerat un dels pares fundadors amb els ja esmentats «quatre de *L'Opinió*».

10 Joan Casanelles i Ibarz..., p. 29-35.

11 Pere Sacrest Dusol (Les Planes d'Hostoles 1888-1972), empresari tèxtil que feu estudis a Alemanya, França i Anglaterra, fou alcalde d'aquest poble de 1918 a 1923, que fou destituït per Primo de Rivera, i de nou durant la Segona República. Fou membre d'Acció Catalana. Casanelles només en dóna nom i cognom, però entenem que es tracta d'aquesta persona. Les dades biogràfiques són a Xavier VALERI: «Pere Sacrest, empresari i mecenes», *Diari de Girona*, 7 de maig de 2012, p. 7.

12 Pere COMES CALVET. «Cinc anys de treball dintre "L'Opinió"», *L'Opinió*, 624, 4 de juny de 1933, p. 1.

13 A la Biblioteca de Catalunya es conserven 77 números de *Le Courrier Catalan: gazette d'information bi-mensuelle*, de 15 de maig de 1924 a 1 de setembre de 1927. Nasqué «pour faire connaître aux public et informer les journalistes et les hommes politiques d'un problème qu'ils ne peuvent ignorer plus longtemps», aquest periòdic és dirigit inicialment per François Jean-Desthieux (Saint-Étienne, 1895 - Montpellier, 1944), periodista i escriptor francès bon coneixedor de la qüestió catalana. Finançat per Francesc Cambó i inspirat per Joan Estelrich, és dirigit per Alfons Maseras amb Bellmunt com a secretari, segons Joan Casanelles i Ibarz..., p. 39-41.

14 Estat Català també publica a París un *Butlletí de Catalunya*. Entre l'exili espanyol, hi ha publicacions com *España con honra* de Blasco Ibáñez i *Hojas Libres* dirigida per Eduardo Ortega y Gasset, segons Joan Casanelles i Ibarz..., p. 39-40.

15 *El Día* és un diari nascut a Palma de Mallorca el 31 de maig de 1921, propietat de l'empresari Joan March. Pla fou processat militarment per un article sobre l'abandonament del Marroc publicat el 29 de juliol de 1924, segons Lluís BONADA. Josep Pla, p. 66-68.

L'OPINIÓ

SURT CADA DISSABTE

25 CÈNTIMS

Redacció i Administració:
CARRER ARIBAU, 75
TELÈFON G. 1440

Propòsit

Després d'algunes setmanes de preparatius cercant la condensació d'una idea nascuda del desig de servir l'interès social, hem cregut que havia arribat el moment de posar-nos en contacte amb el públic, per oferir-li el fruit dels nostres treballs i anunciar-li els nostres propòsits.

Anem a fer un nou periòdic. Intentarem dotar d'un nou matís el nostre sistema periodístic. O, potser, diríem millor, tractarem de restablir un matís vell.

Un afany excessiu de novetat, el fetitxisme de la darrera aparició en el món de la cultura, o de la política o de la literatura, han pogut distreure'ns de la nostra humil situació i envellir prematurament el que per a nosaltres poden significar les paraules democràcia, república, liberalisme, internacionalisme, socialisme, l'essència de les quals no ha assimilat prou bé encara el nostre cos social. Avui, però es veu clar que el restabliment d'aquests valors vells pot significar una sòlida posició d'avantguarda. El nostre propòsit no és pas en aquest moment el d'assenyalar un programa definit i concret, sinó de posar en circulació aquests valors, segurs que poden influir favorablement en la nostra vida.

L'absència d'aquests principis ha fet que a casa nostra s'hagi tractat d'eludir el franc plantejament d'un conjunt de problemes d'ordre moral, literari, polític i social, debatuts arreu del món. S'ha parlat sempre de qüestions prèvies per a explicar el seu anormal aforament. S'ha invocat reiteradament un programa mínim inspirat en una conveniència col·lectiva. Avui, però, es poden veure clars els defectes d'aquesta tàctica. És evident que la conveniència invocada no ha estat sempre general. Sovint ha afavorit excessivament una escola, un partit, un home... Sovint ha protegit una riquesa material, a despesa d'un patrimoni moral.

La resta del que podríem anomenar el nostre propòsit específic es desprèn de la significació i dels mèrits dels homes que han de treballar junts en aquesta obra que anem a iniciar. Els uns són ben coneguts, gairebé familiars al lector català. Altres, malgrat llur nom il·lustre, creiem que han estat objecte d'una injusta preterició que volem reparar. Hi ha encara alguns noms de gent jove tot just iniciada al periodisme que aportarà al periòdic les dots del seu entusiasme.

Pels uns i pels altres, L'OPINIÓ aspira a ésser llur òrgan d'expressió, desproveït de totes les limitacions, evitables en les actuals circumstàncies.

Ara el públic dirà si hem estat encertats en els nostres propòsits i si L'OPINIÓ respon, com creiem, a un veritable estat d'esperit de la nostra col·lectivitat, a la qual venim a servir.

La literatura

Res com la literatura, sobretot d'ençà que la impremta en permet l'amplíssima difusió, no reflecteix millor la manera d'ésser d'un poble. Recíprocament, cap influència com la de la literatura no és tan efectiva.

Davant del primer fet, què caldrà pensar del nostre poble? Recordem la producció literària catalana contemporània; remarcarem tot seguit—hom se n'ha lamentat sovint—que la literatura catalana pateix d'una penúria extrema d'obres d'imaginació (contes i novel·les), sobretot al costat d'una producció bibliogràfica en altres branques que no dubtem gots a trobar il·limitada, però davant la qual no fa sinó ressaltar més la penúria literària en aquells gèneres abans esmentats. És que el nostre poble no llegeix sinó obres de ciència i erudició? Ens costa de creure-ho. Normalment, a tot arreu—i no veiem per què nosaltres hàgim de constituir una excepció—la quantitat més important de llibres la dona la literatura.

Es molt natural que es publiquin novel·les sense cap valor literari, i que aquesta sigui precisament els llibres que assolixin més difusió. Ho trobem perfectament normal. El dia que no es vengui ni un sol llibre de Folch i Torres ni de Clavés i Elmerich i que els lectors (d'ambdós sexes)

d'aquesta autors difosos llegissin l'*Odissea* i el *Fanet*, ens rodaria el cap i creiem arribar la vinguda de l'Anticrist.

Totbon ha de tenir el seu nutriment de lectura, el lector de fullatons horripilants (fals que encara no s'ha explotat en català), el de novel·les dites blanques, i un sector vastíssim de lectors que es troba a hores d'ara, la major part dels dies de l'any, sense saber què llegir.

Volem afavorir, en aquest sector de lectors i els autors que per a ell produeixen. A l'autor, publicant contes i novel·les, que guardi en el calaix; al lector, proporcionant-li manera de llegir-los. Creem un òrgan on l'autor independent pugui publicar obres independents. Digu'n el que es vulgui, una cosa així feia falta.

I aquí hauríem d'entrar a parlar del segon fet que esmentàvem al començ d'aquesta nota: el de la influència de la literatura. Però aquesta, creiem, ja l'anirem veient. Val dir això que farem literatura tenaçment, impossibilitats de poder fer altres coses?

Literàriament tendenciosa, si, ho declarem francament, perquè l'eclecticisme, portat a certs extrems, no és més que un sistema de concedir categoria a coses que no en tenen cap.

... prou per ara. Més que d'omplir-nos la boca prometent, creiem en l'eficàcia de demostrar amb fets.

Gener de 1928

Portada d'un prospecte promocional del setmanari *L'Opinió*, previ a la seva sortida als quioscos amb un dibuix de Serra. FJL

La relació del grup originari amb Joaquim Lluhí Rissech lliga el periòdic amb la tradició del Centre Nacionalista Republicà i la UFNR. Comas i Casanelles han estat a Brussel·les per explicar el projecte a Macià i el seu inseparable Ventura Gassol. Per l'amistat adolescent de Casanelles amb Víctor Hurtado, primer administrador, hi ha també una relació amb el pare d'aquest, Amadeu Hurtado, exdiputat i membre d'Acció Catalana.¹⁶

Altres noms lligats al nucli fundador de *L'Opinió* són Ignasi Armengou, un dels fundadors de la revista socialista *Justícia Social*,¹⁷ Just Cabot, redactor en cap de *La Nova Revista*,¹⁸ i Amadeu Bernadó, tipògraf procedent d'Estat Català que aquest mateix any participa en la fundació del Partit Comunista Català.

L'amo de *L'Opinió*, en expressió encomiàstica de Cèsar-August Jordana,¹⁹ és Joan Casanelles,²⁰ «*el nostre amic i inspirador [que] vol quedar-se amb la responsabilitat i les angúnies*», mentre que «*en qüestió de repartir, només vol repartir beneficis*». Sense cap experiència anterior en el món del periodisme, el fill Lluhí és el

director durant els dos primers anys, substituït primer per Comas i, ja el 1930, per Armand Otero, que també és l'administrador. Comas, el més gran del grup, havia escrit a *El Cim d'Estela*,²¹ *El Castell Bergadà*²² i en alguns altres periòdics de la comarca de Berga.

A més de l'experiència de redacció aportada per Armengou i Cabot, destaca la incorporació a *L'Opinió* d'un grup de periodistes, escriptors i dibuixants, ja coneguts, que donen el to literari dels primers mesos d'aquest nou periòdic que s'adreça «*a tots els homes liberals i a tots els amics de les nostres lletres*»:²³ Carles Soldevila, Josep Maria de Sagarra, Manuel Brunet, Rossend Llates, Valentí Castanys, Feliu Elias («Apa» dibuixant, «Joan Sacs» escrivint), Alexandre Plana i Josep Pla i el ja citat Cabot, a més dels més joves Xavier Regàs i Josep Maria Planes. Són noms que enllacen *L'Opinió* amb una tradició de periodisme catalanista republicà que es remunta al canvi de segle. Són autors presents a les pàgines de *La Publicitat* i de *La Nau*,²⁴ i alguns col·laboren també en les pàgines mensuals de *La Nova Revista*, creada l'any anterior per Josep Maria Junoy.

Feliu Elias és el més gran i la personalitat més destacada d'aquest grup. A punt de fer 50 anys, és ben conegut com el dibuixant «Apa», des de *iCu-cut!*²⁵ fins

16 «... l'ambient de casa dels Hurtado era encisador. S'hi respirava un esperit liberal agradabilíssim, diferent del tancat i intransigent de la majoria de les altres cases burgeses. El pare, don Amadeu, degà del Col·legi d'Advocats i bon orador acadèmic, no es dedicava en aquella època a la política activa; dirigia "El Liberal" i "El Heraldo de Madrid". Víctor Hurtado venia a París decidit a estudiar periodisme. Tingué un gran mestre, Carles Esplà, que era corresponsal a la capital francesa de diversos diaris espanyols. Les ensenyances de París havien de resultar profitoses, ja que en tornar a Barcelona Víctor Hurtado fundà el setmanari literari "Mirador"». Joan Casanelles i Ibarz..., p. 47.

17 *Justícia Social* és un setmanari de la Unió Socialista de Catalunya, fundat a Barcelona el 3 de novembre de 1923, que inicia una segona etapa el 5 de gener de 1924 que dura dos anys. Joan TORRENT i Rafael TÀSIS. *Història de la premsa catalana...*, vol. I, p. 663.

18 *La Nova Revista* és una publicació mensual publicada a Barcelona del gener de 1927 a l'agost de 1929, sota la direcció de Josep Maria Junoy. Joan TORRENT i Rafael TÀSIS. *Història de la premsa catalana...*, vol. I, p. 642-643.

19 C. A. JORDANA. «Cada dia un raig: L'explic que havia de fer», *L'Opinió*, 624, 4 de juny de 1933, p. 1.

20 «De les despeses del setmanari me n'encarregava jo. Després de la mort del meu pare, la meua ajuda econòmica podia ser més important», Joan Casanelles i Ibarz..., p. 49.

21 *El Cim d'Estela* és un periòdic quinzenal catalanista que es publica a Berga de l'1 de juny de 1905 al 22 de juny de 1907 i té una segona etapa l'abril de 1923 com a full electoral del candidat a diputat Josep Vidal i Tarragó. Joan TORRENT i Rafael TÀSIS. *Història de la premsa catalana...*, vol. II, p. 419-420.

22 *El Castell Bergadà* és un setmanari que es publica a Berga del 31 de gener de 1908 fins a finals del 1916. Manuel SISTACH; José Maria de MARTÍN. *La premsa periòdica bergadana, 1812-1969*, p. 65-66.

23 Editorial: «Les nostres primeres paraules», *L'Opinió*, 1, 18 de febrer de 1928.

24 *La Nau* és un diari de tarda fundat a Barcelona per Antoni Rovira i Virgili l'1 d'octubre de 1927. Josep Maria HUERTAS (dir.). *Dos-cents anys de premsa diària a Catalunya...*, p. 388-389; Joan TORRENT i Rafael TÀSIS. *Història de la premsa catalana...*, vol. I, p. 630-632.

25 *Cu-cut!* és un setmanari satíric publicat del 2 de gener de 1902 al 25 d'abril de 1912, a Barcelona. Lluís SOLÀ. *L'humor català, 2. La premsa humorística, 1. L'Esquella de la Torratxa, Cu-cut!*.

3 de març de 1928

Acudit de Valentí Castanys sobre l'anunci de sortida del nou diari *El Mati*, impulsat per catalanistes catòlics i que encara trigaria més d'un any en veure la llum.

La Publicitat, passant per *Papitu*.²⁶ Acreditat també com a comentarista pel pseudònim de «Joan Sacs», a *La Publicidad* i *Iberia*,²⁷ havia estat un dels periodistes espanyols convidats a visitar el front francès durant la Primera Guerra Mundial.

La majoria són a la trentena. Brunet ha treballat a l'Agència Havas i escriu a *La Publicitat*. D'ençà de 1919, Soldevila escriu un «Full de dietari» a la portada de *La Publicitat*, de primer en castellà encara a *La Publicidad*, amb el pseudònim My Self, i dirigeix el magazine de luxe *D'Ací i d'Allà*.²⁸ Sagarra ja és un poeta, dramaturg i periodista reconegut i popular i ha escrit cròniques des de Berlín per a *El Sol*,²⁹ l'important diari liberal i culte de Madrid. Pla ha fet una carrera periodística i literària meteòrica d'ençà que debutés a *La Publicidad* el 1919 i viatgés successivament a París, Madrid, Roma i altres capitals, a més del seu gran reportatge sobre la Rússia soviètica de 1925. Valentí Castanys és el dibuixant principal del setmanari esportiu *Xut!*.³⁰

Excepte Planes, Víctor Hurtado i Regàs que tenen 20, 21 i 22 anys, la resta oscil·len entre els 28 de Llares i Plana i els 49 d'Elias, passant pels 29 de Cabot i Castanys, 30 de Pla, 34 de Sagarra, 36 de Soldevila i 39 de Brunet. Dels quatre del grup fundador, Comas és el més gran, 35, seguit de Lluhi, 30, Xirau, 29, i Casanelles, el més jove, 23. Ventalló en té 28. Entre els

26 *Papitu* és un setmanari satíric fundat a Barcelona el 25 de novembre de 1908 per Feliu Elias «Apa». Lluís SOLÀ. *L'humor català*, 3. *La premsa humorística*, 2. *Papitu*. En Patufet.

27 *Iberia* és un setmanari publicat a Barcelona del 10 d'abril de 1915 al 20 d'abril de 1918, amb textos en català, castellà, francès i portuguès, per donar suport a la causa dels aliats durant la Primera Guerra Mundial. Joan TORRENT i Rafael TASIS. *Història de la premsa catalana...*, vol. I, p. 536-538.

28 *D'Ací i d'Allà* és una revista mensual nascuda a Barcelona el 10 de gener de 1918, dirigida successivament per Josep Carner, Ignasi Folch i Torres i Carles Soldevila. Joan Manuel TRESSERRAS. *D'Ací i d'Allà, aparador de la modernitat*.

29 *El Sol* és un diari nascut a Madrid l'1 de desembre de 1917.

30 *Xut!* és un setmanari esportiu d'humor, nascut a Barcelona el 23 de novembre de 1922, amb Valentí Castanys com a principal inspirador. Joan TORRENT i Rafael TASIS. *Història de la premsa catalana...*, vol. I, p. 531-532.

col·laboradors, Fabregat té 34 anys, Fontbernat, 32, Bernadó, 29, Tona, 27, Miravittles, 22, Arquer 21 i Granier-Barrera, 20. Aquesta connexió generacional permetrà que *L'Opinió* es vindiui com una veu nova, aliena a la política d'abans de la dictadura.

En un prospecte de presentació, publicat sense data unes setmanes abans, s'anuncia una llista de col·laboradors en la que hi figuren altres noms que no arriben a firmar en les pàgines del nou setmanari, bé que mostren l'amplitud de mires del projecte. Hi destaquen Amadeu Hurtado, Carles Capdevila, Pere Corromines, Manuel Fontdevila, Josep Pous i Pagès, Joan Puig i Ferreter i Eugeni Xammar. La prudència pròpia del moment porta els promotors a evitar les expressions directament polítiques en la manifestació dels propòsits, optant pel sobreentès del que cal per superar les restriccions de la dictadura i posant èmfasi en la vocació literària de *L'Opinió*:

«Anem a fer un nou periòdic. Intentarem dotar d'un nou matís el nostre sistema periodístic. O, potser, diríem millor, tractarem de restablir un matís vell.

*Un afany excessiu de novetat, el fetixisme de la darrera aparició en el món de la cultura, o de la política o de la literatura, han pogut distreure'ns de la nostra humil situació i envellir prematurament el que per a nosaltres poden significar les paraules democràcia, república, liberalisme, internacionalisme, socialisme, l'essència de les quals no ha assimilat prou bé encara el nostre cos social. Avui, però, es veu clar que el restabliment d'aquests valors vells pot significar una sòlida posició d'avantguarda. El nostre propòsit no és pas en aquest moment el d'assenyalar un programa definit i concret, sinó de posar en circulació aquests valors, segurs que poden influir favorablement en la nostra vida».*³¹

La literatura, com a reflex de «la manera de ser d'un poble» ha de ser la influència amb què promoure aquests valors nous i vells, una literatura «tenden-

31 *L'Opinió*, prospecte de quatre pàgines, sense data. A la portada hi ha dos articles —«Propòsit» i «La literatura», als que pertanyen les cites del text— i un dibuix de Serra, mentre que les altres pàgines contenen textos promocionals.

ciosa, sí, ho declarem francament, perquè l'eclecticisme, portat a certs extrems, no és més que un sistema de concedir categoria a coses que no en tenen cap».

«És molt natural que es publiquin novel·les sense cap valor literari, i que aquests siguin precisament els llibres que assolixin més difusió. Ho trobem perfectament normal. El dia que no es vengui ni un sol llibre de Folch i Torres ni de Clovis Eimeric i que els lectors (d'ambdós sexes) d'aquests autors difosos llegeixin l'Odissea i el Faust, ens rodarà el cap i creurem pròxima la vinguda de l'Anticrist».

El setmanari *L'Opinió* s'estrena el 18 de febrer de 1928 amb la declaració d'una doble vocació de periòdic literari i polític, en un llarg article de presentació coronat per la salutació «a tots els homes liberals i a tots els amics de les nostres lletres».³² Els signants d'articles i dibuixos del primer número no deixen cap dubte de la vocació literària ni d'una orientació política en l'àmbit del catalanisme liberal i del republicanisme: Josep Pijoan —ara professor a Chicago que havia estat amic de Joan Maragall i col·laborador d'Enric Prat de la Riba a la Diputació de Barcelona—, Apa, Joan Sacs, Carles Soldevila, Just Cabot, Josep Maria de Sagarra i Josep Maria Planes, que tindrà una secció de xafarderia teatral i literària.

Els únics articles polítics són d'Àngel Samblancat, republicà simpatitzant de l'anarquisme, que convida el liberalisme espanyol a emmirallar-se en el d'Anglaterra, França o Mèxic, i del director Joan Lluhí Vallescà, sobre la figura de Francesc Pi i Margall. La tria com a fulletó a peu de pàgina de la traducció al català de *Deu dies que trontollaren el món*, l'obra publicada el 1919 pel periodista nord-americà John Reed, és la primera mostra d'un interès per la Revolució Russa que serà una de les constants de *L'Opinió*.

La vocació literària és paral·lela a una posició doctrinal, netament expressada amb una definició del liberalisme que s'aparta del vigent a la política espanyola de la Restauració, posant «per damunt de tot els drets in-

32 «Les nostres primeres paraules», *L'Opinió*, 1, 18 de gener de 1928, p. 1.

10 de març de 1928

Acudit de Manuel Font «Siau» amb un joc de paraules sobre les revistes de premsa dirigides per Josep Maria López Picó i Josep Maria Junoy i el teatre popular de revista escrit per Josep Maria de Sagarra.

dividuals i després, com una conseqüència, els drets de la col·lectivitat». Uns drets sobre els que es diu, en al·lusió implícita a la Lliga, que «a casa nostra més aviat s'han invertit els termes i tot demanant unes llibertats n'hem oblidat unes altres». La inclinació política del setmanari cap a l'esquerra, definida sempre de manera col·legiada pel grup promotor,³³ és expressada de manera diàfana:

«Nosaltres som gent d'esquerra, tenint en compte el factor econòmic i el concepte de la propietat com a línia divisòria de la societat en dos sectors: dret i esquerre. En un país que en formes més o menys exclusives i amb sistemes variats sempre ha estat dominat per gent de dreta o per les castes dels seus servidors; en un país on la classe burgesa, malgrat tots els lirismes de solidaritat "pairal", ha abandonat literalment els seus conciutadans treballadors, no veiem altra possible actitud liberal que la de situar-se a l'esquerra, que és on els drets individuals necessiten més defensa».

La censura vigent de la dictadura, per la qual han de passar tots els textos, com es recorda expressament en cada número, sembla impedir la utilització de conceptes com catalanisme o nacionalisme català, que trobem substituïdes reiteradament pel terme pairal. Tot i això, la forta repressió ideològica de Primo de Rivera no ha impedit la permanència de la premsa i de la literatura en català. *L'Opinió* n'elogia la maduració, amb un reconeixement de «l'obra dels nostres poetes, filòlegs, narradors i periodistes» i d'un «remarcable avenç de qualitat i difusió» dels «diaris informatius, les revistes literàries, els magazines, les publicacions dels escriptors neòfits, les dels avantguardistes».

Amb la remarca de la significació dels col·laboradors invitats a escriure-hi, el setmanari aspira a impregnar d'«esperit europeu» les lletres catalanes, amb l'afany de superar formes alienes i provincianes —amb referència directa a la pintura moderna i a la literatura noucentista— en favor d'una «literatura d'idees» i d'una «avantguarda útil». Decidit a parlar clar i català, amb el desig d'«interpretar el pensament d'alguns amics que no han trobat en la nostra premsa el seu òrgan adequat», *L'Opinió* assumeix el risc que la seva innovació pugui ser poc compartida, fins i tot d'haver de cessar la publicació en cas de no tenir èxit:

«si, malgrat les nostres previsions d'ordre econòmic, que per al sosteniment del nostre setmanari hem pogut establir, gràcies a alguns estimats amics, el lector no trobés interès en les nostres pàgines, no el cansàriem pas pidolant ni suplicant».

33 «... l'orientació política d'aquella publicació era col·legiada: no es publicava cap editorial, ni s'iniciava cap campanya política, sense la discussió prèvia i aprovació unànime de tots els components del grup de "L'Opinió"», Joan Casanelles i Ibarz..., p. 48-49.

L'Opinió neix com a únic setmanari en català d'actualitat, però la benvinguda dels diaris catalanistes, és molt discreta, com recorda Comas cinc anys després. Cap paraula de *La Veu de Catalunya*,³⁴ breus salutacions de *La Publicitat* i de *La Nau*, el vespertí fundat per Antoni Rovira i Virgili quatre mesos abans. En canvi, paraules amables i benèvols del popular diari republicà *El Diluvio*³⁵ i de Màrius Aguilar, director de *El Día Gráfico*³⁶ i *La Noche*,³⁷ cordialitat de Francesc Madrid des de la veterana *L'Esquella de la Torratxa*.³⁸ Des del setmanari *Lleida*,³⁹ salutació entusiasta d'Humbert Torres, que serà un col·laborador assidu, amb ressons a *La Veu de Balaguer*⁴⁰ i *Pla i Muntanya*⁴¹ dirigida per Joan Sauret a la mateixa ciutat.

En els números següents s'incorporen les firmes de Josep Pla, Joan Casanovas, Rossend Llates, Joaquim

Ventalló, Jordi Subirats (pseudònim), Jaume Aiguader Miró,⁴² Alexandre Plana, C.A. Jordana i P. Guilanya, i dibuixos de Shum, Siau i Castanys. S'hi publica una narració de Manuel Brunet —«Desembre. Un diàleg», dedicada a Víctor Hurtado— i, en avançada editorial, un capítol del llibre *All i salobre* de Josep Maria de Sagarra titulat «Les pedres de Girona», que aixeca un petit escàndol en la vella ciutat levítica i en alguns periòdics reaccionaris per unes al·lusions al sexe de les dones gironines.⁴³

L'estrena de Pla en el número 3, amb els honors màxims de la primera pàgina, el converteix en el col·laborador més destacat del setmanari, que ell mateix assumeix com «un valor estimulant de crítica política i social, orientada netament cap a l'esquerra».⁴⁴ És el titular d'una extensa crònica d'actualitat titulada «Resum de la setmana», que marca el to polític i literari de *L'Opinió* i que ens ha permès parlar d'un Josep Pla d'esquerra.⁴⁵

Pla és sever en saludar la premsa diària que veu lluny del nivell de l'anglesa i «notòriament insuficient a les necessitats de l'home mitjà», «una premsa prehistòrica, feta a estones perdudes, pobríssima, omplerta amb informacions estranyes i amb solos de clarinet de primera plana».⁴⁶ Antoni Rovira i Virgili, que ja s'havia discutit amb Pla a *La Publicitat*, on ocupa un càrrec directiu, se sent al·ludit pels articles al seu propi vespertí *La Nau*,⁴⁷ i pretén prohibir que els articulistes del diari d'Acció Catalana escriguin també a *L'Opinió*. Soldevila és qui s'hi oposa amb més fermesa.⁴⁸

34 *La Veu de Catalunya* és un diari nascut a Barcelona l'1 de gener de 1899 com a òrgan de la Lliga Regionalista. Josep Maria FIGUERES. *La Veu de Catalunya (1899-1937)*.

35 *El Diluvio* és un diari republicà nascut a Barcelona el 10 de febrer de 1879, com a transformació successiva de *El Telégrafo* i *La Imprenta*. Gil TOLL. *El Diluvio, la prensa y la Segunda República*.

36 *El Día Gráfico* és un diari il·lustrat nascut a Barcelona el 12 d'octubre de 1913. Josep Maria HUERTAS (dir.). *Dos-cents anys de premsa diària a Catalunya...*, p. 334-335.

37 *La Noche* és un diari vespertí nascut a Barcelona l'1 de novembre de 1924. Josep Maria HUERTAS (dir.). *Dos-cents anys de premsa diària a Catalunya...*, p. 378.

38 *L'Esquella de la Torratxa* és un setmanari satíric nascut el 19 de gener de 1879. Jaume CAPDEVILA (coord.), «*L'Esquella de la Torratxa*». *60 anys d'història catalana (1879-1939)*.

39 *Lleida* és una revista mensual gràfica nascuda Lleida l'octubre de 1921, que inicia una segona etapa el 1925 i que l'1 de març de 1930 es converteix en «setmanari polític defensor del Front Únic d'Esquerres». Joan TORRENT i Rafael TASIS. *Història de la premsa catalana...*, vol. II, p. 448 i 461.

40 *La Veu de Balaguer* és un quinzenal literari publicat a Balaguer entre desembre de 1926 i maig de 1930. Nativitat MONCASI I SALVIA. *La premsa a la ciutat de Balaguer (1862-1936)*, p. 167-172.

41 *Pla i Muntanya* és un periòdic quinzenal nascut a Balaguer el 14 d'abril de 1925. Nativitat MONCASI I SALVIA. *La premsa a la ciutat de Balaguer (1862-1936)*, p. 143-165.

42 Començà firmant Aguadé, fins que va adaptar el cognom a la normativa de Pompeu Fabra, com altres ja citats a la nota 1.

43 J.M. de SAGARRA: «Les pedres de Girona», *L'Opinió*, 3, 3 de març de 1928, p. 5; Veure Lluís PERMANYER. *Sagarra, vist pels seus íntims*, p. 54-55; Jaume GUILLAMET. *L'Empordà dels escriptors*, p. 72-73.

44 Josep PLA. «Resum de la setmana», *L'Opinió*, 6, 24 de març de 1928.

45 Jaume GUILLAMET. «Un Josep Pla d'esquerra», *L'Avenç*, 471, setembre de 2020, p. 46-51.

46 Josep PLA. «Resum de la setmana», *L'Opinió*, 3, 3 de març de 1928.

47 Cristina BADOSA. *Jospe Pla, biografia del solitari*, p. 162-163.

48 Josep PLA. *Cartes a Pere*, p. 182-185.

24 de març de 1928

Acudit de Serra.

El desafiament amb què acull l'anunci de l'aparició d'un diari confessadament catòlic mostra un Pla molt crític amb l'Església, com ho serà parlant dels jesuïtes⁴⁹ o de les relacions del Vaticà amb el feixisme italià.⁵⁰ Si tots els diaris ho són de catòlics, escriu Pla, un altre de nou només té sentit si és un diari de combat i, en aquest cas, «L'Opinió *considerarà un punt d'honor l'obrir les seves planes a tot l'original dels redactors que la censura interna del diari no deixi passar*».⁵¹ El diari catòlic *El Matí*,⁵² dirigit per Josep Maria Capdevila, trigarà encara més d'un any en sortir, el maig de 1929.

La denúncia reiterada del conservadorisme social i religiós dominant fa que la revista catòlica *Catalunya Social*,⁵³ emparada per Acció Popular,⁵⁴ titlli Josep Pla de «*periodista groller*», en una llista en la que també hi ha Josep Maria de Sagarra, «*immoral*» i Prudenci

49 Josep PLA. «Resum de la setmana: Un assassinat a la casa dels jesuïtes espanyols a París», *L'Opinió*, 3, 3 de març de 1928, p. 2; «Resum de la setmana: De l'assassinat en una casa de jesuïtes», *L'Opinió*, 4, 10 de març de 1928. Al primer número del setmanari parisenc *El Fuet*, Pla ja havia publicat una entrevista imaginària amb el jesuïta reaccionari Pare Vallet, un article «molt divertit», segons *Joan Casanelles i Ibarz...*, p. 41.

50 Josep PLA. «Resum de la setmana: Roma i el feixisme», *L'Opinió*, 8, 7 d'abril de 1928.

51 Josep PLA. «Resum de la setmana: El diari catòlic», *L'Opinió*, 3, 3 de març de 1928.

52 *El Matí* és un diari catòlic nascut a Barcelona el 24 de maig de 1929. Josep Maria HUERTAS (dir.). *Dos-cents anys de premsa diària a Catalunya...*, p. 394; Joan TORRENT i Rafael TASIS. *Història de la premsa catalana...*, vol. I, p. 632-633.

53 *Catalunya Social* és un setmanari catòlic nascut a Barcelona el 30 d'abril de 1921. Joan TORRENT i Rafael TASIS. *Història de la premsa catalana...*, vol. I, p. 614.

54 Acció Popular —que no s'ha de confondre amb el partit Acció Popular Catalana fundat el 1934 i adherit a la Confederación Española de Derechas Autónomas (CEDA)— és una entitat presidida per Ramon Albó, monàrquic, exdiputat de la Lliga Regionalista i accionista de *Diario de Barcelona*. Deduïm la relació de la revista amb l'entitat per la nota informativa d'un dinar de celebració de l'èxit ascendent que fou presidit pels president i consiliari d'Acció Popular, l'esmentat Ramon Albó i el canonge Alfons Ribó. *Catalunya Social*, 362, 5 de maig de 1928, p. 318.

Bertrana, «*novel·lista gruixut*».⁵⁵ En el mateix paquet tractava de prosista sàdic Alfons Maseras, excomunicat vint anys abans, com autor d'un conte publicat a *El Poble Català*,⁵⁶ que el bisbe de Barcelona havia condemnat per immoral.⁵⁷

Pla també defensa Feliu Elías de la persecució moral del director Ramon Rucabado,⁵⁸ que reconeix haver-li dedicat fins a trenta articles en els set anys de vida de *Catalunya Social*, negant a l'escriptor i dibuixant «*el dret de la paraula*» davant del públic catòlic de determinades publicacions i editorials.⁵⁹ Quan Pla ha defensat Sagarra dels atacs rebuts per «Les pedres de Girona»,⁶⁰ la revista l'ataca per «*els seus desfogaments contra els jesuïtes*».⁶¹ I ataca de ple *L'Opinió*, «*aquest novell setmanari d'esquerres, escrit amb un urc i verí que feia temps que no es veia en la premsa*

radical catalana».⁶² La crítica que fa Josep Pla de l'Església catòlica té el to d'una denúncia implacable:

«*Un domini absolut de les formes més ofensives de la burocràcia eclesiàstica en totes les branques de l'activitat humana, de la política al comerç, de la vida mundana a la Universitat, de la vida familiar al món literari. Aquesta llosa de plom produeix un veritable col·lapse en la virilitat ciutadana, cívica i insatisfeta del país. L'Església, que passa, probablement aquí i ara, el seu moment més àlgid de decadència espiritual es troba en un estat de puixança i de floreixement econòmic i financer mai vist, indescriptible.*»⁶³

Tampoc els militars surten ben parats en la crònica setmanal de Pla, bé que les referències hagin de ser indirectes a causa de la censura. L'atenció sobre el dictador polonès, general Józef Pilsudski, ofereix un paral·lisme prou evident amb Primo de Rivera⁶⁴ i la mort del mariscal italià Armando Diaz, discutit vencedor d'una batalla de la Primera Guerra Mundial, li dona peu a una revisió de mèrits atribuïts a altres generals llegendaris, com del mateix mariscal rossellonès Josep Joffre en relació a la batalla del Marne.⁶⁵

Sense poder entrar de ple en el comentari polític, una certa ironia permet a Pla criticar la classe política inactiva amb una expressió de clara evocació marxista: Espanya reuneix les «*condicions objectives*» per a la dictadura que pateix, ja que no hi ha oposició i tot es fia a l'atzar.⁶⁶ Parla, amb certa distància, del paper de la Lliga i de Francesc Cambó, però reclama que es

55 Josep PLA. «Resum de la setmana: El sentit comú ve de Vilafranca», *L'Opinió*, 6, 24 de març de 1928. Des de la publicació de *Relacions*, Pla ha de fer front a retrets per l'ús de paraules «gruixudes» i s'ha de defensar d'acusacions de pornografia, fetes des de *La Publicitat* i de la revista *La Paraula Cristiana*. Lluís BONADA. *Josep Pla*, p. 84-85.

56 *El Poble Català* és un diari publicat a Barcelona de l'1 de maig de 1906 al 16 d'abril de 1918 com a òrgan succeïtament del Centre Nacionalista Republicà i de la Unió Federal Nacionalista Republicana. Santiago IZQUIERDO BALLESTER. «El Poble Català (1904-1919)» a *Republicans i republicanisme a les terres de parla catalana*, p. 417-428; Josep Maria HUERTAS (dir.). *Dos-cents anys de premsa diària a Catalunya...*, p. 314-315; Joan TORRENT i Rafael TASIS. *Història de la premsa catalana...*, vol. I, p. 339-342.

57 «... *hacemos saber a los católicos que no pueden en conciencia leerlo, aceptarlo ni retenerlo en su poder, sin incurrir en grave pecado* ...». «Els ultramontans contra'ls nacionalistes», *El Poble Català*, 7 d'agost de 1908, p. 1.

58 Josep PLA. «Resum de la setmana: Afirmacions difícils de demostrar», *L'Opinió*, 8, 7 d'abril de 1928, p. 3.

59 Ramon RUCABADO. «El pa i la sal d'En Feliu Elías. Resposta a Josep Pla, de *L'Opinió*», *Catalunya Social*, 359, 14 d'abril de 1928, p. 259-260.

60 Josep PLA. «Resum de la setmana: Un afer literari exagerat», *L'Opinió*, 5, 17 de març de 1928, p. 3.

61 «Que el llot no ens ofegui!», *Catalunya Social*, 355, 17 de març de 1928, p. 1.

62 «“*L'Opinió*” i nostra opinió», *Catalunya Social*, 357, 31 de març de 1928, p. 1.

63 Josep PLA. «Resum de la setmana: Una enquesta sobre les dones», *L'Opinió*, 4, 10 de març de 1928, p. 3.

64 Josep PLA. «Resum de la setmana: Polònia i Pilsudski», *L'Opinió*, 3, 3 de març de 1928, p. 1-2.

65 Josep PLA. «Resum de la setmana: Relativitat dels grans generals», *L'Opinió*, 5, 17 de març de 1928, p. 3.

66 (sense firma, aparentment per error): «Resum de la setmana: Les condicions objectives de la dictadura», *L'Opinió*, 4, 10 de març de 1928, p. 3.

5 de maig de 1928

Acudit de Feliu Elias «Apa» amb un joc de paraules sobre *L'Opinió*.

tingui cura del problema dels drets individuals, en la mateixa línia amb què *L'Opinió* ha definit el seu liberalisme.⁶⁷

Pla no trigarà gaire a posar-se a treballar per Cambó. Fins el juliol no esclata la sorpresa d'un gir polític, que l'enfronta políticament amb *L'Opinió*.⁶⁸ El cronista se'n va sense dir-ho, després de dues setmanes sense publicar. El «Resum de la setmana» del 5 de maig es clou amb un comentari sobre la importància del periòdic i un retret a aquells «ultra-esquerristes» que havien considerat innecessària la seva aparició. S'ha aconseguit parlar de política més que no s'havia fet durant quatre anys de plàcida dictadura. És mentida que no se'n pogués parlar, insisteix, i «el llibre “Tres estels i un ròssec”⁶⁹ no ens deixarà mentir», diu en al·lusió a un recull d'articles publicats per Josep Carner a *La Veu de Catalunya*. «El que hi ha només és que de política en poden parlar en tots els terrenys els que tinguin prou enginy per parlar-ne», escriu en honor del col·lega poeta. Les últimes paraules són en honor del periòdic:

«Haver arribat a aquest resultat és un gran triomf. Això sol justifica de sobres l'existència de L'OPINIÓ. Arribarem, més tard, a altres resultats. Tot és qüestió de paciència. Hi ha —per dir-ho vulgarment— més dies que llonganisses. La naturalitat dels esdeveniments explicarà moltes coses que avui semblen obscures i indesxifrables».⁷⁰

És un acte individual, que no compromet el grup de col·laboradors de *La Publicitat*, diari amb el que Pla havia trencat a finals de 1927. Encara en el número de la seva darrera col·laboració, Humbert Torres, en polèmica amb Antoni Rovira i Virgili, el cita entre els companys d'esquerra a *La Publicitat* —«Carles Soldevila, Pla, Sacs, Sagarra i tants d'altres»— que

«han demostrat reiteradament que paral·lelament a l'amor a la terra, un home d'esquerra ha d'estimar altres coses, i ha d'exercir damunt la massa aquella acció orientadora que és pròpia de les intel·ligències despertes i de les conviccions arrelades».⁷¹

67 Josep PLA. «Resum de la setmana: Enquestes madrilenyes», *L'Opinió*, 3, 3 de març de 1928, p. 1.

68 Jaume GUILLAMET LLOVERAS. «El gir polític de Josep Pla», *L'Avenç*, 466, març de 2020, p. 44-47.

69 JOSEP CARNER. *Tres estels i un ròssec*. Inclòs a *Obres Completes*, p. 1.047-1.110. És una selecció d'articles publicats el 1925 a *La Veu de Catalunya* amb la rúbrica de *** i d'altres signats per Bellafila a la secció «Parlant de tot...».

70 Josep PLA. «Resum de la setmana: Necessitat de “L'Opinió”», *L'Opinió*, 12, 5 de maig de 1928, p. 3.

71 Humbert TORRES. «Fi d'un debat», *L'Opinió*, 12, 5 de maig de 1928, p. 1.

La sorpresa de l'estiu és el primer volum d'una biografia de Cambó escrita per Pla.⁷² L'atribució de tots els mèrits i virtuts del catalanisme polític al líder de la Lliga, en demèrit i bescantament dels nacionalistes republicans que se n'escindiren el 1903, provoca un gran disgust en el grup de *L'Opinió*. Hi ha un primer article editorial titulat «Ildefons Sunyol i Francesc Cambó»,⁷³ seguit de diversos articles i comentaris crítics en les setmanes següents. L'animadversió es revifa, l'any següent, amb la publicació del segon volum i la dura desqualificació de «*la mercenària ploma de Josep Pla*».⁷⁴

En l'editorial, *L'Opinió* contraposa les figures de Francesc Cambó i d'Ildefons Sunyol, al costat del qual destaquen les de Jaume Carner, Joaquim Lluhí Rissech, Gabriel Alomar i Jaume Brossa. És una vindicació de la línia «*liberal, humana, occidentalista*» del Centre Nacionalista Republicà en front del conservadorisme de la Lliga Regionalista, en la que hi veu «*tota la rebrotada carlina, antiliberal i ultramontana que representen En Prat, En Puig i Cadafalch, En Duran i Ventosa i En Cambó*». El desaparegut president de la Mancomunitat és una figura respectada per Lluhí, que en un article posterior⁷⁵ reconeix que «*l'obra d'En Prat ha passat a integrar el patrimoni col·lectiu i constituirà sempre un honor a reivindicar per al nostre poble*».

72 Josep PLA. *Cambó. Materials per a una història d'aquests anys*, 3 volums.

73 Editorial: «Ildefons Sunyol i Francesc Cambó», *L'Opinió*, 24, 28 de juliol de 1928, p. 1.

74 «Editorial: L'apoteosi d'En Cambó», *L'Opinió*, 71, 22 de juny de 1929, p. 1.

75 J. LLUHÍ I VALLESCÀ. «Enric Prat de la Riba», *L'Opinió*, 26, 11 d'agost de 1928, p. 1.

8 de desembre de 1928

La figura de

Francesc Pi i Margall

i les seves idees

republicanes fed

foren un dels referents

del grup impulsor

de *L'Opinió*.

Les idées de Pi i Margall

CF. *de la* "Mae"

En conclusion, pendant l'été 1971, l'été 1972, les conditions climatiques ont été très défavorables pour le développement des cultures de céréales. Les rendements ont été faibles, les récoltes ont été perdues, les semences ont été détruites. Les conditions climatiques ont été défavorables pour le développement des cultures de céréales. Les rendements ont été faibles, les récoltes ont été perdues, les semences ont été détruites.

Un'attrazione che grava su questo personaggio non è dunque un'attrazione culturale, bensì ideologica, e si manifesta in tutti i suoi atti. La sua ideologia politica è una ideologia di tipo socialista, ma non di tipo marxista. Il suo socialismo è un socialismo di tipo umanitario, che si basa sulla convinzione che l'uomo è un essere sociale, e che la società deve essere organizzata in modo da garantire il benessere di tutti i suoi membri. Questa ideologia si riflette in molte delle sue opere, e in particolare in quelle che riguardano la vita sociale e politica. In queste opere, egli si occupa di temi come la povertà, la disoccupazione, la disuguaglianza sociale, e la lotta per la libertà e la giustizia. La sua ideologia è anche influenzata dal suo background culturale, che è di tipo cattolico. La sua fede cattolica lo porta a credere in un Dio che si occupa dei poveri e dei bisognosi, e a vedere nella vita una lotta per la giustizia e la libertà.

Una perspectiva d'aquest tema és el projecte de convertir la ciutat d'Almogar (al PE) en una zona de desenvolupament turístic i recreatiu, amb una infraestructura de serveis i instal·lacions que permeti la seva transformació en un centre de vacances i de lleure. Aquesta iniciativa, impulsada pel mateix Ajuntament, té com a objectiu principal la millora dels serveis i de les instal·lacions de la zona, així com la creació de nous espais i zones de lleure, així com la millora dels serveis i de les instal·lacions de la zona, així com la creació de nous espais i zones de lleure.

ENZYME ACTIVITY OF β -D-XYLOSIDASE

LA REVOLUCIÓ

Alcune notizie, prodotte in esclusiva, da noi le potete sempre da Evida e noi vi teniamo al posto. La presenza di chi le ha scritte nei quattro i giorni a voi sono pagati in esclusiva. La presenza di chi le ha scritte, infatti per i nostri libri politici, i nostri libri, in poche parole, d'indicare il senso delle cose che abbiamo in mente.

La formación de la nueva estructura jurídica de las instituciones, es una tarea de gran importancia que depende de las grandes crisis de los pueblos acaudalados ante una gran crisis de la que el mundo se enfrenta. Como se ve, el mundo se enfrenta a una gran crisis de la que el mundo se enfrenta. Como se ve, el mundo se enfrenta a una gran crisis de la que el mundo se enfrenta.

Com în școală? Ne așteptărilor noastre ni s-a dat o nouă lecție, una care ne va ajuta să înțelegem mai bine lumea în care trăim. Înțelegem că fiecare dintre noi are un rol de jucat în viața noastră și în viața celorlalți. Înțelegem că fiecare dintre noi are un talent și că trebuie să-l dezvoltăm. Înțelegem că fiecare dintre noi are un scop și că trebuie să-l urmăm. Înțelegem că fiecare dintre noi are un dăruire și că trebuie să-o folosim. Înțelegem că fiecare dintre noi are un răspundere și că trebuie să-o îndeplinim. Înțelegem că fiecare dintre noi are un viitor și că trebuie să-l construim. Înțelegem că fiecare dintre noi are un prezent și că trebuie să-l trăim. Înțelegem că fiecare dintre noi are un trecut și că trebuie să-l învățăm. Înțelegem că fiecare dintre noi are un suflet și că trebuie să-l iubim. Înțelegem că fiecare dintre noi are un corp și că trebuie să-l îngrijim. Înțelegem că fiecare dintre noi are un mint și că trebuie să-l folosim. Înțelegem că fiecare dintre noi are un suflet și că trebuie să-l iubim. Înțelegem că fiecare dintre noi are un corp și că trebuie să-l îngrijim. Înțelegem că fiecare dintre noi are un mint și că trebuie să-l folosim.

Que parles massa de la revolució i obrim
tals els que la porten sempre als darrers, en
front a tota la gent de cultura, més de meri-
tenda.

(N. GUERRA *coord.*)

SUMARI

Los Angeles de P. V. Alquist (reducido).
 La Revolución por P. V. Alquist.
 P. V. Alquist y el Vocabulario, por M. Serrá.

Pl. i Margalit, anafet, per i an Vilh.
David Shorobavani, per Hildbert Torres.
Pl. i Margalit i sh. trofoblastica, per Juan

La prova di Pi i Margall per l'Unità Catalana
 Pi i Margall a l'Espresso, per Sabatini

Quar.
La Rete Governativa
Da altre trame del periodismo si intravedono, nel nostro Paese, l'...

*L'ho esempio de la "Juntassió" per Jo-
cane Ximo.
Sobrevivó a David Rey.
L'edifici al·lucinat.*

Erst, Reuss de la rive, l'altit. El
puce de l'OPINIO, Gerns de la R
d'arriv. haut, etc. etc.
Complément d'arrivés

La semana que va, el escritor compuso *El alma de Hoffman*, publicó una novela "Los huesos del Faldado", *El porvenir* que va a ser el último de una serie de sus obras.

Llegiu sempre
"L'Opini6"

PI I MARGALL I EL SOCIALISME

par M. SIMBA I MORET

Factores del punto central de los ideas de
M. Margoff — el Federalismo — por tal
establece un paralelo que nos muestra la
similitud de la corte sagrada, y la junta que
separó a una aristocracia privilegiada en el
que se tiene por descubierta en la teoría.

aprox. Si el lector quiere que el pla abony-
tal qu es debent les resultats més pròxims
a assolir-los en la guerra oen una frida ve-
pura, maldem entant tot el sistema polític
del gran estatut català, el objectarem que
si assolim ara haver recollit, la història

AMERICA FOR AMERICANS

—(Pxx), which suggests there are not enough people at

proseguida al ser reado i con la imperial, por lo que en un momento perioda coexisten- cia. El reino imperial por agarrilla indica que la sublevar que era curula en uno de los dos reinos.

[illegible][illegible]

Republicans federals, liberals i socialistes

2

Sense la firma de Josep Pla ni cap altra, el «Resum de la setmana» continua publicant-se com a secció principal que pren una funció d'opinió editorial, que mantindrà quan comenci la publicació regular d'un article editorial a primera pàgina al cap de deu mesos. Tot fa pensar que l'autor anònim del «Resum de la setmana» és Pere Comas, que en els primers números ha firmat diversos articles amb el seu nom i cognom, però que d'ara en endavant ho fa menys sovint. Hi ha una sola ocasió, en el número 23 (21 de juliol), que les inicials P.C., seguides de «juliol, París», apareixen al final de la secció. L'autoria de Comas sembla confirmada pel fet que Joan Lluhí escriu els seus propis articles polítics, una mitjana de dos al mes, que completen l'expressió de la línia política de *L'Opinió*.

En uns primers editorials ocasionals, *L'Opinió* enceta un debat amb Antoni Rovira i Virgili,⁷⁶ que es prolonga durant mesos, amb unes primeres definicions a favor del socialisme i del federalisme. En ocasió de la victòria socialista a les eleccions alemanyes, proposa que el socialisme sigui el que permeti a Catalunya veure la llibertat i la justícia agermanades.⁷⁷ La defensa i l'elogi de Francesc Pi i Margall i la seva doctrina federal venen a tomb d'atacs infringits a la figura del segon president de la República espanyola, que es volen compensar amb una exposició sintètica, al final de la qual, *L'Opinió* aclareix la diferència essencial entre regionalisme i federalisme:

«Entre regionalisme i federalisme hi ha la mateixa diferència que entre una Constitució atorgada per un Rei al seu poble i una Constitució que un poble es dóna a si mateix. En el primer hi ha el principi jurídic d'un poble que delega part de les seves funcions, en el segon hi ha sempre el principi jurídic de govern per dret propi.»⁷⁸

76 Editorial: «El dejuni polític d'En Rovira i Virgili» i «Dúplica», *L'Opinió*, 12 i 13, 5 i 12 de maig de 1928, p. 1.

77 Editorial: «Europa cap al socialisme», *L'Opinió*, 15, 26 de maig de 1928, p. 1.

78 Editorial: «El nostre federalisme», *L'Opinió*, 27, 18 d'agost de 1928, p. 1.

16 de juny de 1928

Acudit de Gustau Vila «Grapa»...

La figura i el llegat de Pi i Margall ha estat vindicat des del primer número, coincident amb el 55è aniversari de la República, proclamada l'11 de febrer de 1873. Lluhí defensa un federalisme de profunda arrel liberal que veu el socialisme com «*el contingut econòmic adequat a la vertadera finalitat del liberalisme, tal i com ell el sentia, o sigui, la constant tendència política a realitzar la Justícia en tots els ordres*».⁷⁹ Bescan- tat en el llibre de Pla, el reivindiquen Joan Casanovas⁸⁰ i el socialista Gabriel Alomar.⁸¹ Es dedica un número complet a «Les idees de Pi i Margall»,⁸² encapçalat per la reproducció d'un article seu titulat «La Revolució» i un de Manuel Serra i Moret sobre «Pi i Margall i el so- cialisme».

Les idees plantejades per Lluhí⁸³ són recapitulades com a definitòries de l'actitud política de *L'Opinió*: una actitud «*republicana*», «*obrerista*» i «*oberta a tota dis- cussió*», és a dir, «*una actitud liberal que en res no es troba en contradicció amb la doctrina socialista que és la més afecta a nosaltres*».⁸⁴ Lluhí fa una crida als «*ho- mes d'esquerra no assalariats, els estudiants i els que tenen carrera, els intel·lectuals i els tècnics, tots els qui*

79 J. LLUHÍ VALLESCÀ. «Pi i Margall», *L'Opinió*, 1, 18 de febrer de 1928, p. 3.

80 J. CASANOVAS. «Al marge del llibre "Cambó"», *L'Opinió*, 31, 15 de setembre de 1928, p. 1; *L'Opinió*, 32, 22 de setembre de 1928, p. 5; *L'Opinió*, 33, 29 de setembre de 1928, p. 1.

81 Gabriel ALOMAR. «El cabdillatge pòstum de Pi i Margall», *L'Opinió*, n. 32, 22 de setembre de 1928, p. 1. Traduït al català del diari madrileny *La Libertad*.

82 És el número 43 de *L'Opinió* de 8 de desembre de 1928. Al- tres articles d'aquest número són: Joan VILA. «Pi i Margall, símbol»; Humbert TORRES. «Lleial dissentiment»; sense fir- ma «Pi i Margall i els treballadors»; Emili GRANIER-BARRE- RA. «La prosa de Pi i Margall»; i Sebastià CHALER. «Pi i Mar- gall i l'esperanto».

83 J. LL. I V. «Liberalisme i socialisme», *L'Opinió*, 3, 3 de març de 1928, p. 3; J. LLUHÍ I VALLESCÀ. «Els obrers i la política», *L'Opinió*, 5, 17 de març de 1928, p. 1; «Les llegendes sobre Mèxic», *L'Opinió*, 14, 19 de maig de 1928, p. 1; «Al marge del debat», *L'Opinió*, 15, 26 de maig de 1928, p. 1-2; «La paraula de demà», *L'Opinió*, 17, 9 de juny de 1928, p. 8.

84 «Resum de la setmana: La nostra actitud», *L'Opinió*, 17, 9 de juny de 1928, p. 3.

reivindiquen com un honor la seva ascendència liberal, republicana, avançada» a promoure la constitució d'un sector polític obrerista «en el qual càpiguen tots els homes, encara que no siguin obrers».

«Des de L'OPINIÓ, encara que d'una manera imperfecta, anem sentint les vibracions que commouen els esperits esquerrans de casa nostra. Elles ens permeten de profetitzar, sense temor d'equivocar-nos, que els obrers i els intel·lectuals, principalment els joves, es donaran una forta encaixada i una paraula ben clara, sortida de l'ànima, estarà a totes les boques: "Germans!"».

El periòdic és una tribuna oberta que acull articles de sindicalistes, socialistes, comunistes i anarquistes. Un primer article del comunista Joaquim Maurín⁸⁵ sobre socialisme i anarquisme, contestat de seguida per Joan Peiró,⁸⁶ és el punt de partida d'una polèmica que s'allarga varis mesos, amb noves aportacions tant de l'un⁸⁷ com de l'altre,⁸⁸ de l'anarquista Joan López,⁸⁹ dels socialistes Antoni Martí Baiges⁹⁰, Jaume

Aiguader⁹¹ i Josep Massip,⁹² dels comunistes Antoni Amador,⁹³ Joan Farré Gassó⁹⁴ i Martí Vilanova,⁹⁵ i, de Moscou estant, Andreu Nin.⁹⁶ Aquest debat entre socialisme, sindicalisme i anarquisme es produeix en un moment molt fluid en les preses de posicions.

Exiliat a París des de 1925, Maurín, que havia coincidit amb Nin a la CNT abans no s'hi imposessin les tesis anarquistes, encara forma part de la Federació Comunista Catalano-Balear, adherida al Partit Comunista d'Espanya, que el 1930 formarà el Bloc Obrer i Camperol en ajuntar-se amb el Partit Comunista Català, en quina creació el novembre d'aquest mateix 1928 prenen part Amador, Arquer i Farré Gassó. Nin continua a Moscou, com a dirigent de la Internacional Comunista i la Internacional Sindical Roja, lligat políticament a Lev Trotski, que aquest estiu és apartat de la direcció del Partit Comunista de la Unió Soviètica.

L'Opinió se sent en la necessitat de justificar la publicació l'article inicial de Maurín⁹⁷ i en dues ocasions deixa constància de la posició del setmanari.⁹⁸ La pri-

85 Joaquim MAURÍN. «Socialisme i anarquisme. Pau Iglesias i Anselmo Lorenzo», *L'Opinió*, 10, 14 d'abril de 1928, p. 7.

86 Joan PEIRÓ. «En Maurín fent de Maurín», *L'Opinió* 12, 5 de maig de 1918, p. 7-8.

87 Joaquim MAURÍN. «Socialisme i anarquisme. El proletariat català no és anarquista», *L'Opinió*, 21, 7 de juliol de 1928, p. 8.

88 Joan PEIRÓ. «Sobre l'article de l'Aguadé i Miró», *L'Opinió*, 16, 2 de juny de 1928, p. 8; «Notes marginals», *L'Opinió*, 20, 30 de juny de 1928, p. 8; «Les idees i el sentit revolucionari», *L'Opinió*, 23, 21 de juliol de 1928, p. 7; «Els partits d'esquerra i els anarquistes», *L'Opinió*, 31, 15 de setembre de 1928, p. 8, signat a la presó cel·lular, 1 de setembre de 1928; «Socialisme i anarquisme: ¡Gràcies senyor mentor!», *L'Opinió*, 32, 22 de setembre de 1928, p. 8, signat a la presó cel·lular, 1 de setembre de 1928; «Socialisme científic i socialisme utòpic?», *L'Opinió*, 34, 6 d'octubre de 1928, p. 8, signat a la presó cel·lular, 1 de setembre de 1928; «Paraules d'aclariment i d'afirmació», *L'Opinió*, 38, 3 de novembre de 1928, p. 8.

89 Joan LÓPEZ. «L'obrerisme i la intel·lectualitat», *L'Opinió*, 18, 16 de juny de 1928, p. 7.

90 A. MARTÍ I BAIGES. «Socialisme i anarquisme», *L'Opinió*, 17, 9 de juny de 1928, p. 7-8.

91 J. AGUADÉ I MIRÓ. «Sobre l'article d'En Peiró», *L'Opinió*, 14, 19 de maig de 1928, p. 8; «Entorn de la polèmica Peiró-Maurín», *L'Opinió*, 18 d'agost de 1928, p. 8.

92 Josep MASSIP. «Tot seguint el debat Peiró-Maurín», *L'Opinió*, 25, 4 d'agost de 1928, p. 7.

93 Antoni AMADOR. «Parlem-ne d'això: L'organització obrera, la política, en Maurín i en Peiró», *L'Opinió*, 17, 9 de juny de 1928, p. 7.

94 Joan FARRÉ GASSÓ. «Comentant», *L'Opinió*, 18, 16 de juny de 1928, p. 7; «Més a l'entorn de la polèmica Peiró-Maurín», *L'Opinió*, 36, 20 d'octubre de 1928, p. 8.

95 Martí VILANOVA. «Opinem», *L'Opinió*, 23, 21 de juliol de 1928, p. 7-8.

96 Andreu NIN. «Socialisme i anarquisme: Per què el nostre moviment obrer ha estat anarquista?», *L'Opinió*, 27, 11 d'agost de 1928, p. 8; «Les arrels de l'anarquisme a Catalunya», *L'Opinió*, 28, 25 d'agost de 1928, p. 8.

97 «Donat el caràcter de tribuna lliure que té L'OPINIÓ, no tenim inconvenient a publicar aquest article de Joaquim Maurín», *L'Opinió*, 10, 14 d'abril de 1928, p. 7.

98 «Socialisme i anarquisme. "L'Opinió" i aquest debat», *L'Opinió*, 12, 5 de maig de 1928, p. 7; «Socialisme, sindicalisme i anarquisme», *L'Opinió*, 21, 7 de juliol de 1928, p. 7-8.

28 de juliol de 1928

Acudit de Dani.

mera, en publicar la resposta de Peiró, ofereix les pàgines a «tots els homes d'idees liberals i socialistes de casa nostra» que vulguin prendre part en un debat indispensable de cara al futur, entès com

«una profunda revisió de valors ideològics i tàctics, amb l'objecte d'aprofitar totes les ensenyances que ens ofereix l'actual reacció europea contra l'Estat liberal i contra la revisió del concepte jurídic de la propietat romana, privilegi econòmic del qual deriven tots els altres.»

En publicar el segon article de Maurín i havent pres volada el debat amb sis veus més, sense apartar-se del propòsit de no prendre part directa en el debat, *L'Opinió* precisa l'abast dels conceptes per a possibles lectors no preparats. Una explicació que no està mancada de criteris propis.

«*Sindicalisme*»: en el doble sentit d'organitzacions obreres que poden tenir diverses ideologies i de sistemes polític-econòmics corporatius com el feixisme o un «*sindicalisme-anarquista, difícil de conciliar*».

«*Les organitzacions obreres i la política*»: poden tenir també qualsevol ideologia política, però en cap cas no hi pot haver organitzacions obreres apolítiques, ni que es diguin anarquistes, «*perquè l'anarquisme no deixa de ser una ideologia político-filosòfica com les altres*».

«*La intervenció directa en la política*»: sobre el debat existent de si hi ha d'haver o no intervenció de les organitzacions obreres en l'administració o governació d'un país, no es pot admetre si no hi ha reconegudes «*les formes democràtiques d'elecció i de representació*».

«*Forma de les organitzacions obreres*»: a favor del sindicat d'indústria en comptes del sindicat professional, amb dues condicions: «*la forma democràtica, d'igualtat absoluta de drets entre els sindicats, en tot allò referent a elecció, direcció i representació*» i «*la forma federativa en tot el que es refereix a la unificació d'esforços*».

«*Obrers i ciutadans*»: d'acord amb que es preocupin principalment de les qüestions laborals, però que no es desentenguin de cap de les qüestions generals, «*Considerem un suïcidi que els obrers perdin, voluntàriament, la seva condició de ciutadans*».

Sense tenir encara una línia formal d'expressió editorial, *L'Opinió* emprèn una enquesta política que ocupa l'espai principal de la revista durant el darrer trimestre de 1928, del número 35 al 45 (13 d'octubre a 22 de desembre de 1928). Una sèrie d'homes, que el setmanari considera els «*més representatius en el camp de les idees*» són convidats a pronunciar-se sobre «*uns quants problemes que considerem essencials i de la màxima actualitat*». Són sis preguntes destinades a verificar en quina mesura les idees que s'han anat manifestant en els mesos anteriors són compartides per les persones enquestades.

I. Donades les actuals circumstàncies i pensant en l'esdevenidor, ¿considerau preferible la Monarquia, la República, o creieu indiferents les formes de Govern?

II. ¿Creieu que haurien de recobrar actualitat a casa nostra les idees polítiques de Pi i Margall?

III. ¿Creieu convenient, ara, una col·laboració amb els homes d'Espanya partidaris de la idea pimargalliana de reconeixement dels drets individuals i de les personalitats col·lectives?

IV. ¿Teniu la separació de l'Església i de l'Estat i l'escola neutra com a principis essencials de les idees polítiques liberals?

V. Entenent per socialisme posar a les mans de la col·lectivitat els mitjans de producció i de canvi, ¿el considereu compatible o contradictori amb el liberalisme polític?

VI. ¿Hi creieu en el triomf del Socialisme?»

Divuit convidats accepten de pronunciar-se, entre els quals hi ha nombrosos col·laboradors de la revista. Per ordre d'aparició són Gabriel Alomar, Ferran Valls Taberner, Feliu Elias, Rafael Campalans, Antoni Xirau, Antoni Rovira i Virgili, Humbert Torres, Carles Soldevila, Joan Peiró, Manuel Serra i Moret, Joaquim Maurín, Miquel Santaló, Àngel Pestaña, Jaume Bofill i Mates, Lluís Nicolau d'Olwer, Ramon Noguer i Comet, Àngel Samblancat, Andreu Nin, Joan Casanovas i Alfred Perrenya. Un ampli ventall polític, que va d'Acció Catalana fins a l'esquerra comunista i anarcosindicalista. En un balanç breu i superficial, el periòdic subratlla una creença majoritària en el triomf del socialisme, una

ideologia que es veu compatible amb el liberalisme, i per quin futur a Catalunya veu bons auguris:⁹⁹

«Quant al Socialisme, tampoc no hi ha dubte que amb els homes que se n'han declarat partidaris, representatius amb els seus amics polítics de la flor de l'esquerres catalanes, n'hi ha prou per forjar l'instrument adequat per aconseguir el seu triomf a casa nostra. Quan aquests homes i les forces que comparteixen la seva ideologia coordinin i estructurin en un partit polític de bon tremp la seva actual coincidència, l'hora del Socialisme a Catalunya no podrà ésser llunyana».

La lectura de les respostes, de desigual extensió i profunditat, presenten diferències a dreta i esquerra. Ferran Valls i Taberner és l'únic representant de la Lliga, havent-se excusat de participar en l'enquesta Francesc Cambó, Lluís Duran i Ventosa, Josep Puig i Cadafalch, Joan Ventosa i Calvell i Raimon d'Abadal (Raimond, a la revista). Valls s'aparta de la majoria amb el rebuig del socialisme, de la separació Església-Estat i de l'escola neutra, defuig la dicotomia monarquia-república en advocar per un règim democràtic basat en el sufragi popular i abona l'interès del federalisme de Pi i Margall. Bofill i Mates i Nicolau d'Olwer, d'Acció Catalana, matisen molt sobre el socialisme —com Soldevila, Rovira i Virgili i Noguer i Comet— i el primer defensa l'Estat confessional. A l'altre extrem, la república és vista com a mer instrument per Peiró, Samblancat i Maurín, que, com Nin, veuen també el socialisme de formes diferents. Amb un cert retard, arriba una resposta personal de Josep Pijoan¹⁰⁰ des dels Estats Units, favorable en tot en el plantejament de *L'Opinió*, fins i tot amb una idea del socialisme basat en la ciència al servei del poble.

Lluhi acompanya en alguns articles aquest decanament progressiu cap al socialisme. Defensa la singularitat de la Revolució Russa i de la figura de Lenin i critica els seus successors que volen fer permanent la

99 «Balanç de la nostra enquesta», *L'Opinió*, 47, 12 de gener de 1929, p. 1.

100 «Unes paraules de Pijoan», *L'Opinió*, 55, 2 de març de 1929, p. 1.

24 de novembre de 1928

Acudit de J. Maimó.

dictadura transitòria del proletariat.¹⁰¹ Presenta el socialisme liberal com el moviment ascendent i més fort a Europa i al món¹⁰² i el remei per a Catalunya.¹⁰³

«les idees republicanes, democràtiques, laïques i civils, fecundades per aquest hivern de sis anys, tindran un esclat i una força impossible de preveure l'any 1917, data en la qual començà el període liquidatori de la Restauració.»¹⁰⁴

L'atenció a Rússia és un tema prioritari per a Comas, l'altre home fort de *L'Opinió*, des de les seccions de «Vida internacional» i «Vida laboral» que signà en els primers números. És autor d'una sèrie sobre els precursors del comunisme rus¹⁰⁵ i d'un extens reportatge en primera persona, en quatre capítols, d'un accidentat creuer d'estiu pel mar del Nord i l'oceà Àrtic,¹⁰⁶ en què el vaixell alemany «Monte Cervantes» amb dues mil persones a bord hagué de ser salvat pels mariners d'un trenca-gels soviètic en missió científica. Comas parla també de Rússia en articles diversos i documentats sobre l'estat de la política,¹⁰⁷ la societat,¹⁰⁸ la

101 J. LLUHÍ I VALLESCÀ. «Lenin», *L'Opinió*, 35, 13 d'octubre de 1928, p. 4.

102 J. LLUHÍ I VALLESCÀ. «Les lliçons d'Europa», *L'Opinió*, 39, 10 de novembre de 1928, p. 8.

103 J. LLUHÍ I VALLESCÀ. «Catalunya i el socialisme», *L'Opinió*, 42, 1 de desembre de 1928, p. 1 i 2.

104 J. LLUHÍ I VALLESCÀ. «El federalisme com a tàctica», *L'Opinió*, 44, 15 de desembre de 1928, p. 1 i 2.

105 Pere COMAS. «Els precursors», *L'Opinió*: I, 11, 28 d'abril de 1928, p. 6 i 7; II, 12, 5 de maig de 1928, p. 5; III, 13, 12 de maig de 1928, p. 6 i 7; IV, 14, 19 de maig de 1928, p. 6; V, 15, 26 de maig de 1928, p. 6.

106 Pere COMAS. «Protegits per l'estrella roja. Impressions d'un viatge al mar Àrtic», *L'Opinió*, I, 29, 1 de setembre de 1928, p. 5; II, 30, 8 de setembre de 1928, p. 5 i 6; III, 31, 15 de setembre de 1928, p. 5 i 6; IV, 29 de setembre de 1928, p. 5 i 6.

107 Pere COMAS. «L'expulsió de Trotski», *L'Opinió*, 55, 2 de març de 1929, p. 4.

108 P. C. «Els infants vagabunds a Rússia», *L'Opinió*, 23 de març de 1929, p. 1 i 2.

religió,¹⁰⁹ i l'economia,¹¹⁰ i el comentari de llibres,¹¹¹ també per altres autors.

La fascinació per Rússia l'havia manifestat abans que ningú Josep Pla, després del seu llarg viatge de tres anys enrere, guiat per Andreu Nin, amb el resultat de trenta-vuit reportatges a *La Publicitat* i un llibre de gran èxit,¹¹² en línia amb l'interès pels avenços del règim comunista.¹¹³ El cronista Pla aprecia la participació del govern soviètic en la fallida conferència sobre el desarmament celebrada a Ginebra per la Societat de Nacions,¹¹⁴ i denuncia la utilització falsària del fantasma soviètic pel tabloide *Daily Mail*,¹¹⁵ «*feixistitzant i ultraconservador*» per a atacar el govern laborista.¹¹⁶ Crida l'atenció, en canvi, sobre la posició dominant dels Estats Units d'Amèrica sobre la resta de països americans en la Conferència de l'Havana fins al punt de provocar la retirada d'Argentina.¹¹⁷

109 Pere COMAS. «Les lluites religioses a la nova Rússia», *L'Opinió*, 35, 13 d'octubre de 1928, p. 5; «L'Església russa contra el govern soviètic», *L'Opinió*, 36, 20 d'octubre de 1928, p. 5; «L'Església russa sotmesa al poder civil», *L'Opinió*, 37, 27 d'octubre de 1928, p. 5.

110 Pere COMAS. «La reconstrucció econòmica de Rússia», *L'Opinió*, 40, 17 de novembre de 1928, p. 1-2; «El problema de l'electrificació a Rússia», *L'Opinió*, 73, 6 de juliol de 1929, p. 1 i 6; «El redreçament de Rússia», *L'Opinió*, 74, 13 de juliol de 1929, p. 5-6; «El problema agrari a Rússia. Formes diferents de col·lectivització», *L'Opinió*, 93, 23 de novembre de 1929, p. 4.

111 P.C. «Llibres», *L'Opinió*, 59, 30 de març de 1929, p. 5.

112 Josep PLA. *Rússia. Notícies de l'URSS. Una enquesta periodística*. Segon el mateix Pla (*Obra Completa*, 5. *El Nord*, p. 453-633), se'n feren cinc edicions de 5.000 exemplars en un espai molt curt de temps.

113 Josep PLA. «Resum de la setmana: Després de deu anys de comunisme», *L'Opinió*, 4, 10 de març de 1928, p. 3-4.

114 Josep PLA. «Resum de la setmana: El desarmament i Rússia», *L'Opinió*, 7, 31 de març de 1928, p. 3-4.

115 *Daily Mail* és un diari sensacionalista nascut a Londres el 4 de maig de 1896.

116 Josep PLA. «Resum de la setmana: El document Zinovieff», *L'Opinió*, 6, 24 de març de 1928, p. 3-4.

117 Josep PLA. «Resum de la setmana: La Conferència de l'Havana», *L'Opinió*, 3, 3 de març de 1928, p. 1-2.

Hi ha una fascinació per Rússia,¹¹⁸ en el desè aniversari de la Revolució, que comparteix el jove Joan Sardà Dexeus que, amb divuit anys, debuta a *L'Opinió* amb articles d'economia, en línia amb el socialisme liberal de Lluhí. Distant del comunisme, com aquest i com Pla, Sardà pondera l'excepcionalitat i els èxits del règim soviètic, estudia les característiques dels partits socialistes a Alemanya i França i celebra l'arribada al poder del laborisme a la Gran Bretanya. És aquest el model que desitja per a Catalunya, més distant de l'Estat i més pràctic que els anteriors, basat en reivindicacions progressives.¹¹⁹

Abans de passar al servei de Cambó, Pla havia elogiat la figura del fundador de la Unió Socialista de Catalunya, Manuel Serra i Moret, l'intel·lectual i polític que considera un coneixedor imparcial de Rússia. «*Té una gran formació teòrica per comprendre aquell moviment i és massa reconegudament independent per no donar a les seves paraules el màxim sentit de responsabilitat, per evitar en un mot tota demagògia*».¹²⁰

Des de Rússia mateix, destaca la col·laboració d'Andreu Nin, que hi resideix des de 1921. Se suma al debat entre socialisme i anarquisme encetat en setmanes anteriors per Joaquim Maurín i Joan Peiró. En dos articles ja citats, Nin analitza les raons per les quals l'anarquisme és majoritari a Catalunya. Publica, després, una secció «De Rússia estant», que no tindrà gaire continuïtat. A part de dos articles sobre política i cultura¹²¹ i d'un tercer sobre l'actitud de Rovira i Virgi-

118 Jaume GUILLAMET LLOVERAS. «Fascinat per Rússia», *L'Avenç*, 477, març de 2021, p. 40-47.

119 Joan SARDÀ I DEXEUS. «Consideracions referents al socialisme», *L'Opinió*, 37, 27 d'octubre de 1928, p. 5. Veure també Francesc ROCA. «"Rússia i el liberalisme" i altres articles de Joan Sardà», *Nous Horitzons*, 80, setembre-octubre de 1982, p. 55-62; Francesc ROCA ROSSELL. *El pensament econòmic català (1900-1970)*, vol. 1, p. 87-94.

120 Josep PLA. «Resum de la setmana: Serra i Moret, conferenciant», *L'Opinió*, 9, 14 d'abril de 1928, p. 3.

121 Andreu NIN. «De la URSS estant: La Revolució Cultural. Quins són els llibres preferits del lector rus?», *L'Opinió*, 48, 12 de gener de 1929, p. 5; «Veritats elementals», *L'Opinió*, 60, 6 d'abril de 1929, p. 4-5.

5 de gener de 1929

Acudit de Manuel Font «Siau» sobre *L'Opinió*
 i altres periòdics catalanistes.

li a *La Nau* a propòsit de Lituània,¹²² Nin qüestiona els propòsits polítics de *L'Opinió*.¹²³

«L'aparició de *L'OPINIÓ* demostra que s'està efectuant un procés de transformació ideològica interessant en els rengles de la petita burgesia radical. L'orientació d'aquest periòdic és confusa, indeterminada. Els seus homes no es decideixen encara, per dir-ho així, a tallar el cordó umbilical que els lliga amb la burgesia i amb la seva ideologia. D'ací les llurs il·lusions "liberals" i "esquerranes", la fe llur en la unió de tots els homes de bona voluntat. Ça i enllà, però, hom beslluma en les planes de *L'OPINIÓ* signes de comprensió, actituds menys vacil·lants, més decidides. (L'anunci, per exemple, de la publicació del "Manifest comunista" en català és un bon auguri)».

La crida «Als amics de *L'Opinió*»,¹²⁴ en demanda de suport econòmic per a millorar el setmanari, no és en si mateixa un senyal de crisi. Des dels primers números¹²⁵ s'havia demanat l'ajut dels subscriptors per poder fer front a despeses extraordinàries i al cap de vuit mesos es demana de nou per fer un salt endavant i aconseguir doblar el tiratge, passar de quatre mil a vuit mil exemplars, doblant el suport dels «*quatre mil companys adherits i compenetrats amb la nostra obra de propaganda liberal i defensa dels governats que hem realitzat des del primer dia*». Firmen la crida, per ordre alfabètic Jaume Aiguader, Domènec de Bellmunt, Joan Casanelles, Joan Casanovas, Pere Comas, Josep Fontbernat, Emili Granier-Barrera, Víctor Hurtado, Josep Maria Imbert, Joan Lluhi i Vallescà, Jaume Miravittles, Joan Lluís Pujol i Font, Xavier Regàs, «Joan Sacs», Josep Maria de Sagarra, Carles

122 Andreu NIN. «De Rússia estant: Un cop d'ull a la premsa catalana», *L'Opinió*, 47, 5 de gener de 1929, p. 5.

123 Andreu NIN. «De Rússia estant: Un cop d'ull a la premsa catalana», *L'Opinió*, 46, 29 de desembre de 1928, p. 1 i 2.

124 «Als amics de *L'Opinió*», *L'Opinió*, 33, 29 de setembre de 1928, p. 1.

125 «Subscripció per ajudar *L'Opinió*», *L'Opinió*, 7, 31 de març de 1928, p. 4.

Soldevila,¹²⁶ Abelard Tona i Nadalmà, Joaquim Ventalló, Martí Vilanova i Ramon Xuriguera.

Aquesta relació de noms mostra el suport que continua rebent *L'Opinió* de firmes lligades a *La Publicitat* —Bellmunt, Regàs, Sacs, Sagarra, Soldevila i Víctor Hurtado— bé que fa algunes setmanes que no hi apareixen. Brunet va firmar una narració al segon número, Castanys un parell de dibuixos al març, Cabot dos articles fins abril, Llates i Regàs dos i tres articles fins maig, Plana tres articles fins juliol, Planes i Soldevila vuit i cinc articles fins agost i Sagarra quatre articles fins el mateix setembre. Feliu Elías ha firmat onze dibuixos d'Apa fins setembre i setze articles de Joan Sacs fins octubre, un mes després de la crida als amics del periòdic.

A costat d'Apa, altres artistes han aportat caricatures, sobretot Siau —nom artístic de Manuel Font, dibuixant també a *La Publicitat*, que és el que més en publica—, el ja esmentat Shum, Grapa —nom artístic de Gustau Vila—, J. Maimó, Serra, Dani, En Joan, Dandi, Francesc Domingo i Jep, dels qui tenim menys referències.

Havent deixat ben clar Josep Pla que el setmanari havia de pagar els articles als seus autors,¹²⁷ tot fa creure que la falta o la rebaixa del pagament seria la causa de la baixa successiva d'uns col·laboradors, els més destacats dels quals mantenen el suport públic al periòdic. També decau el nombre de caricatures i, durant el 1929 *L'Opinió*, ha de recórrer a «*caricatures estrangeres*», entre les quals destaquen les de *Le Canard Enchaîné*.¹²⁸

La participació posterior dels periodistes professionals en el naixement de *Mirador*, editat per l'advocat d'Acció Catalana Amadeu Hurtado, coincideix amb l'encetament d'aquest període de privacions. *L'Opinió* rep cordialment el nou col·lega com a «*setmanari preferentment literari*», «*presentat amb molt de luxe i bon gust*». ¹²⁹ Cap luxe no és a l'abast del setmanari de Lluhí i Casanelles, que en el número de Nadal, convida a «*la gran família liberal i sincerament esquerrana del país*» a afegir-se a una primera llista de «*protectors de L'Opinió*», ¹³⁰ per mitjà de quotes mensuals d'1, 2, 3, 4 o 5 pessetes.

«*Amb els fons que obtinguem enfortirem, en primer lloc, el Setmanari, i tot seguit que puguem irem aixamplant el camp d'acció mitjançant una forta tasca cultural*».

126 El nom de Carles Soldevila hauria d'haver figurat en el text publicat en la crida del 29 de setembre, en comptes del de Gabriel Alomar, d'acord amb la correcció publicada a *L'Opinió*, 34, 6 d'octubre de 1928, p. 7.

127 Josep PLA. «Resum de la setmana: *L'Opinió*», *L'Opinió*, 6, 24 de març de 1928, p. 3: «... s'ha de partir de la base que els originals s'han de pagar; s'ha d'establir com a condició bàsica que l'intel·lectual ha també de menjar de tant en tant. Aquest principi el considerem tan necessari que si L'OPINIÓ, com tantes altres publicacions, hagués tractat d'articular-se a base de demanar sacrificis als intel·lectuals, hauria considerat que el més moral era plegar abans de començar».

128 *Le Canard Enchaîné* és un setmanari satíric nascut a París el 1915.

129 «Resum de la setmana: *Mirador*», *L'Opinió*, 52, 9 de febrer de 1929, p. 3.

130 «Els Protectors de "L'Opinió"», *L'Opinió*, 45, 22 de desembre de 1928, p. 1.

L'OPINIÓ

Surt cada dissabte

15 cèntims

EDITORIAL

El cinquè aniversari de la mort de Lenin

Vladimir Íltx va morir el 21 de gener de 1924, als cinquanta-dos anys. Dotat d'una irascible, havia proclamat, de molt jove, la seva adhesió a les organitzacions revolucionàries russes, i dedicat tota l'existència a preparar el cap de 1917. Va fer-ho amb tanta de precisió, amb tant de detall, que ara, cinc anys després de mort, Polna és encara sòlida i ferma.

En 1922 imaginà la creació de l'arma que, manejada amb mà vigorosa i dirigida per una clara intel·ligència, havia d'enderrocar el règim tsarista, recolonitzant llavors valls com la nostra Ribera. Aquesta arma fou el partit que avui la governa. Al principi un petit grup de persones, convergides, quatre "sectaris", duien els enemics. La colla mai creixent; i en 1905 representà ja el seu paper. A l'any 17 són trenta mil i hom els troba arreu, a la fàbrica, a l'exèrcit, a la flota. Són els homes que en el cap produeix per la calçada del Estat tenen idees precises, disciplina, mots d'ordre construïts, i per això troballes arrosseguen cent cinquanta milions d'homes.

Lenin parlava poc de Revolució; la pensava, la vivia i la preparava, i no deixava passar un sol dia sense fer algun acte que l'impulsés. Era, segons diu, el seu afec. Ni les circumstàncies més adverses, presó, exili o mort, no li feien perdre de vista el seu objectiu.

Així, a crear un Estat nou, basat transitoriament en la dictadura del proletariat, i finançat en la federació lliure de tots pobles i en l'aliança de l'interès dels països.

Cal tenir en compte la seva obra teòrica compresa en vint volums considerables, on ha examinat i criticat les diferents ideologies, les etíques i l'ús aplicacions a la realitat. Enciclopedista a la manera dels francesos del segle XIX, l'esperit audaç i clar dels quals administrava, es ligà amb les teories de Marx i d'Engels, esdevinent-ne el millor comentarista, l'interpretador perfecte. Sabia aplicar el mètode marxista a l'estudi dels nous fets ocasionats pel progrés del capitalisme, ben diferent del que Marx pogué conèixer. Venia entrà en el terreny verge de la concentració, dels treus, de la fusió del capital financer amb l'indústria, de l'imperialisme, traient-ne llum i descobrint per el proletariat universal.

Aquesta vida de lluitador es va donar treballadors l'esgotà i se l'endugué quan encara podia donar els millors fruits.

Aquest número ha passat per la censura

L'estadista ideal

per MARCELI DOMINGO

Són pocs els països del món que puguin dir-se, per a l'exercici del poder públic, un nucli d'homes selectes com el que compta França. Cinquanta anys de vida política intensa i neta i de cultura mantinguda i ferma han produït aquest exemplar egregi d'estadistes. És l'obra de la República parlamentària: elevar per mitjà del llibre i de la llibertat el nivell de l'home mitjà, constituint així una democràcia conscient de la seva sobria; i, obria via lliure a la intel·ligència, permetre la formació en aquesta democràcia d'una rica, ferma, dilatada i inextinguible aristocràcia espiritual. Quina exigència no serà la de les circumstàncies excepcionals d'aquesta hora històrica, que França tremola pensant si aquests homes selectes, superiors als governants de tots els altres països, seran inferiors a les circumstàncies?

Mai no han hagut de preocupar-se tant els pobles per les qualitat de llurs governants. Perquè aquest no és un moment estàtic de la història; és, contràriament, un moment de convulsiu dinamisme. No és un moment en que els pobles puguin adormir-se sobre l'herència del passat i es, per

contra, un moment en que ha de constituir-se, amb l'obra renovadora sobre el present, l'herència de l'esdevenidor. Es permetrà en un moment d'aquesta mena que cap home es tanqui en ell mateix i es desentengui dels altres? Aquest gest egoista no és permès a cap home, molt menys a cap nació i menys encara a cap continent. El món necessita d'una mitat i en l'aplicació d'aquesta unitat, tot home, tot nació i tot continent tenen una responsabilitat universal. Els governants contraven especialment una responsabilitat universal. No és amb els ulls girats cap a aquesta responsabilitat que França exposa les seves tentatives sobre la congruència dels seus estadistes i els imperatius que s'imposen a l'Estat francès? França té Poincaré, l'estadista que ha sabut ordinar les finances; i Herriot, l'estadista que ha sabut allargar la mà a Alemanya; i Briand, l'estadista que ha sabut encarrutar la diplomàcia; entença; i Caillaux, l'estadista de les grans concepcions fiscals; i Painlevé, l'estadista reorganitzador de l'exèrcit; i Blum, i Tardieu, i Loucheur, i Buisson, i Aurand, i Paul-Boncour, i Dumesnil, i en més escassos, tots actius i tots en un llur des del qual sigui possible portar a l'obra que França ha de realitzar la col·laboració més completa. Com ordenen les circumstàncies actuals i com serà en elles l'aportació dels pobles, quan pot tancar-se que siguin inferiors aquests homes superiors? I és que els ideals mai no havien estat tan ambiciosos ni les necessitats havien aparegut tant com en aquesta hora en que la postguerra equival a una Revolució que es va prometre, que es vent, que es desenrotlla i que s'imposa per a entrar en la nova normalitat de la nova època i que no acaba de complir-se totalment.

Com ha d'ésser l'estadista del temps que vivim? Hauria d'ésser un home el llenguatge del qual no sigui castrat, sinó que s'enlaci, que no es confia en localismes, sinó que sigui un llenguatge que pugui ésser parlat i entès en les cents contrades del món; un home sobre el qual no pesi la classe social o professional a què pertanyi; un home que pugui rebre col·laboracions de les oposicions més oposades, que sàpiga deduir assistències de les crítiques més furioses, i que tingui prou gení per crear una harmonia fecunda de l'agustarreg de les veus

Dibuix de Shum

26 de gener de 1929

Portada del número 50 de L'Opinió.

després d'un canvi a un format més petit, amb un article de Marcel·lí Domingo i un dibuix d'Alfons Vila «Shum».

Un periòdic més assequible

3

L'aparició de *Mirador*¹³¹ ha perjudicat *L'Opinió*, reconeixerà Casanelles en les seves memòries, «ja que els trànsfuges eren bons escriptors, s'emportaren part de la clientela i minvà la nostra venda», però «a la llarga aquesta separació fou la causa del nostre èxit». La distància temporal potser fa exagerar el seu judici:

*«Fins aleshores, el setmanari havia estat més literari que polític, havia hagut de transigir, de fer certes concessions als qui hi escrivien i no pensaven políticament com nosaltres. En la nova etapa del periòdic, la política predominà per damunt de la literatura. S'acabaren els confusionismes, no haguérem de cedir ni transigir més perquè tots teníem una unitat de criteri.»*¹³²

L'Opinió es presenta canviat en el número 50, el 26 de gener de 1929. Les mateixes vuit pàgines setmanals, però més petit de format i el preu més baix. Hi ha canvi d'impremta, deixa *L'Estampa* del carrer d'Aribau, 75, per anar a M. Galve del carrer del Carme, 20, i també de la mínima redacció del setmanari, ja que les feines imprescindibles es fan a peu de taller.

Es vol «fer assequible el periòdic a la joventut i a les classes econòmicament més necessitades».¹³³ La pèrdua d'ingressos derivada d'aquesta rebaixa del preu de venda es preveu compensar-la amb les aportacions dels «Protectors de *L'Opinió*» que en les darreres setmanes estan subscriuint-se a preus més alts dels establerts. En les successives crides a subscriure's al setmanari no hi falta l'oferiment de regals, com «una ploma estilogràfica automàtica d'or» que podrà guanyar qui porti cinc subscripcions anuals o deu semestrals.¹³⁴

131 *Mirador* és un setmanari nascut a Barcelona el 31 de gener de 1929. Carles SINGLA CASSELLAS. «*Mirador*» (1929-1937), *Un model de periòdic al servei d'una idea de país*; Carles GELI, Josep M. HUERTAS. «*Mirador*», *la Catalunya impossible*.

132 *Joan Casanelles i Ibarz...*, p. 51.

133 Editorial: «Davant el número 50 de *L'Opinió*», *L'Opinió*, 19 de gener de 1929, p. 1.

134 Anunci publicat al número 63 de *L'Opinió*, 27 d'abril de 1929, p. 8.

L'OPINIÓ

Surt cada dissabte

15 cèntims

Afirmació suprema

per GERMINAL ESGLEAS

Si l'home no cregués en si mateix, si no fites la mirada en el futur i no sentís la necessitat de millorar la seva vida i de perfeccionar-la; si en ell no existís una deu d'idealisme inesgotable, l'afany de cercar la veritat i la bellesa, de practicar la bondat i la justícia, l'anhel de lliurar-se de tots els jocs que limiten la seva personalitat; si en ell no hi hagués l'amor al risc, si no fos ardit i intrèpid, cap progrés no es realitzaria. Per què, doncs, limitar els nostres horitzons ideals, frenar els nostres generosos impulsos, ofegar la potència vital i ideal que hi ha en nosaltres sotmetent-nos als convencionalismes imperants i a les raons pràctiques negatives? Per què no cercar, àdhuc en el sofriment, la joia del viure lliure, intens i voluntariós? Per què no afirmar, sense un dubte i sense una vacil·lació, constantment i perennement, d'una falsedat franca i oberta, allò que el nostre cor sent, allò que el nostre cervell pensa?

Sols els éssers d'ànima heroica deixen empremta fecunda de llur pas per la terra. Repasseu la Història i veieu-les aquestes vides heroiques: els seus esclats lluminosos no són pas exhaurits; persisteixen: Home, creu en tu mateix.

No tinguis mai un no per al demà. Jamai transigeixis amb la maldat i amb la injustícia. Jamai facis traïció al teus sentiments i als teus ideals. Afirmar en tu tot çò que de bo i millor té la naturalesa humana. Res no importa la humilitat dels teus orígens: sorgit del no res, deus ésser tot i deus ésser-ho per la bondat, per la rectitud, per la noblesa i la puresa de la teva vida.

Nec plus ultra!, diuen totes les filosofies decadents; *sotmet-tel!*, han dit totes les tiranies passades, diuen les presents i diran encara les futures. *Sotmetre't?* Jamai! *Nec plus ultra?* Mai de la vida; sempre avant, endavant sempre!, encara que el nostre cor sagní, que les nostres carns s'esberlin.

L'home ha de tenir l'audàcia suprema d'ésser ell mateix, de forjar, en un medi d'esclavatge i de resignació ancestral, la seva vida, lliure, plenament lli-

re, amb voluntat indomptable; ha de fixar el seu esguard en els horitzons infinits i de marxar devers ells mentre aleni.

Sols així, amb aquesta afirmació suprema de si mateix, amb aquesta visió il·limitada de perspectives vitals i ideals, és com l'home contribueix al progrés i el seu pas per la terra no és estèril.

CARICATURA RUSSA

L'Anglaterra s'apodera definitivament de les ex-colònies alemanyes de l'Àfrica Oriental, les quals trobaven fins ara sota el mandat de la Societat de Nacions.

L'angles: — Ara pots estar tranquil; l'hém emancipat definitivament de l'imperialisme alemany.

1 de juny de 1929

Portada

de L'Opinió.

amb un acudit

—reproduït

de la premsa soviètica—

de denúncia

dels imperialismes.

En el balanç positiu que fa del seu primer any, el periòdic es reivindica com a «*tribuna lliure d'idees avançades*», pel seu «*caràcter específicament socialista*», pel seu «*caràcter lliurepensador*» i per la independència de «*tot partit polític constituït fins ara*». Des d'aquesta independència es vol fer impossible que tornin «*els mateixos homes amb les mateixes banderes*», «*com si res no hagués passat*» en aquest parèntesi de la política catalana:

«L'OPINIÓ, sense partidismes de cap mena, ha incorporat a la premsa catalana les ideologies predominants en la democràcia europea i ha donat una pública manifestació de quines seran les orientacions de la futura democràcia catalana, obrint els braços als intel·lectuals per estrènyer amb una abraçada de germanor tots els treballadors. S'ha acabat, a Catalunya, i per sempre, la covardia que feia impossible el voler conèixer, estudiar, comprendre i resoldre amb esperit de justícia les reivindicacions de les masses obreres.»

La vocació política de *L'Opinió* s'accentua durant el segon any, quan els seus fundadors s'han compromès en activitats conspiradores com el complot frustrat inspirat per l'antic cap del govern José Sánchez Guerra, el mateix gener de 1929,¹³⁵ pel que Lluhi ha d'anar a la presó com a membre del comitè revolucionari català. L'activitat política del periòdic aporta també una relació creixent amb centres republicans i nacionalistes de tot Catalunya, on pronuncien conferències ell mateix, Casanelles, Comas i altres «*amics de L'Opinió*», nom d'un apartat del periòdic destinat a vehicular aquesta comunicació des del número de 28 de maig de 1928. La xarxa de relacions nascuda d'aquesta activitat per nombroses poblacions és un capital que enforteix el periòdic com a actor polític.

Hi ha una inclinació visible cap a l'esquerra, després de la sortida del grup de periodistes i escriptors, con-

ceptuat com a sector «*centrista*», en una classificació política dels col·laboradors, feta per Culla, que mostra la pluralitat de la primera època:¹³⁶ republicans «*amb poca vinculació catalanista*» (Marcel·lí Domingo, Humbert Torres i Joan Casanovas); separatistes d'Estat Català (Jaume Aiguader¹³⁷ i Josep Fontbernat); socialistes (Emili Granier-Barrera, Manuel Serra i Moret i Josep Xirau); federalistes d'esquerra (Àngel Samblancat), comunistes heterodoxes (Joaquim Maurín i Andreu Nin), anarcosindicalistes (Joan Peiró, Joan López i Àngel Pestaña) i, sobretot, membres del Partit Comunista Català, antecedent del Bloc Obrer i Camperol (Jordi Arquer, Jaume Miravittles, Joan Farré, Abelard Tona, Joan Baptista Xuriguera, Jordi Pinyol, Joan Vila, Llibert Estartús, Víctor Colomer i Martí Vilanova). Per Culla, aquest darrer grup utilitzaria *L'Opinió* com a principal mitjà de propaganda, fins a la fundació posterior de *Treball*¹³⁸ i *L'Hora*.¹³⁹

Alguns d'aquests autors es fan molt assidus, començant per Miravittles, dedicat a la política internacional, seguit per Arquer, molt atent als debats ideològics, Peiró i Tona Nadalmal, als que cal afegir les notes culturals de Josep Fontbernat i Jaume Gascon. El pes de Comas i Lluhi en l'orientació política es nota en l'alt nombre d'articles signats, a més de l'anònim «Resum de la setmana», i l'atenció que un i altre dediquen a l'evolució de la Unió Soviètica. També se'n continua ocupant Joan Sardà Dexeus.

L'atenció als moviments socialistes europeus és una constant de l'article editorial que es publica cada setma-

136 Joan B. CULLA. *El catalanisme d'esquerra...*, p. 17-19.

137 Durant tots dos primers anys, Aiguader es mostra al periòdic com a membre de la Unió Socialista de Catalunya, serà en la segona època que figuri en nom d'Estat Català.

138 *Treball* (1930) és un setmanari obrerista, que neix de la transformació del periòdic quinzenal *L'Andreuenc* (1925-1929), que durant uns números duu un títol de transició *L'Andreuenc -Treball*. Joan TORRENT i Rafael TÀSIS. *Història de la premsa catalana...*, vol. I, p. 666 i 718.

139 *L'Hora* és un setmanari nascut a Barcelona, com a òrgan oficial del Bloc Obrer i Camperol, el 10 de desembre de 1930. Joan TORRENT i Rafael TÀSIS. *Història de la premsa catalana...*, vol. I, p. 665.

135 Sobre la participació del grup de *L'Opinió* en les successives conspiracions republicanes d'aquests anys, veure Joan Casanelles i Ibarz..., p. 48-57 i 66-70 i Enric UCÉLAY-DA CAL i Arnau GONZÁLEZ I VILALTA. *Joan Lluhi i Vallescà...*, p. 68-84 i 97-105.

L'OPINIÓ

Surt cada dissabte

15 cèntims

EDITORIAL

Republicans, sí; però també socialistes

Les importants declaracions de Marci Domingo a "La Nau" del 26 de juliol i els articles de Rovira i Virgili al mateix diari, sobre tot el títol "Democràcia catalana", ens obliguen a dir-hi la nostra, com a representants d'un sector del país que repetidament ha manifestat la seva plena adhesió a l'ideari socialista, que venia defensant en el període més difícil de la vida pública de la nostra terra.

El Director de "La Nau" pregunta si és pròxima l'hora de l'organització d'una gran força democràtica a Catalunya i respon afirmativament.

Nosaltres creiem que la formació d'un partit republicà que no faci sense les reivindicacions del proletariat contingudes en qualsevol programa de qualsevol formació socialista o bé del nostre país o bé de l'estranger, comportarà inevitablement la separació dels treballadors de la nova organització i amb ella el seu fracàs absolut.

Per molt importants que a qui sigui les conquestes que l'establiment de la democràcia representa, indispensables i bàsiques en el nostre medi endarrerit, les masses obreres no extremistes i adhuc la petita burgesia han de poder trobar en l'organització preconitzada del republicanisme les solucions que llurs interessos de classe reclamen. Un partit republicà a l'antiga, compost de classe mitjana i d'intel·lectuals exclusivament, no passarà mai d'ésser una reunió d'oficinats d'eficiència nula.

Les dretes reaccionàries han adquirit una tal fortalesa que l'únic camí per a

combatre-les amb probabilitats d'èxit és la unió dels republicans radicals amb els treballadors socialistes, els quals aportarien llur nombre i llur potència. L'experiència ens hauria hagut d'ensenyar a hores d'ara que el republicanisme com a aspiració a una forma de govern determinada ja no és patrimoni de les esquerres. Des del nuclidisme de "El Siglo Futuro" a les concepcions polítiques més endarrerides dels homes de "El Matí", passant per alguns elements ex-carlins de la difunta "Acció Catalana", hom veu moltes dretes que professen la idea republicana. Cal doncs que una organització republicana d'esquerra vessi en el seu programa altres materials: i, aquí,

ja són insuficients els drets de l'home i del ciutadà proclamats per Sieyès, baldament encara sigui lluny lluc regnat pacífic.

L'avenç lent i evolutiu, però sense reculades, cap a l'abolició de l'exploatació de l'home per l'home i cap a la centralització en les mans de l'Estat dels instruments de producció i de canvi no pot fallar en una veritable guerra, sobre tot en aquest país on la classe mitjana, isolada, es decanta sovint cap al conservadorisme. Un partit radical-socialista més socialista que radical ens sembla adequat a les futures necessitats del nostre poble. Les bases definides ja s'establirien en l'hora oportuna.

Els termes del problema constitucional

per DIDIER

Un bon amic nostre, excel·lent i conegut col·laborador de la C. N. T., ens envia el present article, primer d'una sèrie en la qual pensa exposar el seu criteri sobre els termes de la lluita actual. Davant l'interès evident del tema, L'OPINIÓ contesta, en quant pugui influir vi futur, les apreciacions i els comentaris de Didier.

1

L'ACTUALITAT DE LA DEMOCRACIA

Les declaracions d'Alvar d'Albornoz i de Marcell Domingo parlant de la constitució d'un partit republicà radical socialista (i podrien afegir sindicalista, comunista i anarquista, per donar més al·licient a l'esquer i fer content tothom) és encara una prova del verbalisme de la democràcia republicana. A més a més, és un verbalisme oportú, cuint en compte les actuals circumstàncies ben pròpies per crear partits populars, contrastar punts de vista i sotragar l'opinió. Tan oportú com l'anarquisme integral de Peiró, una mica inesperat després d'aquell "Emplazamiento" als signants de la carta oberta sobre el sindicalisme andrògina i del confusionisme del movimiento obrero anarquista, tot plegat per no tenir més remei que posar-lo al servei de la democràcia amb un criteri d'home d'acció... verbalista i voluntarista. Caldria preguntar-li si també és del Movimiento obrero o si fa el joc.

Cal obrir els ulls de la gent i dir-los que si abans de presentar el govern l'antiprojecte de Constitució no se n'havien adonat, ara no els pot restar cap dubte que ens trobem davant un problema constitucional, és a dir, de fer una Constitució, estructurar el pensament, la consciència i la vida d'un país, i que hem de saber en què consisteix. Però d'això ja fa anys... ja fa anys que hadem.

...

I el nostre cas no és sol, generalitzem.

En molts països el caràcter de les relacions socials, tal com se despreuen de les condicions de la política liberal, ha sofert una regressió, o es troba en un parèntesi. No s'han restablert, però, les formes de convivència de règims passats perquè era impossible. Es a dir que en règims aparentment anacrònics el procés de les relacions contemporànies no s'interromp. I això no és cap contradicció. Revela que el retorn a formes de política antiliberal és degut a causes noves, a circumstàncies contemporànies d'essència retrògrada: la instal·lació de la mentalitat feudal dintre el capitalisme.

...

Per situar-se respecte una dictadura ja no cal saber, per copsar-ne l'essència, que existeix perquè abans n'havien exis-

(segueix a la pàg. 6)

— Ací reposen les cendres de Napoleó.
— De Napoleó? No sabia que hagués mort en un incendi!

3 d'agost de 1929

Portada

de L'Opinió.

amb un editorial

que marcava distàncies

amb altres catalanistes

republicans, tot afirmant

el seu socialisme.

na en la primera columna de la portada. Aquesta secció, on s'expressa formalment l'opinió del periòdic, s'estrena amb un elogi de l'obra política i teòrica del líder soviètic Lenin, en el cinquè aniversari de la seva mort: una «*vida de lluitador en pro dels treballadors l'esgotà i se l'endugué quan encara podia donar els millors fruits*».¹⁴⁰

El socialisme que interessa a *L'Opinió* és el que progressa a la Gran Bretanya i França, dels que parla en varis editorials,¹⁴¹ o també Dinamarca, on «*la política obrera assenyada dels governs*» els dona més força electoral.¹⁴² Aquest ideal socialista s'inclou en una concepció del liberalisme polític, inspirat en la Revolució francesa i contrari a l'escola econòmica liberal.¹⁴³

Tot i això, el periòdic és criticat per alguns sectors com a comunista i Joan Casanelles ha de sortir en defensa de la vocació de «*tribuna lliure on tot home liberal pot exposar les seves idees*»; una tribuna en la que «*han figurat signatures representatives de tots els grups esquerrans*», amb l'afany d'aconseguir-ne la unió, «*únic mode de vèncer la dreta sempre unida*».¹⁴⁴ Joaquim Ventalló celebra l'èxit de complir el primer any de vida com a l'únic periòdic que s'ha arriscat a «*proclamar la necessitat de propagar els ideals demòcrates*».¹⁴⁵ Amb els noms de Casanelles i Ventalló en aquest número d'aniversari, que ha estat redactat «*únicament i exclusiva pels membres del nostre Consell*», segons s'anuncia en el de la setmana anterior, hi surten també les inicials de Joan Lluhí Vallescà i les firmes de L. Llorens i Manuel Serra i Moret.

140 «Editorial: El cinquè aniversari de la mort de Lenin», *L'Opinió*, 50, 26 de gener de 1929, p. 1.

141 «Editorial: L'Anglaterra es torna socialista», *L'Opinió*, 69, 8 de juny de 1929, p. 1; «Editorial: Un triomf socialista», *L'Opinió*, 91, 9 de novembre de 1929, p. 1.

142 «Editorial. Els efectes contraproduents», *L'Opinió*, 64, 4 de maig de 1929, p. 1.

143 «Editorial: El nostre liberalisme», *L'Opinió*, 72, 29 de juny de 1929, p. 1.

144 Joan CASANELLES. «*L'Opinió i les qüestions socials*», *L'Opinió*, 54, 23 de febrer de 1929, p. 4.

145 J. VENTALLÓ. «*L'Opinió i els ideals de democràcia*», *L'Opinió*, 54, 23 de febrer de 1929, p. 1-2.

La política espanyola és poc tractada en els editorials de *L'Opinió* que, a cada número recorda haver passat pel sedàs rigorós de la censura. Això no treu que a propòsit del projecte de Constitució elaborat per l'Assemblea Nacional consultiva de la dictadura no aprofiti l'ocasió per marcar el contrast amb el que fou l'elaboració de la Constitució de 1869, després del destronament d'Isabel II.¹⁴⁶ O que insinuï com les oportunitats es poden aprofitar amb una bona organització, a propòsit del pronunciament propiciat per l'almirall Juan Bautista Topete, que van saber aprofitar el general Joan Prim i Manuel Ruiz Zorrilla, seixanta anys enrere.¹⁴⁷ O que, en commemorar el cinquè aniversari de la mort d'Àngel Guimerà, el reivindiqui com un antecendent del catalanisme polític, sense el qual no s'explicarien ni Valentí Almirall ni Enric Prat de la Riba, que els nous republicans prenen com a inspiradors.¹⁴⁸

Malgrat aquestes limitacions, hi ha una atenció a les possibilitats de la política republicana en un futur pròxim, arran de la dissolució de l'Aliança Republicana constituïda en els inicis de la dictadura, i la creació del Partit Republicà Radical Socialista. *L'Opinió* hi veu entre els seus dirigents, dos bons amics com el veterà Gabriel Alomar i Marcel·lí Domingo, però per l'editorialista té poca viabilitat a Espanya, llevat que sigui «*més socialista que radical i més radical que els actuals socialistes*».¹⁴⁹

Sí que veu viabilitat per aquest nou partit a Catalunya, on hi ha «*una classe mitjana forta i una terra molt repartida*». Avançar cap a la formació d'un nou partit republicà d'esquerres és una de les prioritats del periòdic en el context d'una certa tolerància de la dictadura. L'any anterior s'havia permès una celebració ordenada de l'aniversari de l'adveniment de la República, el 13 de febrer de 1873, i hi ha la previsió oficio-

146 «Editorial: Fa seixanta anys», *L'Opinió*, 74, 13 de juliol de 1929, p. 1.

147 «Editorial: Experiència històrica», *L'Opinió*, 96, 14 de desembre de 1929, p. 1.

148 «Editorial: Guimerà», *L'Opinió*, 75, 20 de juliol de 1929, p. 1.

149 «Editorial: La dissolució de l'Aliança Republicana», *L'Opinió*, 76, 27 de juliol de 1929, p. 1.

17 d'agost de 1929

Acudit de Melcior Niubó

«Niubó de Fuliola».

sa que siguin admeses candidatures republicanes a eleccions parlamentàries i locals.¹⁵⁰

El periòdic, però, adverteix del fracàs de qualsevol partit republicà que no inclogui els treballadors.¹⁵¹ Ho diu a propòsit d'unes «*importantes declaracions*» de Marcel·lí Domingo a *La Nau* i en resposta als articles d'Antoni Rovira i Virgili, director d'aquest diari: «*un partit radical-socialista més socialista que radical ens sembla adequat a les futures necessitats del nostre poble*». I hi insisteix unes setmanes més tard:

«*L'actitud que avui incumbeix als homes veritablement d'esquerra, preocupats per la realització del seu ideari, és incorporar-se al socialisme.*»¹⁵²

L'Opinió s'adreça també al món anarcosindicalista, mirant d'atreure'ls a una acció política més eficaç que l'acció directa allunyada del parlamentarisme preconitzada per «*l'amic Peiró*», col·laborador i polemista des de les mateixes pàgines.¹⁵³

La personalitat política més atacada en la línia editorial continua essent Francesc Cambó, en ocasió del segon llibre de la biografia escrita per Josep Pla,¹⁵⁴ i de la publicació posterior del *Les Dictadures* del líder de la Lliga Regionalista. Sempre reiterant la desconfiança pel que pugui fer, que en «*l'avinentesa de pujar al poder no transigeixi en allò que sigui indispensable per tal de poder vestir la casaca de botons daurats*».¹⁵⁵

La inclinació del setmanari cap a la classe treballadora es mostra, també, amb diverses subscripcions en favor d'obriers empresonats, així com la campanya promoguda a favor de l'indult del dibuixant Shum. Es tracta de Joan Baptista Acher,¹⁵⁶ militant anarquista condemnat a mort per haver partici-

150 «Editorial: Les idees republicanes», *L'Opinió*, 55, 2 de març de 1929, p. 1.

151 «Editorial: Republicans, sí; però també socialistes», *L'Opinió*, 77, 3 d'agost de 1929, p. 1.

152 «Editorial: Partit únic, o coordinació d'agrupaments?», *L'Opinió*, 89, 26 d'octubre de 1929, p. 1.

153 «Editorial: Crítica, i què més?», *L'Opinió*, 84, 21 de setembre de 1929, p. 1; «Editorial: Precisant els conceptes», *L'Opinió*, 86, 5 d'octubre de 1929, p. 1; En números anteriors, Peiró ha publicat diversos sobre l'acció directa propugnada per la CNT: Joan PEIRÓ. «Afirmació de l'acció directa», *L'Opinió*, 51, 2 de febrer de 1929, p. 1-2; «Nova afirmació de l'acció directa», *L'Opinió*, 23 i 30 de març, 6, 13 i 27 d'abril i 4 de maig de 1929, p. 8, 8, 8, 8 i 8.

154 «Editorial: L'apoteosi d'En Cambó», *L'Opinió*, 71, 22 de juny de 1929, p. 1.

155 «Editorial: "Les Dictadures", de Cambó», *L'Opinió*, 89, 19 d'octubre de 1929, p. 1; La «casaca dels botons daurats» és l'uniforme vestit pels ministres de la monarquia. Veure també «Editorial: La desfeta del cambonisme», *L'Opinió*, 80, 24 d'agost de 1929, p. 1.

156 Joan Baptista Acher és un nom utilitzat per Alfons Vila i Franquesa. Josep Maria CADENA; Jaume CAPDEVILA; Lluís SOLÀ I DACHS. *Shum, el dibuixant anarquista*.

pat en la preparació d'un atemptat, i ferit de les mans per l'esclat d'una bomba. Commutada la pena a cadena perpètua, la bona conducta a la presó càntabra de Due-so i la seva rehabilitació com a home i artista, dibuixant del setmanari mateix són la justificació d'una campanya pel seu indult promoguda per l'associació de la premsa de Santander. *L'Opinió* s'hi suma, posant-lo com un dels casos més palesos de regeneració humana: «*Mutilat de les dues mans, en el presidi s'ha fet un gran artista [...] S'ha curat del tot*». ¹⁵⁷

Entre les subscripcions, n'hi ha una a favor de David Rey, un obrer que ha estat indultat després d'haver rebut tres condemnes a mort, per qui es recullen 760,85 pessetes. ¹⁵⁸ Més reeixida és l'oberta a favor de la mare de l'escriptor i dibuixant Cristòfol de Domènech, ¹⁵⁹ per qui es van recollir 1.000 pessetes. ¹⁶⁰ No té gaire èxit una subscripció oberta a favor de Pompeu Fabra, com a mecenatge col·lectiu, en ocasió de complir seixanta anys.

La subscripció popular a favor del reformador de la llengua catalana és una iniciativa de *L'Opinió*, que s'afegeix a l'homenatge literari organitzat per un grup d'escriptors, amb motiu del seu seixantè aniversari. ¹⁶¹ És una proposta de mecenatge col·lectiu, com la

que ha promogut el diari madrileny *El Sol* per a Luis Bello, ¹⁶² a qui s'ha regalat una casa i un capital per assegurar-li un retir i un repòs segur. La subscripció a favor de Fabra es llença el febrer de 1929, ¹⁶³ d'acord amb Lluís Nicolau d'Olwer i Joan Estelrich que actuen en nom dels organitzadors de l'homenatge literari, que tampoc no s'arriba a completar. ¹⁶⁴

Quan els diaris publiquen una primera llista de donatius que, segons el nostre càlcul, suma 62.800 pessetes —oscil·len entre les 250 i les 2.500 pessetes, amb l'excepció de les 10.000 de Francesc Cambó i de Rafael Patxot—, *L'Opinió* convida també els treballadors: els pobres tenen un deute amb Fabra «*més que no pas els rics, perquè en posar-nos a l'abast de les nostres intel·ligències, amb la fixació del català, les idees i les doctrines dels escriptors d'arreu del món, ens ha donat una arma poderosa d'emancipació*». ¹⁶⁵

Es tractaria de poder oferir al mestre Fabra 250.000 pessetes, segons un article de Jordi Eyna, reproduït de *La Crònica de Valls*. ¹⁶⁶ Cal que tothom faci aportacions, com es compren diaris i llibres, i que els editors i les publicacions ho promoguin. La proposta de *L'Opinió* és que es facin aportacions mínimes d'un ral (25 cèntims, deu més que els 15 cèntims que val un exemplar del setmanari), però l'èxit és molt limitat.

La subscripció pròpia l'encapçalen Lluhí, Casanelles i Comas, amb 25 pessetes cada un, ¹⁶⁷ però les últimes

157 «Editorial: L'indult de "Shum"», *L'Opinió*, 66 i 70, 18 de maig i 15 de juny de 1929, p. 1; Josep CINCA. «Per la llibertat de "Shum"», *L'Opinió*, 70, 15 de juny de 1929, p. 4; J. ROURE I TORRENT: «Per l'indult de "Shum"», *L'Opinió*, 72, 29 de juny de 1929, p. 3-4. També en la secció es defensa la campanya contra els qui des de la dreta la combaten, «Resum de la setmana: Un cas d'antropofàgia», *L'Opinió*, 71, 22 de juny de 1929, p. 3. L'expressió «mutilat de les dues mans» no significa pas que les perdes completes, com es pot comprovar a les fotografies de les pàgines 59, 61, 67 i 72 del llibre esmentat en la nota 156.

158 «Subscripció per David Rey», *L'Opinió*, 51, 2 de febrer de 1929, p. 8; *L'Opinió*, 53, 16 de febrer de 1929, p. 7; *L'Opinió*, 57, 16 de març de 1929, p. 7; «Resum de la setmana: David Rey en llibertat», *L'Opinió*, 9 de març de 1929, p. 3.

159 Cristòfol de Domènech Vilanova (Barcelona, 1879-1927).

160 «Les subscripcions de *L'Opinió*», *L'Opinió*, 26 d'octubre de 1929, p. 7.

161 «Resum de la setmana: Pompeu Fabra», *L'Opinió*, 38, 10 de novembre de 1928, p. 3.

162 Luis Bello Trompeta (Alba de Tormes, 1872 - Madrid, 1936), periodista, escriptor i diputat republicà a qui el diari *El Sol* organitzà el març de 1928 un homenatge nacional que va recollir més de 100.000 pessetes, invertides en la comprar d'una casa.

163 «Una iniciativa de *L'Opinió* sobre Pompeu Fabra», *L'Opinió*, 54, 23 de febrer de 1929, p. 3.

164 *Homenatge de les lletres catalanes a Pompeu Fabra (1928). Edició, estudi i notes de Pere Quer*.

165 «Pompeu Fabra», *L'Opinió*, 66, 18 de maig de 1929, p. 1.

166 «Pompeu Fabra», *L'Opinió*, 67, 25 de maig de 1929, p. 4-5; *La Crònica de Valls* és un setmanari nascut el 15 de juliol de 1905. Joan TORRENT i Rafael TASIS. *Història de la premsa catalana...*, vol. II, p. 225.

167 «Suscripcions de *L'Opinió* per Pompeu Fabra», *L'Opinió*, 71, 22 de juny de 1929, p. 7.

L'OPINIÓ

Surt cada dissabte

15 cèntims

EDITORIAL

Partit únic, o coordinació d'agrupaments?

En les planes de La Nau es va descaabdellant una enquesta sobre l'Esquerra Republicana, i un dels punts concrets que tracta es refereix a la major conveniència de crear un partit únic o bé de coordinar els diferents agrupaments existents. Encara que nosaltres siguem republicans i federals, no podem estar inclosos dintre una classificació que en eludir el problema social agafa, plenament, un regust burgès. Però la circumstància de constituir el programa polític d'una Esquerra Republicana una part del nostre ideari ens inclina a exposar el nostre pensament amb tota claredat.

Considerem un mal gran l'existència de diferents partits republicans. Encara ens sembla pitjor el fet d'haver-hi agrupaments locals republicans amb disciplina pròpia. Aquesta situació desfavorable per al triomf de les idees republicanes s'atenueja, però no es resol, amb una coordinació d'agrupaments.

Es curiós, a més a més, que aquesta diversitat de mètodes, que en molts casos no representa res més que una incompatibilitat de caràcters entre els que es creuen cabdells nats, continui en uns moments en què tots els esforços i totes les voluntats actuant en un front únic i amb comandament únic serien, potser, inoperants.

Actualment, arreu del món, els partits polítics tenen una decisiva tendència a defensar interessos. D'aquí ve la polarització de les diverses ideologies polítiques en dos camps ben determinats: o una banda els socialistes; en l'altra els nacionalistes o reaccionaris o conservadors. A casa nostra passa una cosa semblant, difícil de comprendre fixant-se, únicament, en la terminologia dels partits, però no per això menys real. Tots els partidaris del règim capitalista actuaran, políticament, com a monàrquics o com a republicans, segons quina sigui la forma de govern que creguin més apta per defensar el capitalisme. I si tots els socialistes són republicans és perquè creiem que aquesta forma de govern és l'única apta per implantar el socialisme.

Una esquerra republicana, mentre coincideixin aquests factors, té poques probabilitats d'adevenir una força política apta per governar. Encara que la burgesia, en un moment donat, considerés que els seus interessos estaven millor representats en un règim republicà, no per això prestaría el seu suport a una esquerra republicana, sinó que constituiria

una força republicana i alhora conservadora.

Nosaltres que desitjàvem equivocarnos i, per tant, veure una esquerra republicana forta, ens creiem en el deure, però, de proclamar que l'actitud que avui incumbeix als homes veritablement d'esquerra, preocupats de la realització del seu ideari, és incorporar-se al socialisme.

La social-democràcia vienesa

per JAUME MIRAVITLLES

Els esdeveniments que s'han produït darrerament a Àustria són prou importants perquè ens mereixin un comentari especial. Tota l'eficàcia de l'austro-marxisme està en joc i així, pels que saben la influència fortíssima que el socialisme austríac exerceix a Europa, té una importància capital.

El tractat de Versalles, basant-se en la necessitat de "descongestionar" els imperis centrals, creà l'estat macrocefal d'Àustria, compost d'una vasta comarca de 4 milions de pagesos i d'una vila, antiga capital d'un prestigiós imperi, habitada a les pompes de la cort, famosa entre totes les viles aristocràtiques: Viena.

L'estat de misèria en què caigué Viena, després de l'amputació de l'imperi austro-hongarès, es farà comprensible si hom considera quina fóra la situació de Madrid l'endemà d'una discrepació ibèrica que la limités a capital de Castella la Nueva.

El moviment obrer prengué, en aquestes condicions, una extensió inusitada. En poc temps una majoria compacta portava Renner a la cancelleria socialista. Els socialistes prenen, encara, el municipi de Viena i obtenien, per la Constitució, l'autonomia administrativa de la capital.

La majoria parlamentària, però, era molt precària. Els socialistes tenien, en efecte, un sol vot de majoria sobre el partit social-cristià (Monsenyor Seipel).

Les indecisions de Renner, el canceller, la forta crisi econòmica que Àustria travessa, produïren la caiguda del govern socialista, que fou reemplaçat per una coalició al cap de la qual es trobà Mayr.

Les eleccions de 1929, explotant la freura de solucions, socialistes operants, proclamaren la desfeta de la democràcia. Els socialistes perderen un 17 per 100 dels vots i els reaccionaris pronuncien la direcció dels afers públics — Schöber, l'actual Cancellier, ja fou aleshores proclamant líder.

Ara bé, malgrat la desfeta governamental dels socialistes, la reacció no ha tingut mai el nombre de vots necessari per provocar una revisió de la Constitució. I des de fa temps Àustria viu la paradoxa política d'un govern reaccionari regit per una Constitució molt democràtica.

Es amb l'ajuda d'aquesta constitució que el socialisme s'ha mantingut i fins i

SOLUCIO RAPIDA

—Com pot comprendre, el senyor Duran guanya més i jo treballa més que ell.

—Bé, doncs; des de demà el senyor Duran guanyarà com vostè.

26 d'octubre de 1929

Portada

de L'Opinió.

amb un editorial

sobre la confluència

dels catalanistes

republicans,

un article

de Jaume Miravittles

i un acudit d'«En Joan».

xifres publicades són de 232,50 pessetes¹⁶⁸ i una aportació posterior de 4,50 pessetes,¹⁶⁹ sense que els entrefilets d'estímul publicats en diferents números ajudin a augmentar-les.¹⁷⁰ El manifest de catorze signants de Badalona, la ciutat de residència del mestre Fabra, és l'última informació a favor de la subscripció, en un dels darrers números d'aquesta etapa del setmanari.¹⁷¹

El 14 de desembre de 1929, es publica l'últim número de *L'Opinió*, sense que hi hagi cap explicació al lector. Amb el títol de «Notes al marge», acabava d'iniciar una secció personal Emili Granier-Barrera, secretari del Consell de Redacció i corrector del periòdic, reincorporat al juny després de mesos de forçosa absència,¹⁷² com ho havia fet Lluhí després d'una absència d'un mes.¹⁷³ Les dificultats econòmiques són la causa d'aquesta desaparició sobtada i sense explicacions. Però el grup no es dissol, sinó que es continua reunint a l'Ateneu Barcelonès, atent als moviments conspiradors republicans. Hi ha Lluhí, Comas, Casanelles, Antoni Xirau, Ventalló, Pujol i Font, Regàs, Bellmunt, Otero i Moles i Caubet. S'hi afegeix Casanovas en tornar de França.¹⁷⁴

En reaparèixer, cinc mesos més tard, *L'Opinió* adopta el subtítol de «*setmanari socialista*», una vocació fundacional de «*periòdic socialista obert a tota*

manifestació democràtica»,¹⁷⁵ evocada en l'editorial de salutació d'una forma més clara i taxativa que no s'havia manifestat en la seva aparició. En coherència amb el que ha estat aquesta primera etapa, *L'Opinió* recorda: «*No tenim enemics a l'esquerra*». La novetat serà l'adopció d'un programa i una acció política concretada en el manifest en favor d'un moviment unitari d'Intel·ligència Republicana, com a «*entesa concertada entre tots els homes liberals de Catalunya*» per aconseguir el canvi de règim.

168 «Les subscripcions de *L'Opinió*», *L'Opinió*, 75, 20 de juliol de 1929, p. 6.

169 «Les subscripcions de *L'Opinió*», *L'Opinió*, 80, 24 d'agost de 1929, p. 7.

170 «Ja heu contribuït en l'homenatge a Pompeu Fabra?», *L'Opinió*, 76, 27 de juliol de 1929, p. 4; «Tothom deu contribuir a l'homenatge a Pompeu Fabra», *L'Opinió*, 87, 12 d'octubre de 1929, p. 2.

171 «La glòria de Pompeu Fabra», *L'Opinió*, 93, 23 de novembre de 1929, p. 8.

172 «Emili Granier-Barrera, entre nosaltres», *L'Opinió*, 72, 29 de juny de 1929, p. 1.

173 «Joan Lluhí ha tornat a casa», *L'Opinió*, 69, 8 de juny de 1929, p. 1.

174 J. C. «14 d'abril de 1931: La República en 1933», *L'Opinió*, 528, 11 de febrer de 1933, p. 3.

175 «Editorials: Nova etapa», *L'Opinió*, 97, 2 de maig de 1930, p. 1.

L'OPINIÓ

EDITORIALS

NOVA ETAPA

La fonda crisi ideològica i l'attiment de les voluntats que planava sobre la nostra terra als inicis de l'any 1928 (Vè. de la Dictadura), ens mouren a publicar L'OPINIÓ com a periòdic socialista obert a tota manifestació democràtica. El gallardet de la coïlla duia unes paraules ben clares: «No tenim enemics a l'esquerra.» Així visquérem, aplegats en un fort nucli, durant no-tanta-vi setmanes, llançats a la contínua brega contra tota llei de reaccionaris i mala patriotes. Gairebé era la nostra l'única veu ferma que s'escoltava arreu de Catalunya, sobretot pel proletariat. Aquella massa important d'idealistes d'abans de 1923, aquells grups guiats per notabilitats de la nostra política, aquelles entitats de milers de socis o s'havien marcit de mica en mica per l'alt de la tirania o romanien estacats amb les cadenes del gran pallasse. Persones que en els bons temps s'emoci-naven amb una cançó, amb un verset o una tenora ens negaven l'aigua i el foc. La classe mitjana tan pairal com estrident sentava plaça, llevat d'hono-rables excepcions, de prudència i de mesura, entregant-se a l'hebetat bo-quetana o a la cria de la cucala.

L'OPINIÓ desperità energies a l'rimides per cinc anys d'encliment, i la «bració de les seves notes obrí el miracle de crear nuclis, organitzar conferències, mítings, aplegar afins, agermanar dis-persos i esvaïr rancúmes. Quatre ou-law, sense llei i sense partit, com en el temps de Joan Senseterra, mantenien preparat el terreny per la tonada de Ricard Cor de Lleó.

Una virada del primer responsable, que no, per dissort, la puntada de peu del ciutadà, va canviar la cara del país. Llavors pensàrem, per un moment, que l'avinentesa de la commoció i de la im-paciència farien l'obra definitiva. I res d'això no passa. Se'ns esmuny el bon moment i ens llisca de les mans unitats de xaronada i còfisme. Rebrota l'espi-ga al traí mentre el camp es marceix. Es refà el llacet tot deslligant-se l'a-marra que ens uní amb els companys de causa.

Tot això ha fet indispensable la no-stra tornada. Ara venim a mantenir abans que tot la nostra afirmació inse-rida en el número 77: «Republicans, sí; però també socialistes», perquè qualsevol partit o comunió que no faci seves les reivindicacions del proletariat

contingudes en qualsevol programa de qualsevol formació socialista, compor-tarà inevitablement la separació dels treballadors de la nova organització i amb ella el seu fracàs absolut. Immedia-tament d'això aixequem l'estendard de l'Intelligència Republicana, aquesta en-tesa concertada entre tots els homes li-berals de Catalunya per tal de fer triom-far el programa previ, el primer article del qual comporta el canvi de règim, que a judici nostre obstaculitza tradi-cionalment la marxa avant de la terra volguda. Amb aquests dos estels com a guia emprenem la nova etapa del viatge. Els que vulguin acompanyar-nos ja ho saben.

NECESSITAT D'INTEL·LIGÈNCIA REPUBLICANA

El manifest d'intelligència Republica-na, signat per homes de tots els dife-rents i nombrosos matisos de l'esquerra catalana, ha trobat l'adhesió i aprova-ció unànime del nostre poble d'es-querra.

Aquest manifest demanant la unió en els punts bàsics sobre els quals coinci-deixen tots els homes d'esquerra i ne-cessaris a tot poble lliure, ha expressat el sentiment general del país.

La infinitat de capelletes, grups i gru-pets en què està dividida l'esquerra catalana, degut al caràcter independent i individualista de la gení de la nostra

terra i a les ambicions personals d'al-guns elements; les lluites sostingudes entre aquests partits, defensant progra-mes màxims, de vegades gairebé iguals o bé diferenciats solament per petits detalls, en fi, la desunió y desorganit-zació, són les causes del fracàs dels par-tits esquerrans i del triomf fàcil de les dretes, sempre unides.

Mentre continuï aquesta desunió i lluites interiors, Dictadures semblants a la que aquests darrers anys hem sofert, continuaran governant i privant el no-stre poble de tota llibertat.

Cal, doncs, que Intelligència Repu-blicana no sigui solement un manifest més. Fets els catalans d'esquerra deuen adherir-s'hi i procurar que sigui una realitat.

Cal unir-se, organitzar-se, i lluitar amb tots els nostres mitjans per la con-seccució immediata d'aquest programa mínim que asseguri la llibertat del poble i faci impossible l'adveniment de noves tiranies.

2 de maig de 1930

Portada

del primer número
de L'Opinió.

en la seva segona etapa,
durant la qual duria
com a subtítol
«Setmanari socialista», a
la manxeta de la pàgina 2.
A la segona pàgina
es reproduïa l'anomenat
Manifest d'Intel·ligència
Republicana.

Intel·ligència Republicana, Intel·ligència d'Esquerres

4

L'Opinió es torna a publicar al cap de cinc mesos, sota l'anomenada «dicta-blanda» del general Dámaso Berenguer, en una situació encarada a una represa de la vida política que la Monarquia té dificultats en ordenar. El periòdic es defineix a la manxeta de la segona pàgina com a «*setmanari socialista*» i planteja des del primer número, el 2 de maig de 1930, una proposta d'«*Intel·ligència republicana*» destinada a promoure l'adveniment d'una República Federal.

El format és més petit, però l'augment del nombre de pàgines, una presentació amb més efectes gràfics i la utilització de la tinta roja en titulars i il·lustracions denoten la nova empena del periòdic. Hi ha una més gran publicació de dibuixos, de gravats i de fotografies, que tant si són d'arxiu com d'actualitat no duen mai la firma dels autors, com és costum a l'època. Aquesta presentació de més luxe i contingut és a canvi de la reducció de la col·laboració pagada. Al sosteniment econòmic de Joan Casanelles, s'hi afegirien ara aportacions de l'antic diputat Salvador Albert, de l'antic alcalde de Sant Feliu de Guíxols i diputat provincial de Girona Josep Irla, de l'advocat i també exdiputat Jaume Carner, fins i tot de l'empresari taurí Pere Balañá, entre altres.¹⁷⁶

Hi ha una tercera impremta, Funes, al carrer Aragó, i el funcionament elemental de la redacció oscil·la entre l'Ateneu Barcelonès i la llibreria Ariel, del carrer Boters, propietat de Casanelles i lloc de trobada i conspiració. Pere Comas és el director d'aquesta nova etapa, en la que hi ha alguns canvis entre els col·laboradors, bé que més endavant apareix citat un tercer director. És l'administrador Armand Otero, que fa les funcions de director oficial als efectes de la relació amb la censura, les citacions judicials i, fins i tot, l'empresonament.

Les decisions sobre els articles editorials, els temes de les pàgines centrals i les campanyes a emprendre es prenen per unanimitat en les reunions setmanals a l'Ateneu Barcelonès. Hi participen Lluhí, Comas, Xirau, Ventalló, Bellmunt, Granier-Barrera, Regàs, Pujol i Font, Bernadó i Casanelles, a més del seu company de carrera i dibuixant Josep Picó, conegut també per Picoff per les

¹⁷⁶ Joan Casanelles i Ibarz..., p. 82-83.

L'OPINIÓ

EDITORIALS

EL CAMI DE LA VICTORIA

La vida dels pobles hispànics, que semblava emortel·lada durant la primera etapa de la dictadura establerta pels Poders irresponsables, va revifant-se a poc a poc amb més vigor que ningú no esperava.

A tot arreu apareixen senyals d'un entusiasme i vigoria que si arriben a coordinar-se d'una manera efectiva poden fer canviar radicalment les coses.

Però, per a això, cal que hi hagi unitat d'acció. Els aliats, en la passada guerra, no s'asseguraren la victòria fins que aplegaren llurs forces sota una sola direcció.

Així mateix, els homes d'esquerra de tota Espanya no assolirem el triomf dels nostres ideals només que unint-nos fermament, encara que sigui d'una manera temporal i per una finalitat determinada, a l'entorn d'una ensenya única.

Té raó el nostre amic Peiró quan diu, en l'anterior número de L'OPINIÓ, que la Intelligència republicana pactada entre els elements d'esquerra de Catalunya hauria d'anomenar-se «Intelligència revolucionària».

Efectivament; no es tracta d'una aliança electoral més, com tantes n'hi ha hagut, per tal de combinar unes candidatures que satisfacin interessos més o menys respectables, vanitats més o menys confessables.

La missió que s'ha d'imposar la Intelligència és més important i més acuriosa. El seu objectiu és mantenir la Unió indestructible de tots els homes esquerristes de bona voluntat fins a aconseguir l'enderrocament dels obstacles tradicionals i la consolidació definitiva del nou règim instaurat.

Mentre això no sigui aconseguit, cal lluitar un dia i l'altre, sense desfalleïren, des de la premsa, des de les tribunes públiques, a tot arreu on sigui possible, amb incansable voluntat.

La finalitat que ens proposem és ben clara. Al cap i a la fi el nom no fa la cosa. Anomenem-la com vulguem, el cas és que la Intelligència existeixi ben ferma, que tots els seus afiliats estiguin decidits a fer-la triomfar sense vacil·lacions.

La República que aquesta Intelligència propugna no és buida de contingut. Recordeu el seu programa, i veureu que les lleis polítiques i socials que es proposa d'implantar són iguals a les dels Estats capitalistes més avançats.

Això vol dir que, si triomfessin, el

nostre país, d'una sola embranzida, sense trasbalsaments, passaria a ocupar un lloc d'honor entre els més avançats i cultes d'Europa.

Val la pena de lluitar per un ideal així?

Convé o no als companys obrers d'aconseguir la promulgació d'unes lleis que els col·locarien per damunt dels seus germans de França, Anglaterra i altres nacions europees?

Els pot ésser indiferent el passar de viure totbora sotmesos a la més iniqua arbitrarietat autoritària a obtenir, amb el respecte a les seves persones, allò que la majoria dels obrers del món malden encara per aconseguir?

De la mateixa manera: és indiferent als patrons conscients del seu deure ciutadà de viure, com avui, sempre temerosos de fúndes agitacions obreristes que poden arribar a ésser-los funestes, o els és més asantatjós que s'instauri un règim de ponderada justícia social, dintre del qual puguin harmonitzar-se, per bé que sigui transitòriament,

El revoltat, boix de Melgers

9 de maig de 1930

Portada

del segon número
de L'Opinió.

en la seva segona etapa,
durant la qual duria
com a subtítol
«Setmanari socialista»,
amb una il·lustració
de l'artista neerlandès
Henk Melgers,
potser treta d'alguna
publicació estrangera.

seves idees avançades. Aquest i Helios Gómez ajuden Granier-Barrera i Bernadó en la confecció i compaginat del periòdic.¹⁷⁷

Comas deixa de firmar però és, probablement, l'autor dels editorials i de nombrosos comentaris anònims, mentre que la línia política es continua marcant també amb els articles de Lluhí, que ha afermat la seva presència pública en l'organització d'un sopar ofert als intel·lectuals castellans de visita a Catalunya el març passat. El text d'un discurs «*durament republicà*» que hi pronuncià Manuel Azaña fou lliurat per Lluhí a *La Publicitat*, que el publicà en l'edició del 27 de març i marcà la notorietat del futur dirigent espanyol.¹⁷⁸

Alguns noms disminueixen la seva presència com Domènec de Bellmunt, Joan Casanovas, Marcel·lí Domingo, Ramon Fabregat, Josep Fontbernat, Joan Peiró, Josep Maria de Sagarra i Manuel Serra i Moret. Plega Humbert Torres, mentre que Martí Vilanova ha mort, tres mesos abans, d'una pulmonia a l'exili francès.

Altres noms augmenten la col·laboració com Jaume Aiguader, que actua en nom d'Estat Català en compres d'Unió Socialista de Catalunya, a la que també pertany, com en l'anterior etapa. Del servei de premsa d'aquest partit arriben ara articles de Joan Petit, M. Viladomat, Joan Marlet i Manuel Serra i Moret. Augmenta també la col·laboració de Jordi Arquer, Llibert Estartús, Cèsar-August Jordana i Joaquim Ventalló, que firma amb les inicials J.V. la secció «Jazz» en la que no falten tampoc comentaris polítics.

Hi ha nous col·laboradors amb forta presència com Àngel Pons i Guitart, Joan Lluís Pujol i Font, Josep Maria de Sucre, Roc Boronat i Joaquim Berenguer i Solana. Pons i Pujol i Font són els autors més freqüents d'aquesta etapa. Continuen les col·laboracions de Ros-

send Llates, Jaume Miravittles, Narcís Molins Fàbrega, Joan Sacs, Àngel Samblancat i Albert Sans. Hi ha també col·laboracions ocasionals de Lluís Capdevila, Lluís Companys, Josep Vicenç Foix, Ventura Gassol, Domènec Guansé, Josep Maria Lladó Figueres, Josep Maria Massip o Octavi Saltor. Maria Teresa Gibert és la primera col·laboradora estable, després d'alguns articles deguts a Mercè Rovira,¹⁷⁹ Maria Gispert i Coll,¹⁸⁰ Hermínia de Riu de S.¹⁸¹ i Concepció Pinart.¹⁸² Hi ha nous dibuixants com Josep Picó, el més present, i Helios Gómez —ambdós també autors de textos—, hi continuen Apa, Grapa, amb menys freqüència Siau i Shum, i s'incorporen Opisso, Niu, Maimó i F. Serra, ocasionalment també Vinyes, Sunyol i Mars.

L'Opinió formula un projecte polític, l'esmentada Intel·ligència Republicana, que és «*una fervorosa crida als homes de bona voluntat de Catalunya i de tota Espanya, perquè facin coincidir el seu esforç cap a la instauració de la República Democràtica*».¹⁸³ És «*un programa mínim que assegurí la llibertat del poble i faci impossible l'adveniment de noves tiranies*», al que «*tots els catalans d'esquerra deuen adherir-s'hi i procurar que sigui una realitat*», que es defineix pels sis punts següents:

- 179 Mercè ROVIRA. «Enquestes de *L'Opinió*: La psicologia de la dona burgesa catalana», *L'Opinió*, 9, 14 d'abril de 1928, p. 4.
- 180 Maria GISPERT I COLL. «El pecat», *L'Opinió*, 60, 6 d'abril de 1929, p. 7; «Feminisme», *L'Opinió*, 66, 18 de maig de 1929, p. 6. En presentar el primer article d'aquesta col·laboradora, la redacció feia notar que tot i ser un treball poc a to amb el setmanari, el publicava en atenció a la presència pública de les dones.
- 181 Hermínia de RIU DE S. »De retorn al feminisme», *L'Opinió*, 67, 25 de maig de 1929, p. 6.
- 182 Concepció PINART. «L'estat actual femení», *L'Opinió*, 70, 15 de juny de 1929, p. 6; «Menys teoritzar i més fets», *L'Opinió*, 87, 12 d'octubre de 1929, p. 5.
- 183 Per una narració en primera persona d'aquesta iniciativa, veure *Joan Casanelles i Ibarz...*, p. 71-80. Per a una interpretació política més àmplia, veure Enric UCELAY-DA CAL i Arnau GONZÁLEZ I VILALTA. *Joan Lluhí i Vallescà...*, p. 86-88. Alguns detalls d'aquesta aportació no coincideixen amb el relat que es desprèn de les pàgines del periòdic pel que fa a la relació del grup de *L'Opinió* amb Macià i Estat Català.

177 «*Allí, conjuntament, decidíem el pla de treball a seguir. Jo, que era el propietari del periòdic, només tenia un vot, com els altres. El setmanari, políticament, era de tots els qui formàvem el grup de "L'Opinió", i no de Joan Casanelles, soci capitalista, o d'Armand Otero, director-administrador [...] Estàvem tan compenetrats políticament, que gairebé mai no teníem necessitat de votar*». *Joan Casanelles i Ibarz...*, p. 83.

178 Enric UCELAY-DA CAL i Arnau GONZÁLEZ I VILALTA. *Joan Lluhí i Vallescà...*, p. 94-95.

vladimir**maiacovski****poeta
obrer****de la
revolució****rusa****interpretació****d'emili****granier-barrera****il·lustració****d'hellós****gómez****150000000***Ningú no és autor d'aquest poema men.*

Controlar els registres
de la creació total de l'Univers
és cosa útil.

Bé,

és així!

Inútil.
Que vagi al dimoni!
Una creu negra.

Nosaltres,

et destruïrem, món romàntic.

En bloc de religions,
electricitat,
vapor

en les ànimes.

En comptes d'ésser pobres
acapararem la riquesa de tot el Món.
Matem allò que és vell.

Netegem el passat
en la devastació salvatge.
Ensorrarem el Món
en el terrabastall del mite nou.
Trencarem

a puntades de peu
la harrera del dies.
Empastifarem el cel
amb milers d'arcs de Sant Martí.
En aquest món novell

floriran

els somnis i les roses
profanats pels poetes.
Tot serà per la jola
dels nostres ulls.
Prendrem

i inventarem

roses noves,
roses de capitals en els pétals
de les Agores públiques.

Tots aquells que duen
estigmes de tortura,
veniu de seguida,
a cercar el botxi d'avui.
I aprendreu

que els homes
poden ésser tan tendres

com l'amor,

que puja fins l'estrella
Anima nostra,
tu seràs l'estuari en s'aj
els Volgas amorosos.
Llançarem els vaixells
de les invencions poèti
en el corrent de les art
Com nosaltres ho escri
així serà l'Univers.

I en mig del temps,
i en el passat,
i avui,
i en l'eternitat,
i després,
i més tard,
en l'eternitat de les ete
Per l'estiu centenari,

i així serà la batalla fi
Entonem el gran himne
amb un tro de veus.
Milions!
Multipliquem per cent!
Als carrers!
A dalt de les teulades!
Al Sol!

el meu primer de maig

A vosaltres
que sou tots al carrer,
amb el cos rebregat per les màquines,
n vosaltres,
tots,
i servents de l'arada,
amb el tors deformat pel treball del terrós.

Aquest Primer de Maig!
Tots a l'una,
entre himnes i cants,
aclameu, germans meus,
aquest gran dia altívol!
Primavera, retorna.
Sol,
il·lumina i fes pròsper
tot l'Univers!

Clama, obrer!
Crida fort, camperol!
Avui és el nostre dia
del maig ardent.

A vosaltres,
sortits del fons de les trinxeres,
combatents dels reductes mortífers
a vosaltres,
marins,
que viviu enterrats darrera les buenes,
esclaus dels vaixells de guerra.
Aquest Primer de Maig!
Amb la mà entre les mans,
en un cant col·lectiu,
exalceu aquest dia orgullós!
Ei, baioneta,

ei!
Calla! Detura't!
Fes, ametralladora, el silenci!
Soldats! Clameu

als mariners:
«En el Primer de Maig
tots a la barricada!»
A vosaltres,
carrers, places, cases,
a vosaltres, tallers plens de fum,
a vosaltres, camps, estepes i solcs,
a vosaltres, llogarrets famolents.
Aquest Primer de Maig!
Prou dolors,
estiguem ben alegres!
Canteu, sirenes!
Camps, aclameu

aquest Primer de Maig!
En els tallers,
pels pobles i cabanes
aquest dia primer del Renovellament!

en un raig de llum.

oleguen
encantats
ues
eries.
im,

rnitats
alta,
canta,
al,

Llançem
a l'Univers
les nostres paraules
— com gimnastes de cames sonores!
Vet aquí:
Rússia,
no és més que un mendicant esparxant,
no és més que un pilot de desforres,
no és més que cendres d'edificis.
Rússia,
tota Rússia,
és un únic Ivan
i el seu braç és el Neva
i són els seus talons les estepes del Caspi.

9 de maig de 1930

Pàgines centrals
de *L'Opinió*.

amb poemes
del poeta obrer
de la Revolució Rusa
Vladímir Maiakovski,
interpretat per
Emili Granier-Barrera
i il·lustrat per
Helios Gómez.

DISTRICT

gruix. Potates en estat de putrefacció llençades de qualsevol magatzem, escombraries, plàtans minats de cucs, pells de taronja, cabells, papers, excrements humans, pilots de cotó fluix que ha xuclat immundícies fecundes en microbis, pols plena de miasmes, residus vegetals corromputs... Ajeputs al costat d'aquest niu d'infeccions uns infants repositen de llurs jocs o de llur treball, i una vella, completament òbria, fa servir de coixí la florja muntanya de cotó empedada de pus.

I la gent passeja, encuriosida o indiferent, a la recerca del plaer. I passen els agents de l'ordre convençuts que la pau regna a tot el barri. I passen els urbans. I passa el transeünt inconegut, aquell mateix transeünt que no ignora l'existència de la Comissió d'Higiene Municipal, d'un organisme de Sanitat provincial, d'una inspecció oficial de l'Estat, de mil confraries religioses que vetllen pels desvalguts, els pobres, i els indefensos...

[Exposició Internacional] de Barcelona! Salut! ¿Quantes medalles d'or has repartit, senyora? Des d'aquesta penombra pútrida del carrer del Cid, jo veig les teves pestanyes lluminoses, evoco la teva grandiositat majestuosa, els teus palaus superbs, els teus jardins florits, els teus jocs d'aigua multicolors... I veig el lamentable contrast que ofereix al teu costat aquesta altra Exposició del carrer del Cid i del carrer de Pere Camps, on no es veuen altres aigües multicolors que els tolls del carrer convertit en desaigüe de palanga-

Democràcia, Justícia? Fraternitat? Amor? Caritat?...

Barcelona, vint de maig de mil nou-cents trenta.

En la penombra miserable d'un carrer dels barris baixos he pogut comptar d'un cop d'ull una vintena de metres de detritus de quatre pans de

23 de maig de 1930

Pàgines centrals
de L'Opinió.

amb un reportatge
sobre el Districte V
de Barcelona,
—el Raval—
escrit per Domènec
de Bellmunt
i il·lustrat
per Ricard Opisso.

DESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA (1928-1931)

55

EL SETMANARI L'OPINIÓ I LA FUNDACIÓ

nes que buiden permanganat i altres líquids que no tenen res de desinfectants precisament. I aquella filera de dones que exhibeixen llurs cares emblanquinades i llurs carns toves i revellides oferint-se als pobres matelots dels velers que fan escala a Barcelona. I aquells infants esparracats, fills de concubinatges estranys, que rodan a l'entorn dels deixrits amuntegats a les voreres a la recerca de la barraca mig podrida, o de la taronja macada i del cotó fluix que servirà per jugar al futbol.

Oh, la trista Exposició Internacional, la permanent exposició internacional del barri baixos de la ciutat! Veieu aquella dona sense braços que signa contractes d'amor a cinquanta cèntims? Veieu aquells homes matiners que amb gestos afeminats escombren i sorgeixen llengües d'una blancor dubtosa?

Sort tens, carrer del Cid i carrer de Pere Camps, del gran establiment que salva l'honor del barri. Les lletres lluminoses de «La Criolla» són una temptació per als transeünts que van a la recerca del plaer a bon preu. «La Criolla».

L
A
C
R
I
O
L
L
A

Opisso

«La Criolla», com els mirallets suggestius d'un «Moulin Rouge» autèntic, fa el senyor i crida constantment els noctàmbuls modestos per ajuntar-los a la multitud estranya de mariners, soldats, cirabotes, treballadors, badocs, curiosos i pispes d'especialitats variades, que s'apreten al mig de la sala aprofitant la pesseta de la consumació per constatar la qualitat de la balladora.

Són dones d'edats diverses, dels cinquante anys als divuit, àgils en contorsions premeditades que exalten el ballador al segon tomb de varies o de fòxtrot. El jazz aprèn tant com aprenen les parelles impúdiques i un músic els acaba d'engrescar, amb la trompa de l'alta veu, a base de tonades de text violat que provoquen grans esclafits de rialles.

Hem entrat a «La Criolla» i hem demanat una copa de cognac. Una xicota jove, bufona, d'un bru d'africana, ens ha saludat tímidament. Porta un vestit vermell molt nasegat, ple d'arrugues a la cintura descolorida per les dotzenes de mans suades que s'hi han agafat. A l'espatlla esquerra hi du una rosa magnífica, el perfum de la qual m'arriba a través de l'atmosfera carregada que es respira.

—Em convidas?

La bruna de la rosa em tracta de vostre, en persona educada en un altre ambient, àdhuc en dona pública de nova categoria. Al primer cop d'ull s'endevina que aquella noia—no té pas vint anys—és novella en el mitjà on viu.

—Què prefereix?

—Un anís amb galetes...

Hom es queda veient visions. Aiguardent amb pantes no és pas la consumació habitual de les demi-mondaines que papallonegen a l'entorn dels bars americans de les ciutats modernes. Demanen cocktails complicats, sandwichs de preus costosos, adoren el Porto, el Màlaga i es captenen de llur salut a base de rovells d'ou.

—Com et dius?

—Carmen!

—Quants anys tens?

—Dinou.

—Andalussa?

—Madrilèny.

—D'on has tret aquesta rosa tan fua?

—De l'hort de la mestressa.

—Hi ha moltes roses en aquest hort?

—Moltes. Deués al mal! penso fer-ne un raiu per dur-les a una amiga meua que és a l'hospital. Les donaré a la monja que la veïlla perquè les posi a la Verge. Aquesta rosa, però, la donaré a la meua amiga. J'hi agraden molt, pobreta!

—Què té la teua amiga?

—La sífilis.

—Diantre!

—Ballen?

El cornetí que resitava una jota de gine com una castanyola es va posava

al cervell. Vaig dir a Carmen que no la sentia bé.

—Vol venir?—em pregunta.

—Tracta'm de tu.

—Oh, no—fa tímida.

—Per què?

—No ho sé, no goso.

—On hem d'anar?

—Si vol... aquí al davant. És del mateix amo...

—Anem...

El cornetí apretava com si volgués foradar el firmament amb l'espectec de les seves estridències. Al mig del ball una xicota desvergonyida ensenyava el sexe. Un vell, client empedernit de l'establiment, s'ho mirava amb il·lites lascius. Una colla de mariners noruegs aplaudien l'espectacle. De soute, una rosseta atrevidota agafà el vellet contemplatiu i se li tirà al damunt simulant un desig sexual amb gestos grotescos. Una femella de carns exuberants s'afegí a la bromista davant l'alegria de la multitud fol·la d'alegria.

I el vell, a sota, reia com un pobre imbècil...

—Has vist, Carmen?

—Sí.

—Coneixes aquest home?

—Es un vellet que ve cada nit.

—Què busca?

—No sé. Convida molt a les noies.

Vàrem sortir al carrer. Una mica d'aire que venia del port va refrescar-me les galtes. Sóc un curiós insaciable. Volia conèixer aquella casa de l'amor on em convidava Carmen. Volia, sobretot, escoltar dels seus llavis alguna altra cosa impressionant com aquella frase ingénua de les roses i de l'hospital.

—Una habitació.

En una entrada de planta baixa, baixa, incolora, sinistra, asseguts prop d'una cuina on encara hi han una platja per fregar, hi ha un home i una dona. L'home s'asseu, ve cap a l'esquerra i empeny una porta ajustada. L'habitació és quelcom que fa posar la pell de gallina. No cal llum. Com que no hi ha soute i l'ombra és de l'alcada d'un home, la mateixa llum de fora, que ve de la del cerroc, il·lumina el quicio. Hi ha un llit i una cadira. Un fil moribund cobert amb un llençol ple de sang, de pols, de taques repugnants que recopen l'estómac. Darrere de la cadira hi ha palanques grogues amb les xapes

L'OPINIÓ

EDITORIAL

El cop d'Estat del 13 de setembre fou gairebé mortal per als vells partits polítics. Durant l'època dictatorial només se'n sentia parlar en les notes plenes d'insults que el dictador dirigia al "vell règim". Les paraules *conservador, liberal, radical...* ja no feien moure ningú. Hi havia un problema previ a resoldre. Havien estat dissoltes les Corts i implantat un règim despòtic i, abans de discutir quin era l'ideal polític millor, calia tornar a la normalitat i obtenir les llibertats constitucionals que havien estat suprimides.

Els partits polítics gairebé desaparegueren, i en el seu lloc sorgiren dos grans nuclis: els constitucionalistes i els anticonstitucionalistes.

Els que volien càrrecs, béns i altres "avantatges", els que volien governar fos quina fos la forma de govern, defensar en el règim absolutista i s'aplegaren al seu voltant. Homes de diferents matisos polítics, tots els que consideraren vergonyós i indigne que un poble, en ple segle XX, fos governat per un règim propi de l'edat mitjana, formaren el grup constitucionalista.

Però d'aquella actitud noble i valenta que adoptaren els constitucionalistes en un principi, de les manifestacions que feren en actes públics, en

Constitucionalistes i anticonstitucionalistes

manifestos i periòdics, atacant les formes de govern despòtiques, demanant el restabliment de les garanties constitucionals, exigint responsabilitats, jurant i perjurant que no col·laborarien més que en governs democràtics i fins excitant el poble a la rebel·lió. ja no en queda res. Temen que havien anat massa lluny. Havent ja aconseguit fer caure Primo de Rivera, ara fan marxa enrera, no es volen recordar de res, no volen exigir ni demanar res.

Alba, que fou expulsat i perseguit com un gos rabios i hagué de fugir a París per salvar la pell, que es deia republicà, que donà a Blasco Ibáñez les dades necessàries per a fer el pamflet contra el rei, ara, per poder governar novament, adula, s'humilia i s'enfileix.

Els antics polítics constitucionalistes, que atacaven els col·laboradors de la dictadura de Primo de Rivera, ara accepten ésser regidors i diputats per R. O., i admeten sous i alts càrrecs de la dictadura d'un altre general.

Finalment, els prohoms polítics que tan aferrissadament combatien els plebiscits i l'Assemblea de l'anterior directori sembla que ara estan disposats a col·laborar en unes eleccions d'encasellat que donarien una gran majoria a l'actual règim dictatorial.

On és, doncs, la diferència entre constitucionalistes i anticonstitucionalistes?

No era potser el despit de no poder governar, d'haver-se'ls acabat els sous i càrrecs, el que els feia atacar l'anterior dictadura?

18 de juliol de 1930

Portada

de L'Opinió.

amb una estelada

disimulada

com a recurs gràfic

amb quatre filets.

Si Macià és a l'exili per catalanista, com pot ésser que hi hagi catalanistes amb càrrecs de R. O.?

«I.— Separació de poders.

II.— Reconeixement a tots els ciutadans de la igualtat de llurs drets individuals i socials.

III.— Reconeixement als grups federats, per llur expressa voluntat col·lectiva, la plena llibertat a l'ús de l'idioma i al desenrotllament de la pròpia cultura.

IV.— Llibertat de pensament i de consciència. Separació de l'Estat i de l'Església.

V.— Reforma agrària, amb parcel·lació de latifundis.

VI.— Reformes socials al nivell dels Estats capitalistes més avançats.»¹⁸⁴

Entre les 55 persones¹⁸⁵ que signen el llançament d'aquest manifest n'hi ha de diversos partits i afinitats ideològiques, que el periòdic desglossa al costat dels quatre noms que ho fan en nom de *L'Opinió*: Joan Casanelles, Joan Casanovas, Pere Comas, Joan Lluhi. Altres col·laboradors habituals com Jaume Aiguader, Gabriel Alomar, Emili Granier-Barrera, Josep

184 «Intel·ligència republicana», *L'Opinió*, 97, 2 de maig de 1930, p. 2. Una anàlisi més detallada sobre aquest punt es pot trobar a CULLA: *El catalanisme d'esquerra...*, p. 33-47; Maria Dolors IVERN. *Esquerra Republicana de Catalunya (1931-1936)*, vol. I, p. 21-34; i Enric UCÉLAY-DA CAL i Arnau GONZÁLEZ I VILALTA. *Joan Lluhi i Vallescà...*, p. 86-97.

185 «Intel·ligència Republicana», *L'Opinió*, 97, 2 de maig de 1930, p. 2. Signants de la Intel·ligència Republicana per adscripcions polítiques:

«A la Unió Socialista de Catalunya: J. Aiguader i Miró, J. Aleu, Gabriel Alomar, R. Campalans, J. Fronjosà, F. Muntanyà, J. Mussoles, J. Mateu, J.M. Massip, E. Granier-Barrera, Josep Xirau, Cosme Rofes, M. Serra i Moret i J. Viladomat.

Republicans radicals: J. Alsamora, Amadeu Aragay, R. Caballeria, Eladi Gardó, A. Montaner.

Republicans: F. Cases i Sala, Lluís Companys, Ot Hurtado, E. B. de Quirós, J.L. Pujol i Font, E. Layret, Àngel Samblancat, Joan Ors, A. Rovira i Virgili, A. Roca, J. Mies. A. Moles i Caubet, J. Valentí i Camp, A. Vilalta i Vidal, Abel Velilla, J.B. Vives, Edmond Iglésies.

Sindicalistes o de la Confederació: A. Borràs, Martí Barrera, Conrad Guardiola, J. Murtra, D. Trilles, J. Peiró.

Obreristes: Vicens Botella, J. Viadiu, T. Tusó, A. Bernadó.

L'Opinió: Joan Casanelles, Joan Casanoves, P. Comes i Calvet, J. Lluhi i Vallescà.

De la Unió General de Treballadors: J. Jover.

D'Acció Catalana: Carles Soldevila, L. Nicolau d'Olwer, Domènec de Bellmunt, J. Ventalló, S. Vidal».

Xirau i Manuel Serra i Moret, surten a la llista de firmants en nom d'Unió Socialista de Catalunya, però Aiguader ja participa en les negociacions en nom d'Estat Català; Joan Lluís Pujol i Font, Àngel Samblancat i Joan Ors, hi surten com a republicans; Joan Peiró com a sindicalista; Carles Soldevila, Domènec de Bellmunt i Joaquim Ventalló, per Acció Catalana. És un manifest obert a més adhesions, que s'aniran publicant en números successius, adhesions que poden adreçar-se als domicilis d'Antoni Moles i Caubet i Joan Casanelles. Al mateix domicili del primer, així com al Círcol Republicà, es poden adreçar les adhesions a la constitució de la Unió de Joventuts d'Esquerra, que es promou de manera paral·lela.

L'ampli ventall de suport al manifest de la Intel·ligència Republicana, des d'Acció Catalana a la CNT, queda il·lustrat en sengles articles publicats de l'escriptor Josep Maria de Sagarra, el sindicalista confederal Joan Peiró¹⁸⁶ i l'obrerista Amadeu Bernadó.¹⁸⁷ Sagarra¹⁸⁸ hi proclama la necessitat que els escriptors es comprometin políticament en favor de Catalunya i la República, lluny de l'eclecticisme entre monarquia i república proclamat anys enrere per Cambó, sense citar l'autor però sí la frase. Sagarra, que es compromet «com a home de lletres i com a home del carrer» amb la «*República i Catalunya, fins a les últimes conseqüències*», recorda el paper important dels escriptors durant els «*sis anys de dany i de vergonya*»:

«En literatura ha estat la vàlvula per la qual ha respirat moltes estones el patriotisme perseguit i humiliat. Els lectors de català s'han multiplicat per cent, i els nostres diaris han donat una vasta importància al tema de les lletres. [...] En aquests temps de dany i de vergonya hem pogut fer una cosa tan positiva com l'homenatge de tots els catalans a Pompeu Fabra».

186 J. PEIRÓ. «Intel·ligència revolucionària», *L'Opinió*, 97, 2 de maig de 1930, p. 4.

187 Amadeu BERNARDÓ. «El problema previ», *L'Opinió*, 97, 2 de maig de 1930, p. 4-5.

188 Josep Maria de SAGARRA. «Literatura i política», *L'Opinió*, 97, 2 de maig de 1930, p. 6.

19 de setembre de 1930

Acudit de Josep Picó

ironitzant sobre la persistència de la censura.

Des de l'anarcosindicalisme, Peiró objecta el títol del manifest, que hauria de ser «*Intel·ligència revolucionària*», però comparteix l'objectiu d'enderrocar el règim, deixant clar que no en tindran prou amb unes eleccions constituents. El periòdic valora el suport de la Confederació, contrària a la participació electoral, en ares a arribar acords profitosos per l'esquerra.¹⁸⁹ És «*el camí de la victòria*»: una República amb les lleis polítiques i socials dels Estats més avançats d'Europa ha d'interessar tots els obrers, per millorar les condicions de vida i als patrons per evitar la situació de conflicte permanent. No ha d'interessar també, pregunta, a les institucions armades i altres de l'Estat, «*un règim de dignitat econòmica, de severa justícia i d'austera exemplaritat?*».¹⁹⁰

Les adhesions registrades en els cinc números de maig decreixen en significació, bé que en algunes poblacions són molt elevades —65 de Sant Feliu de Guíxols, 155 i 87 succesius de la Bisbal d'Empordà. Només n'hi ha tretze de col·lectives —del Partit Republicà Radical Socialista acabat de crear i del Partit Republicà Radical, de sis agrupacions comarcals i una de Madrid, d'una cooperativa obrera, del ja esmentat setmanari barceloní *Treball* i el diari manresà *El Dia*,¹⁹¹ que se sumen a *L'Opinió*— però la presència de dirigents de partits com Acció Catalana i l'Acció Republicana de Catalunya, escindida de l'anterior per Antoni Rovira i Virgili, hi és a títol personal. Les reticències d'aquests partits republicans surten ben aviat, com es veu amb la crida de Ramon Noguer i Comet a *La Nau* a actuar en el si dels partits ja existents, rebutjada per *L'Opinió* per la inoperància d'aquests, demostrada durant la Dictadura primoriverista,¹⁹² i per articles de dos col·

189 «L'acte públic de la Confederació Nacional del Treball», *L'Opinió*, 97, 2 de maig de 1930, p. 5.

190 «Editorials: El camí de la victòria», *L'Opinió*, 98, 9 de maig de 1930, p. 1-2.

191 *El Dia* és un «diari republicà d'Esquerra» nascut a Manresa el 2 de desembre de 1929. Josep Maria HUERTAS (dir.). *Dos-cents anys de premsa diària a Catalunya...*, p. 393.

192 «Editorial: El senyor Noguer i Comet, i nosaltres», *L'Opinió*, 99, 16 de maig de 1930, p. 1.

laboradors com són Antoni Moles i Caubet¹⁹³ i Joan Ors.¹⁹⁴

El periòdic sosté que hi ha massa partits republicans, dividits i subdividits que «*no pensen més que en la seva organització política*» i rebutja la utilitat d'anar a unes eleccions com les que el règim anuncia, ja que la Intel·ligència Republicana és més que això, és un propòsit d'acció unida per enderrocar el règim i instaurar la República democràtica. I aquest propòsit no es resol amb unes eleccions, ni «*amb una votació favorable en la Cambra dels Diputats*», sinó que «*cal la Revolució*».¹⁹⁵

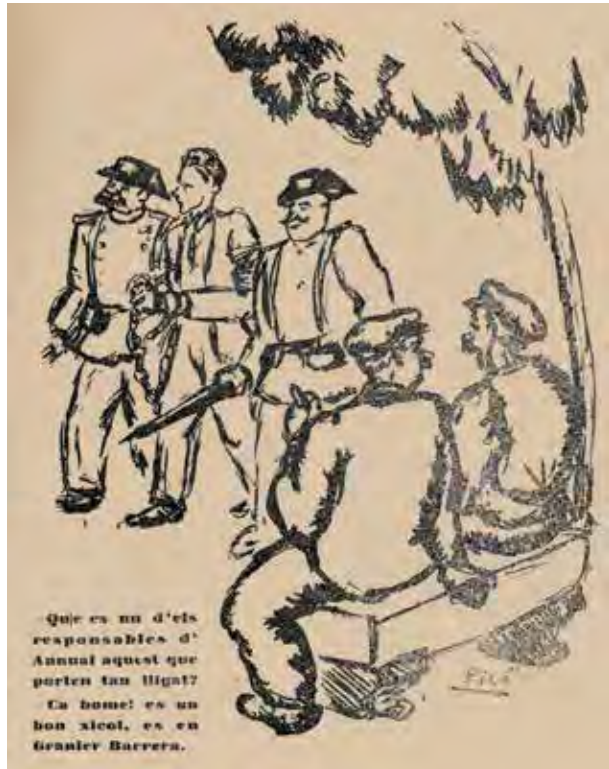
La diversitat de signants crea tensions a l'hora de formalitzar l'organització, sobretot la presència del Partit Republicà Radical de Lerroux i, en menor mesura, del Partit Republicà Radical Socialista creat per Marcel·lí Domingo. La constitució del Comitè d'Intel·ligència d'Esquerrers, anunciat al número de 13 de juny, és el pretext per la retirada dels homes d'Acció Catalana i Acció Republicana, així com d'un sector del Partit Republicà Català encapçalat per Noguer i Comet. Com a membre d'aquest partit però sense representar-lo, Lluís Companys forma part d'aquest comitè de curta durada, en el que hi ha Vicenç Botella del Partit Polític Obrer i Camperol (nom usat pel Partit Comunista Català), J. Candal del Partit Federal, Eladi Gardó dels radicals, el doctor Vilanova d'Acció Republicana, Francesc Viladomat de la USC, Vidal del PSOE, Pere Massoni de la CNT, substituït per Magrinyà, i Pere Comas, per la Unió de Joventuts d'Esquerra, implícitament del grup de *L'Opinió*. També Jaume Aiguader hi és a títol personal, amb coneixement d'Estat Català, com Ramon Pla Armengol de la Unió Socialista de Catalunya.

Nicolau d'Olwer i Rovira i Virgili haurien d'haver parlat en un míting, prohibit per l'autoritat, de costat amb Jaume Aiguader, J. Bayarte, Amadeu Bernardó, Lluís Companys, Eladi Gardó, Joan Jover, Joan Lluhi i Ser-

193 A. MOLES I CAUBET. «Una fase revolucionària», *L'Opinió*, 99, 16 de maig de 1930, p. 2

194 Joan ORS. «Massa partits», *L'Opinió*, 99, 16 de maig de 1930, p. 2; «*L'Opinió i els partits*», *L'Opinió*, 100, 23 de maig de 1930, p. 2.

195 «Editorial: Eleccions...? No!», *L'Opinió*, 100, 23 de maig de 1930, p. 1.

31 d'octubre de 1930

Acudit de Josep Picó sobre la detenció d'Emili Granier-Barrera, col·laborador de *L'Opinió*.

París, 1930

Quatre col·laboradors de *L'Opinió*, Jaume Gascon, Jaume Miravittles, Joan Casanovas i Ramon Xuriguera al Restaurant Barcelona de la capital francesa amb d'altres republicans catalans exiliats.

PJXS

ra i Moret.¹⁹⁶ Una carta pública de Jaume Bofill i Mates deixa clar que Acció Catalana no es podia subordinar a cap direcció superior i *L'Opinió* replicava amb el retret d'una «subordinació perpètua a totes les dictadures». ¹⁹⁷ «Massa seny i massa prudència» es retreia en un editorial a tots dos partits de nom Acció,¹⁹⁸ en el balanç d'una operació fallida de front republicà unitari, quina història s'explica amb detall en dos números posteriors.¹⁹⁹

Les alternatives a la sortida de la dictadura perpetuada per Alfons XIII amb el nomenament del general Dámaso Berenguer, són analitzades per Lluhí en els seus articles.²⁰⁰ La revolució que *L'Opinió* propugna és fer caure el règim i instaurar una república democràtica. En conseqüència, hi ha un repudi sostingut en aquests mesos als partits que accepten de participar en uns consistoris provisionals d'ajuntaments i diputacions provincials nomenats per reial ordre i formats per grans contribuents i els regidors més votats en les últimes eleccions celebrades, entre els quals n'hi ha de la Lliga Regionalista i Acció Catalana.

Es critica i demana reiteradament a aquests regidors i diputats provincials que dimiteixin per dignitat, en un article editorial²⁰¹ i en notes i entrefilets repetits en números successius. Davant del suport del partit

de Cambó a la monarquia i de la desunió dels partits republicans, *L'Opinió* apel·la als homes que «senten l'honor de la ciutadania» a preparar-se «per a la propera acció definitiva», quan s'acosta «el moment decisiu pel nostre poble». ²⁰² Parla de «l'incendi necessari», indispensable «per enfortir els esperits i per salvar Espanya i Catalunya» en el que han de participar molts homes compromesos «a lluitar fins a la mort pel triomf de la sobirania nacional i el restabliment del principi constitucional violat i escarnit». ²⁰³

Malgrat la fallida de la Intel·ligència Republicana o Intel·ligència d'Esquerres, *L'Opinió* no desisteix en l'objectiu de la convocatòria d'una gran assemblea

«verament republicana de la qual sortirà, amb l'eliminació dels paràsits, l'òrgan dirigent de la democràcia catalana, prou fort i prou digne per resoldre el problema previ que tota Espanya té plantejat: l'enderrocament de la Monarquia.»²⁰⁴

Ho aconseguirà uns mesos després, més limitadament, amb la convocatòria d'una Conferència d'Esquerres Catalanes, l'octubre del mateix any,²⁰⁵ de la que sortirà un partit nou, l'Esquerra Republicana de Catalunya, el 19 de març de 1931.

Mentrestant hi haurà hagut alguns canvis, el més decisiu dels quals és la caiguda del govern Berenguer, en fracassar en la convocatòria d'unes eleccions a Corts que provoquen el retraïment electoral de la majoria de partits. Un tercer gabinet dictatorial presidit per l'almirall Juan Bautista Aznar-Cabañas, nomenat el 30 de gener de 1931, acabarà convocant les eleccions municipals davant les que el partit nou es presentarà amb el missatge inequívoc de fer caure la monarquia.

196 «Intel·ligència republicana», *L'Opinió*, 104, 20 de juny de 1930, p. 2.

197 «Intel·ligència d'esquerres. Una carta», *L'Opinió*, 106, 4 de juliol de 1930, p. 2.

198 «Editorial: Els republicans contra la República», *L'Opinió*, 105, 27 de juny de 1930, p. 1.

199 «La veritat sobre intel·ligència d'esquerres», *L'Opinió*, 109 i 110, 25 de juliol i 1 d'agost de 1930, p. 2 i 2.

200 J. LLUHÍ VALLESCÀ. «Política espanyola: El Grup Constitucional», *L'Opinió*, 98, 9 de maig de 1930, p. 6-7; «Política espanyola. Catalunya i l'actual moment polític. I. Antecedents de l'època de la primera dictadura», *L'Opinió*, 103, 13 de juny de 1930, p. 3; «Política espanyola. Catalunya i l'actual moment polític. II. L'oposició a la dictadura», *L'Opinió*, 104, 20 de juny de 1930, p. 3; «Política espanyola. Catalunya i l'actual moment polític. III. L'oposició continua la lluita», *L'Opinió*, 105, 27 de juny de 1930, p. 3.

201 Editorial: «La dignitat dels diputats i regidors», *L'Opinió*, 104, 20 de juny de 1930, p. 1.

202 Editorial: «1923 Alba Cambó 1930», *L'Opinió*, 103, 13 de juny de 1930, p. 1.

203 «Editorial: L'incendi necessari», *L'Opinió*, 106, 4 de juliol de 1930, p. 1.

204 Editorial: «El que passa entre els republicans», *L'Opinió*, 109, 25 de juliol de 1930, p. 1.

205 «Conferència d'esquerres catalanes», *L'Opinió*, 121, 17 d'octubre de 1930, p. 11 i 14.

Barcelona, circa 1930

L'escriptor Josep Maria de Sagarra i altres col·laboradors de *L'Opinió*
com els periodistes Josep Maria Planes i Joaquim Ventalló.

GABRIEL CASAS / ANC-FONS JOAQUIM VENTALLÓ

Els principis de la Intel·ligència d'Esquerres són invocats a l'hora de qualificar d'insuficient el Pacte de Sant Sebastià, signat el 17 d'agost de 1930, per les principals forces republicanes espanyoles, del que sortirà el govern provisional de la República proclamada vuit mesos després.

*«Si aquesta Intel·ligència no hagués estat “sabotejada”, ara els catalans aniríem al davant per comptes d'anar a remolc dels altres republicans d'Espanya.»*²⁰⁶

Tot i la presència dels socialistes Indalecio Prieto i Fernando de los Ríos, *L'Opinió* hi troba a faltar la presència proletària, és a dir, dels sindicats: «Sense l'ajut dels obrers, l'establiment d'una República democràtica no és possible». Hi troba a faltar també «un programa mínim en el qual coincideixin totes les esquerres d'Espanya com havia intentat fer, ja fa molt temps, a Catalunya, la Intel·ligència d'Esquerres».

L'Opinió retreu als representants catalans haver acceptat una fórmula que deixa en mans de les futures Corts el reconeixement de les aspiracions de Catalunya.²⁰⁷ Era millor la fórmula de les bases mínimes de la Intel·ligència d'Esquerres, de la que es reclamen autors «un nucli de joves i amb una brillant representació dels diferents matisos del proletariat català». Una fórmula que concretava la llibertat de l'idioma i de la cultura catalanes, «les reivindicacions més essencials de Catalunya per tal com són les que li donen una personalitat nacional».

El retret més directe és per Manuel Carrasco i Formiguera, representant d'Acció Catalana, partit que ha «sabotejat» la Intel·ligència d'Esquerres junt amb l'Acció Republicana de Catalunya que hi és representada per Macià Mallol. El tercer representant, Jaume Aiguader, amic i col·laborador del periòdic, hi ha assistit en nom d'Estat Català.

La tensió crítica permanent amb els dirigents d'Acció Catalana i d'Acció Republicana apareix fins i tot

amb la inclusió dels noms Jaume Bofill i Mates i Antoni Rovira i Virgili en un concurs obert a la participació dels lectors sobre «els cinc homes que hom considera més nefastos per Catalunya i per la República».²⁰⁸ Resulten designats un enigmàtic Llapissera, nom popular pel que és conegut Alfons XIII, altrament dit Cametes, amb quasi tots els vots, seguit de Cambó amb 1.969 vots, Martínez Anido amb 1.923 vots, Lerroux amb 1.901 vots i Puig i Cadafalch amb 1.400 vots. Jugant amb el símil dels resultats electorals, per minories els guanyadors són Rovira i Virgili amb 907 vots i Bofill i Mates amb 906 vots.²⁰⁹

206 Editorial: «El moment polític actual», *L'Opinió*, 114, 29 d'agost de 1930, p. 1-2.

207 Editorial: «El compromís de San Sebastián», *L'Opinió*, 115, 5 de setembre de 1930, p. 1-2.

208 «Gran Concurs de *L'Opinió*», *L'Opinió*, 108, 18 de juliol de 1930, p. 5.

209 «Resultats del nostre Gran Concurs», *L'Opinió*, 111, 8 d'agost de 1930, p. 16.

L'OPINIÓ

EL CAS MACIÀ

Cada dia es fa més incompreensible el que succeïx amb l'amnistia: millard, indult polític atorgat dies enrera.

La campanya de les dones catalanes iniciada i desenvolupada amb un fervor extraordinari anava dirigida, segons ben explícitament es féu públic, a aconseguir la llibertat dels catalans perseguits per delictes polítics i socials, tant si estaven condemnats, com processats, com exiliats, com en rebellia. En l'anomenada causa de Garraf es demanava la revisió del procés, no solament per aconseguir així la demostració de la no culpabilitat dels condemnats, sinó, a més a més, per a deduir totes les responsabilitats administratives i penals que es poden derivar en contra de molts funcionaris de l'Estat que intervingueren en la seva preparació i incoació.

Doncs bé, l'indult parcial concedit no ha comprès els delictes socials, ni, segons es veu ara, tampoc els processats en rebellia per una suposada complicitat en la causa de Garraf. L'exclusió dels primers fou manifesta des del primer moment. La d'En Macià i altres compatriotes que es troben en el seu cas, no s'ha vist fins a l'últim instant, ja que ningú no podia suposar una interpretació tan arbitrària com la donada als decrets d'indult. En efecte, l'indult comprèn condemnats en situació de rebellia, com el bon amic Miquel A. Balà. També comprèn els condemnats com a autors per la causa de Garraf. En canvi, no s'aplica als simplement processats en situació de rebellia per suposada complicitat en la causa de Garraf. O sigui que es beneficia els delinqüents polítics de major penalitat i s'exclou els incursos en penalitats molt més petites pel mateix delictes. Ho repetim, es dona una interpretació incompreensible per tot home de lleis i, fins i tot, per tot home dotat d'un mínim de sentit comú.

No obstant hi ha una explicació molt senzilla. Ens l'han posada de manifest els bàndols signats per l'Excm. senyor Comte de Gilell, batlle de R. O. de la nostra ciutat i per don Joan Maluquer i Viladot, president de R. O. de l'Excelentíssima Diputació Provincial de Barcelona, en ocasió de la visita actual del cap de l'Estat. L'amnistia devia servir per produir un efecte determinat i com que aquest efecte podia veure's frustrat per l'aplicació parcial que s'ha fet, es deixaren les coses en una mitja penombra que tapava la finalitat per-

seguida: excloure En Francesc Macià i els seus companys més significats.

I si es té en compte com totes les energies de certa gent pro-amnistia s'han desinflat i desaparegut un cop l'efecte buscat ja s'ha produït, encara cap la sospita de si tot plegat no ha estat una jugada maquiavèlica sortida de Barcelona. Perquè és molt còmode omplir les pàgines del periòdic més vell dels paralistes amb articles patriòtics i tenir iniciatives per constituir una «Regió administrativa i atacar els repub-

blicans espanyols, mentre hi ha catalans exiliats la sola presència dels quals a Barcelona donarà una valoració justa als patriotes de paraula i als patriotes amb fets, i mentre perdura un règim de censura i d'excepció que fa impossible tota crítica de determinades actituds.

Aquest maquiavelisme, però, no servirà per res. El nostre poble, major d'edat, quan pugui expressar-se lliurement sabrà mostrar quin premi diferent dona als qui lluiten per un ideal de Llibertat i als qui treballen per un ideal de Monarquia.

FRANCESC MACIÀ,
que encara no disfraça dels beneficis de l'Amnistia.

30 de maig de 1930

Portada

de L'Opinió.

amb un editorial

de defensa

de Francesc Macià,

a qui les autoritats

monàrquiques

exclouen d'un indult.

L'acostament a Francesc Macià

5

Mentrestant, el grup de *L'Opinió* s'ha acostat a Francesc Macià, que continua a Brussel·les després que el govern Berenguer no li apliqui, el benefici dels indults de 3 i 15 d'abril, que sí que s'atorga als condemnats pel Complot de Garraf, però no a ell que està declarat en rebel·lia. És una «*amnistia incompleta*», diu el periòdic, amb la barreja de conceptes jurídics habitual d'aquests anys, que tampoc no inclou l'anarquista Domènec Masachs, condemnat per l'intent d'assassinat de Primo de Rivera, ni el dibuixant Shum, ni els presos socials.²¹⁰ *L'Opinió* no estalvia les acusacions contra l'alcalde de Barcelona i el president de la Diputació Provincial per reial ordre, Darius Rumeu —Baró de Viver— i Joan Maluquer i Viladot, ni contra el «*periòdic més vell dels pairalistes*», és a dir *La Veu de Catalunya*.²¹¹

Aquest acostament al fundador d'Estat Català, que compleix 71 anys, comporta també la utilització d'un llenguatge encomiàstic que contribueix a la construcció del mite: «*És l'únic català que, pel delictes d'ésser-ho, no pot tornar a la seva terra*». Sense compartir plenament la seva ideologia, «*tots nosaltres estimem i respectem en l'Avi la figura altíssima del Cavaller de l'Ideal fet Dignitat de Catalunya en els moments més vergonyosos de la seva història moderna*».²¹² «*Avi Macià, torneu tot seguit!*», titula *L'Opinió*,²¹³ quan la policia el treu per la frontera després d'haver tornat sense autorització a Barcelona, i decora la portada amb les quatre barres i l'estrella independentista combinats en angles oposats.

Un reporter anònim segueix la ruta de Macià cap a Perpinyà, amb un extens relat comentat, il·lustrat amb fotografies i amb dibuixos de Picó en quatre pàgines centrals,²¹⁴ mentre que en la secció «*Problemes de justícia*» es publica el

210 «La tornada de Macià» i «Resum de la setmana: L'amnistia incompleta», *L'Opinió*, 97, 2 de maig de 1930, p. 3 i 15.

211 Editorial: «El cas Macià», *L'Opinió*, 101, 30 de maig de 1930, p. 1.

212 «Els 71 anys de Macià», *L'Opinió*, 118, 26 de setembre de 1930, p. 2.

213 Editorial: «Avi Macià, torneu tot seguit!», *L'Opinió*, 119, 3 d'octubre de 1930, p. 1.

214 «"L'Opinió" al servei de la veritat i de la justícia. (Seguint la ruta de Macià)», *L'Opinió*, 119, 3 d'octubre de 1930, p. 8-11.

Barcelona, 25 de setembre de 1930

Jaume Aiguader visita Francesc Macià —amb la seva esposa Eugènia Lamarca i la seva filla petita Maria— a casa del seu gendre, el metge Antoni Peyrí —casat amb la seva filla gran Josefina— durant les escasses vint-i-quatre hores que el líder d'Estat Català romangué al país després d'anys d'exili i abans de ser expulsat per les autoritats monàrquiques espanyoles.

MERLETTI / IIEFC

text d'una denúncia al fiscal per «l'exili forçat del primer català».²¹⁵ En l'editorial, de to agre i despectiu, s'atribueix el «segrestament» a quatre generals amb responsabilitats de govern: el president del consell de ministres Dámaso Berenguer, el ministre de Governació Enrique Marzo, el director general de Seguretat Emilio Mola i el governador civil de Barcelona Ignasi Maria Despujol.

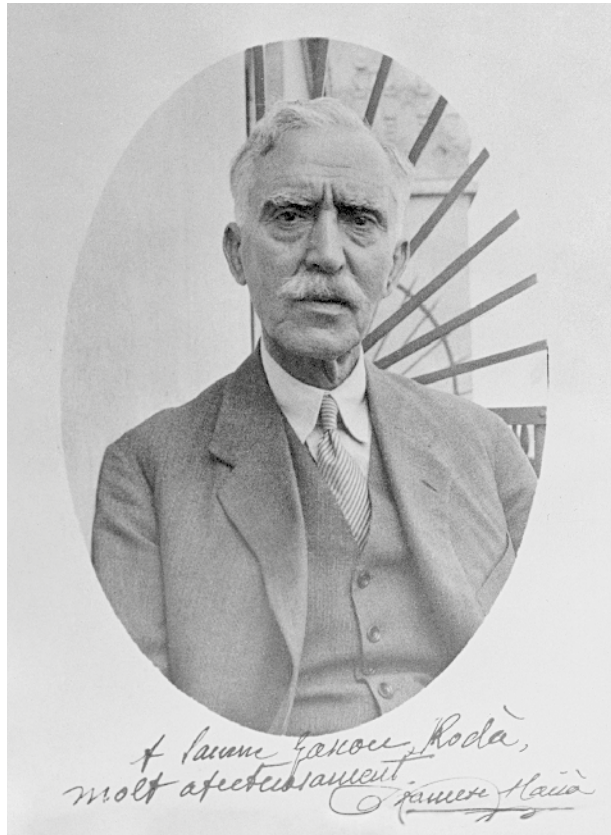
Macià haurà de continuar a l'exili fins el 22 de febrer de 1931. Havia entrat disfressat a Catalunya per la Cerdanya, després de passar la frontera de Bèlgica a França amb un passaport fals, però la censura prohibeix la notícia a la premsa i la policia se l'enduu de casa del seu gendre, minuts abans que hi arribessin els homes de *L'Opinió* a saludar-lo. El reporter anònim que l'ha seguit fins Tolosa de Llenguadoc no és altre que Lluhi, viatjant en el Talbot esportiu vermell de Casanelles, amb Otero i el tresorer d'Estat Català, Josep Casals. Lluhi no coneixia Macià, a diferència de Casanelles que, durant la conversa, torna a oferir ajut econòmic al líder exiliat.²¹⁶

Les distàncies polítiques encara són fortes quan a finals d'agost es propugna anar a «la formació del partit republicà federal de Catalunya, per mitjà d'una Assembla magna convocada per tots els Centres i tots els Periòdics d'Esquerra. Cal no excloure'n els socialistes, sinó al contrari, procurar que en el programa a conjuminar entrin com més aspectes millor de llur ideari».²¹⁷ La iniciativa d'una Conferència d'Esquerres Catalanes es fa des de les pàgines de *L'Opinió*, però sense el protagonisme dels seus homes ni de cap or-

215 Joan Lluís PUJOL I FONT. «Problemes de justícia. Denúncia per l'exili forçat del primer català, Francesc Macià Llussà», *L'Opinió*, 119, 3 d'octubre de 1930, p. 16 i 15. No sabem si aquest text signat com a advocat pel aquest redactor del periòdic es va presentar també al jutjat.

216 *Joan Casanelles i Ibarz...*, p. 87-89; J. CASALS i R. ARRUFAT. *Catalunya, poble dissortat*, p. 179, citat per Joan B. CULLA. *El catalanisme d'esquerra...*, p. 51.

217 Editorial: «El regne dels sergents», *L'Opinió*, 113, 22 d'agost de 1930, p. 1-2. Per una narració en primera persona, veure *Joan Casanelles i Ibarz...*, p. 90-109. Una anàlisi més detallada sobre aquest punt es pot trobar a Joan B. CULLA. *El catalanisme d'esquerra...*, p. 47-60; i a Maria Dolors IVERN. *Esquerra Republicana... Volum 1*, p. 35-73.

Brussel·les, 30 d'agost de 1930

Fotografia dedicada de Francesc Macià a Jaume Gascon, periodista col·laborador de *L'Opinió* amb una imatge de Macià presa per Gascon al balcó de l'hotel on s'allotjava el líder d'Estat Català a l'exili. JAUME GASCON / FJI-FONS MACIÀ

Barcelona, 26 de setembre de 1930

Francesc Macià obligat a pujar a un automòbil de la policia espanyola
que el va dur fins a la frontera del Pertús,
i el va expulsar del país en un procediment contrari a totes les lleis vigents.

MERLETTI / IEFC

ganització o partit en la convocatòria. La firmen a títol personal Lluís Companys, Ramon Noguer i Comet, A. Moles Caubet, Josep Ricart, Edmond Iglésies, Antoni Vilalta, Salvador Vallverdú i Ernest Ventós.²¹⁸

La presència de Noguer i Comet, que s'havia oposat a la Intel·ligència Republicana, indica la decisió del partit de Companys de dissoldre's en el si de la formació que surti de la Conferència. S'avança la seguretat d'assistència a l'acte que volen celebrar el mateix octubre de Domingo, Casanovas, Lluhí i Pujol i Font, però també hi ha reticències des dels centres i agrupacions comarcals lligades al republicanisme tradicional.

De part del nacionalisme, els recels no venen sols de les dues Accions, Catalana i Republicana, que ja s'havien desmarcat de la Intel·ligència d'Esquerres, sinó que des d'Estat Català, amb Aiguader de portaveu, i de diverses entitats del nacionalisme radical, que troben massa tebi el catalanisme dels organitzadors. Estat Català és una organització poc cohesionada amb membres de procedències molt diverses, que no inclou altres grups més nombrosos i homogenis que sí que fan costat a Macià. Al davant de la Joventut Nacionalista La Falç, el més fort d'aquests grups, hi ha Josep Tarradellas, que entra en contacte amb el grup de *L'Opinió* per mitjà d'Antoni Xirau, amics des del servei militar fet a l'Àfrica.²¹⁹

En la primera llista d'entitats adherides, la major part de fora de Barcelona, hi destaquen els periòdics *L'Acció*²²⁰ de Terrassa, *Democràcia*²²¹ de Vilanova i la

Geltrú i *Llibertat*²²² de l'Hospitalet de Llobregat. Nogensmenys, la crida va adreçada tant a entitats com a periòdics, i en la regulació del sistema de votació s'estableix que les primeres tindran un vot per cada 50 socis o fracció i els segons tindran un vot per cada 500 exemplars de tiratge o fracció.

Tot i que la iniciativa queda en suspens, *L'Opinió* insisteix en les setmanes següents en la polèmica mantinguda de fa temps amb els dos partits catalanistes republicans. Es retreu el poc nivell dels dirigents dels partits que rebutgen les propostes d'unió. Al costat de figures dels partits espanyols com Prieto, Domingo o De los Ríos que serien generals i coronels, s'ha tractat Rovira i Virgili de sergent,²²³ deixant ben clar que la gent de *L'Opinió* hi prendran part com a soldats rasos. Hi haurà un darrer moment per l'entesa, el desembre de 1930, quan *L'Opinió* acull amb el gran «*Benvinguts!*»²²⁴ d'un editorial a portada les condicions posades per Rovira i Virgili en un article a *La Nau*, però l'acord no s'acabarà de produir.

218 «Conferència d'esquerres catalanes», *L'Opinió*, 121, 17 d'octubre de 1930, p. 11 i 14.

219 Joan Casanelles i Ibarz..., p. 92-93.

220 *L'Acció*, amb el subtítol «*Periòdic d'Esquerra Republicana*», és el nom que, el 21 de novembre de 1930, pren el setmanari nascut el 1915 a Terrassa com *Acción Republicana* i tres anys més tard convertit en *La Acción*. Josep Maria HUERTAS (dir.). *Dos-cents anys de premsa diària a Catalunya...*, p. 425; Joan TORRENT i Rafael TESIS. *Història de la premsa catalana...*, vol. II, p. 121.

221 *Democràcia*, amb el subtítol «*Periòdic Republicà Federal*», és el nom que pren, el 3 de maig de 1930, el setmanari de Vilanova i la Geltrú nascut el 14 d'abril de 1907 amb el nom original en castellà, *Democracia*. Joan TORRENT i Rafael TESIS. *Història de la premsa catalana...*, vol. II, p. 260.

222 *Llibertat* és el nom del «*Periòdic Comarcal d'Esquerra Republicana*» nascut a l'Hospitalet de Llobregat el 20 d'abril de 1930. Joan TORRENT i Rafael TESIS. *Història de la premsa catalana...*, vol. II, p. 50.

223 Editorial: «El regne dels sergents», *L'Opinió*, 113, 22 d'agost de 1930, p. 1-2.

224 Editorial: «Benvinguts!», *L'Opinió*, 129, 12 de desembre de 1930, p. 1-2.

“L'Opinió” al servei de l'

(Seguint la r

La llei de segrestaments

LA SITUACIÓ JURÍDICA DE MACIÀ

Per comprendre, d'una manera clara, tota la monstruositat de l'acte comès la setmana passada amb l'il·lustre patrici, el nostre amic Francesc Macià, per part de les autoritats governatives de Barcelona, obeint, segurament, ordres del govern actual, i suggeriments del senyor Ventosa i Calvell, eminència grisa de la política governamental a les províncies de Barcelona, Girona i Lleida, cal precisar, abans que tot, la situació jurídica d'aquell.

Actualment, el senyor Macià no està sotmès a cap altre procediment judicial que el referent al sumari instruit en mèrits de l'anomenat complot de Garraf. Respecte de tots els altres processos és indiscutible la seva inclusió en els termes de les amnisties decretades. Quant al de Garraf, tota els advocats que coneixen el sumari, així com el propi jutge instructor, declaren, privadament, que la responsabilitat que hi pugui tenir el senyor Macià és nul·la. Però com que aquest no havia pogut declarar davant el jutge, per estar absent, es declarà la seva rebellia i es decretà l'ordre de la seva busca i captura, que devien complir totes les autoritats governatives, policia i guàrdia civil.

Cal afegir a aquests antecedents, que l'actual Govern dictà, últimament, una Real Ordre del Ministeri de l'Exèrcit en la qual es disposava que per part de les autoritats judicials militars no s'apliquen-

sin els beneficis de les amnisties i indults decretats a aquells processats que estiguessin en situació de rebellia.

Per sortir de la situació jurídica explicada, el senyor Macià només tenia un camí: presentar-se al senyor jutge militar instructor, acabant així la seva rebellia i donant lloc a l'aplicació de l'amnistia i a la continuació del procés de Garraf en la part que fa referència a la responsabilitat que pugui tenir-hi.

LA SITUACIÓ DE FET DE MACIÀ

La manera extraordinària com ha estat donada per l'actual govern la part d'amnistia política fins ara decretada, amb disposicions successives, poc clares i contradictòries, ha obeït a una sola finalitat: excloure'n Macià i els obrers. Com que tot el que fa referència a la política catalana és dirigit per la Lliga Regionalista i els seus cirincus Maloquer i Viladot i comte de Güell, el procediment emprat per sostreure Macià de l'amnistia porta la marca de la casa: és jesuític. Per una banda, hom indulta els condemnats com a autors amb penes gravíssimes, i deixa en l'aire la responsabilitat mínima que de la causa de Garraf es pugui derivar contra alguns exiliats que en cap cas no poden ésser autors ni còmplices. Hom amnistia, per altra banda, condemnats en rebellia com Baltà, i deixa al marge uns homes simplement processats en rebellia per suposat

La llei d

la veritat i de la justícia

uta de Macià)

e fugues

La llei de l'hospitalitat

indiciis. D'aquesta manera Macià en quedà fora.

Per si tot això no era prou, hom impen-
deix la tornada de Macià a la seva terra,
encara que sigui per presentar-se a reco-
llir totes les responsabilitats que puguin
correspondre-li. Com? Molt simplement.
L'ambaixada i els consolats espanyols de
Bèlgica no donen passaport a Macià.
Aquest, per tant, no pot sortir de Bèlgica.
I si intenta passar la frontera franco-bel-
ga, gairebé oberta, pesa damunt d'ell el
decret d'expulsió de França promulgat a
conseqüència del moviment i procés de
Prats de Molló.

L'ÚNIC CAMI QUE TENIA MACIÀ

Trobat-se com es trobava Francesc
Macià en les situacions jurídica i de fet
explicades, l'única manera de sortejar-les
era la que va realitzar la setmana passa-
da: burlar la vigilància de les policies bel-
ga, francesa i espanyola i presentar-se a
Barcelona davant l'autoritat judicial mili-
tar. Aquest acte volia energia, bona orga-
nització i amics fidels. De tot hi ha hagut.
Dijous al vespre Macià, als 71 anys, can-
sat però ferm, es recollia a casa el seu
gendre, on l'esperaven la seva muller, les
seves filles i els seus nets.

L'endemà, divendres, quan esperava la
visita del seu advocat per anar junts a pre-
sentar-se davant el jutge militar instructor,
comparagué la policia i començà l'es-
tranya lluita entre un home processat en

rebellia que vol complir la llei i uns func-
cionaris que cobren del poble per curar
que la llei es compleixi i que volien bur-
lar la llei. Com que Macià no es doblegava
a les pressions dels que volien, sense de-
ixar rastre escrit, obligar-lo a seguir un
camí que no era el legal, ja que en lloc
d'invitar-lo a anar a veure el jutge l'inci-
taven a anar a veure el cap superior de
Polícia, calgué que aquest, a les tres de la
tarda, es personés a casa la família Peirí-
Macià, i, sense donar explicacions del que
anava a fer amb un home d'edat avançada,
l'obligués a pujar en un automòbil que ar-
rencà amb direcció desconeguda, deixant
en plena angoixa, pels termes de què es
servia ("sàbanas no le harán falta"), la
senyora Macià, també d'edat avançada.

L'ÚNIC CAMI QUE NO TENIA EL GOVERN

Quan nosaltres ens personàrem a casa la
família Peirí-Macià, coneixedors que Ma-
cià havia estat detingut per la policia, tin-
guérem la sorpresa d'assabentar-nos que
ni estava a "Jefatura", ni l'havien dut a la
presó, ni el portaven davant l'autoritat ju-
dicial militar competent. Hom sabia, però,
que l'automòbil que el portava havia pres
la direcció de la frontera.

El primer pensament nostre, com és na-
tural, fou el de creure que la policia auxi-
ava a fer la comèdia de simular que el de-
tenia a la frontera, procurant desmentir
així la facilitat demostrada amb què es tra-

3 d'octubre de 1930

Pàgines centrals
de *L'Opinió*.

amb un reportatge
sobre l'expulsió
del país
de Francesc Macià
retornat d'un exili
de set anys.

Text i fotografies
sense firma i dibuixos
de Josep Picó.

L'OPINIÓ

LA PERSECUCIO DE 'L'OPINIÓ'

D'ençà que el comte de Xauen en va encarregar de presidir el Govern restaurador de la normalitat pertorbada per la Dictadura de Primo de Rivera, la poca premsa liberal de Barcelona no ha conegut un moment de repòs. Sobretot *Solidaritat Obrera*, portant-veu dels obrers organitzats i L'OPINIÓ, defensora ardua dels ideals esquerrans i socialistes, han sofert més que cap d'altre, les embestides de les autoritats centralistes i monàrquiques. Podem reclamar, amb mèrits sobrats, un lloc d'honor entre les fulles de conducta honorable víctimes del terror reaccionari. El nostre ex-director, Joan Lluhi Vallescà, empresonat el dia 11 del passat octubre, encara no sap el

motiu ni l'origen de l'ordre d'arrest. A més, està processat pel jutge d'instrucció encarregat de perseguir els suposats delictes d'impremta a pretext d'injúries al senyor President de la Diputació i contra el parer d'aquest. Per un article denunciant els maltractes de que són víctimes certs detinguts per la policia, ha estat processat l'Adrià Vilalta. El col·laborador entusiasta de L'OPINIÓ Ventura Gassol, sofreix persecució judicial

per un article assenyalant camins a la democràcia perseguida. Granier-Barrera, l'exemplar secretari del nostre periòdic en els temps de l'altra Dictadura, l'eterna víctima de totes les persecucions, acaba d'ésser foragitat de la seva pàtria i tractat com un fascinerós. I l'actual director, Armand Otero, es troba processat per la jurisdicció de guerra a causa de la reproducció d'un article inscrit a *Estela*, de Vilanova, malgrat que el director d'aquesta publicació també ho està pel mateix. En escriure aquestes ratlles, ens assabentem de la inhibició de la jurisdicció ordinària a favor de la militar per a una nova causa criminal. I anem fent!

Les migrades forces valentment protestatàries amb què compta la petita burgesia, prou s'adonen de la nostra fermesa, però potser no reparen en què hi ha un problema molt més greu i molt més immediat que el de la persecució personal, i és el de la persecució econòmica.

Cada denúncia del Fiscal comporta la recollida del periòdic i, per tant, la retirada de la venda. Això no ho pot resistir ni un monstre devorador de la calderilla dels neutres com *La Vanguardia*.

Nosaltres som recollits i, per tant, arruïnats cada setmana amb una regularitat matemàtica que espaventa i encara rebem propines com la que manifesta l'ofici que publiquem. Cinc-cents pessetes de multa per un motiu que no en val ni eluc. Francament, amb aquests preus no podem competir ni amb els enemics periòdics de la Lliga, que si bé s'han de rascar la butxaca, ja els tenen fets d'altra manera.

Així hauré de plegar si els nostres amics no ens ajuden. Un grup d'ells ja s'ha reunit per a fer-ho. Cal que tinguin imitadors. Necessitem proves pràctiques d'adhesió de les quals donarem compte amb la discreció necessària.

7 de novembre de 1930

Portada

de L'Opinió.

amb una il·lustració

de Josep Picó

ironitzant sobre

el sovintejat

segrestament

de la publicació

a causa de la censura.

Correu, doneu-nos L'OPINIÓ que ja venen a recollir-la...

Monarquia: Detencions governatives, segrestament de Premsa

La persecució de *L'Opinió*

6

«Avui ja tenim categoria» per poder patrocinar aquesta Conferència d'Esquerrers, en què la màxima ideologia del periòdic «*potser ni serà plantejada*». L'objectiu comú i únic és «*la implantació a Espanya d'una República Federal que respecti plenament la personalitat de Catalunya*». ²²⁵ S'ha guanyat categoria: «*Sí, companys, L'OPINIÓ ja té una història de presons governatives, de denúncies, de processos, de multes i de persecucions de tota mena*». En presumeix en una crida de propaganda en vermell al peu de les centrals: «*Català: L'Opinió és perseguida més que cap altre periòdic: per què? Llegeix-la cada setmana i ho sabràs*». ²²⁶

Es persegueix *L'Opinió*, «*defensora ardida dels ideals esquerrans i socialistes*», dibuixada a la portada per Picó, ²²⁷ com es persegueix també el diari *Solidaridad Obrera*. ²²⁸ Lluhí havia estat empresonat, amb altres advocats, durant els darrers mesos de Primo de Rivera, ²²⁹ i ho torna a estar sense motiu, a més de processat sota una acusació d'injúries al president de la Diputació, que aquest mateix no sosté. Han estat també a la presó Adrià Vilalta, per haver denunciat mals tractes de la policia als detinguts, Ventura Gassol per un article assenyalant camins per la democràcia perseguida i Jordi Arquer, acusat de regicidi i indisciplina militar per una conferència a Vilafranca del Penedès. ²³⁰ Aiguader sempre té un maletí a punt per si el va a buscar la policia. ²³¹

²²⁵ Editorial: «Republicans, unim-nos!», *L'Opinió*, 128, 5 de desembre de 1930, p. 1-2.

²²⁶ *L'Opinió*, 127, 28 de novembre de 1930, p. 8-9.

²²⁷ Editorial: «La persecució de *L'Opinió*», *L'Opinió*, 124, 7 de novembre de 1930, p. 1; «Persecució contra nosaltres», *L'Opinió*, 122, 24 d'octubre de 1930, p. 2.

²²⁸ *Solidaridad Obrera* és l'òrgan diari de la Confederació Regional de Catalunya de la CNT, nascut el 19 d'octubre de 1907 i passat a diari el 5 de gener de 1916, amb llargs períodes de suspensió entre 1919-1923 i 1924-1930. Susanna TAVERA. *Solidaridad Obrera. El fer-se i desfer-se d'un diari anarcosindicalista, 1915-1939*.

²²⁹ J. LLUHÍ VALLESCÀ. «Per al·lusions», *L'Opinió*, 108, 18 de juliol de 1930, p. 7.

²³⁰ «Resum de la setmana», *L'Opinió*, 103, 13 de juny de 1930, p. 4-5.

²³¹ Joan Casanelles i Ibarz..., p. 95-99.

Barcelona, 11 d'octubre - 7 de novembre de 1930

Grup de presos polítics republicans —alguns dels quals signants del manifest d'Intel·ligència Republicana, col·laboradors i impulsors de *L'Opinió*— a la Model durant la Dictadura, detinguts preventivament per ordre del general Emilio Mola, director general de Seguretat de l'Estat, amb l'excusa d'un suposat intent de vaga revolucionària.

D'esquerra a dreta: Emili Granier-Barrera, Ricard Escrig, Jaume Vallverdú, Víctor Font, Josep Alamarcha, Helios Gómez (rere seu, amagat, Sebastià Clara), Lluís Companys, Pere Foix, Joaquim Bassons (rere seu, amagat, Àngel Pestaña), Joan Lluhí, Tomàs Tusó, Joaquim Pijoan i Adrià Correa.

GABRIEL CASAS / ANC-FONS GABRIEL CASAS

Joaquim Maurín²³² ha estat detingut a Portbou i portat a Figueres, quan tornava amb muller i fill acoïnt-se a l'indult general, com ha tornat també a finals d'estiu Andreu Nin, «*el nostre col·laborador*», després de deu anys d'estada a la URSS.²³³ Rossend Llates és condemnat a sis mesos d'exili i Emili Granier-Barrera, deportat a França, rep molts suports en el darrer número d'octubre. Companys, Lluhí i Tomàs Tusó són a la presó a mitjans d'octubre, des d'on escriuen articles²³⁴ i *L'Opinió* aprofita per disparar contra el col·laboracionisme de la Lliga i Acció Catalana, en un entrefilet: «*Republicans: Mentre els millors dels nostres es podreixen a la Presó, els pitjors dels nostres encara fan de regidors monàrquics*».

També publica des de la presó Jaume Miravittles, detingut en tornar de França.²³⁵ El director Armand Otero és processat militarment, com el director de la revista *Estela* de Vilanova i la Geltrú, per una editorial d'aquesta.²³⁶ «*A més de la reixa, la mordassa*», titula un editorial que proclama que «*en aquesta injustícia permanent hi ha el secret del nostre èxit*» i que «*guanyarem per força*».²³⁷

Ha estat recollida l'edició de la setmana anterior i, com que cada denúncia comporta retirada d'exemplars i pèrdues econòmiques, hi ha el temor d'haver de plegar «*si els nostres amics no ens ajuden*». A més hi ha una multa de 500 pessetes per no haver presentat exemplars ja impresos com s'exigeix. Abans hi ha hagut

una multa de 200 pessetes per haver posat a la portada del 18 de juliol un grafisme de quatre barres i estrella de cinc puntes evocadors de la bandera separatista.²³⁸

La persecució sistemàtica de la que *L'Opinió* se sent víctima²³⁹ té una expressió potent en la publicació de fins a onze articles que es diu expressament que han estat escrits a la presó per Lluhí,²⁴⁰ Companys,²⁴¹ Tusó,²⁴² Granier-Barrera,²⁴³ Escrig Gonzalvo,²⁴⁴ Casanovas,²⁴⁵ Àngel Pestaña,²⁴⁶ Adrià Correa,²⁴⁷ Joaquim Bassons,²⁴⁸ Sebastià Clara²⁴⁹ i Pere Foix.²⁵⁰ Són «*els segrestats de la presó*».²⁵¹ No és clar si té que veure amb aquesta persecució un desafiament a duel fet a Helios Gómez, com els que s'han fet abans a Lluís Capdevila i Joaquim Ven-

238 «Ecos», *L'Opinió*, 109, 25 de juliol de 1930, p. 10.

239 «Resum de la setmana. La persecució contra nosaltres», *L'Opinió*, 122, 24 d'octubre de 1930, p. 2.

240 J. LLUHÍ I VALLESCÀ. «Reflexions entre reixes», *L'Opinió*, 122, 24 d'octubre de 1930, p. 3.

241 Lluís COMPANYS. «Consideracions del moment», *L'Opinió*, 122, 24 d'octubre de 1930, p. 6.

242 Tomàs TUSÓ. «Contra les ficcions», *L'Opinió*, 122, 24 d'octubre de 1930, p. 6.

243 Emili GRANIER-BARRERA. «Per dignitat», *L'Opinió*, 122, 24 d'octubre de 1930, p. 7.

244 ESCRIG GONZALVO. «Les detencions governatives», *L'Opinió*, 122, 24 d'octubre de 1930, p. 10.

245 J. CASANOVAS. «La Bastilla peninsular», *L'Opinió*, 122, 24 d'octubre de 1930, p. 11.

246 Àngel PESTAÑA. «Sempre el mateix?», *L'Opinió*, 122, 24 d'octubre de 1930, p. 11.

247 Adrià CORREA. «El nostre trencaclosques», *L'Opinió*, 122, 24 d'octubre de 1930, p. 14.

248 Joaquim BASSONS. «Buscant responsabilitats», *L'Opinió*, 122, 24 d'octubre de 1930, p. 14.

249 Sebastià CLARA. «Un plet perdut», *L'Opinió*, 122, 24 d'octubre de 1930, p. 15.

250 Pere FOIX. «Amb poques paraules», *L'Opinió*, 122, 24 d'octubre de 1930, p. 15.

251 «Els segrestats de la presó», *L'Opinió*, 122, 24 d'octubre de 1930, p. 4-5, acompanyat per un gravat i el poema «Revolta» d'Helios Gómez.

232 «Resum de la setmana», *L'Opinió*, 103, 13 de juny de 1930, p. 4-5.

233 «Andreu Nin», *L'Opinió*, 118, 26 de setembre de 1930, p. 2.

234 Lluís COMPANYS. «Consideracions del moment» i Tomàs TUSÓ. «Contra les ficcions», *L'Opinió*, 122, 24 d'octubre de 1930, p. 6; J. LLUHÍ I VALLESCÀ: «Reflexions entre reixes», *L'Opinió*, 122 i 123, 24 i 31 d'octubre de 1930, p. 3 i 6.

235 «Resum de la setmana: Miravittles, detingut», *L'Opinió*, 125, 14 de novembre de 1930, p. 3; Jaume MIRAVITLLES. «Balanç de presó», *L'Opinió*, 126, 21 de novembre de 1930, p. 5.

236 *Estela* és una publicació quinzenal d'esquerra, nascuda a Vilanova i la Geltrú el 21 de setembre de 1919. Joan TORRENT i Rafael TÀSIS. *Història de la premsa catalana...*, vol. II, p. 265.

237 Editorial: «A més de la reixa, la mordassa», *L'Opinió*, 123, 31 d'octubre de 1930, p. 1.

Aquest no és un home qualsevol. Ell veurieu al carrer, al cafè, al teatre, al cinema, a la platja on estueja amb la seva família, i el prendrieu per un home qualsevol, gris, borrós, impersonal. Però, a força d'ésser gris, borrós, impersonal, com el *Balbt* de Sinclair Lewis s'ha fet una personalitat.

Aquest home és un símbol. Tal com sona, sí, senyora: un símbol, el de la classe mitja. Aquest home és el burgès tipus, l'aspirant a burgès i personifica en ell tots els defectes, totes les culpes de la classe mitja: la incomprensió, la mesquinesa, l'egoisme, l'odi a l'obrer i a la intel·ligència, l'odi al llibre i a la llibertat, l'amor al diner, a la tranquil·litat i als bons aliments, al "pau, pau i repau" que serveix per a posar armes en mans de quatre imbecils que masten porteres, el respecte a les institucions per mal constituïdes que estiguin, l'amor a l'ordre i al manteniment de l'ordre sigui, el patriotisme, sempre que es tracti d'un patriotisme ben entès i gens comprometedor, o sigui: un patriotisme de Jordiets i Nutis, de caputxetes i pomells, de tortells de l'amnistia i sardanes a tot drap... però, sobretot, un patriotisme sense acció directa ni ataca al calaix de la calderilla.

Això, no. Això, mai. El burgès, l'aspirant a burgès, és pobre. Ho és tant com l'obrer, però és que l'obrer desconeix el valor del diner i embruta i gesta molta roba.

Aquest home del qual avui volem parlar-vos és el tipus perfecte d'aquella ciutadans benemèrita que honren la terra on neixen. Tranquils, reposats, tenen una botiga o una fàbrica. Que és com si diguéssim: són gent respectable. Un dia a la setmana, per a protegir el teatre català, van al teatre; el dia que les localitats van a meitat de preu. Mengen escudella cinc dies a la setmana, i els altres dos, dijous i diumenges, arròs. L'escudella és una gran cosa, un plat conservador, seriós i respectable: un plat que ha fet molt bé a Catalunya, que ha ajudat eficaçment

Els russos visto

a donar-nos el seny, aquell seny mai prou lloat.

Els homes com aquest de que parlem acostumen a tenir fills—Déu Nostre Senyor per a premiar la seva bona conducta els ha fet de mena, prolífica—i envien a un Col·legi religiós d'aquests que no paguen contribució i trouen la feina als mestres que, encara que tinguin una autèntica i profunda cultura, no tenen, en canvi, la sort de vestir sotana. Els hi envien per varies raons, totes poderosíssimes: perquè en aquests col·legis els nois, si no hi aprenen gran cosa, llueixen molt i donen patent d'honorabilitat als pares.

Aquests homes lleigeixen *La Vanguardia*, perquè és un diari d'ordre, o bé, si es diuen o es creuen catalanistes, *La Veu de Catalunya*, que també és un diari d'ordre simpatitzant amb la Monarquia i els homes de la Monarquia.

Però ja no lleigeixen cap llibre. Les seves mans mai no han agafat un llibre. Llegir un llibre els sembla perdre el temps. I perdre el temps, per a un comerciant i un home d'ordre, és una cosa immoral.

s per certa gent

Aquest home, aquest tipus representatiu de la nostra burgesia indocta i estúpida—cal tenir en compte, però, que el burgès és igualment menyspreable en totes les latituds—a més de fer les cotizacions de Borsa, s'interessa—ell diu que s'interessa—per la política—per la baixa política—i fins al carrer, al cafè, al teatre, al cinema, a la platja on estiuja amb la família, comenta l'actualitat. No pot comentar altra cosa, perquè ell és un aïmant de l'actualitat, que urdeix l'actualitat intranscendent i parla el seu esperit raquític.

Però net a aquest pobre home, de

fa ja temps, l'actualitat és una i sola i terrible: Rússia.

Rússia l'absorbeix, l'engunyeja, el pertorba, li lleva la son, li dificulta les digestions. Ell mai havia sentit un gran afecte per Rússia, país que creia ple de neu i poblat per uns homes que tots duïen barba. Però ara, des de la Revolució, el desafecte s'ha accentuat, ha esdevingut odi, i ha esdevingut por, cal confessar-ho. L'home de la nostra burgesia, l'home de la nostra classe mitja, sent una gran por, un pànic espantós, quan li parlen de Rússia, quan llegeix el nom de Rússia, quan algú li sembla que fa pudor de Rússia.

Quan la fam de fa set anys feia morir els nens russos com mosques,

quan intervingué Nansen i a Barcelona, un director d'orquestra del Liceu, el mestre Kourtgewiski, organitzà una subscripció entre els nostres senyors i els nostres aficionats a senyor, aquest home—cal confessar-ho sincerament, francament—tingué una alegria. I es digué, en veu molt baixa per a no avergonyir-se:

—Ara! Ara va bé! Si així com es moren les criatures es morissin els grans i tot! Així s'acabarien els russos d'una vegada, i els homes com ell—els burgesos, els de botiga oberta i cervell tancat, els entenimentats, els tranquils—podríem viure tranquils.

Perquè ell no hi viu: Rússia, de la qual ell n'ha fet un espantall, l'en priva. I és que, llàstimosament, els russos no es varen morir ni amb la fam. Encara en queden.

La visió que aquest home té de Rússia és una cosa—ja no cal dir-ho—grotesca i absurda. Rússia és, per ell, un país que no té estiu ni primavera ni tardor, un país on sempre és hivern i que sempre és nevat. La gent no beu altra cosa que vodka—que és una beguda misteriosa que ell desconeix—i no menja sinó llevors de girassol—i que se'n pot esmorçar d'una gent que, en comptes d'escudella, menja llevors de girassol? Aquesta gent porten gorres de olar o casquets d'astracan i van sempre molt aïllats amb abrics de pell: és clar, si hi fa tant fred!

Aquesta gent s'embriaga sovint i, per a fer-se passar el fred, pega la dona. I, és clar: una gent que pega la dona, per força ha d'acabar fent la revolució i engegant-ho tot en orris i trasbalsant-ho tot.

Ah! M'oblidava d'un detall molt important: per aquesta mena d'homes tots els russos porten barba; com més barba ja no li semblen tan russos. A

7 de novembre
de 1930

Pàgines centrals
de L'Opinió.

amb un reportatge
sobre els prejudicis
antisoviètics
escrit per
Lluís Capdevila
i il·lustrat
per Ricard Opisso.

7 de novembre de 1930

Acudit de Josep Picó sobre el minuciós escrutini a que era sotmesa *L'Opinió* per part de fiscals i jutges.

talló, tota una passa davant de la qual el periòdic recomana que es preguin «*mesures prudents*».²⁵²

Malgrat l'acció de la censura, recordada en cada número, aquesta segona etapa de *L'Opinió* té un to molt fort. Hi ha una campanya contra la gestió del director de la Presó Model, Heraclio Iglesias, a càrrec de Joan Lluís Pujol i Font a la secció «*Problemes de justícia*», amb Lluhi²⁵³ com a testimoni presencial dels maltractes. «*Barcelona no vol cap Bastilla*»²⁵⁴ és el títol inequívoc d'un article editorial. Els entrefilets de diferents mides, des del peu de la portada el més destacat i en vermell fins a petits recons d'ajust en altres pàgines, reiteren els missatges polítics i crítics ja expressats en els textos.

La caiguda de la monarquia s'anuncia sense embuts en un editorial titulat «*Com es defensa un règim*»,²⁵⁵ adornat amb les quatre barres vermelles i s'invoca «*El sentiment de l'honor*»²⁵⁶ per demanar als companys d'ideal, «*que si vénen dies de prova, no ens deixin sols a sostenir els nostres drets d'homes lliures*». Només la por a la repressió aguanta la Monarquia, que té en la Lliga un dels seus suports, però quanta més repressió, més fàcil caurà:

«Tenim la confiança que entre els monuments aixecables el dia no llunyà de la transformació del règim, n'hi haurà un de ben visible i esplendorós, dedicat: "Al general Berenguer, portador de la República".»

Els canvis d'aquesta etapa, potenciat per l'ús del color vermell i una presentació impactant per l'abundància de dibuixos i gravats, reforcen una línia de periodisme militant, amb l'ús ja esmentat de missatges

252 «Ecos. Una passa de "caballeros"», *L'Opinió*, 100, 23 de maig de 1930, p. 10.

253 J. LLUHÍ I VALLESCÀ. «Per al·lusions», *L'Opinió*, 108, 18 de juliol de 1930, p. 7.

254 Editorial: «Barcelona no vol cap Bastilla», *L'Opinió*, 111, 8 d'agost de 1930, p. 1.

255 Editorial: «Com es defensa un règim», *L'Opinió*, 121, 17 d'octubre de 1930, p. 1.

256 Editorial: «El sentiment de l'honor», *L'Opinió*, 122, 24 d'octubre de 1930, p. 1.

destacats a portada i entrefilets a les pàgines interiors. Hi ha la creació de noves seccions fixes com «Problemes de justícia», «Problemes socials», «Pedagogia i ensenyament», «Pàgina de l'idioma», «Jazz», «Papers i llibres» i «Les arts».

El nom dels autors no és sempre el més important. No duen firma ni l'article editorial de portada, sempre acompanyat d'un grafisme potent i una frase de consigna, ni l'extens «Resum de la setmana» que amplia el posicionament de *L'Opinió* sobre l'actualitat. Ni tampoc duen firma, sinó les inicials G.P.U.,²⁵⁷ moltes de les pàgines centrals on s'aprofundeix en els temes més punyents, quin autor podria ser Joaquim Ventalló,²⁵⁸ amb gran titulars en vermell i acompanyament destacat de fotografies, dibuixos i gravats. Gravats grans en roig i negre signats per Helios Gómez de to revolucionari, gravats petits també seus que es repeteixen en diverses pàgines a manera d'il·lustració i recurs per l'ajustament de les pàgines.

Algunes centrals es dediquen a temes de la revolució russa i del comunisme internacional, temes que continuen mantenint una presència notable en articles de Pere Comas²⁵⁹ i Josep Picó,²⁶⁰ i s'anuncia la publicació en català del Manifest del Partit Comunista de Karl Marx i Friedrich Engels, amb traducció d'Emili Granier-Barrera i pròleg de Manuel Serra i Moret.²⁶¹ En gran format es parla, en les pàgines centrals, del poeta Vladímir Maiakovski,²⁶²

257 Inicials per la que es coneix la policia secreta soviètica, creada el 1922.

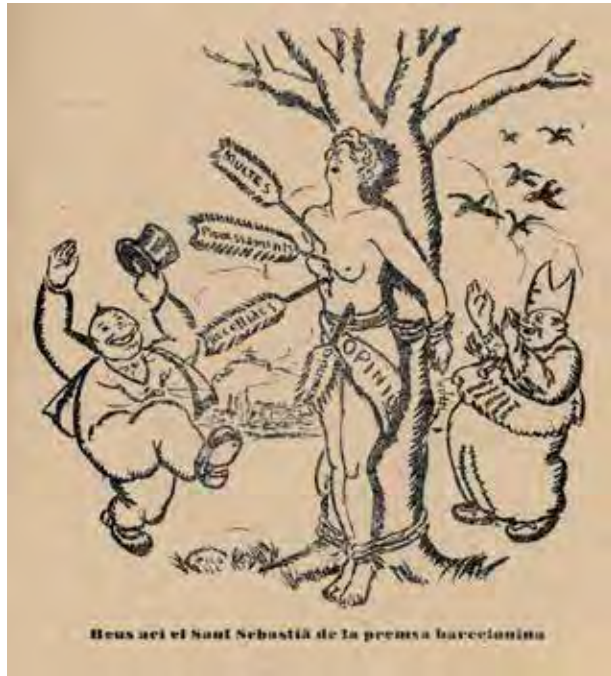
258 Joan Casanelles i Ibarz..., p. 115.

259 P. C. «Política internacional. El redreçament econòmic de Rússia», *L'Opinió*, 98, 9 de maig de 1930, p. 3; Pere COMES: «Política internacional. El proletariat a les armes», *L'Opinió*, 101, 30 de maig de 1930, p. 12.

260 Josep PICÓ. «Política internacional: L'aniversari de la revolució soviètica», *L'Opinió*, 124, 7 de novembre de 1930, p. 5, acompanyat d'un gravat i un poema sobre Leningrad de Hèlios Gómez; «Política internacional. Un nou atac capitalista contra la URSS», *L'Opinió*, 128, 5 de desembre de 1930, p. 4.

261 Anunci publicat a *L'Opinió*, 109, 25 de juliol de 1930, p. 13.

262 «Vladimir Maiacovski, poeta obrer de la revolució russa», *L'Opinió*, 98, 9 de maig de 1930, p. 8-9.

14 de novembre de 1930

Acudit de Josep Picó sobre el martiri que patia *L'Opinió* amb contínues multes, processaments i retirades d'exemplars ja distribuïts als quioscos.

BARCELONA

Aturant tranvies

Amb una unanimitat insospitada, el poble de Barcelona es llança a la vaga general el prop passat dilluns.

Els vergonyosos successos de Madrid, la densitat de l'ambient, la confiança i l'esperança del poble en aconseguir pel seu propi compte una normalitat definitiva, foren elements que mútuament s'ajudaren en determinar que la vaga esclatés sense oposició de cap mena.

Tothom pensava que demés de la vaga hi hauria alguna altra cosa, i sens dubte per viure l'emoció d'aquesta altra cosa, la gent no es féu pas de pregar.

Els tramvies, que com sempre en aquests casos són els últims a plegar, anaven rutilant per la ciutat, com també els autònibus, però no circularen pas gaire; el públic ja es cuidà de convèncer llurs conductors de portar-los a les cotxeres.

Els estudiants, que d'un quant temps ençà sembla que s'han despullat d'aquella carcassa de conservadurisme que duïen damunt, no vacilaren ni un instant en sumar-se al moviment i ho feren amb l'impuls de la joventut, disposats a fer feina. Després d'aconseguir el tancament de classes, formaren un gran grup a la Plaça de la Universitat, on juntan-se amb el públic, que ja esperava la irrupció del jovent, es dedicaren a deturar el trànsit de tramvies i d'autònibus i a as-

córrer la ciutat en manifestació, fent tancar els establiments.

En pocs moments tota la ciutat restà aturada, recordant-nos aquest atur tan complet i l'estat d'ànim de les gentes, les grans vagues de 1909, 1917 i la de la Canadenca. Tot el poble sortí al carrer en actitud expectant i en espera de què sorgís el "mot d'ordre", el comandament concret que el conduís. La disposició del proletariat i dels estudiants era tal que haurien seguit al primer cap visible de solvència que posant-se al davant del moviment i donant-los un mínim d'elements necessaris els haguessin portat fora allà on fossin.

Però la vaga tenia d'ésser pacífica, pel que es veu, i la prova està en què el poble no s'entregà a fer estralls. El trencar vidres dels tramvies i fanals són incidents inevitables en tot moviment d'aquesta mena i demés són d'una innocència gairabé pueril. Qui pot aturar els impulsos bèl·lics d'una allau de minyons?

Malgrat el caràcter pacífic d'aquesta vaga, iniciada per a protestar de la

mort violenta d'un enterrament, ble amb les mans a tra ciutat, la nostra lona, ha tingut de dol com Madrid.

Uns quants ciutadins, buit amb llur vidrent de pacíficador, el Govern Berenguer.

Les càrregues de civils s'han succeït i sense velocitat. Més que com Barcelona, dans es llancen a un petant alguna altra netes, i sense cap crits, les càrregues cops de sabre, sinó hi fa pas res que es trobin al carrer, quitxalla que no

La càrrega

A EN VAGA

qüestió és pacificar els esperits. En altres països, els aldarulls de gent que sols crida i fuig es reprimeixen amb les mangueres d'aigua i tot el més amb matraques de cautxú. En el nostre som més avançats: l'acer i el foc són més sintètics...

Demés dels morts, són nombrosos els ferits i els detinguts, i a última hora han estat clausurats els sindicats i dissolta governativament l'organització obrera.

La vaga s'ha mantingut tres dies i a l'hora que escrivim aquestes ratlles encara no es veu ben clar l'horitzó.

El Sindicat Únic, com deïem, ha estat dissolt, malgrat no haver-se llegit en cap diari que des de cap sindicat bon fés cap descàrrega contra els ciutadans ni contra ningú. En canvi, podem llegir en tota la premsa que del local que ocupa el què en diuen el Sindicat Lliure, en sortiren individus que, pistola en mà, feren foc en plena Rambla, motivant una actuació contundent dels civils i la policia i allargant la llista de les víctimes. Seria

Víctima de la pacificació

innocència si ens preguntéssim: Com és, doncs, que no els dissolen? Val més que des d'un principi afirmem que el Govern no ho fa perquè els del "Llibre" també són "pacíficadors".

Hem resumit els successos d'aquests dies, i potser caldria que ens féssim un comentari extens i detallat, però el poc espai de què disposem i per altra banda la precipitació amb què tenim d'escriure les presents quartilles, a causa del retràs que per a la publicació portem, ens limita el nostre intent.

La vaga en si, l'espontaneïtat i la unanimitat en complir l'ordre de portar-la a cap, ha estat una de les moltes mostres que ha donat el poble barceloní dels sentiments de solidaritat i companyonia que tan pregonament té arrelats. També és una prova del que val i de quina seria la seva força si es sapigués encarrillar, si hom sapigués infondre-li una fe en aconseguir quelcom més determinat que les visions llunyanes d'una filosofia nebulosa, quelcom concret: car llavors podria prendre una organització més seriosa, podria donar a tots els moviments un caràcter de masses disciplinades amb una esperit d'orientació que avui no existeix.

Els moviments de la classe i envergadura del que comentem, no poden mai confiar-se a ço que resulti. Han de tenir sempre ben determinat el camí

21 de novembre
de 1930

Pàgines centrals
de L'Opinió.

amb un reportatge
sobre Barcelona
en vaga,
escrit per G.P.U.
i il·lustrat per
Josep Picó.

COM FOU DETINGUT I COM FOU TRACTAT A JEFATURA.—LA SEVA FUGIDA AMB JULIA DE LA PRESÓ I ELS TRACTES QUE LI DONAREN DON ERACLIO I ELS SEUS BOTXINS.

Hem pensat que els lectors de L'OPINIÓ ens agraïrien que els contéssim la veritat de l'ater Comte, del qual tant s'ha parlat i del qual, naturalment, tant es parlarà encara. Per a donar més humanitat al seu relat, l'hem deixat parlar a ell, sense ni gairebé interrompre'l, deixant que la seva ànima, tan forta, tan immensa, s'expressés per ella sola sense cap mena de coacció, que fos ell el qui us digués tot allò que ha sofert en mans dels seus perseguidors, els quals són persones que encara avui ocupen càrrecs oficials i públics, sense que per ara ningú no els hagi demanat responsabilitats dels seus muntaments, no sols a la justícia, sinó a tot sentit d'humanitat.

En aquest relat, la nostra ploma no hi té altre intervenció que la de simple ordenadora del que ens ha contat la boca d'aquest home del qual tant hem d'aprendre molts catalans.

El que tornem és que si en alguns cosa s'hi pot notar la nostra intervenció, no sigui on llevar-li aquella calidesa i emoció que hi posa Jaume Comte, sense ell voler, i sense tenir de la nostra actitud que és el seu tret més acusat.

Perdoneu-me, doncs, a mi, i escolten-lo a ell:

"Vaig ésser detingut—començà, al nostre prec—en un bar instal·lat al número 153 del carrer de València i que avui anomenen Petit Ritz, el dia 2 de juny, a l'hora de dinar.

La meua detenció s'efectuà com tantes d'altres; uns policies que, sense gaire sorpresa per la meua part, puix que moltes vegades ja havien anat a casa, em vingu-

JAUME COMTE

ren a pregar que els acompanyés a Jefatura per tal d'aclarir al cap de policia uns papers que d'un client meu havien rebut. Jo, com és molt natural, no vaig creure res del conte aquell, però tampoc no podia suposar que pretenguessin embolicar-me de la manera infame com van fer-ho, teixint a l'entorn meu i dels meus, com panys de procés, l'afar de Garraf.

Vaig negar-me de primer moment a contestar-los-hi en castellà, com ells pretendien, i a acabar amb ells a Jefatura sense acabar de dinar, cosa que feia amb uns quants amics meus de l'Empordà; tots e s que menjaren arab mi, foren conduïts en la meua companyia a presència del cap de policia.

Un cop a Jefatura i en presència de Quejido, aquest em preguntà si coneixia un tal Marcellí Perelló. Vaig contestar-li que de "Marcellins" en coneixia molts, però que sense veure aquest que m'anomenaven, m'era difícil de precisar si el coneixia o no. Em preguntà, després, si coneixia un tal Ferrer. Vaig contestar-li que de "Ferrer" n'hi ha molts a Catalunya, i que a aquest, igual que a l'altre, per poder dir si el coneixia o no, em calia veure'l i res més, fins al cap de tres o quatre hores.

Es diu que llavors jo vaig negar-me a parlar en castellà i davant del retrat del rei. No recordo si és cert o no, encara que podria molt bé ésser. Quant a parlar castellà, e s el més probable.

La segona entrevista vaig tenir-la amb l'Ancho, qui em féu les mateixes preguntes i amb iguals resultats.

Al cap de tres o quatre dies d'ésser a Jefatura, em posaren davant de Badia, però sense acarar-nos ni dir-me'n res, solament, prenent, Quejido que jo contia quelcom, fos el què fos.

Jo, naturalment, no els tenia de contar res, però, al cap i a la fi, vaig fer-los un relat de la meua vida, i això va semblar

La fugida

compisurar-els molt, més endavant sabreu per què.

Ara tornem al començament. Al segon dia de la meua estada a la Jefatura, em clavaren tres o quatre palises, les primeres de la sèrie interminable que he rebut. Llavors, durant aquella set dies que vaig ésser a la casa del Passeig de la Duana, les palises que vaig rebre foren deu o dotze, i sempre emmanillat i amb uns ferros torturadors col·locats als dits pòlsers de les mans.

Ni per apalisar-me me'ls volien treure: més aviat, el què feien era estrènyer-los una mica més. El meu cos, en sortir de Jefatura i anar a la presó, era tot ple de blaus i els dits grossos de les mans vaig tenir-los uns quants dies completament insensibilitzats.

Les primeres palises les vaig rebre en presència de Badia i a l'últim dia, em pareien en presència de Ferrer i Perelló.

Els autors materials de les palises, eren

Jaume Compte

sant-hi ells el que els plagué, i que foren les declaracions que ajuntaren al sumari.

Jo puc afirmar, i fins novar, que les declaracions que consten, com fetes per mi són completament falses, ja que les que jo vaig fer les copia, tal com les hi dictava l'Ancho, un altre policia que cometia moltes faltes, no sols de màquina, sinó també d'ortografia, havent-hi així moltes erronies, i fins raspats, cosa que no hi ha en les de l'estatut presentat per la policia.

Per cert, que cal que recordi que Tèjido s'ha permès moltes vegades de dir que ell mai no m'havia fet pegar durant la meua estada a Jofatura. A això, jo sols li contesto que digui per quins raons ell comença de temer i de prendre precaucions en saber la meua arribada a Barcelona. Si ell no hagués comès cap delictes, no cal dir que no tindria cap por de ningú. No us sembla?

En els set dies que vaig ésser a Jofatura no vaig veure cap jutge, i a la presó vaig trigar a veure'n cap, uns set o vuit dies més.

A LA PRESO

A la presó, després de setze dies, em posaren a la quarta galeria, fent vida com els altres presos els primers vuit dies; però, al cap d'aquells temps, començà a venir el primer càstig de la sèrie, que havia de durar uns vuit mesos.

Va venir després el procés, celebrat el mes de maig, i pel setembre es veié la causa al Suprem de Madrid, i el mes d'octubre ens enviaren a presidí.

Del procés no cal que en parli. El coneix tothom i ens ocuparia massa espai. La iniquitat que es cometé amb nosaltres, aquesta vegada fou pública, i això m'excusa d'haver de contar-vos-la.

A PRESIDÍ

El mot presidí fa molta basarda a tot aquell que hi ha d'anar. Causa una impres-

sió terrible el pensament d'entrar a un presidí, però la realitat és molt distinta, especialment quan s'hi va des d'una presó com llavors era la de Barcelona. Equivocament, gairebé, a la llibertat. Jo vaig entrar al Dursó i, passat dels primers moments, en què ens trobaven que feia pocs dies hi havia hagut un plante, i del temps preventiu que fan passar a tots els presos, allà gaudíem de una llibertat que de la qual pot gaudir una població penal en un presidí. Un hom treballa, cuina i menja amb relativa llibertat, i, sobretot, no ha de passar hores i hores tancat en una cella com a la presó i no ha de sofrir les impertinències de tants escarcellers com s'hàn de sofrir en aquestes.

ALTRA VEGADA A LA PRESO DE BARCELONA

Als onze mesos de la nostra estada a presidí, ens tornaren a Barcelona, amb motiu del procés Baltà, a Perelló, Garriga, Julià, Civit i a mi.

Els cinc primers mesos del nostre retorn a Barcelona, els passàrem separats sempre del règim comú de la presó, castigant-nos continuament i per qualsevol excusa. Llavors tinguérem ocasió de començar a saber, per pròpia experiència, què mena d'ànima té el cèlebre don Eraslio.

Durant aquest cinc mesos, en ric hivern, aquest senyor ens obligà a anar sempre amb el vestit d'estiu que havíem de tenir de presidí, vestit que aviat deixà d'ésser bo per a esdevenir un pellingo infecte, bruts i ple d'esquinços per tot arreu, fins a l'estrem que anàvem per la presó ensenyant les veronyes a tots els que ens veien.

Als cinc mesos, amb motiu de la inauguració dels jardins que feu construir don Eraslio en els patis, com que havien de venir visites de fora, ens digueren que podíem vestir amb roba de país, cosa a la qual ens negàrem nosaltres fins uns dies després de la inauguració.

Per cert que, amb motiu d'aquesta festa

Un ciutadà auxiliar de la policia

5 de desembre
de 1930

Pàgines centrals
de L'Opinió.

amb un reportatge
entrevista

al líder separatista
Jaume Compte,

transcrita
per Narcís Molins

i amb dibuixos
sense firma, potser

de Ricard Oposito.

l'Ancho i el Pequeño—aquest no sé com se diu de nom—, i me les donaven amb vergues de goma, que fan mal, però no deixen senyals, i també a cops de puny. En la feina els ajudava alguna vegada algun guàrdia del cas, encara que cal dir, en honor a la veritat, que a Jofatura, aquesta són els que generalment millor s'acondueixen amb els detinguts.

Per llurar-me de la tortura dels ferros dels dits, em valia d'haver de fer necessitats fisiològiques, puix aquells moments m'els desfeien, i alguna vegada, en tornar-los a posar, el que els tenia de cloure, els deixava un xic més fluïdos.

Garriga i jo fòrem les víctimes del furor de la policia, aquella vegada. La seva ràbia en contra meu era per la meua negativa a fer declaracions de can mena, i encara les insubstancials que van fer, les eren vanes en perjudici meu, doncs tot i que la meua signatura al capdavant de la darrera fulla, substituïren les altres, no

Fermin Galán, l'amor de la

"Fou un romàntic capaç de renunciar a tot el que no sentís, i capaç de morir per una causa que jo no sóc qui ha de dir si és o no equivocada."

Són paraules de la mare de Fermin Galán, a les quaranta-vuit hores d'haver estat afusellat davant la paret del polvorí d'Osca.

No hem de fer aquí la biografia de Fermin Galán, que tot el país coneix. Fou un soldat valent, i fou un home íntegre, fidel a les seves idees. Tan fidel, que féu per elles el sacrifici de la seva vida. I aquest és el seu millor èlogi.

Els corbs famolencs que fan niu a les redaccions dels diaris catòlics, han pretès embrutar la memòria de Fermin Galán, i com que la censura els protegia, li ho han pogut dir tot. Ella, incapaç no ja de morir, sinó tan sola de vessar una gota de sang per cap ideal, han intentat profanar la memòria de l'afusellat, i li han abocat al damunt llur bava i llur bifa. Han donat vestits de Fermin Galán, mutilats, per presentar el seu pensament a la mesura que necessitava la reacció per a fer-lo odiar a les classes burgeses.

Algun diari catòlic arribà a escriure que

haviem fet molt mal fet, les dones d'Osca, que en els darrers moments de Fermin Galán i de García Hernández havien implorat del Govern lliur indult. *El Debate*, diari cristià, arribà a defensar la necessitat de l'aplicació de la pena de mort als dos capitans. Els corbs catòlics necessitaven sang, i posats a intentar profanar la memòria del mort, podien perfectament aixecar la camà damunt la caritat cristiana.

Uns fragments, no mutilats, de Fermin Galán, contribuïran a dibuixar el seu retrat.

Defensa la necessitat de tenir un ideal, i diu: "L'ideal, com a nord, és sempre necessari. Ara bé, si aquest ideal ha d'ésser traçat capriciosament, i automàticament admès, sense tenir en compte si té o no contacte amb el medi vital, aviat deixarà d'ésser ideal per a convertir-se en un contràrtil de les necessitats sociològiques."

Parla de la llibertat, i fa: "L'instint de la llibertat és el principi actiu de la conservació, el motor essencial de la vida."

Parla de la política, i escriu: "Ha d'acabar d'una vegada la intenció capriciosa del polític, que tant es presta al joc personal i a l'engany propi i allà, en matèria que afecta l'esdevenidor de les socie-

tats i les civilitzacions. El nou polític, el veritable polític, ha d'ésser essencialment científic, i no ha de reservar a la intuïció res, absolutament res, en l'ordre creador; tot el seu saber ha d'ésser positiu; la direcció en la qual es mogui, positiva; el seu programa, real i concret, traçat sempre sota el control del positivisme de les ciències socials. El que ho esperi tot de la seva intuïció personal, el que no actui en contacte estret amb la Sociologia positiva—ciència que estudia les lleis naturals per les quals es regeixen les societats—, no pot dir-se polític, no ha de dir-se polític. Política no és un estadi en el qual luiten interessos, sinó el medi racional on les necessitats entren en conjunció i se solucionen; el polític no és un representant d'egoïsmes, sinó un orientador de col·lectivitats. Fins ara, de polític ho ha estat i ha pogut dir-se'n qualsevol; d'ara endavant, polític, no ho serà, no ho podrà ésser, sinó aquell al qual la seva sensibilitat li permeti de conèixer el rumb i el moviment que les societats porten dins dels seus purs principis de la Sociologia positiva."

I després, a propòsit de la llibertat encara: "L'instint de la llibertat dona a la vida dels éssers dues direccions diverses, o millor dit, l'instint de la llibertat es manifesta en dos sentits oposats, segons vetlli per la llibertat pròpia o s'identifiqui amb la llibertat dels altres."

En el primer cas, és egoista, és amoral. En el segon cas, és generositat, és moralitat.

I heus ací una explicació concreta d'aquest pensament: "El joc íntim dels instints, en l'home, la contradicció que la llibertat porta en el seu ésser, es reflexa naturalment en la vida social, on el tot pren les mateixes característiques essencials de les parts."

Si els homes, en la vida col·lectiva, fan jugar els dos grups d'instints amb els quals es manifesta llur llibertat, amb predomini dels individuals sobre els socials, l'anany de la pròpia llibertat produeix el xoc o l'atomització, i la col·lectivitat reflexa l'animalitat que, amb l'amoralisme dels instints individuals els homes li imprimeixen. Si, contràriament, els homes, en la vida col·lectiva, fan jugar llurs instints amb predomini invers, la llibertat de cadascú identificada amb la del conjunt, les parts s'uneixen i estrenyen en el tot, i la col·lectivitat, amb la sociabilitat activa, reflexa la moralitat que els homes forgen amb els instints socials. En el primer cas, quan la vida col·lectiva descansa damunt els instints individuals predominants en l'individu, no hi ha lloc a formes de civilització, i si hi fossin, es destrueixen amb l'animalitat que aquest grup d'instints vessa. En

morí per libertat

el segon cas, les formes de civilització comencen o es desenrotllen damunt la base existent, si hi fossin, en descansar la vida col·lectiva sobre l'humanisme que els instints socials de cadascú irradien.

La vida de les societats humanes està sempre a mercè de com l'home jugui els seus instints. La barbàrie més atrasada neix a formes de civilització, si els instints individuals que dominen en els seus homes deixen el pas als socials. Quan això s'esdevé, les parts, seguidament, s'uneixen per a donar al tot la cohesió i força íntima perquè, amb la intel·ligència, les formes de civilització comencin. Al contrari, les més esplèndides i riques civilitzacions s'enfonzen si els instints socials cedeixen, en la vida individual, el predominí, als individuals; la cohesió de les parts capaç de donar vida pròspera i dinàmica al tot, es trenca, l'humanisme deixa el seu lloc perquè l'ocupi l'animalitat, l'amoralisme envaeix el medi i expulsa la moralitat; amb les parts en xoc o atomitzades, les societats s'esquerden, i les civilitzacions s'esfondren."

Després parla de l'autoritat. Diu: "L'autoritat, com a poder absolut, no salva mai; molt al contrari, exercida per sistema, tot ho descomposa, fent reaccionar els instints en formes molt diferents.

L'anomenat principi d'autoritat és d'una gran relativitat. No és autoritat aquella que s'imposa d'una manera o altra, sinó la que obra en funcions delegades de l'instint social i aleshores perd tot caràcter autoritari pròpiament dit."

I més avall: "Tota legalitat ha de recolzar indispensablement en l'instint social que és l'únic que garanteix l'interès general i l'esdevinidor de la civilització. L'interès general és la llibertat de tots i de cadascú en un plaol senzill d'igualtat moral.

No hi ha legalitat que en fundar-se no ho faci, o no digui que ho fa, en bé de l'interès general. I sempre la llibertat de tots i de cadascú queda oprimida; mai no hi ha la igualtat moral en la convivència. La legalitat és sempre amoral; sempre estableix la llibertat amoral dels menys, recolzada en la manca de llibertat dels més. En nom de l'interès general, es fan guerres, es fan revolucions, s'oprimen les societats, s'executa els desgraciats que delinqueixen... Quan això s'esdevé, és evident que l'interès general és alguna cosa més que un simple lloc comú. I efectivament, és així. El més greu i el més seriós en una col·lectivitat, és la llibertat de tots i de cadascú, que no pot pràcticament existir si no és establerta damunt el seu sentit moral, és a dir, si la legalitat no descansa en la direcció que l'instint social assenyala."

Subscripció per a les víctimes oblidades

Quan el Govern Berenguer va reinstaurar la censura, a mig desembre, de seguida fou oberta una subscripció a profit dels servidors de la monarquia que havien caigut en els feis de Jaca i en els que es produïren en altres indrets del país. Hi havia hagut, però, uns altres homes que també havien caigut. D'aquests no fou permès ni parlar-ne, perquè havien caigut a l'altra banda de la barricada. La conspiració del silenci, en torn d'aquests, fou tan hermètica, que ni tan sols s'autoritza la celebració d'uns funerals per l'ànima del capità García Hernández, catòlic.

Avui, que la premsa té una llibertat relativa, hem d'aprofitar aquesta treva per a demanar al poble que es recordi de les víctimes de les quals no ha estat permès parlar, de les víctimes que s'ha pretès que oblidéssim, mentre es feien subscripcions a profit dels servidors de la monarquia.

L'OPINIÓ obre avui una subscripció per les víctimes oblidades, i confia que el poble hi aportarà el seu ajut.

Hi ha vídues, hi ha fillets d'homes morts per la República. Hi ha mullers, hi ha mares, hi ha fills d'homes que són a la presó per la causa de la llibertat.

El poble no pot oblidar-los. Han caigut per la seva llibertat. No podem deixar abandonats els seus.

L'OPINIÓ encapçala la subscripció amb 100 pessetes.

Els donatius poden adreçar-se a l'Administració de L'OPINIÓ, Boters, 2.

Propòsits? Heus-els ací Diu: "Esguardant el present, en l'ordre exterior, el nostre lema és: Pau, Justícia i Llibertat, nimbades per la Fraternitat Universal."

I encara: "Les llibertats públiques han d'ésser necessàriament consubstancials amb el medi. L'ambient miserable i repugnant de la política d'avui, serà desconegut davant les influències sanes de la llibertat, en una vida humana i justa."

I aquests consells ètics de Fermín Galán, encara:

"No vegis en les fronteres altra limitació entre els homes que la que va establir la barbàrie; no vegis en les civilitzacions esfondrades, pobles d'éssers inferiors; no vegis en les altres races, éssers diferents de tu; tot és una mateixa i única unitat desllorçada pels segles; esguarda-la racionalment; els homes són els teus germans; ella és la humanitat.

Pensa en el teu país com si pensessis en el teu bressol; pensa en el teu conti-

nent, com si pensessis en la teva regió; pensa en el món com si pensessis en la teva pàtria.

Conduïx-te de manera que els teus actes habituals no fereixin en el més mínim la llibertat dels altres; contén l'egoisme del teu instint individual.

Identifica't amb la llibertat dels altres, encara que sigui en contra de la teva pròpia llibertat.

Fes sempre que la pràctica de la teva vida es desenrotlli dins del principi racional de la igualtat."

Aquest era el pensament de Fermín Galán—pensament escrit durant els dos anys en què, per l'amor de la llibertat, va estar pres al castell de Montjuïc—. Aquest era l'ideal de Fermín Galán, "el romàntic capaç de renunciar a tot el que no sentís, i capaç de morir per una causa", que fou afusellat a Ossa, per l'amor de la llibertat, el dia 14 de desembre de 1930, al costat del capità García Hernández.

13 de febrer de 1931

Pàgines centrals
de L'Opinió.

amb un reportatge
sobre el capità
de l'exèrcit espanyol
Fermín Galán
i la sublevació
republicana de Jaca
del desembre
de 1930, per la qual
fou afusellat.

Macià, Catalunya us saluda!

Vós no heu volgut ésser objecte d'una ribada apoteòsica, perquè la sang de Ja- a encara és calenta, les presons són plenes de perseguits, les fronteres estan barides a una pila d'exiliats, i el país viu sense llibertat encara. Vós heu volgut passar inadvertit, però tot el poble era esperit a rebre-us a Port-Bou, i en les flors de les dones catalanes anaven amuntgant l'entorn vostre, dalt del vostre cotxe, a esura que us anàveu apropant a Barcelona, hi havia el cor de tot Catalunya.

Benvingut! Set anys d'exili no han pogut tòrcer el vostre tremp. Ho sabem. Per això tot Catalunya us ha saludat amb la veu més franca efusió, perquè sou el de sempre, perquè sou més radical que mai, perquè sou l'home que Catalunya necessita.

La premsa, aquesta dies, ha fet una pila d'intervius a don Francesc Macià.

Li ha preguntat com es mirava la caiguda del Govern Berenguer, i Macià ha dit que considerava que era el primer signe de la caiguda definitiva. Que era encara la primera vegada que el poble s'importava.

Ha ratificat que reclamem el dret de governar-nos nosaltres mateixos, sense odís

ni rancúnia lars.

Per davant s'obre a la pregunta i s'its té el p ha estat d aquests m talh?

Heus ac cià ens ha

L'Estat ça social que amb u resolgui e ments hui substreure tre viure q altres dolc munt de t ter univer

El més és la llibe tat conser desig d'all presentat blema lim questa fo sectors ex ressat els altres pob

es per als altres pobles peninsu-
apt la perspectiva immensa que
política catalana, hi havia una
interessant a fer. ¿Quins propò-
partit d'Estat Català, del qual ell
líder fins ara? ¿Quin és en
oments el pensament d'Estat Ca-

l sintetitzada la resposta que Ma-
donat:

Català es proposa crear una for-
política, millor que un partit,
un esperit amplament renovador,
la nostres plets locals, intima-
nans, i als quals no ens podem
perquè ells omplen tot el nos-
quodidà, i resolgui encara aquells
ara que pel fet de planar per da-
ots els homes, tenen un caràc-
tal.

punyent d'aquests plets locals,
rtat de Catalunya. La mentali-
radora ha intentat tergiversar el
beració del poble català, i ha
el nostre problema com un pro-
tat i de migrats horitzons. D'a-
ma presentat, ni ha interessat
ensos de Catalunya, ni ha inte-
homen d'ideals generosos dels
les.

L'Estat Català ha estat sempre enemic
d'aquesta tàctica del catalanisme conser-
vador. Avui n'ha d'ésser més contrari que
mai, perquè els autors i actors veritables
de la dictadura encara persisteixen, recol-
zats precisament en els focus conservadors
i reaccionaris que governen el país.

L'Estat Català entén que tota convivèn-
cia amb les institucions i organismes que
ens perseguiren ahir, ens perseguirien a-
vui i que segurament tenen el propòsit de
perseguir-nos demà, és vexatòria per a la
nostra dignitat de catalans.

La llibertat de Catalunya ha d'ésser obra
d'un profund capgirament que elimini els
elements que li són hostils: monarquia, ins-
titucions i organismes conservadors i reac-
cionaris.

L'Estat Català, en aquest sentit, serà
intransigent contra aquests elements, tant
com serà lleial a l'esperit i a la tàctica alli-
beradora. I aquesta intransigència revolucio-
nària la unirà de bon grat a les forces es-
querranes, i obreres de Catalunya i de tots
els altres pobles oprimits per l'Estat mo-
nàrquic espanyol; amb les quals està dis-
sat, com sempre, a crear una activitat con-
junta per a la fundació d'una àmplia con-
federació, lliure i voluntària, de pobles ibè-
rics.

27 de febrer de 1931

Pàgines centrals

de *L'Opinió*.

amb un reportatge

sobre el retorn

definitiu

de Francesc Macià

de l'exili,

produït cinc dies

abans.

El Govern de

ALEJANDRO LERROUX
Ministre d'Estat
(a l'exili)

LLUIS NICOLAU D'OLWER
Ministre d'Economia
(a l'exili)

FERNANDO DE LOS RIOS
Ministre de Gracia i Justícia
(a la presó)

F. LARGO CABALLERO
Ministre del Treball
(a la presó)

MANUEL AZAÑA
Ministre de la Guerra
(perseguit)

NICETO ALCALÁ-ZAMBRANO
President del Govern
(a l'exili)

MIGUEL DE LOS RIOS
Ministre de la Guerra
(a l'exili)

Aquests són els homes que el 15 de desembre varen llançar al país el manifest enardint-lo a aixecar-se contra la injustícia i la illegalitat, per tal de fer respectar la justícia i la llei.

Aquests són els homes que s'han posat al davant del moviment revolucionari encara en marxa, sacrificant llur llibertat i llurs fortunes, disposats a sacrificar llurs vides per enderrocar "la fortalesa on s'ha encastellat el Poder personal—com deia la proclamació—, a deixar la monarquia en els arxius de la Història i a establir la República damunt la base de la sobirania nacional representada en una Assemblea constituent".

Aquests homes, per haver posat llur signatura al manifest llançat al país, són avui a la presó o a l'exili.

"Brolla de les entranyes socials—és la veu de tots ells—un clam pregon que de-

mana justícia i un impuls que ens mou a procurar-la. Per servir aquest clam popular, hem volgut tramitar la demanda pels procediments de la llei, i se'ns ha barrat

e la República

LLUÍS COMPANYS
Govern provisional
(a la presó)

FRANCESC MACIÀ
Governació
(a la presó)

el camí. Quan demanàvem justícia, ens fou arrabassada la llibertat; quan hem demanat llibertat, ens han estat ofertes com a concessió unes Corts fabricades com les

MARCEL·LÍ DOMINGO
Ministre d'Instrucció
(a l'exili)

DIEGO MARTÍNEZ BARRIOS
Ministre de Comunicacions
(a l'exili)

STGO. CASARES QUIROGA
Ministre de Marina
(a la presó)

INDALECIO PRIETO
Ministre de Hisenda
(a l'exili)

ÁLVARO DE ALBORNOZ
Ministre de Foment
(a la presó)

que foren escombrades, resultants d'un sufragi falsificat, convocades per un Govern de dictadura, instrument del que ha violat la Constitució i realitzades amb la col·laboració d'un caciquisme omnipotent.

"Es tracta de salvar un règim que ens ha dut al deshonor com a Estat, a la impotència com a Nació, i a l'anarquia com a Societat.

"Es tracta, pels homes del passat i del present, d'una croada contra els homes de l'esdevenidor, per tal de restablir l'acció de la justícia popular, que reclama èticament les responsabilitats històriques.

"La força ha substituït al dret, l'arbitrarietat a la llei, la violència a la disciplina. La violència s'ha erigit en autoritat i l'obediència s'ha reduït a submissió. Allà on la competència s'inhibeix, s'hi posa la incompetència.

6 de març de 1931

Pàgines centrals
de *L'Opinió*.

amb els retrats
dels principals
dirigents republicans
espanyols,
—a la presó i l'exili—
conjurats a proclamar
la República.

Lleida, 8 de març de 1931

Dues setmanes després del seu retorn definitiu de l'exili, Francesc Macià és rebut multitudinàriament a la capital de la Terra Ferma, on hi havia estat destinat molts anys com a coronel d'enginyers i hi havia conegut la seva dona Eugènia Lamarca.

JOSEP PORTA I MESALLES / IEI

l'avançament de capítols del llibre de Michel Matveev sobre la revolució russa de 1905,²⁶³ de les organitzacions de defensa proletària,²⁶⁴ de l'edificació del socialisme,²⁶⁵ de les visions equivocades sobre el poble rus,²⁶⁶ de l'amotinament dels mariners del cuirassat Potemkin,²⁶⁷ de la construcció del ferrocarril transsiberià²⁶⁸ o de l'execució de Rosa Luxemburg i Karl Liebknecht.²⁶⁹

A més d'alguns reportatges periodístics sobre la misèria de la Barcelona vella,²⁷⁰ el gran format de les centrals —dues, tres i de vegades quatre pàgines— permet potenciar l'atenció sobre temes candents de política interior, amb el revestiment d'una mirada històrica sobre la Setmana Tràgica,²⁷¹ les revoltes barcelonines del darrer segle,²⁷² el final de les monarquies europees,²⁷³ les diades de reivindicació obrera²⁷⁴ o més directament sobre la violència política i la repressió dels darrers anys.²⁷⁵ També es magnifica la crònica enaltidora de la vaga general de novembre de 1930,²⁷⁶

263 Michel MATVEEV. «La presó», *L'Opinió*, 107, 11 juliol de 1930, p. 8-9; «La vigilància - l'escorcoll - la detenció», *L'Opinió*, 125, 14 de novembre de 1930, p. 8-9, traducció d'Emili Granier-Barrera, dibuix d'Helios Gómez.

264 Helios GÓMEZ. «Organitzacions de Defensa Proletària. Rotefront Berlín», *L'Opinió*, 111, 8 d'agost de 1930, p. 8-9.

265 Juan TOCQUEVILLE. «Rússia i l'edificació socialista», *L'Opinió*, 113, 22 d'agost de 1930, p. 8-9.

266 Lluís CAPDEVILA. «Els russos vistos per certa gent», *L'Opinió*, 124, 7 de novembre de 1930, p. 8-10.

267 «Germans, no dispareu!», *L'Opinió*, 130, 26 de desembre de 1930, p. 8-10.

268 «Turkestan-Sibèria. 2.500 kilòmetres», *L'Opinió*, 131, 2 de gener de 1931, p. 8-9.

269 Helios GÓMEZ. «Una data, dons noms: 15 gener 1919: R. Luxemburg, K. Liebknecht», *L'Opinió*, 133, 16 de gener de 1931, p. 8-10.

270 Domènec de BELLMUNT. «Districte V - 1930», *L'Opinió*, 100, 23 de maig de 1930, p. 8-9; Lluís CAPDEVILA. «Les nits de Barcelona. Els que dormen a la Rambla», amb un dibuix d'Opisso, *L'Opinió*, 117, 19 de setembre de 1930, p. 8-9.

271 Josep PICÓ. «La revolta de 1909», *L'Opinió*, 110, 1 d'agost de 1930, p. 8-10.

272 G.P.U. «L'hora revolucionària», *L'Opinió*, 120, 10 d'octubre de 1930, p. 8-10.

273 G.P.U. «La mala fi dels monarques. Pàgines històriques», *L'Opinió*, 122, 24 d'octubre de 1930, p. 8-9.

274 «Primer de Maig, alba proletària», *L'Opinió*, 97, 2 de maig de 1930, p. 8-9. Dibuixos d'Helios Gómez.

275 G.P.U. «A les víctimes del terror blanc», *L'Opinió*, 123, 31 d'octubre de 1930, p. 8-11; G.P.U. «A fora la Llei de Jurisdiccions», *L'Opinió*, 127, 28 de novembre de 1930, p. 8-10; «1923, premi als pronunciaments - 1930, càstig a les rebel·lions», *L'Opinió*, 141, 20 de març de 1931, p. 8-9.

276 G.P.U. «Barcelona en vaga», *L'Opinió*, 126, 21 de novembre de 1930, p. 8-10.

5 de desembre de 1930

Acudit de F. Serra.

C.P.B.

Excmo. Señor:

Jefatura Superior de Policía

de

BARCELONA

Número 10382

ORDEN PUBLICO

En cumplimiento a su respetable orden por telefono del dia de ayer, tengo el honor de participar á V.E. que en los diferentes Kioscos y puntos de venta de periodicos, han sido incautados noventa y dos ejemplares del semanario titulado L' OPI- NIÓ, correspondientes al dia 13 del actual y último número publicado, y en los que aparece en su plana del centro las fotografias de los Sres Ministros de S.M. con inscripciones al pié de cada una de las fotografias.-

Al mismo tiempo le adjunto el acta levantada en el registro practicado en la Redaccion, Administracion é imprenta de dicho semanario, en que únicamente se logró la ocupacion de cuatro de dichos ejemplares, por haber sido ya fundidos sus moldes; significandole que los ejemplares recogidos quedan en esta Jefatura a su disposicion.-

D I O S =

15 de març de 1931

Incautament
d'exemplars
i multa
de 1.000 pessetes
a L'Opinió.
per no haver
presentat
a censura
el contingut
d'un número
on es reproduïen,
a les pàgines
centrals,
les fotografies
dels ministres del
Govern espanyol
amb el títol
«Els darrers
puntals
de la Corona».
ARF

Mult d
mit peseta
per no hab
presentat el
num. i censur
Marques

a part de l'editorial i articles que hi dedica,²⁷⁷ o el record de l'aniversari de l'assassinat Francesc Layret,²⁷⁸ l'advocat dels treballadors. D'altres es dediquen a la glorificació de les víctimes com Jaume Compte,²⁷⁹ Ramon Franco²⁸⁰ i Fermín Galán²⁸¹ i a l'enaltiment de Francesc Macià.²⁸²

Les darreres setmanes, les pàgines centrals combinen la consigna d'abstenció davant la convocatòria fallida d'eleccions a Corts,²⁸³ la denúncia dels col·laboradors amb el règim declinant²⁸⁴ i l'enaltiment dels futurs governants republicans.²⁸⁵ En una ocasió, les pàgines centrals tindran una completa funció editorial davant la negativa d'Acció Republicana de Catalunya a la proposta de coalició per a les eleccions municipals feta per la recent constituïda Esquerra Republicana de Catalunya.²⁸⁶

277 Editorial: «La vaga general», *L'Opinió*, 126, 21 de novembre de 1930, p. 1; J. AIGUADER I MIRÓ. «La causa i la conseqüència de la vaga general», *L'Opinió*, 127, 28 de novembre de 1930, p. 6.

278 Editorial: «Cal recordar Francesc Layret» i Jordi ARQUER. «L'ombra de Francesc Layret», *L'Opinió*, 127, 28 de novembre de 1930, p. 1-2 i 5.

279 N. MOLINS I FÀBREGA. «Jaume Compte parla», *L'Opinió*, 128, 5 de desembre de 1930, p. 8-11.

280 «Ramon Franco, exemple i estímul», *L'Opinió*, 129, 12 de desembre de 1930, p. 8-9.

281 «Fermín Galán, mort per l'amor de la llibertat», *L'Opinió*, 137, 13 de febrer de 1931, p. 8-9.

282 «"L'Opinió" al servei de la veritat i de la justícia. (Seguint la ruta de Macià)», *L'Opinió*, 119, 3 d'octubre de 1930, p. 8-11; «Macià, Catalunya us saluda!», *L'Opinió*, 139, 27 de febrer de 1931, p. 8-9; «Macià novament davant del poble. El gran míting de l'Espanyol», *L'Opinió*, 143, 3 d'abril de 1931, p. 8-9.

283 «El poble no anirà a les urnes», *L'Opinió*, 136, 6 de febrer de 1931, p. 8-9.

284 «Els darrers puntals de la Corona», *L'Opinió*, 140, 13 de març de 1931, p. 8-9.

285 «El Govern de la República», *L'Opinió*, 139, 6 de març de 1931, p. 8-10.

286 «Amb la monarquia, contra la monarquia», *L'Opinió*, 142, 27 de març de 1931, p. 8-10.

És en aquesta etapa, al gener de 1931,²⁸⁷ quan s'edita l'únic cartell propagandístic del setmanari *L'Opinió* —reproduït a la coberta d'aquest llibre— obra del que segurament és el seu col·laborador gràfic més destacat, l'il·lustrador Helios Gómez, on «*un obrer tremolava una bandera d'emancipació*».²⁸⁸

287 «Ajudeu-nos comprant el cartell de *L'Opinió*», *L'Opinió*, 134, 23 de gener de 1931, p. 11.

288 J.V. «Helios Gómez ha tornat de Rússia», *L'Opinió*, 934, 3 de juny de 1934, p. 18 i 7.

Barcelona, 18 de març de 1931

Mesa de la Conferència d'Esquerres Catalanes, celebrada al Foment Republicà de Sants, en el marc de la qual es fundà Esquerra Republicana de Catalunya.

A la mesa, d'esquerra a dreta: x, x, Miquel Santaló, Ernest Ventós, Francesc Macià, Joan Casanovas, Ricard Palacín, Josep Andreu i Abelló i Joan Lluís Pujol i Font.

Darrere, dempeus, s'hi reconeixen: Joan Ventosa i Roig i Antoni Vilalta.

GABRIEL CASAS / ANC

La Conferència d'Esquerres Catalanes

7

L'objectiu de *L'Opinió*, explicat amb detall per Joan Lluís Pujol i Font²⁸⁹ que actua com a secretari, és que la Conferència d'Esquerres Catalanes reuneixi els federals, el Partit Republicà Català, Estat Català, Unió Socialista de Catalunya i, fins i tot, Acció Republicana, és a dir, les fraccions i agrupaments pròpiament d'esquerra a Catalunya, que comparteixen amb divergències de matís els mateixos principis:

«reconeixement de la personalitat catalana, la democràcia i la República com a sistemes i forma de govern, la llibertat de consciència i la reducció del clericalisme en matèria religiosa i la justícia social com a condició de la llibertat i de la igualtat».

Les reticències d'Estat Català a renunciar a la seva condició de partit, bo i beneint la Conferència amb voluntat d'acompanyar-la políticament com escriu Aiguader,²⁹⁰ es salvaran del tot el febrer amb el retorn de Macià. La USC ha deixat clar que hi participen individualment els dirigents i es compromet en la col·laboració com a partit. Deixant de banda Acció Republicana, que ofereix la seva assemblea com a lloc alternatiu de trobada i acabarà fusionada amb Acció Catalana en el Partit Catalanista Republicà —que a partir de 1933 es dirà Acció Catalana Republicana— en la Conferència hi estan representades les que, *«sense exagerar»*, Pujol i Font presenta com *«les forces més importants de Catalunya en el camp de les esquerres»*:

«Vindran els nuclis republicans catalans més organitzats de Terrassa, Vilanova, Mataró, Granollers, Manresa, Badalona, Hospitalet, Tarragona, Reus, Tortosa, Ven-

289 Joan M. PUJOL I FONT. «La conferència d'esquerres catalanes», *L'Opinió*, 128, 5 de desembre de 1930, p. 2. Entenem que hi ha un error en la M de la signatura i que es tracta de Joan L. Pujol i Font.

290 J. AIGUADER I MIRÓ. «La Conferència de les Esquerres Catalanes», *L'Opinió*, 126, 21 de novembre de 1930, p. 3; «Sí, republicans, uniu-vos», *L'Opinió*, 129, 12 de desembre de 1930, p. 10.

L'OPINIÓ

EDITORIAL

La consolidació de l'Esquerra Republicana

L'assemblea creadora de la nova força democràtica catalana no ha estat ni més ni menys accidentada que nosaltres esperàvem. Menats per un patriotisme puríssim i en daler de col·laborar en l'enderrocament del règim vergonyós que detenia la sobirania de l'Estat espanyol, els tres aspectes de l'esquerra catalana, s'han pogut unir sense gaire commoció.

Les primeres matèries, els elements bàsics de la fusió, com tothom sap, les han fornides "Estat Català", el "Partit Republicà Català", nuclis federals històrics, les velles concentracions republicanes comarcals i les noves promocions de republicans socialistes o socialitzants.

La nostra perfecta democràcia ens empeny a l'anàlisi de les deliberacions de l'assemblea constituent, l'ensenyament de les quals ha d'ésser-nos profitós per a l'avenir.

Cal mencionar abans que tot, la càrrega dels treballs de les ponències. Llegint-les amb les esmenes incorporades, hom s'adona de què Catalunya ha omplert la Conferència d'estols considerables de ciutadans cultes i entremetats dintre el camp esquerri. Malgrat el radicalisme de certs principis fonamentals del Partit, l'hi professió i defensa s'ha fet amb mesura i serenitat per tal d'emocionar el menys possible la massa pseudo-liberal que frontreja amb nosaltres, sempre desconfiada en parlar de l'economia pública, tot admetent les millo-

res que els extremistes de l'organització han sabut aportar al cabdal comú.

No hem d'amagar l'esforç que ha motivat l'arranjament d'un problema de recel i de gelosia plantejat per importants sectors de la Conferència, o sigui el cas de Marcellí Domingo. L'extraordinària fulla dels serveis prestats a Catalunya i a la Llibertat per aquest membre honorable del Govern Provisional de la República, el fan creditor de l'alta estima en què el tenim els republicans de tota Ibèria. Hi havia, però, un punt de disciplina que calia resoldre d'una manera clara. Nuclis d'assembleistes per l'autoritzada paraula de Ventura Gassol i del doctor Dencàs, preguntaven la interpretació que el Directori del Partit entenia donar a l'acord de què la permanència en ell era incompatible amb tota altra disciplina política. De moment, l'únic cas d'aquesta mena era el de Marcellí Domingo, possible membre del Directori de l'Esquerra Republicana i la element directiu del Partit Radical Socialista Espanyol. Hi havien a l'assemblea prou bons amics del diputat per Tortosa i algun d'ells se sentí gelós del plantejament de la qüestió. El bon sentit que davant tot problema es troba en la ment del Primer de Catalunya, Francesc Macià, eloqüent la discrepància. Es mantenia, com era de raó, la incompatibilitat, però, per una sola vegada, atesa la constitució del nou Partit i les circumstàncies extraordinàries que sobresortien en Marcellí Domingo, se l'exceptuava i se'l nomenava per al càrrec que de dret li pertoca. El President Macià i els membres d'Esquerra Republicana tenen la confiança suficient en el nostre amic per a estar segurs de què la incompatibilitat de fet que pugui presentar-se-li la resoldrà ell mateix amb l'altesa d'esperit que el caracteritza.

La celeritat i pobresa de mitjans amb què la Secretaria provisional de l'actiu Pujol i Font organitzà l'assemblea, ocasionava importants dificultats de comunicació immediata. Els amics comarcals, vinguts dels indrets més llunyans de Catalunya, tingueren de relacionar-se molt de pressa entre ells i amb nosaltres. Alguns no es fi-

xaven prou bé en l'origen del mal, que no és altre que la persecució persistent que patim de part de l'eterna reacció espanyola. L'ofegament en el dolor de la ruïna, de l'ergástula i fins de la sang de tota propaganda republicana. Oblidaven que les migrades garanties constitucionals ens són negades sempre d'ençà de la Restauració; que els millors dels nostres homes-guies són perseguits follament; que els nostres pobres periòdics gemeguen sota un règim d'extermini i que la policia que acompanya Martínez Anido és la mateixa que segueix la gent d'esquerra.

Per aquests motius hem tingut d'aprofitar el lleuger respir imperfecte d'aquestes eleccions vergonyoses per a reunir-nos i deliberar, dintre un aire mefític, carregat de bacteries feixistes.

No és estrany, doncs, que homes com l'eximí Humbert Torres, la conducta seriosa política del qual és normal que necessiti exercitar-se i moure's dintre d'un ambient de meditació i d'estudi, es trobessin un bon xic turmentats davant la premsa amb què se'ls demanava parer, acord i col·laboració. Ja reflexionaran en la quietud del seu esperit i no dubtem que arribarà a temps l'aportació activa, clara i neta que la seva brillantíssima història política promet i fa esperar.

A desgrat de la persecució dretista i governamental i dels moments difícils en què en debatem, els republicans de Catalunya, l'èxit de la Conferència ha omplert de desil·lusió els nostres enemics i fins no poca dels nostres afins. Una força considerable compareix a la palestra portant la representació del millor de la terra on hem nascut. A través nostre els aires de la vella Europa liberal, veritablement liberal, cada dia més encaminada cap a un repartiment més just de la

L'Esquerra Republicana és la veritable força antidisnàtica de Catalunya

27 de març de 1931

Portada

de L'Opinió.

amb un dibuix

de Melcior Niubó «Niu»

d'una petita República

amb gorro frigi.

drell, Lleida, Cervera, Tàrraga, Balaguer, Girona, Figueres, La Bisbal, Llansà... què quedarà fora de la Conferència, amb força provada, tradició lleial, i arrels esquerranes de Catalunya? No significarà la Conferència, un veritable Congrès de la política d'Esquerra Catalana? No seran els acords que prenguin, d'una alta i viva ressonància de l'esperit liberal, republicà, justicier de Catalunya?»

El partit que surti de la Conferència ha de tenir democràcia en el funcionament intern, escriu Lluhi,²⁹¹ quina absència en els partits tradicionals ha afeblit la resistència davant la dictadura i afavorit l'apoliticisme obrer dels sindicats lligats a la CNT. Posada tota l'atenció a finals de 1930 en la convocatòria d'eleccions a Corts, els editorials²⁹² i articulistes de *L'Opinió* es concentren en la crítica al col·laboracionisme de la Lliga Regionalista i la crida a l'abstencionisme, que finalment és la posició d'una gran majoria de partits.

A mitjan desembre, Lluhi és molt actiu en la conspiració pels fracassats moviments revolucionaris dels capitans Fermín Galán i Ángel García Hernández a Jaca, el dia 12, on són afusellats, i el del dia 15 a l'aeròdrom madrileny de Cuatro Vientos, data de la fallida d'un aixecament promogut pel govern provisional de la República, que és empresonat. Lluhi fuig en barca des del Port de la Selva cap a París, per acordar amb els republicans espanyols de no participar en les eleccions a Corts anunciades per Berenguer. Ho parla amb Macià a Brussel·les i ho ratifica el grup de *L'Opinió* a Barcelona amb el Partit Republicà Català, Unió Socialista de Catalunya i Estat Català.²⁹³

291 J. LLUHÍ VALLESCÀ. «Un partit democràtic», *L'Opinió*, 125, 14 de novembre de 1930, p. 6.

292 Editorial: «La veu del Sr. Cambó», *L'Opinió*, 130, 26 de desembre de 1930, p. 1-2; Editorial: «El trist paper de la Lliga», *L'Opinió*, 131, 2 de gener de 1931, p. 1-2; Editorial: «Ni l'un ni l'altre», *L'Opinió*, 132, 9 de gener de 1931, p. 1-2; Editorial: «Panorama polític», *L'Opinió*, 133, 16 de gener de 1931, p. 1-2; Editorial: «Les pròximes eleccions? Abstenció obligada», *L'Opinió*, 135, 30 de gener de 1931, p. 1; Editorial: «La política nacional de Catalunya» *L'Opinió*, 136, 6 de febrer de 1931, p. 1-2; i Editorial: «La lluita segueix», *L'Opinió*, 137, 13 de febrer de 1931, p. 1.

293 Joan Casanelles i Ibarz..., p. 98-103.

En favor d'aquesta abstenció electoral, el periòdic recupera un manifest de Macià que la censura va prohibir el juliol,²⁹⁴ on el líder exiliat retreia la participació política de la Lliga i d'Acció Catalana en els ajuntaments i diputacions provincials de reial ordre. «Voleu dir que aquest manifest no assenyala als partits netament catalans el millor camí a seguir?», fa notar el director del periòdic Armand Otero en presentar-lo.²⁹⁵

A mitjans de febrer, els esdeveniments es precipiten amb la desconvocatòria de les eleccions a Corts, la substitució de Berenguer per Aznar i l'anunci d'eleccions municipals pel dia 12 d'abril.

El 20 de febrer, els membres del govern provisional de la República són condemnats a sis mesos i un dia de presó i deixats en llibertat. El 22, Francesc Macià ha pogut tornar d'un exili que ha durat set anys. Al cap d'uns dies, presideix una assemblea general d'Estat Català que acorda participar en la Conferència d'Esquerres Catalanes.

És «una quinzena històrica»,²⁹⁶ celebra *L'Opinió*, que la setmana anterior no s'ha pogut publicar. La sensació és que la fruita està madura i gosa acabar un editorial amb un «Mori.... Visca la Rep...».²⁹⁷

L'atenció del setmanari se centra en el desplegament del seu projecte polític i desapareixen els articles habituals dels comunistes Miravittles i Arquer, que des de desembre disposen de setmanari propi, *L'Hora*, formant part d'un nou partit, el Bloc Obrer i Camperol. Fins i tot es publiquen menys caricatures. Encara hi ha l'intent d'un front únic antidinàstic a les eleccions municipals, un bloc republicà català que vagi d'Acció Catalana a Unió Socialista de Catalunya, perquè hi ha la necessitat que «el triomf republicà deu ésser formi-

294 «Als nostres lectors: Per causes alienes a la nostra voluntat, no podem publicar el manifest de Francesc Macià», *L'Opinió*, 109, 25 de juliol de 1930, p. 11.

295 «Un manifest oportú: Ara més que mai», *L'Opinió*, 135, 30 de gener de 1931, p. 4.

296 Editorial: «Una quinzena històrica», *L'Opinió*, 138, 27 de febrer de 1931, p. 1-2.

297 Editorial: «La dictadura segueix encara», *L'Opinió*, 139, 6 de març de 1931, p. 1.

Barcelona, 29 de març de 1931

El president d'Esquerra Republicana Francesc Macià intervenint al Teatre Espanyol —en el primer míting organitzat pel partit després de la seva fundació— en el marc de la precampanya a les eleccions municipals del 12 d'abril.

A la taula d'oradors s'hi reconeixen: Joan Lluís Pujol i Font, Amadeu Aragay, Núria Montserrat i Oromí, Maria Teresa Gibert, Nicolau Battestini, Joan Casanovas, Jaume Vàchier, Joan Lluhí i Ventura Gassol.

GABRIEL CASAS / ANC

dable» i «pot tenir un valor revolucionari molt gran»,²⁹⁸ però no qualla.

En el número anterior a la celebració de la Conferència d'Esquerres Catalanes, *L'Opinió* publica a doble pàgina un extens manifest signat per Francesc Macià, que explica el programa polític d'Estat Català i la disposició a

*«assistir a la Conferència d'Esquerres Catalanes per a col·laborar a l'organització de la democràcia catalana, sempre que l'esmentada Conferència, vagi precedida d'una declaració de principis de franca catalanitat.»*²⁹⁹

La comissió organitzadora formada per Lluhí, Pujol i Font, Vilalta, Ventós i Casanelles fixen les dates, prèvia consulta a Macià, Companys —que no pot assistir per estar perseguit— i els representants designats de les comarques que són Josep Andreu i Abelló, Nicolau Juncosa, Josep Irla, Ricard Palacín, Josep Petchamé, Miquel Santaló i Joan Ventosa i Roig.³⁰⁰ La Conferència es convoca molt de pressa per als dies 17, 18 i 19 de març. El 22 és el límit per presentar candidatures als Ajuntaments.

Entre els tres grans sectors que conflueixen —Macià, Estat Català i els grups separatistes; l'esquerra socialista agrupada en torn de *L'Opinió*; i els republicans tradicionals— hi ha també una divisió generacional que separa els dos primers del tercer. La proposta de denominar-se Partit Republicà Socialista, feta pels organitzadors, no és ben acollida per alguns republicans comarcals. El nom triat d'Esquerra Republicana de Catalunya permet mantenir el to socialitzant i ja té una tradició informal.

El balanç de *L'Opinió* és que l'assemblea no ha estat ni més ni menys accidentada i s'han unit, «sense gaire commoció», Estat Català, Partit Republicà Català, «nuclis federals històrics, les velles concentracions re-

publicanes comarcals i les noves promocions de republicans socialistes o socialitzants».³⁰¹

Hi ha hagut el problema de la doble militància de Marcel·lí Domingo, dirigent del Partit Republicà Radical Socialista espanyol i «membre honorable del Govern Provisional de la República». Ventura Gassol i Josep Dencàs n'han qüestionat la presència al Directori d'Esquerra Republicana, però Macià, el «Primer de Catalunya», ho ha resolt com una excepció. Al costat de Macià, Domingo és destacat, amb Companys, Aiguader i Casanovas, com a principals dirigents. Lluhí presenta aquest directori com a garantia de combativitat.³⁰² Amb la creació d'Esquerra Republicana de Catalunya s'haurà complert amb «el deure de Catalunya», proclama *L'Opinió*.³⁰³ S'ha aconseguit l'objectiu proclamat reiteradament i repetit explícitament unes setmanes abans:

*«Un cop més insistirem en que la raó d'existència de L'OPINIÓ, especialment en la seva segona etapa, ha estat la d'aconseguir la formació d'una organització d'esquerra capaç d'influir decisivament en els destins del país.»*³⁰⁴

Lluhí ho rebla. S'ha aconseguit fer un partit català estructurat sobre una base democràtica, per primera vegada, sense estar dominat pel centralisme barceloní o «per una petita oligarquia de dirigents sense cap control de la massa dels militants». Un partit que fusiona catalanisme i republicanisme:

«Per Catalunya el nou partit representa la incorporació als principis del catalanisme polític, formulats de la manera més pura i més rígida, de tot el republicanisme

298 «Editorial: Les eleccions municipals», *L'Opinió*, 140, 13 de març de 1931, p. 1.

299 Francesc MACIÀ. «El Manifest d'Estat Català», *L'Opinió*, 140, 13 de març de 1931, p. 4-5.

300 Testimoni personal a Joan Casanelles i Ibarz..., p. 104-109.

301 «Editorial: La consolidació de l'Esquerra Republicana», *L'Opinió*, 142, 27 de març de 1931, p. 1-2.

302 J. LLUHÍ VALLESCÀ. «Esquerra Republicana de Catalunya», *L'Opinió*, 142, 27 de març de 1931, p. 16.

303 «Editorial: El deure de Catalunya», *L'Opinió*, 141, 20 de març de 1931, p. 1.

304 «Resum de la setmana: El que vol L'Opinió», *L'Opinió*, 136, 6 de febrer de 1931, p. 2.

CANDIDATURA

d'Esquerra Republicana i Unió Socialista de Catalunya

DISTRICTE I

Josep Fontbernat i Verdaguer

Músic i publicista

Francesc Muntanyà i Guasch

Metge

Armand Otero i Vigo

Director de L'OPINIO

DISTRICTE II

Josep Bertrand de Quintana

Industrial

Enric Sanchez i Silva

President de l'Unió general de venedors als mercats

Antoni Vilalta i Vidal

Advocat

DISTRICTE III

Nicolau Battestini i Galup

Metge i publicista

Josep Escofet i Andreu

Comerciant

DISTRICTE IV

Francesc Costa i Martin

Comerciant

Joan P. Fabregas i Llauro

Periodista

Josep Maria Soldrà i Torres

Advocat

Jaume Vachier i Pallé

Enginyer industrial

DISTRICTE V

Amadeu Aragay i Davi

Periodista i Secretari general de la Unió de Rabassaires de Catalunya

Pere Comas i Calvet

Advocat

Domenec Pla i Blanch

Industrial

Joaquim Ventalló i Vergés

Periodista

DISTRICTE VI

Josep Armengol de Llano

Metge

Rafael Campalans i Puig

Enginyer industrial

Ioaquim Xirau i Palau

Catedràtic

DISTRICTE VII

Jaume Aiguader i Miró

Metge

Josep Durán i Guardia

Obrer, Secretari de la Federació de Cooperatives de Catalunya.

Ernest Ventós i Casadevall

Industrial

Salvador Vallverdú i Parxachs

Farmacèutic

DISTRICTE VIII

Lluís Companys i Jover

Advocat

Joan Lluhi i Vallescà

Advocat

Jaume Viñals i Garrich

Comerciant

DISTRICTE IX

Joan Casanovas i Maristany

Advocat, membre de la Junta del Col·legi d'Advocats

Ramón Marlés

Obrer

Miquel Ollé i Jovè

Obrer

Lluís Puig

Comerciant

DISTRICTE X

Joan Casanelles i Ibarz

Advocat

Joan Lluís Pujol i Font

Advocat

Francesc Viladomat i Morales

Obrer, President de la Unió Socialista de Catalunya

3 d'abril de 1931

Candidatura
d'Esquerra Republicana
i Unió Socialista
de Catalunya
a les eleccions municipals
de Barcelona
a la contraportada
de L'Opinió.

Catalans republicans! Votau la candidatura d'Esquerra Republicana

tradicional de les terres catalanes. Amb 30 anys d'actuació el catalanisme no havia lograt incorporar-se les organitzacions republicanes. Això ha estat possible ara perquè En Macià i els seus homes, combatents únics de la llibertat de Catalunya en els moments de prova, han demostrat la perfecta coincidència que hi ha entre el nostre problema de llibertat humana, mostrant-se, per tant, disposats sempre a lluitar per la llibertat en general i en garantir aquesta mitjançant una federació de pobles lliures».

El primer número d'abril, *L'Opinió* ja és un periòdic de partit, amb consignes a cada pàgina, des del peu roig de la portada —«*Català!, Inscriu-te a l'Esquerra Republicana de Catalunya*»— a la llista completa de la candidatura de coalició amb la Unió Socialista de Catalunya a les eleccions municipals a l'Ajuntament de Barcelona, passant per les pàgines centrals dedicades a Macià i els articles de Josep Xirau,³⁰⁵ Jaume Aiguader,³⁰⁶ Rafael Campalans,³⁰⁷ Lluís Companys³⁰⁸ i Joan Casanelles.³⁰⁹ Una petita nota a la pàgina 15 anuncia que a partir de dilluns 6 d'abril *L'Opinió* serà diari, un diari del vespre al servei de la campanya electoral.

305 JOSEP XIRAU. «L'esquerra catalana», *L'Opinió*, 143, 3 d'abril de 1931, p. 3.

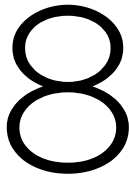
306 J. AIGUADER I MIRÓ. «Dues Catalunyes?», *L'Opinió*, 143, 3 d'abril de 1931, p. 5.

307 R. CAMPALANS. «Als joves», *L'Opinió*, 143, 3 d'abril de 1931, p. 10.

308 LLUÍS COMPANYS. «La feina a fer», *L'Opinió*, 143, 3 d'abril de 1931, p. 11.

309 JOAN CASANELLES. «El crèdit de 60 milions de dòlars», *L'Opinió*, 143, 3 d'abril de 1931, p. 14.

El triomf electoral

Dimarts 7 d'abril de 1931, un dia més tard de l'anunciat, *L'Opinió* apareix com a diari del vespre, al servei de la campanya electoral municipal, amb moltes dificultats i deficiències, per les que demana disculpes en una nota de la redacció.³¹⁰ Continua la numeració i dobla la mida del format, però la qualitat del paper, de la tipografia i dels recursos gràfics és molt baixa. Ha calgut anar a una impremta més gran i la que s'ha trobat no és la que imprimeix més bé.

Ha calgut improvisar-ho tot en poques hores, no sols l'edició del diari, que continua pagant Casanelles. De primer, Esquerra Republicana ha hagut de decidir si va a les eleccions. El Partit Catalanista Republicà no accepta la proposta d'anar junts, tot i que només se li demanen cinc o sis llocs a la candidatura, amb la modesta pretensió d'estar presents mentre s'organitza el partit.³¹¹ Joan Lluís Pujol i Font, el primer secretari general, rep la resposta negativa en una carta firmada per Jaume Bofill i Mates i Antoni Rovira i Virgili.

És el 21 de març. Aiguader, Companys i Lluhí tenen una primera reunió a l'Ateneu Barcelonès, però només els dos segons són partidaris de fer candidatura pròpia. La mateixa nit a la seu de la Joventut Nacionalista La Falç, Macià diu que sí, proposa que Tarradellas sigui el director de campanya, i s'acorda sumar Unió Socialista de Catalunya a la candidatura. El pas següent, immediat, és fer la llista de candidats a l'Ajuntament de Barcelona, alhora que a cada població fan les seves. Catorze dels trenta-tres candidats són redactors i col·laboradors de *L'Opinió*: Casanelles, Lluhí, Comas, Casanovas, Ventalló, Pujol i Font, Fontbernat, Aiguader, Otero, Campalans, Xirau, Companys, Ventós i Nicolau Battestini. Casanelles en fa aquest perfil:

«La candidatura d'Esquerra Republicana i de la Unió Socialista de Catalunya era tan bona com la dels altres partits polítics que concorrien a la llista electoral. No transcriuré del currículum vitae dels qui formaven la nostra llista: hi havia polítics coneguts, com Lluís Companys, Jaume Aiguader, Joan Casanovas o Amadeu Ara-

310 «Als nostres amics», *L'Opinió*, 144, 7 d'abril de 1931, p. 4.

311 *Joan Casanelles i Ibarz...*, p. 110-118.

8 d'abril de 1931

Tot i que té l'aspecte d'un article censurat es tracta del text aixafat expressament d'un article ple de faltes, que no hi havia temps de substituir.

gay; intel·lectuals de renom, respectats per la dreta i per l'esquerra, com Rafael Campalans, professor i fundador de la Universitat Industrial de Barcelona, i Joaquim Xirau, catedràtic de filosofia de la Universitat; advocats, com Pere Comas, Joan Lluhi, Antoni Vilalta i jo mateix, que em presentava pel districte desè; metges, com Battestini i Muntanyà; farmacèutics i químics, com Vallverdú i Pla; periodistes de ploma àgil i valenta, que pel combat sostingut contra la dictadura foren repetides vegades processats o empresonats, com Joaquim Ventalló —que col·laborava a L'Opinió i Mirador— i Armand Otero, director de L'Opinió; comerciants i industrials, com Ventós, Escofet i Bertran de Quintana; homes de Prats de Molló, com Josep Fontbernat, músic, poeta i escriptor; enginyers, com Vàchier, o simplement obrers, com Ollé o Marlès.»

Tots els partits tenen diaris i el rival més directe, el Partit Catalanista Republicà, en té dos, *La Publicitat* i *La Nau*. No s'accepta, per raons morals, una oferta temptadora d'imprimir a les màquines de *La Veu de Catalunya*³¹² i s'acaba tancant un acord amb l'empresa de *El Liberal*,³¹³ de Manuel Pérez de Rozas, on es tiren altres diaris petits com *La Aurora*,³¹⁴ *La Ciutat*,³¹⁵ *La*

312 «Un dia, el doctor Josep A. Trabal ens donà una solució que tenia un aspecte maquiavèl·lic: "La Veu de Catalunya", òrgan de la Lliga Regionalista, ens oferia la seva impremta. A la Lliga li interessava la sortida d'un diari de l'Esquerra; pensaven que amb la seva aparició donarien un cop mortal a Acció Catalana Republicana i al Partit Radical. Els vots que nosaltres obtinguéssim anirien en detriment d'aquells dos partits, i això asseguraria la majoria electoral regionalista. Val a dir que el preu que demanaven era també considerable. No acceptàrem, no pas per la qüestió econòmica, sinó perquè la proposta era immoral. No seguiríem el joc del senyor Duran i Ventosa», Joan Casanelles i Ibarz..., p. 114.

313 *El Liberal* és un diari publicat a Barcelona des del 7 d'abril de 1901. Josep Maria HUERTAS (dir.). *Dos-cents anys de premsa diària a Catalunya...*, p. 304-305.

314 *La Aurora* és un diari publicat a Barcelona des del 2 de juliol de 1918. Josep Maria HUERTAS (dir.). *Dos-cents anys de premsa diària a Catalunya...*, p. 351.

315 *La Ciutat* és un diari de migdia publicat a Barcelona del 13 de gener a l'1 de febrer de 1931. Josep Maria HUERTAS (dir.). *Dos-cents anys de premsa diària a Catalunya...*, p. 416.

*Razón*³¹⁶ i *El Resumen*,³¹⁷ amb linotipistes que no saben el català. Un article del 8 d'abril titulat «Cinisme» picat amb molts errors, s'ha de deformar perquè no n'hi ha cap d'altre per a substituir-lo. L'autor era Companys.³¹⁸

«Els linotipistes no sabien català. Un d'ells els digué que, si no li parlaven en castellà, no s'entendrien. Aquest bon home hagué de picar un article de Lluís Companys, escrit amb una lletra més dolenta que de costum, difícil de desxifrar fins per a qualsevol linotipista català. Picat per aquest home que no sabia la nostra llengua, sortí una cosa humanament impossible de llegir. No teníem cap altre text, ni hi havia més temps per confeccionar-ne un de recanvi. Armand Otero ordenà que s'aixafés el text, de manera que semblés que havia passat per la censura governativa, i que es tirés el diari. Malgrat que estàvem en període electoral i que la censura no existia, la gent s'ho va creure».

L'endemà el diari aclareix que no ha tornat pas la censura:

*«Sols les dificultats que tenim a la impremta en compondre en català són la causa de l'ensurt que us hem donat».*³¹⁹

La llista de la candidatura per l'Ajuntament de Barcelona apareix de manera destacada en cadascun dels cinc números anteriors a la jornada electoral del 12 d'abril. És un diari de combat electoral, «sense informació, sense aquelles característiques corrents d'un diari»,³²⁰ ple de notes polítiques, d'anuncis de mitings i d'articles de propaganda, firmats per candidats i col-

laboradors però també sense firma. Van signats, curiosament, alguns editorials que obren cada número, per Pere Comas³²¹ i Jaume Aiguader.³²²

Hi ha dibuixos d'Opisso i de Picó i articles de Marcel·lí Domingo, S. Roca i Roca, Rafael Campalans, Roc Boronat, C. Foimar, Nicolau Battezzini, Enric Jacint Ferrer, Maria Teresa Gibert, Manuel Azaña, Josep Maria Francès, Scaramouche, Francesc Serinyà, Lluís Companys, Joan Forment, Indalecio Prieto, Carles Farsac, Joan P. Fàbregas, Joan d'Arboix, Joan Lluís Pujol i Font i Àngel Pons i Guitart. Aquest darrer és, també, l'autor d'una secció de «Teatres i Cinemes», únic espai que s'aparta de la temàtica electoral. Una novetat característica és la publicació d'una frase d'afirmació o de consigna en un requadre al costat del nom del periòdic: «*Fins avui han parlat ells. Ara parlarem nosaltres*» (7 d'abril), «*El Partit Catalanista Republicà de Bofill i Rovira és una organització reaccionària*» (8 d'abril), «*No és hora de votar per la República. És hora de votar per la Revolució*» (9 d'abril), «*Ciudadans: amb Macià, per la dignitat de Catalunya*» (10 d'abril), «*Ciudadans: amb Macià, contra Alfons XIII*» (11 d'abril), «*Què espera el rei?*» (13 d'abril) i «*Serenitat!! ORDRE!!*» (14 d'abril). Un segon requadre en un altre lloc de cada número recull un missatge principal de la campanya: «*Unes paraules que deuen gravar-se a la porta de l'Ajuntament. "Pena de mort al lladre"*».

En coherència amb el que ha estat la línia editorial del setmanari, en la majoria dels textos de les cinc edicions diàries prèvies a la jornada electoral, la defensa de la candidatura esquerrana va de la mà de la crítica permanent a la candidatura del Partit Catalanista Republicà, resultat de la fusió d'Acció Catalana i Acció Republicana, com a principal rival a batre en l'afirmació de l'espai polític.

En el primer número hi ha la ressenya d'un gran miting que inclou el retrat a ploma i un paràgraf de les intervencions de cada orador, que ocupa fins una part

316 *La Razón* és un diari publicat a Barcelona des de l'1 de febrer de 1928. Josep Maria HUERTAS (dir.). *Dos-cents anys de premsa diària a Catalunya...*, p. 392.

317 *El Resumen* és un diari publicat a Barcelona des del 12 de maig de 1917. Josep Maria HUERTAS (dir.). *Dos-cents anys de premsa diària a Catalunya...*, p. 390.

318 Joan Casanelles i Ibarz..., p. 115.

319 «Avis als nostres lectors», *L'Opinió*, 146, 9 d'abril de 1931, p. 4.

320 «*L'Opinió, diari*», *L'Opinió*, 149, 13 d'abril de 1931, p. 2.

321 Pere COMAS. «Els gàngsters de Barcelona», *L'Opinió*, 145, 8 d'abril de 1931, p. 1; Pere COMES. «Per Catalunya i la República», *L'Opinió*, 147, 10 d'abril de 1931, p. 1.

322 J. AIGUADER I MIRÓ. «La campanya electoral», *L'Opinió*, 146, 9 d'abril de 1931, p. 1.

de la tercera de les quatre pàgines. En el número del dia anterior a la votació, dedica la primera pàgina i part de les dues següents a la publicació dels retrats a ploma dels trenta-tres candidats, «*Els candidats del poble*». En el centre de la portada, un retrat de Macià fet per Opisso, amb una nota manuscrita demanant el vot per Esquerra Republicana. Sense ser candidat, Macià és la figura carismàtica que promou, empara i garanteix la candidatura,³²³ quina plena catalanitat ha de defensar en una carta enviada a *La Publicitat*.³²⁴

Macià és el cabdill que l'endemà de les eleccions fa el balanç de la «*formidable victòria*» i acaba abraçant l'autor de l'entrevista, Àngel Pons i Guitart:

*«En acomiadar-nos ens va abraçar. I aquesta abraçada de l'Avi, lector, a tu te la transmeto, car va adreçada a tu i a tots els que heu col·laborat pel triomf».*³²⁵

És «*el triomf del poble*», diu l'editorial. Els titulars de la primera pàgina són concloents:

*«El cicle revolucionari iniciat l'any 1917 es va cloent
LA FORMIDABLE VICTÒRIA REPUBLICANA D'AHIR
Trenta-vuit regidors republicans contra dotze monàrquics*

*25 regidors d'Esquerra Republicana de Catalunya
i de la Unió Socialista de Catalunya, 12 de la Coalició
Republicana Socialista i 1 republicà autònom, contra 12
monàrquics de la Lliga Regionalista*

Acció Catalana Republicana no ha tret cap regidor»

Entre els 25 regidors del partit hi ha els principals homes de *L'Opinió*: Lluhí, Comas, Casanelles, Ventalló, Casanovas i Aiguader. Aquesta edició de només dues pàgines —per haver acabat el paper disponible, segons s'explica al final mateix de l'entrevista a Macià—

hauria de ser la darrera com a diari electoral. «*Mentre organitzem l'aparició del gran diari de l'Esquerra Republicana de Catalunya*», *L'Opinió* tornarà a sortir cada divendres, però també cada dimarts, de manera que passarà a ser bisetmanal.³²⁶ No serà així, però el diari polític anunciat apareixerà al cap de dos mesos, el 4 de juny de 1931, com a any IV, número 1, i es presenta com a «Diari d'Esquerra Republicana de Catalunya».

La previsió inicial s'hauria fet en conèixer els resultats tan favorables de la jornada electoral. Els fets del 14 d'abril a migdia, van fer sortir encara un número més de *L'Opinió*, el 150, del tot extraordinari. Una sola pàgina de titulars, entre els que destacava: «*CIUTADANS!! La República ha estat proclamada a Barcelona*», l'al·locució de Macià com a president de la República Catalana i un editorial titulat «*L'hora de la llibertat*». En només tres anys, aquell modest setmanari havia assolit un objectiu molt superior del que s'havia proposat.

323 Àngel PONS I GUITART. «Els enemics de Macià», *L'Opinió*, 148, 11 d'abril de 1931, p. 2.

324 «Una carta de Francesc Macià a "La Publicitat"», *L'Opinió*, 145, 8 d'abril de 1931, p. 2.

325 «Declaracions de Macià», *L'Opinió*, 149, 13 d'abril de 1931, p. 2. Retrat d'Opisso.

326 «*L'Opinió*, diari», *L'Opinió*, 149, 13 d'abril de 1931, p. 2.

Barcelona, 14 d'abril de 1931

Després de la confirmació del triomf electoral de la candidatura d'Esquerra Republicana i la Unió Socialista, Lluís Companys entra a espalles dels seguidors a l'Ajuntament des d'on proclamarà la República.

JOSEP DOMÍNGUEZ / AFB

Sense enemics a l'esquerra

El setmanari *L'Opinió* va aconseguir un objectiu ben superior al que s'havia proposat. L'èxit immediat, inesperat i aclaparador de la fundació del partit unificador de l'esquerra republicana catalanista l'obliga a assumir unes responsabilitats de govern per a les quals la nova formació política no ha tingut temps de preparar-se.

El relat de l'actuació del setmanari al llarg dels tres anys compresos en les seves dues etapes —que requereix, certament, estudis més aprofundits— mostra la importància del paper de Lluhí i el seu grup en la formulació i l'impuls del projecte polític del nou partit de la jove democràcia catalana, però també s'hi veuen limitacions notables. N'apuntem només dues i principals: la heterogeneïtat de les agrupacions polítiques que hi conflueixen i la subordinació al carisma personal de Francesc Macià, al capdavant d'una organització pròpia, Estat Català, mancada igualment d'homogeneïtat i militància.

El relat polític de cada una de les dues etapes de *L'Opinió* presenta diferències significatives. Durant els anys 1928-1929, els propòsits principals del setmanari són actualitzar el llegat republicà federal de Francesc Pi i Margall, definir l'espai d'un socialisme liberal que té com a referència principal el laborisme anglès i promoure la participació política de la classe treballadora. Entre les dues iniciatives de front republicà d'esquerres del 1930, hi ha encara diferències quant a la participació del sindicalisme i a l'acostament i exaltació de «l'Avi», el líder septuagenari d'Estat Català.

La «*doble intel·ligència*»³²⁷ de *L'Opinió* i de Macià en ajuntar forces en la Conferència d'Esquerres Catalanes porta a la simplificació pràctica del discurs de Lluhí, que deixa per més endavant l'objectiu del socialisme, com tots els convocats han de fer amb els seus propis, en favor de l'objectiu principal i comú de la instauració de la República Federal i de la llibertat de Catalunya.

L'Opinió és un periòdic polític genuí, dirigit per persones sense cap experiència periodística i que perd la col·laboració inicial dels periodistes professionals per manca de pagament. Lluhí i Comas marquen la línia editorial amb les

327 Joan B. CULLA. *El catalanisme d'esquerra...*, p. 54-55.

Barcelona,
14 d'abril de 1931

Francesc Macià
es dirigeix
a la ciutadania congregada
a la plaça de Sant Jaume
i des del balcó
del Palau de la Diputació
proclama
la República Catalana.
MERLETTI / IEFC

seccions principals i extenses del «Resum de la setmana», «Ecos» i altres textos sense signar, a més dels articles que duen les seves signatures, però en els 143 números publicats pel setmanari hi acaben apareixent almenys 366 signatures, entre les que s'inclouen algunes inicials que no sempre hem sabut identificar.

És ben cert que Lluhi, Comas i Pujol i Font, el tercer home decisiu de la segona etapa, firmen 35 articles cadascú, però les firmes més presents són les Jaume Miravittles, 57, i Jordi Arquer, 46. La freqüència d'aquests joves comunistes, des de l'exili i des de la presó, és més alta que la d'altres habituals com Àngel Pons i Guitart, 32, Jaume Aiguader, 31, Joaquim Ventalló, 30, Josep Fontbernat, 28, Joan Peiró, 24, Jaume Gascon, 23, Abelard Tona Nadalmal, 21, Joan Sacs, 20, Emili Granier-Barrera, 19, Cèsar-August Jordana, 18, Josep Maria de Sucre, 18, Joan Casanovas, 17, Ramon Fabregat, 17, Domènec de Bellmunt, 15 i Joan Sardà Dexeus, 15.

Entre els periodistes professionals, el col·laborador més fidel i constant, és el prolífic i veterà Feliu Elias que suma 54 peces amb la seva doble signatura de Joan Sacs i Apa. Entre les poques excepcions femenines, Maria Teresa Gibert destaca per l'inici d'una secció pròpia «Kodak», publicada regularment vuit vegades durant les últimes setmanes de *L'Opinió*.

La importància de la col·laboració gràfica, que n'accentua l'agudesca crítica, és un altre tret distintiu de *L'Opinió*, amb les aportacions de fins a una vintena de dibuixants. A la continuïtat de Siau, Apa i Grapa, amb 47, 34 i 19 dibuixos, cal afegir-hi la intensitat en la segona etapa de Picó, 27, i Helios Gómez, 18, i Opisso, 14 dibuixos, a més d'altres noms com la doble firma de Melcior Niubó —que en suma 11 com a Niubó de Fuliola i 7 com a Niu— i el cas singular de Shum, amb 9 dibuixos.

La vocació aglutinadora d'una nova generació republicana, aliena a les velles pràctiques dels partits republicans preexistents i poc actius davant la dictadura, fan de *L'Opinió* un periòdic que obre espais d'expressió a un ventall ampli de veus fins als dirigents d'un sindicalisme encara no dominat per l'anarquisme i les temptatives incipients d'un comunisme català.

La polèmica permanent amb *La Publicitat* i *La Nau*, amb el to agre dels dies previs a les eleccions municipals del 12 d'abril de 1931, no impedirà que mem-

bres del Partit Catalanista Republicà resultant de la fusió de les dues Accions, acabin integrant-se en els governs de la Generalitat. Tampoc no en són lluny alguns dels periòdics quina aparició saluda *L'Opinió* ni dels que recomana als seus lectors, com *La Rambla de Catalunya*,³²⁸ *Diari de Mataró*³²⁹ o *El Dia* de Manresa.

Més propers a la iniciativa de la Conferència d'Esquerres Catalanes són els setmanaris *Empordà Federal*³³⁰ de Figueres, *L'Espurna*³³¹ de Lleida, *Estela* de Vilanova i la Geltrú, *El Federal*³³² de Sabadell, *Gaset de Vilafranca*,³³³ *Lluita*³³⁴ de Granollers i *Tarragona Federal*.³³⁵ Altres títols també recomanats en els entrefilets de la segona època remarquen l'interès per la naixent

328 *La Rambla de Catalunya* és un setmanari nascut a Barcelona el 7 d'abril de 1930, després de la suspensió governativa de *La Rambla*, nascuda el 10 de febrer com a «setmanari d'esports i actualitats». Joan TORRENT i Rafael TASIS. *Història de la premsa catalana...*, vol. I, p. 637.

329 *Diari de Mataró* és un diari nascut el 5 de març de 1923, amb una orientació política propera a Acció Catalana. Josep Maria HUERTAS (dir.). *Dos-cents anys de premsa diària a Catalunya...*, p. 261-262; Francesc COSTA I OLLER. *La premsa a Mataró. 1820-1950*, p. 196-204.

330 *Empordà Federal* és un setmanari nascut a Figueres el 1911, suspès per la dictadura de Primo de Rivera i reaparegut el 29 de març de 1930. Anna TEIXIDOR COLOMER. *Amb la República al cap i Catalunya al cor: «Empordà Federal», 1911-1939*.

331 *L'Espurna* és un setmanari esquerrà nascut a Lleida el 24 de juliol de 1930. Joan TORRENT i Rafael TASIS. *Història de la premsa catalana...*, vol. II, p. 448.

332 *El Federal* és un periòdic nascut a Sabadell el 1905 que reapareix en una segona època com a «setmanari d'esquerres» el 5 d'abril de 1930. Joan TORRENT i Rafael TASIS. *Història de la premsa catalana...*, vol. II, p. 109-110.

333 *Gaset de Vilafranca* és un setmanari nascut a Vilafranca del Penedès el 15 de gener de 1926. Joan TORRENT i Rafael TASIS. *Història de la premsa catalana...*, vol. II, p. 237.

334 *Lluita* és un setmanari autonomista d'esquerres nascut a Granollers el 22 de juny de 1930. Joan SUBIRÀ. *La premsa a Granollers (1882-1982)*, p. 351-354.

335 *Tarragona Federal* és un setmanari republicà nascut a Tarragona el 1910 que inicia una segona època en català el 30 de maig de 1930. Joan TORRENT i Rafael TASIS. *Història de la premsa catalana...*, vol. II, p. 290.

L'OPINIÓ

Serenitat!!

ORDRE!!

CIUTADANS!!

La República ha estat proclamada a Barcelona

Macià, Ventura Gassol i Aiguadé, s'apoderen de la Diputació

Lluís Companys s'apodera de l'Ajuntament

DARRERA HORA:

Al entrar en premsa aquest número ens arriba la notícia que acaba de proclamar-se la República a Madrid

Al·locució de Macià

En el moment de proclamar l'Estat Català sota el règim de la República Catalana, us saludo amb tota l'ànima i us demano em presteu la vostra col·laboració a sostenir-la començant proclamant-la en la vostra ciutat i preparant-vos a defensar-la quant us oridi Per la llibertat de Catalunya, per la germanor dels pobles d'Espanya, per la pau internacional sapigueu fer-vos-en dignes.»

El president de la República Catalana

Francesc MACIÀ

Aquest matí, en Lluís Companys, intervingent al nombre 1 de voluntat del poble, s'ha adreçat a la Casa de la Ciutat amb un grup de ciutadans i s'han produït, per acció directa del Govern de la ciutat, En Companys, dirigint-se al senyor Marçal Puig, li ha pres de les mans el bastó de batlle que aquell sostenia com a batlle accidental, realitzant un moment en històric.

Així s'acaba d'acabar la República catalana i es publica a la Casa de la Ciutat.

L'hora de la llibertat

Les eleccions d'aquests dies manifestaran solament la voluntat del poble de Catalunya. El poble català en l'horitzó de l'esperança i l'esperança, repentinament la seva voluntat, és dir que volia una Catalunya lliure de l'opressió i de la seva que ha vingut a col·laborar la des de la nostra i una Catalunya republicana que està el seu lloc i l'esperança i l'esperança de la seva voluntat. El poble català en l'horitzó de l'esperança i l'esperança, repentinament la seva voluntat, és dir que volia una Catalunya lliure de l'opressió i de la seva que ha vingut a col·laborar la des de la nostra i una Catalunya republicana que està el seu lloc i l'esperança i l'esperança de la seva voluntat.

Sota el símbol patriòtic de Francesc Macià, Ventura Gassol i Aiguadé han dit la seva voluntat. I Francesc Macià, l'home que representa la voluntat catalana i el catalanisme per tota la seva història d'aquesta

voluntat catalana proclamant la República catalana. Una República catalana que comença la seva vida amb el seu símbol: el poble català. Però amb la voluntat de l'esperança i l'esperança de la seva voluntat.

Una República catalana que, en començar, comença per la seva voluntat, és dir que volia una Catalunya lliure de l'opressió i de la seva que ha vingut a col·laborar la des de la nostra i una Catalunya republicana que està el seu lloc i l'esperança i l'esperança de la seva voluntat.

amb tota el seu lloc i l'esperança i l'esperança de la seva voluntat. El poble català en l'horitzó de l'esperança i l'esperança, repentinament la seva voluntat, és dir que volia una Catalunya lliure de l'opressió i de la seva que ha vingut a col·laborar la des de la nostra i una Catalunya republicana que està el seu lloc i l'esperança i l'esperança de la seva voluntat.

En l'esperança, però, que, en començar, comença per la seva voluntat, és dir que volia una Catalunya lliure de l'opressió i de la seva que ha vingut a col·laborar la des de la nostra i una Catalunya republicana que està el seu lloc i l'esperança i l'esperança de la seva voluntat.

que està el seu lloc i l'esperança i l'esperança de la seva voluntat. El poble català en l'horitzó de l'esperança i l'esperança, repentinament la seva voluntat, és dir que volia una Catalunya lliure de l'opressió i de la seva que ha vingut a col·laborar la des de la nostra i una Catalunya republicana que està el seu lloc i l'esperança i l'esperança de la seva voluntat.

En l'esperança, però, que, en començar, comença per la seva voluntat, és dir que volia una Catalunya lliure de l'opressió i de la seva que ha vingut a col·laborar la des de la nostra i una Catalunya republicana que està el seu lloc i l'esperança i l'esperança de la seva voluntat.

de l'horitzó de l'esperança i l'esperança de la seva voluntat. El poble català en l'horitzó de l'esperança i l'esperança, repentinament la seva voluntat, és dir que volia una Catalunya lliure de l'opressió i de la seva que ha vingut a col·laborar la des de la nostra i una Catalunya republicana que està el seu lloc i l'esperança i l'esperança de la seva voluntat.

Per aquest segon aspecte, per l'esperança de la seva voluntat, és dir que volia una Catalunya lliure de l'opressió i de la seva que ha vingut a col·laborar la des de la nostra i una Catalunya republicana que està el seu lloc i l'esperança i l'esperança de la seva voluntat.

CATALANS!!

Cal defensar la República VISCA CATALUNYA!

Pren: 10 cènts,

Núm. 150

14 d'abril de 1931

Enmig de l'entusiasme popular, la tarda de la proclamació de la República, L'Opinió edita un darrer número amb caràcter d'urgència a una sola cara, que més aviat té l'aspecte d'un full volant farcit de consignes.

esquerra comunista de *Treball* i pel sindicalisme majoritari que s'expressa amb el suport a la renascuda *Solidaridad Obrera*.³³⁶

L'Opinió no és un periòdic gens important per la seva difusió.³³⁷ L'edició diària, improvisada i maldestra, del 7 al 14 d'abril de 1931, no pot tenir gaire impacte en les masses electorals que donen la victòria inesperada i esclatant a l'Ajuntament de Barcelona. Si algun suport periodístic ha tingut la candidatura no menys improvisada de la nova Esquerra Republicana de Catalunya i la modesta Unió Socialista de Catalunya, només pot ser el del més veterà i popular dels diaris republicans, *El Diluvio*, del que es comença a conèixer una història sovint menystinguda.³³⁸

A diferència de *La Vanguardia*,³³⁹ que «no és un periòdic per a les mans obreres»,³⁴⁰ el diari de la família Lasarte és el continuador de l'esperit republicà del Sexenni Democràtic amb un èxit comercial remarcable, «l'asil de tot l'esperit protestatari de la ciutat».³⁴¹ *L'Opinió* considera *El Diluvio* com el «nostre simpàtic germà gran».³⁴²

El 4 de juny de 1931, *L'Opinió* reneix com a «Diari d'Esquerra Republicana de Catalunya», el principal partit de govern de la Catalunya republicana.

336 El diari *Solidaridad Obrera*, prohibit el 1923, al mateix temps que la Confederació Nacional del Treball, torna a publicar-se l'1 d'agost de 1930, dirigit per Joan Peiró, un cop autoritzat de nou el sindicat anarcosindicalista. Susanna TAVERA. *Solidaridad Obrera. El fer-se i desfer-se d'un diari anarcosindicalista (1915-1939)*, p. 43-49.

337 Hem de suposar que es refereixen a alguns números concrets, en particular del diari electoral, les referències a un tiratge de molts milers d'exemplars que fa Joan Casanelles i Ibarz..., p. 82-83.

338 Gil TOLL. *El Diluvio, la prensa y la Segunda República*, p. 103-134.

339 *La Vanguardia*, diari nascut a Barcelona el 2 de febrer de 1881. Josep Maria HUERTAS. *Una història de «La Vanguardia»*.

340 S. ROCA I ROCA. «Diga'm quin és el teu diari...», *L'Opinió*, 91, 9 de novembre de 1929, p. 8.

341 Amadeu HURTADO. *Quaranta anys d'advocat. Història del meu temps, 1894-1930*, p. 97-99.

342 «Revista de premsa», *L'Opinió*, 53, 16 de febrer de 1929, p. 7.

Els 50 principals col·laboradors

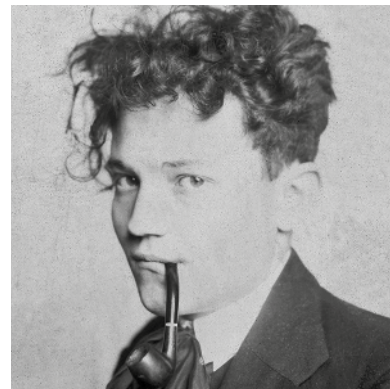
**Jaume
Aiguader i Miró**

Reus, 1882
Ciutat de Mèxic, 1943

Referències biogràfiques anteriors i coetànies al setmanari *L'Opinió*, obtingudes en gran part de Viquipèdia, memoriaesquerra.cat i altres fonts digitals, i, per als dibuixants, amb la col·laboració dels experts Josep Maria Cadena i Jaume Capdevila «Kap». En alguns casos, s'han obtingut precisions amb les dades tretes del setmanari.

Doctor en Medicina i funcionari de l'Ajuntament de Barcelona, fou president de l'Ateneu Enciclopèdic Popular i empresonat per la dictadura.

Signa 31 articles a *L'Opinió*, vuit en la primera etapa, com a membre de la Unió Socialista de Catalunya, i vint-i-tres en la segona etapa, com a membre d'Estat Català.

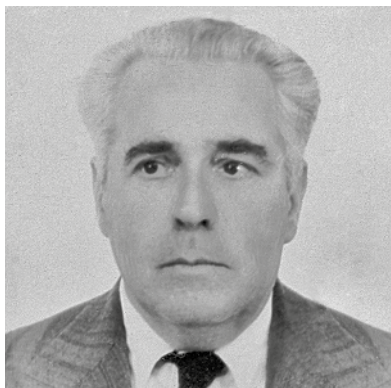

**Jordi
Arquer i Saltor**

Barcelona, 1907
Perpinyà, 1981

Membre de l'oposició clandestina a la dictadura, col·laborà amb els grups independentistes de Francesc Macià. Soci del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, director de *Lluita*, òrgan de la secció de treball i un dels fundadors del Cercle d'Estudis Marxistes clandestí de l'Ateneu Enciclopèdic Popular. El mateix any d'aparició de *L'Opinió* participa en la creació del Partit Comunista Català.

Signa 46 articles a *L'Opinió*, trenta en la primera etapa i setze en la segona etapa.

Roc Boronat i Font

Barcelona, 1897
Ciutat de Mèxic, 1965

Feu estudis musicals i fou membre del CADCI, abans d'afiliar-se a Estat Català. Exiliat a França, forma part de l'oficina del partit a Tolosa de Llenguadoc, participa en el Complot de Prats de Molló i és jutjat i expulsat a Bèlgica. Torna a Barcelona el 1930.

Signa 11 articles a *L'Opinió* en la segona etapa.

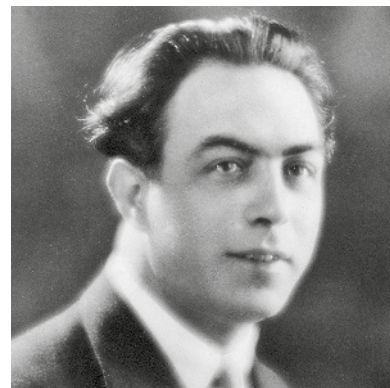

Joan Casanelles i Ibarz

Barcelona, 1904
Barcelona, 1986

Fill d'una família de l'alta burgesia financera, és llicenciat en Dret i amplia estudis a París. En contacte amb els exiliats catalans i espanyols, finança la revista *El Fuet*. Torna el gener de 1928.

És el principal finançador de *L'Opinió*. Signa 3 articles, un en la primera etapa i dos en la segona etapa.

Joan Casanovas i Maristany

Sant Sadurní d'Anoia, 1890
Valràs, França, 1942

Advocat sindicalista, membre del Partit Republicà Català i diputat de la Mancomunitat, fou detingut en els primers anys de la dictadura i s'exilià a Ginebra i París, on es relacionà amb Francesc Macià. Escriví a *El Día Gráfico* i a la revista *Hojas Libres*, creada per Eduardo Ortega y Gasset i Miguel de Unamuno. Torna a Catalunya el febrer de 1930.

Signa 17 articles a *L'Opinió*, quinze en la primera etapa i dos en la segona etapa.

Sebastià Chaler i Arnau

Vinaròs, 1883
Terrassa, 1981

Professor d'esperanto instal·lat a Terrassa des de 1906.

Signa 5 articles a *L'Opinió*, en la primera etapa.

Pere Comas i Calvet

Berga, 1892
Panamà, 1969

Doctor en Dret, advocat i passant del bufet de Joaquim Lluhí Rissech, expert en l'àmbit municipal. Col·labora en periòdics bergadans com *El Cim d'Estela*, *El Castell Bergadà*. És un dels fundadors de *L'Opinió*. Fundador i director de *Renaixement Bergadà*.

Signa 35 articles a *L'Opinió*, trenta-tres en la primera etapa, —nou dels quals amb les inicials P.C.— i dos en la segona etapa.

Marcel·lí Domingo i Sanjuan

Tarragona, 1884
Tolosa de Llenguadoc, 1939

Mestre, dirigent de la Unió Federal Nacionalista Republicana i primer diputat republicà del districte de Tortosa. Fundador amb Francesc Layret del Bloc Autonomista Republicà i director del diari *La Lucha*, on publica articles contra la guerra del Marroc pels que és empresonat, violant la immunitat parlamentària. Un dels fundadors del Partit Republicà Català. Participant actiu en l'Assemblea de Parlamentaris i en la preparació de la vaga general revolucionària de 1917 —pel que fou de nou detingut—, així com en la campanya per l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. Conspirador republicà durant la dictadura de Primo de Rivera, detingut i processat, s'exilia a França és un dels inspiradors del Pacte de Sant Sebastià i de la insurrecció de Jaca.

Signa 10 articles a *L'Opinió* durant la primera etapa.

Feliu Elias i Bracons

Barcelona, 1878
Barcelona, 1948

«**Apa**» i «**Joan Sacs**». Pintor, dibuixant i escriptor. Col·laborador d'*El Poble Català*. Per dibuixos publicats a *Papitu*, del que és fundador, ha de plegar de *iCu-cut!* i fugí a París. Fundador de *Revista Nova* i col·laborador de diverses publicacions catalanes i franceses. Autor d'un acudit diari a *La Publicitat*. Col·laborador de la revista aliadòfila *Iberia*, és convidat a visitar el front francès durant la Primera Guerra Mundial i guardonat amb la Legió d'Honor. És un dels fundadors de la Unió Socialista de Catalunya i escriu en el seu òrgan *Justícia Social*.

Com «**Apa**» signa 34 dibuixos a *L'Opinió*, onze en la primera etapa i vint-i-tres en la segona etapa; com «**Joan Sacs**» signa 20 articles, setze en la primera etapa i quatre en la segona etapa.

Llibert Estartús i Vilas

Barcelona, 1911
Tolosa de Llenguadoc, 1945

Estudià Magisteri i treballà a l'Ajuntament de Barcelona, participà en els aldarulls estudiantils contra la dictadura de Primo de Rivera.

Signa 9 articles a *L'Opinió*, un en la primera etapa i vuit en la segona.

Ramon Fabregat i Arrufat

Les Borges Blanques, 1894
Ciutat de Mèxic, 1985

Estudià música i telegrafia, però demanà l'excedència del cos de telegrafistes en proclamar-se la dictadura de Primo de Rivera. Incorporat a Estat Català, participa en els complots de Garraf i de Prats de Molló, essent jutjat a París i expulsat a Bèlgica.

Signa 17 articles a *L'Opinió*, quinze en la primera etapa i dos en la segona etapa.

**Manuel
Font i Utgés**

Barcelona, 1898
Barcelona, 1978

«**Siau**». Format al Cercle Artístic de Sant Lluç i membre de les avantguardes artístiques, és un dels impulsors del «Manifest groc». Publica dibuixos a diari a *La Publicidad* i col·labora amb *El Diluvio*, així com amb revistes com *En Patufet* i *La Vergella*.

Signa 47 dibuixos a *L'Opinió*, quaranta-un en la primera etapa i sis en la segona etapa.

**Josep
Fontbernat i Verdaguer**

L'Estanyol, 1896
Andorra la Vella, 1977

Músic i fundador de corals a Perpinyà, Tolosa de Llenguadoc i París, fou militant d'Estat Català i participà en els Fets de Prats de Molló, pels que fou jutjat a París i expulsat a Bèlgica.

Signa 28 articles a *L'Opinió*, vint-i-tres en la primera etapa i cinc en la segona etapa.

**Jaume
Gascon i Rodà**

Sant Feliu de Pallerols, 1904
Girona, 2005

Periodista autodidacta que viatja per Europa i aprèn francès, anglès i alemany.

Signa 23 articles a *L'Opinió* en la primera etapa.

**Maria Teresa
Gibert i Perotti**

Barcelona, 1904
Sant Cugat del Vallès, 1995

Estudia a l'Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la Dona. És autora d'una secció titulada «Kodak».

Signa 8 articles a *L'Opinió* en la segona etapa.

**Helios
Gómez Rodríguez**

Sevilla, 1905
Barcelona, 1956

Pintor, cartellista i poeta d'ètnia gitana. Format en els ambients anarcosindicalistes i llibertaris sevillans i membre de la Confederació Nacional del Treball, durant la dictadura de Primo de Rivera viatja a París, Moscou, Brussel·les, Amsterdam, Viena i Berlín i i produeix, sota els auspicis de la Associació Internacional de Treballadors, una carpeta de 24 làmines i textos breus sobre les lluites obreres titulada *Días de ira*. Dibuixa i exposa a Madrid i a Barcelona, on s'instal·la el 1926.

Signa 18 dibuixos a *L'Opinió* en la segona etapa, així com 8 articles

**Emili
Granier-Barrera**

Barcelona, 1908
Barcelona, 1997

Periodista autodidacta, ingressa a Estat Català als 16 anys, participa en el Complot de Garraf i és jutjat i empresonat. El 1930 passa a la Unió Socialista de Catalunya i tradueix al català el *Manifest Comunista* de Marx i Engels. És secretari de redacció de *L'Opinió* durant la primera etapa.

Signa 19 articles a *L'Opinió*, dotze en la primera etapa i set en la segona etapa.

Cèsar-August Jordana i Mayans

Barcelona, 1893
Santiago de Xile, 1958

Escriptor i traductor, que en obres lingüístiques usava el pseudònim de Bernat Montsià.

Estudià enginyeria i durant la dictadura de Primo de Rivera col·laborà amb la Societat d'Estudis Militars clandestina lligada a Acció Catalana.

Signa 18 articles a *L'Opinió*, tres en la primera etapa i quinze en la segona etapa.

Rossend Llates i Serrat

Barcelona, 1899
Barcelona, 1973

Llicenciat en Dret, escriptor, traductor i compositor. Col·laborador de *La Publicitat*.

Signa 6 articles a *L'Opinió*, dos en la primera etapa i quatre en la segona etapa.

Joan Lluhí i Vallescà

Barcelona, 1897
Ciutat de Mèxic, 1944

Advocat i fill de l'advocat i polític Joaquim Lluhí i Rissech. És un dels fundadors i el primer director de *L'Opinió*.

Signa 35 articles a *L'Opinió*, vint-i-un en la primera etapa (un amb inicials) i catorze en la segona etapa.

Joaquim Maurín i Julià

Bonansa, 1896
Nova York, 1973

Mestre, iniciat en la Joventut Republicana de Lleida, afiliat a la Confederació Nacional del Treball i un dels fundadors de la revista *Lucha Social*. Partidari de la integració de la CNT en la Internacional Sindical Roja, estigué a la presó i fundà el periòdic *La Batalla*. El 1924, fou un dels promotors de la Federació Comunista Catalano-Balear que s'integrà al Partit Comunista d'Espanya, però hi discrepà sobre la qüestió nacional catalana. Detingut de nou el 1925, marxà a París d'on tornà el 1930.

Signa 7 articles a *L'Opinió*, sis en la primera etapa i un en la segona etapa.

Jaume Miravittles i Navarra

Figueres, 1906
Barcelona, 1988

Publica la revista *Studium* a l'institut de Figueres amb altres companys com Salvador Dalí, estudia enginyeria, juga al futbol amb la Unió Esportiva Figueres i publica amb Martí Vilanova la revista *Renovació Social* d'un grup de joves probolxevics. A Barcelona, és detingut per repartir fulls de propaganda, escriu a la revista *Justícia Social* de la Unió Socialista de Catalunya, forma part del CADCI i d'Estat Català i participa en el Complot de Garraf. Fugit a França, participa en el Complot de Prats de Molló pel qual és condemnat i expulsat. Afiliat al Partit Comunista Català, torna a Catalunya el 1930 i és empresonat fins març de 1931.

Des de París i des de la presó, signa 57 articles a *L'Opinió*, quaranta-quatre en la primera etapa i tretze en la segona etapa.

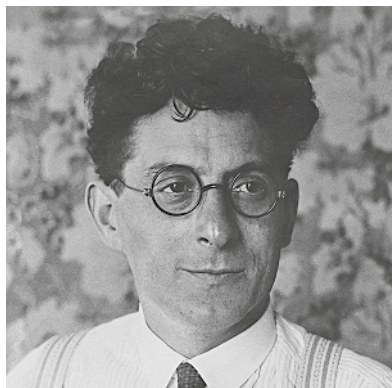

Narcís Molins i Fàbrega

Tortellà, 1901
Cuatla, Mèxic, 1962

Criat a pagès, va a Barcelona com a aprenent de pastisser i fa de periodista a *La Nau*. Afiliat a la Federació Comunista Catalano-Balear.

Signa 13 articles a *L'Opinió*, nou en la primera etapa i quatre en la segona etapa.

Andreu Nin i Pérez

El Vendrell, 1892
Alcalá de Henares, 1937

Mestre i professor d'esperanto. Afiliat a la Unió Federal Nacionalista Republicana, es dedica al periodisme i treballa a *El Poble Català*. Passa a la Federació Catalana del PSOE i escriu al seu òrgan *La Justicia Social*. Després de la Revolució Russa entra a la CNT, viatja a Moscou com a delegat de la Internacional Sindical Roja i s'hi queda col·laborant amb Lev Trotski, fins la caiguda d'aquest i la seva persecució per Stalin. Torna a Barcelona el 1930.

Signa 6 articles a *L'Opinió* durant la primera etapa.

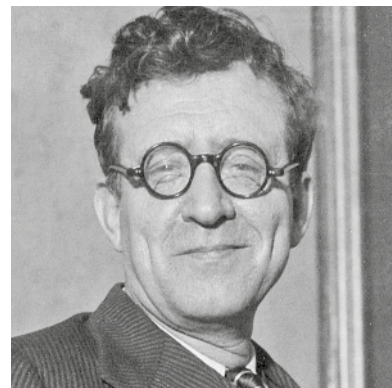

Melcior Niubó i Santdiumenge

La Fuliola, 1912
La Fuliola, 1983

«**Niubó de Fuliola**» i «**Niu**». Vinculat a l'Ateneu Popular de la Fuliola. Més enllà d'uns primers dibuixos publicats el 1928 a *Lleida*, la col·laboració amb *L'Opinió* és la seva estrena com a caricaturista en premsa.

Signa a *L'Opinió* 11 dibuixos com a «Niubó de Fuliola» en la primera etapa i 7 com a «Niu» en la segona etapa.

Ricard Opisso i Sala

Barcelona, 1880
Barcelona, 1966

Dibuixant i caricaturista, membre del Cercle Artístic de Sant Lluc i del grup dels Quatre Gats. Publica des de molt jove en revistes franceses com *Le Rire* i, de retorn d'una estada llarga a París, col·labora amb les revistes il·lustrades de Barcelona, entre les quals *Luz*, *Pèl & Ploma*, *Joventut*, *Cu-cut!*, *L'Esquella de la Torratxa*, *La Campana de Gràcia* i *Papitu*.

Signa 14 dibuixos a *L'Opinió*, durant la segona etapa.

Joan Ors i Verde

Barcelona, 1891
Barcelona, 1965

Comerciant i professor de l'Escola de Comerç. Afiliat a la Unió Federal Nacionalista Republicana, amic de Marcel·lí Domingo, soci de l'Ateneu Barcelonès, autor de *La crisi de la democràcia catalana* (1912) i president de la Secció Permanent d'Educació i Instrucció del CADCI. Cosí germà d'Eugení d'Ors.

Publicà 5 articles a *L'Opinió*, tres en la primera etapa i dos en la segona.

Armand Otero i Vigo

Barcelona, 1895
Ciutat de Mèxic, 1967

Encarregat de la llibreria Ariel, propietat de Casanelles. Administrador de *L'Opinió* i director oficial durant la segona etapa.

Signa 5 articles durant la segona etapa.

Domènec Pallerola i Munné

Bellmunt d'Urgell, 1903
Tolosa de Llenguadoc, 1993

«Domènec de Bellmunt». Estudià Dret i començà a escriure a *La Veu de Catalunya*, abans de ser corresponsal de *La Publicitat* a París, on s'exilià durant la dictadura de Primo de Rivera. Torna a Barcelona el mateix any de l'aparició de *L'Opinió*.

Signa 15 articles a *L'Opinió*, catorze en la primera etapa i un en la segona etapa.

Joan Peiró i Belis

Sants, 1887
Paterna, 1942

Treballador del sector del vidre, líder cooperativista, sindicalista i secretari general de la CNT. Director dels periòdics *La Colmena Obrera* i *El Vidrio* i, el 1930, del diari *Solidaridad Obrera*.

Signa 24 articles a *L'Opinió*, vint-i-tres a la primera etapa i un a la segona etapa.

Josep Picó i Martí

Barcelona, 1902
Barcelona, 1978

Dibuixant i pintor format a la Llotja, exposa a galeries i salons i col·labora a diverses publicacions.

Signa a *L'Opinió* 27 dibuixos i 9 articles durant la segona etapa.

Josep Pla i Casadevall

Palafugell, 1897
Palafugell, 1981

Periodista i escriptor. Llicenciat en dret, comença a treballar al diari *Las Noticias*, sense signar. S'incorpora a l'edició nocturna de *La Publicidad* que l'envia de corresponsal a París, Madrid, Portugal i Itàlia. És diputat de la Mancomunitat pel districte de la Bisbal d'Empordà. Quan el diari es converteix en *La Publicitat* i òrgan d'Acció Catalana, és enviat a Berlín i Rússia, a més d'altres viatges, mentre no pot tornar a Espanya per un article sobre la guerra del Marroc a *El Día* de Palma de Mallorca. De retorn escriu també a *La Nau*.

Signa 9 articles a *L'Opinió* en la primera etapa.

**Josep Maria
Planes i Martí**

Manresa, 1907
Barcelona, 1936

Periodista, dramaturg i traductor. Escriviu al diari *El Pla de Bages*, *L'Esport Català*, *Papitu* i els diaris *La Noche* i *La Nau*.

Signa 8 articles a *L'Opinió* en la primera etapa.

**Àngel
Pons i Guitart**

Berga, 1902
Barcelona, 1939

Poeta i periodista. Col·labora als diaris *El Pla de Bages* i *La Veu de Catalunya* i la revista *Vida Lleidatana*.

Signa 32 articles a *L'Opinió* en la segona etapa, dos dels quals amb les inicials A.P.G.

**Joan Lluís
Pujol i Font**

El Perelló, 1901
Worcester, 1963

Llicenciat en Dret. Comença escrivint a *El Ressor* de la Joventut Nacionalista del Centre Autonomista del Prat de Llobregat, on viu. És membre de l'Associació Catalana d'Estudiants. Exerceix d'advocat a Barcelona i és secretari de l'Ateneu Republicà.

Signa 35 articles a *L'Opinió*, en la segona etapa, dels quals dos amb les inicials P.F. i tres com a Jolfont.

**Josep Maria de
Sagarra de Castellarnau**

Barcelona, 1894
Barcelona, 1961

Llicenciat en Dret, poeta, novel·lista, dramaturg, traductor i periodista. Corresponsal a Berlín del diari *El Sol* de Madrid i col·laborador de *La Publicitat*.

Signa 5 articles a *L'Opinió*, quatre en la primera etapa i un en la segona etapa.

**Àngel
Samblancat i Salanova**

Graus, 1885
Ciutat de Mèxic, 1963

Estudià Dret a Barcelona i es mové en cercles anarquistes i republicans, milità en el Bloc Autonomista Republicà i en el Partit Republicà Català i fou desterrat a Madrid a causa de la vaga general revolucionària de 1917. Escriví als diaris *El Intransigente*, *La Ira*, *El Diluvio*, *Solidaridad Obrera* i *La Publicidad* i als setmanaris *L'Esquella de la Torratxa* i *La Campana de Gràcia*.

Signa 7 articles a *L'Opinió*, quatre en la primera etapa i tres en la segona etapa.

**Joan
Sardà i Dexeus**

Barcelona, 1910
Barcelona, 1995

Estudis al Col·legi Alemany i a la Facultat de Dret.

Signa 15 articles a *L'Opinió* durant la primera etapa.

Manuel Serra i Moret

Vic, 1884
Perpinyà, 1963

Estudià Ciències Socials al Regne Unit i als Estats Units i visqué alguns anys a l'Argentina. Alcalde de Pineda de Mar com a membre de la Unió Catalanista i de la Federació Catalana del PSOE, és fundador de la Unió Socialista de Catalunya.

Signa 8 articles a *L'Opinió*, set en la primera etapa i un en la segona.

Carles Soldevila i Zubiburu

Barcelona, 1892
Barcelona, 1967

Periodista, poeta, novel·lista i dramaturg. Llicenciat en Dret i oficial lletrat de la Mancomunitat, plaça a la que renuncia en l'inici de la dictadura de Primo de Rivera. Escriu a *El Poble Català*, *La Publicitat* i la *Revista de Catalunya* i és director del magazine *D'Ací i d'Allà*.

Signa 5 articles a *L'Opinió* en la primera etapa.

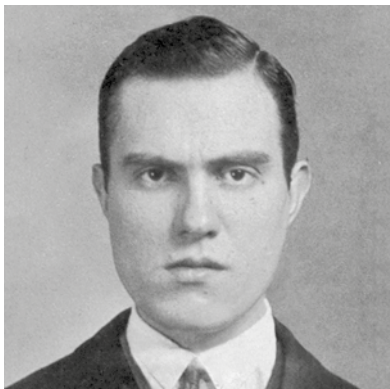

Josep Maria de Sucre de Grau

Gràcia, 1886
Barcelona, 1969

Crític d'art, escriptor i pintor. President de l'Ateneu Enciclopèdic Popular, col·laborador de la revista *Occitània* i, amb Joan Salvat-Papasseit, d'*Un enemic del Poble*, de *La Revista*, de *La Gaceta Literaria* de Madrid, *Alfar* de La Corunya i *Sagitario* de Ciutat de Mèxic.

Signa 18 articles a *L'Opinió* en la segona etapa.

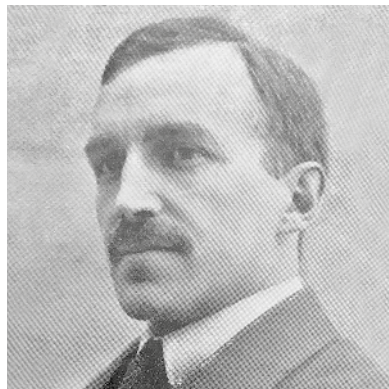

Abelard Tona i Nadalmai

Barcelona, 1901
Tijuana, 1981

Membre del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria i redactor de la revista *Lluita*. Forma part de la clandestina Societat d'Estudis Militars i participa en el Complot de Garraf, pel que és empresonat. Afiliat a Estat Català, participa en el Complot de Prats de Molló, després dels quals va a Bèlgica i a Mèxic.

Signa 21 articles a *L'Opinió* en la primera etapa.

Humbert Torres i Barberà

Lleida, 1879
Barcelona, 1955

Metge, fill de metge i autor de treballs científics. Fou president de la Joventut Republicana de Lleida, membre del Bloc Autonomista Republicà i del Partit Republicà Català i alcalde de Lleida.

Col·laborador i impulsor de la premsa republicana de la ciutat: *El Ideal*, *El País*, *Lleyda Nova* i *La Jornada*. I director d'*Informació Mèdica* i de la revista *Lleida*. Col·laborador també de *La Terra*, de la Unió de Rabassaires.

Signa 10 articles a *L'Opinió* en la primera etapa.

Joaquim Ventalló i Vergés

Terrassa, 1899
Barcelona, 1996

Periodista iniciat a *El Mal Temps* i *El Dia* de Terrassa. A Barcelona, col·laborà amb *L'Estevet*, és redactor de *La Publicitat* i *L'Esport Català* i *La Rambla*. Retransmet a Ràdio Barcelona el primer partit de futbol en català el 8 d'abril de 1928. És un dels fundadors de *L'Opinió*.

Signa 30 articles a *L'Opinió*, nou en la primera etapa i vint-i-un —amb les inicials J.V.— en la segona etapa. Probablement és l'autor de set articles signats G.P.U. a les pàgines centrals de la segona etapa.

Gustau Vila i Bergadà

Sabadell, 1895
Madrid, 1955

«**Grapa**». Dibuint i caricaturista de formació autodidacta, iniciat a les revistes locals *L'Almanac de les Arts*, *Garba* i *L'Esforç*. A Barcelona col·labora amb Junceda com a gravador, publica a *L'Estevet*, *Violet*, *La Rambla*, *El Senyor Canons* o *La Campana de Gràcia* i fa la vinyeta diària a *Solidaridad Obrera*.

Signa 19 dibuixos a *L'Opinió*, cinc durant la primera etapa i catorze durant la segona etapa.

Alfons Vila i Franquesa

Sant Martí de Maldà, 1897
Cuernavaca, Mèxic, 1967

«**Shum**». Dibuint i caricaturista conegut també per «**Joan Baptista Acher**» i «**L'artista de les mans trencades**». Condemnat a mort per un intent d'atemptat contra el general Severiano Martínez Anido, governador civil de Barcelona, en el que van morir cinc persones. Una explosió fortuïta li va malmetre les mans. Una campanya internacional va aconseguir la commutació de la pena capital per cadena perpètua. Publica a *Solidaridad Obrera*, *Justícia Social*, *Papitu*, *La Campana de Gràcia* i *L'Esquella de la Torratxa*. *L'Opinió* se suma a una campanya demanant l'indult per bona conducta i rehabilitació.

Signa 9 dibuixos a *L'Opinió*, set en la primera etapa i dos en la segona etapa.

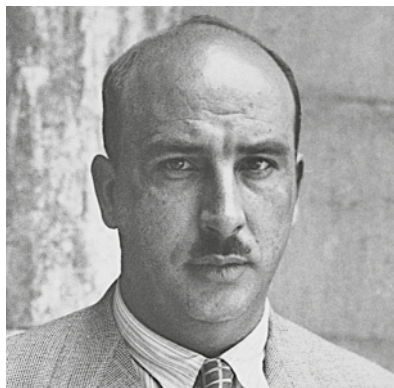

Martí Vilanova i Purcallas

Figueres, 1896
Aulnay-sous-Bois, França, 1930

Amic de Jaume Miravittles i Salvador Dalí amb els qui funda la revista marxista *Renovació Social*. Afiliat a Estat Català i empresonat a Figueres per distribuir un full de propaganda, passa la frontera i es casa a Cervera de la Marenda, amb Francesc Macià com a padrí de noces. Participa en els Fets de Prats de Molló, és empresonat a París, escriu a la revista de Buenos Aires *Ressorgiment* i el 1928 s'afilia al Partit Comunista Català. Mor jove d'una pulmonia.

Signa 10 articles a *L'Opinió*, nou a la primera etapa i un a la segona etapa.

**Antoni
Xirau i Palau**

Figueres, 1898
Bagneux, França, 1976

Doctor en Dret i advocat, fou un dels impulsors del Grup Lliure d'Ensenyament, que organitzava conferències als centres obrers.

És un dels membres del Grup de *L'Opinió*, però no hi ha constància de cap article amb la seva signatura.

**Joan Baptista
Xuriguera i Parramona**

Menàrguens, 1908
Barcelona, 1987

Poeta. Un dels fundadors de l'Agrupació Cultural Lleidatana i col·laborador de la premsa lleidatana com *El País* i *L'Espurna*. Administrador de la revista *Lleida*, en substitució del seu germà escriptor Ramon Xuriguera.

Signa 9 articles a *L'Opinió* en la primera etapa.

**Ramon
Xuriguera i Parramona**

Menàrguens, 1901
Brageirac, França, 1966

Mestre. Col·laborador de la premsa lleidatana com *El Ideal*, *El País*, *Vida Lleidatana* i *La Veu de Balaguer* i administrador de la revista *Lleida*. Marxà a París amb una beca de la Junta de Ampliación de Estudios, on coneix Domènec de Bellmunt i Joan Casanovas. Escriu a *La Publicitat* i el 1930 és director del nou diari *La Jornada* de Lleida.

Publicà 5 articles a *L'Opinió* durant la primera etapa.

Articles seleccionats

L'OPINIÓ

AVI MACIA TORNEU TOT

SEGUIT!

Un tute de generals: Betenguer a la Presidència; Marzo, a Governació; Mola, a la Direcció de Seguretat, i Despujol, el manresà, al Govern civil de Barcelona.

Per manca de tropes enemigues, d'unitats combatents, els quatre generals volen

No volem, perquè no cal, examinar la categoria o l'absència de categoria dels que han ordenat el segrestament. La història dels quatre és prou coneguda per tot hom, a Espanya i al Marroc.

La descomposta i atrotinada monarquia evità amb el cop de Primo de Rivera que

ran demà els més fermes corifeus de la forma republicana. Com els bons ciutadans de Manresa, cal reaccionar en lloc d'encantar-se. Macià, indignament expulsat de la seva terra, ha de torrar de seguida, fent la traveta als lacais del govern francès, rovinista i reaccionari, que, com un vulgar marxant agitanat, vol cobrar-se els petits serveis de guarda-bosc amb els pròxims tractats de comerç, que s'estan incu-

Catalanistes i republicans d'esquerres

1. J. Lluhí Vallescà: «Pi i Margall», 18 de febrer de 1928..... 134
2. Editorial: «Ildefons Sunyol i Francesc Cambó», 28 de juliol de 1928135
3. J. Lluhí i Vallescà: «Enric Prat de la Riba», 11 d'agost de 1928..... 138
4. «La veritat sobre intel·ligència d'esquerres», 25 de juliol i 1 d'agost de 1930140
5. Francesc Macià: «Ara més que mai»,
prohibit per la censura el 25 de juliol de 1930, publicat el 30 de gener de 1931144
6. Editorial: «El compromís de San Sebastián», 5 de setembre de 1930146
7. Editorial: «Avi Macià, torneu tot seguit!», 3 d'octubre de 1930148
8. Joan Lluís Pujol i Font: «Denúncia per l'exili forçat del primer català,
Francesc Macià Llussà», 3 d'octubre de 1930149

La Conferència d'Esquerres Catalanes

9. J. Lluhí Vallescà: «Un partit democràtic», 14 novembre de 1930.....151
10. J. Aiguader i Miró: «La conferència de les esquerres catalanes»,
21 de novembre de 1930.....153
11. Joan L. Pujol i Font: «La Conferència d'Esquerres Catalanes»,
5 de desembre de 1930155
12. J. Aiguader i Miró: «Sí, republicans, uniu-vos», 12 de desembre de 1930 158
13. Francesc Macià: «El manifest d'Estat Català», 13 de març de 1931. 161

Esquerra Republicana de Catalunya

14. «Editorial: La consolidació de l'Esquerra Republicana», 27 de març de 1931.....164
15. J. Lluhí Vallescà: «Esquerra Republicana de Catalunya», 27 de març de 1931.....166
16. «Editorial: El joc brut de "La Publicitat"», 3 d'abril de 1931.....168
17. Josep Xirau: «L'Esquerra Catalana», 3 d'abril de 1931171
18. J. Aiguader i Miró: «Dues Catalunyes?», 3 d'abril de 1931..... 173
19. Lluís Companys: «La feina a fer», 3 d'abril de 1931..... 175

Nota editorial: Els articles reproduïts en aquest annex conserven la forma original dels textos publicats al setmanari. Únicament s'han corregit les errades tipogràfiques, o s'han assenyalat per punts suspensius entre claudàtors.

1. Pi i Margall

18 de febrer de 1928

El recent aniversari de la proclamació de la República, que en aquesta casa hem celebrat tots, fa oportunes unes ratlles dedicades a l'home més destacat i eminent d'aquella època i a l'actualitat de les seves doctrines polítiques, tan evident malgrat el temps transcorregut des que foren exposades.

Els homes que, com En Pi, dedicaren tota la vida a lluitar pel triomf de les seves idees, poden ser jutjats, per la posteritat, amb les dades fàcils que la història dóna respecte a la bona o equivocada orientació d'aquelles mateixes idees. Es més, quan es tracta d'homes realment privilegiats, com és el cas d'En Pi i Margall, es pot afirmar que la seva vàlua es determina i augmenta, en relació al temps que passa. La realitat mateixa confirma diàriament les seves prediccions, i la bondat de la seva tendència ideològica i política.

En aquest sentit, si avui hom rellegeix qualsevol de les obres d'En Pi i Margall, llibres, articles o discursos, hi troba una tal quantitat d'idees actuals, de previsions realitzades, de perills assenyalats i de lògiques hipòtesis, que un no sap què admirar més, si la intel·ligència creadora d'un home, o la poca mentalitat de la majoria dels seus contemporanis i de les generacions posteriors que, vanant-se de superioritat, han dedicat un somriure desdenyós a les seves lliçons.

Les teories sociològiques i polítiques més avançades, es pot dir que es troben contingudes en l'obra d'En Pi i Margall. Home de fonda arrel liberal, senta els principis del federalisme sobre unes bases tan àmplies i sòlides que aplanarà considerablement les dificultats que puguin presentar les constitucions polítiques dels pobles en el seu camí vers una forma més humana i més justa de convivència col·lectiva.

Respecte del socialisme, no sols en copsà de seguida la importància, sinó que, demés, endevinà que constituïa el contingut econòmic adequat a la vertadera finalitat del liberalisme, tal i com ell el sentia, o sigui, la constant tendència política a realitzar la Justícia en tots els ordres.

Tres fets de la política actual commourien En Pi i Margall, si avui fos viu. Un d'ells és la Societat de les Nacions, que en el sol fet de la seva existència i en la possibilitat de donar-li

un veritable contingut democràtic, constitueix el començament de realització d'una de les més altes conseqüències que En Pi derivava de la seva concepció del dret de gentes, substituint la força per l'arbitratge.

Un altre, és la constitució política de la URSS i promulgant una constitució política que estableix les normes jurídiques més justes i més àmplies de les relacions entre els pobles de l'antiga Rússia: reconeixent la seva personalitat, establint la unió federativa d'aquestes nacions; la llibertat absoluta d'unir-se i de separar-se, i deixant la porta oberta per formar part de la Unió a qualsevol altre poble que vulgui entrar-hi. Quan un hom creu que són molt més sòlids els llaços que es formen amb una voluntat lliure que qualsevol d'altres que creï la coacció i la força, hom fa, en l'ordre polític, constitucions com l'explicada.

El tercer fet que s'adapta a les idees de Pi i Margall és que, avui, a tot Europa, els portaveus de les idees liberals i democràtiques són els partits socialistes, que han assolit amb el seu esforç constant, ajudats, però, per la natural tendència que tenen les idees justes a fer-se pas, que ja no es consideri inseparable el liberalisme polític del liberalisme econòmic (millor seria dir, amb En Pi, individualisme, o bé egoisme), i que s'estimi necessària per al progrés humà, en tots els ordres, la deguda revisió del concepte de propietat.

Molt més podríem dir sobre l'actualitat que tenen les idees d'En Pi i Margall. A casa nostra mateix, quants errors s'haurien evitat, quantes ensopegades s'haurien previst, quants avenços s'haurien pogut aconseguir, si les lliçons d'aquell català, ben català, amb tot el seny de la nostra terra, no haguessin estat negligides en tots els ordres, per caure adés en inversemblants actituds indignes i reaccionàries, adés en sentimentals actituds d'un fàcil extremisme verbal.

J. Lluhí Vallescà

2. Editorial: Ildefons Sunyol i Francesc Cambó

28 de juliol de 1928

Aquest llibre d'En Josep Pla sobre En Cambó, que ens don la mostra exacta de tota la capacitat reptilínia del seu autor, que ens ensenya fins a quin grau de baixesa i d'adulació pot arribar un home seduït per un mecenisme actiu, i que no és altra cosa, sota les aparences baixes de sostre d'un estudi crític, que un elogi sense control d'En Cambó fet per En Cambó mateix, ens obliga a nosaltres, hereus orgullosos de la branca del catalanisme que sent vivament aquest problema, però únicament com una reivindicació essencialment liberal i humana, a posar les coses en clar d'una vegada i costi el que costi.

El moviment català té dues ascendències ideològiques. L'una és liberal, humana occidentalista. Segueix una trajectòria que es diu Renaixement, Revolució Francesa, Liberalisme, Federalisme i Socialisme. Té, a casa nostra, dos precursors: En Pi i Margall i l'Almirall. La seva concreció política fou el Centre Nacionalista Republicà. El seu òrgan fou "El Poble Català", els seus homes contemporanis, l'Ildefons Sunyol, En Jaume Carner, En Lluhí i Rissech, l'Alomar, En Jaume Brossa. Els seus homes de demà, En Serra i Moret, En Campalans, el Dr. Aguadé i els altres socialistes catalans. També cal incloure en aquest grup els anarquistes catalans, enemics irreconciliables de tota opressió anti-humana.

L'altra, ascendència ideològica és carlina, tradicionalista, nacionalista (en el sentit europeu del mot, ço és, nacional-imperialisme alemany, Acció Francesa i feixisme). En Pla, en el seu llibre, demostra força bé tota la rebrotada carlina, antiliberal i ultramontana que representen En Prat, En Puig i Cadafalch, En Duran i Ventosa i En Cambó. Les idees de la reacció europea contra el corrent espiritual representat pel Renaixement i la Revolució liberal bastiren un catalanisme profundament clerical que, recolzant-se en la fatalitat històrica representada per la idea abstracta —Catalunya— i prescindint d'una realitat concreta —els catalans— conduïa necessàriament a un nacionalisme del tipus esmentat abans.

En Pla, en el seu llibre, encaminat exclusivament a l'exaltació idolàtrica d'un home, quan es troba davant d'una di-

ficultat seriosa, la salva fent una pirueta amb aquesta gràcia innegable que ningú no li regateja. Ara, que les piruetes d'En Pla, com totes les que són fetes per gent de poca cultura, un Chesterton, posem per cas, constitueixen vertaderes barabassades. Un exemple d'això el tenim quan vol coordinar l'Almirall amb En Prat de la Riba i un altre exemple quan vol *rebutar* En Pi i Margall. I és que En Pla es troba davant d'una dificultat insuperable, com és de voler oposar l'Almirall a En Pi, Proudhon a les idees de la Revolució Francesa. Breu, En Pla, per legitimar el caient carlí de la Lliga Regionalista i dels seus homes representatius vol donar equivalència als termes Revolució francesa i Centralisme.

L'escriptor francès Candel té un llibre "Nos libertés politiques", on demostra la superioritat liberal de la Revolució anglesa sobre la francesa, explicant com aquesta, malgrat tota la seva aparatosa grandiositat i el seu formidable poder expansiu no sab concretar en institucions jurídiques viables l'estructuració estatal adequada a les idees motrius que la produïren. És aquesta la mateixa idea que guia Proudhon a través de la seva crítica de les constitucions franceses. És la mateixa idea que féu dir al propi Proudhon, contra el parer de l'Europa liberal del seu temps, que la unitat italiana feta amb base centralista en lloc de federal, constituïa un fet reaccionari que portaria aquell poble a la dictadura. És la mateixa idea que féu federalistes En Pi, Proudhon i l'Almirall. És la idea liberal vertadera, que, segons l'Amadeu Hurtado, era encarnada pels girondins i que fou derrotada per la contrarevolució jacobina. És la idea que, desenvolupada fins a les seves conclusions extremes, es diu anarquisme.

Per això no hi ha home liberal a Europa que no sàpiga que el centralisme, que l'uniformisme, no és una idea de la Revolució francesa sinó que n'és la seva taca. El centralisme, com l'absolutisme i la dictadura, que en són una conseqüència quasi obligada, són idees essencialment anti-Renaixement, anti-Revolució francesa, idees genuïnament catòliques. L'Església Catòlica és l'organisme més centralitzat i més uniformista que hom pot imaginar, i, d'aquí, la impossibilitat

d'assimilar el liberalisme, en què es troben els països de preponderància catòlica. (No és un fet casual, sinó un fet lògic, que Espanya, Itàlia, Portugal, Romania, països catòlics, tinguin dictadura, així com Suècia, Noruega, Dinamarca, Anglaterra, Estats Units, països protestants, siguin, alhora, capdavanters del liberalisme).

Per aquestes raons, tota la base ideològica del llibre d'En Pla és falsa. El particularisme de l'Almirall és una idea liberal; és, senzillament, un federalisme com el d'En Pi i Margall. I, naturalment, no té res a veure amb el nacionalisme dogmàtic, de fatalitat històrica, d'En Prat de la Riba i de la Lliga Regionalista. Aquest nacionalisme d'En Prat porta, indefectiblement, si és sentit amb honradesa, a un separatisme amb uns fonaments tan migrats com eixorcs: l'egoisme o l'odi. Sense comprendre això, que és elemental, no es pot comprendre res de les últimes evolucions del catalanisme. La naixença d'Acció Catalana no representà altra cosa que la ruptura dels fills espirituals d'En Prat de la Riba: Massot, Martí Esteve, Vidal de Llobatera, Bassols, Duran i Balada, Carrasco, Bofill i Mates, Mossèn Cardó, etc., ajuntats accidentalment amb homes d'esquerra desplaçats, com En Nicolau d'Olwer, En Rovira i Virgili, amb la tendència oportunista-financiera d'En Cambó posterior a l'Assemblea de Parlamentaris. En Cambó, en fer la campanya política de l'Espanya gran, seguit a contracor pels seus, és una paradoxa viva, perquè si hi ha al món dos coses incompatibles són l'Espanya gran i el nacionalisme català de tipus xovin i fatalista com el d'En Prat de la Riba.

¿Com explicar d'altra manera tots els esdeveniments dels últims anys? La dreta d'Acció Catalana, que és l'única que ha manat en aquest partit, reivindicà, als inicis de la seva actuació, d'ésser la continuadora fidel i puritana del mestratge d'En Prat. La ineficàcia política d'Acció Catalana s'explica per dos motius. Pel fet d'haver acceptat la col·laboració d'En Rovira i Virgili, En Nicolau d'Olwer i altres elements esquerrans que són els antípodes polítics dels congregants de la Lliga Espiritual de Nostra Dona de Montserrat. I pel poc gruix de valor personal i de visió política de la majoria dels seus di-

rigents. La base política, però, d'un nucli pur de nacionalistes de dreta, recolzats en la ideologia d'En Prat, és molt més sòlida que tot l'oportunisme d'En Cambó i d'En Puig i Cadafalch. El lloc adequat d'aquest nucli és al costat del capellà Vallet, d'En Josep M. Junoy i dels fills espirituals del frare Miquel d'Esplugues. Junts, poden fer alguna cosa. Barrejats amb elements d'esquerra no faran mai res de bo ni positiu.

La política de la Lliga, tingué un esperit de continuïtat mentre En Prat de la Riba visqué. Quan En Cambó es queda sol, la política de la Lliga no ha existit. Únicament, s'ha fet política *personalista*: la d'En Cambó. En Cambó és, evidentment, l'home a qui l'oportunisme fa perdre tota consistència doctrinal. D'una personalitat acusadíssima, no busca en les idees més que la base política operant per desenvolupar-se.

El drama íntim d'En Cambó radica en la seva manca absoluta de visió política. Vol ésser home pràctic i en vint anys de predomini no aconsegueix altra cosa que ésser derrotat a la ciutat de Barcelona, en la seva base política més ferma. Desitjant de tenir una situació preponderant en la política espanyola, fa varies temptatives, des del flirteig amb En Maura a l'Assemblea de Parlamentaris. Arriba un moment en què se li donen totes les condicions objectives per poder ésser l'home providencial. És quan l'Assemblea de Parlamentaris està reunida a l'Ateneu de Madrid i el Rei el crida al Palau. Tota l'Espanya liberal, que és l'única part viva d'aquest poble, l'única que té un esdevenidor polític clar, el mira amb simpatia i li dona un marge de confiança.

Catalunya està a dos dits de veure realitzades les seves legítimes aspiracions en mig d'un esclat de simpatia i entusiasme generals. En Cambó arriba a Palau, hi entra com un Cèsar vencedor i en surt havent fet ofrena a la Monarquia, que és la idea més tronada que hi ha a Europa, de totes les possibilitats de realitzar l'acte més transcendentalment polític del catalanisme: el triomf del liberalisme a Espanya. Catalunya, com el Piemont i millor que el Piemont, fent la vertadera unitat espanyola, la unitat ibèrica, amb una base federal, republicana i liberalíssima.

L'acte d'En Cambó, llavors, sacrificant tota base de política pràcticament idealista a la matèria d'unes carteres ministerials, incapacita totalment un polític que es diu realista i positivista. L'acte aquell, però, era l'únic d'una davallada, al final de la qual trobem una altra manifestació notòria, no solament de la manca de visió política de la parella Cambó-Puig i Cadafalch, sinó també de la seva agudíssima inconsistència doctrinal. Ens referim als tractes, d'un ridícul insensat, fets per En Puig i Cadafalch, en nom de la Lliga i amb ple coneixement d'En Cambó (sabem que l'únic que els desconeixia, i els desaprovà des del primer moment, fou l'Abadal) abans i després del 13 de setembre, per obtenir l'autonomia per l'acreditat procediment del *pronunciamiento*. Una autonomia que, venint amb aquest procediment, hauria constituït una vergonya i una deshonra.

L'Ildefons Sunyol, com tots els homes de l'esquerra catalanista, o siguin els del Centre Nacionalista Republicà, és l'antítesi política d'En Cambó. Tot el que a aquest li sobra d'ambició personal, a aquell li faltava. Tot el que a En Cambó li falta de visió política, els sobrà als homes de l'antiga esquerra. Les directives que ells donaren al moviment, no solament són les úniques que els fets han demostrat viables, sinó que, demés, constitueixen encara, avui dia, l'única manera de treure el carro del pedregar. Per això l'obra més patriòtica, avui, consisteix a fer, precisament, tot el contrari del que es proposa En Pla amb el seu llibre sobre En Cambó, o sigui tornar a portar aquest a la direcció de la política catalana. Nosaltres tenim per missió elevada, que complirem fins on arribin les nostres forces, la defensa dels homes d'esquerra, Sunyol, Carner, Lluhí i Rissech, Alomar, Brossa, Corominas, etc., que tenen l'altíssim honor d'haver fet possible que el moviment català tingui una branca europea, liberal, humana.

Derrotats per una evident desproporció entre el seu concepte ciutadà i universalista del catalanisme i el concepte provincial, cursi i gregari de la massa, que encarnaren meravellosament En Cambó en dirigir la paraula, l'any 1904, des de l'Ajuntament a Don Alfons de Borbó, Rei d'Espanya, i En

Maragall, en escriure amb un entusiasme femení i pagesívol les "Reials Jornades", es veuen avui criticats per En Rovira i Virgili i per En Pla. Quan a casa nostra passem una època en la qual no existeix cap polític català dels que han romàs entre nosaltres que no tingui més o menys bruta la fulla de serveis, a l'extrem de poder dir d'alguns d'ells *valor no se li suposa*, seria massa còmode i fàcil que passéssim l'estona criticant els únics que no hi tenen cap culpa.

El moviment català ha passat la mateixa malaltia que Lenin combatia en el comunisme. Una carrera desenfrenada per veure qui diria la paraula més extremista i qui faria una política més demagògica o menys digna. Ja és hora que tots plegats arribem a la major edat. El nostre problema no pot ésser res més que un problema liberal. Com a tal no té solució possible més que en els règims democràtics. Les monarquies i les dictadures se li indigesten. Com a problema liberal ha d'ésser generós, comprensiu, obert. Ha d'estar informat d'un ample esperit de solidaritat humana que li faci sentir com a pròpies totes les opressions. Davant d'Espanya ha de tenir l'actitud digna del que vol una solució justa, que, en representar una deslliurança pròpia, representi, també, una deslliurança per als altres. No pot confondre el poble espanyol amb l'ABC i la totalitat de senyors que fa temps l'oprimeixen i li usurpen la representació. No ha de voler diàleg més que amb els seus representants legítims. Quan el poble espanyol recobri la seva llibertat, quan faci la seva Revolució liberal amb l'ajut dels catalans liberals, serà l'hora bona, l'hora madura de parlar, de germà a germà, de la solució justa que és la federal, del nostre problema col·lectiu. I tenim la plena seguretat que aquell dia ens trobarem davant d'una comprensió franca i noble i d'una solució digníssima. Són una penyora del que diem, Ortega Gasset, Marañón, Gómez de Baquero, Giménez de Asúa, Pérez de Ayala, Fernando de los Ríos, Castrovido, etc., o sigui el bo i millor d'Espanya. En fou ja una anunciació Nicolau Salmeron, diputat de Catalunva.

3. Enric Prat de la Riba

11 d'agost de 1928

Per tenir una visió una mica completa de la personalitat de N'Enric Prat de la Riba, cal estudiar bé tres dels caires principals: la ideologia i la política, l'obra i l'aportació al moviment pairal.

La ideologia política d'En Prat era profundament reaccionària. La seva concepció del moviment col·lectiu nostre recolzava en totes les raons que pot donar-li la història, la tradició, la natura, etc., o sigui els fets. Amb un positivisme exagerat, va prescindir, per a bastir el seu edifici ideològic, d'una circumstància indispensable per a justificar tota reivindicació humana: la Voluntat.

Naturalment, tota política que vulgui bastir-se al damunt d'idees d'aquesta mena, ha d'ésser semblant a la desenvolupada per en Prat: crear interessos, com més millor. Acceptar les conquestes democràtiques tan sols com una palanca per a l'actuació, procurant, però, que aquesta democràcia sigui el menys virtual possible. Fer entrar les idees als ulls del poble no per la quantitat de justícia intrínseca que poguessin contenir, sinó pel major benestar material que poguessin donar-li. Per això En Prat és un polític que pogué tenir una grossa influència en aquest país, on un tradicional desgavell governamental fa que tots estiguem convençuts que hi ha una enorme desproporció entre les nostres possibilitats col·lectives i la indigent realitat que ens és imposada. Per això En Prat, en canvi, hauria estat un home inèdit en un poble com Irlanda per exemple, on les úniques bases del moviment col·lectiu són idealistes, ço és, d'aquesta mena de forces motrius de la voluntat humana que no recolzen en cap benefici pràctic, ni material, ni positiu: la llibertat, posem per cas.

Aquestes idees reaccionàries eren sentides per En Prat de la Riba en forma també reaccionària. En Prat era home de passionetes. Catòlic i clerical convençut, establia una mena de Congregació de l'Índex per a suprimir els homes heterodoxs, els lliurepensadors. Una anècdota poc coneguda demostrarà clarament el que diem. Quan En Pi i Margall vingué a presidir els Jocs Florals de Barcelona, En Prat era director de *La Veu de Catalunya*. Aquest diari, llavors, era el

clos comú on convivia els homes de la dreta i de l'esquerra. Un dels seus primers accionistes era En Jaume Carner. Els Jocs Florals tenien la importància de la festa màxima, de la festa símbol, i *La Veu*, cada any, en celebrar-se aquesta, llençava la casa per la finestra: les poesies, els parlaments, els retrats del President, dels poetes premiats, de la Reina de la Festa, hi eren publicats amb el major relleu possible. Doncs bé, En Carner s'assabentà que En Prat no volia, contra la costum invariablement seguida, publicar el retrat d'En Pi i Margall. Molestat de debò, En Carner visità En Prat i li plantejà el problema preguntant quines raons podien impedir que el retrat d'En Pi, català eminent, figurés a *La Veu*. Aquestes raons eren les següents: En Pi era ateu, no anava a missa. La discussió fou llarga i molt forta. En Prat cedí, però l'endemà *La Veu de Catalunya* publicava un retrat d'En Pi tant reduït, tan modest, que gairebé constituïa una befa.

L'obra d'En Prat de la Riba no té el mateix valor si es prescindeix dels fonaments polítics en què recolzava o si s'anul·litzen aquests fonaments. En efecte, mirada en si mateixa, l'obra d'En Prat és una cosa seriosa. Poc a poc, amb una cura exquisida, avui creant una institució cultural, demà bastint una construcció administrativa, En Prat va posant les bases sòlides i fortes d'un edifici que pot ésser esplendorós, d'un edifici que tots havem imaginat una mica: el palau de la nostra aportació col·lectiva a la civilització i a la cultura. Fills d'un poble on gairebé tot està per fer, tenim la convicció que el nostre esperit retrobat és perfectament capaç obrant sense trabes, de posar el nostre poble a l'alçada en què es troben, avui els altres pobles que donen el to arreu del món. En Prat, amb la seva obra, ens demostrà tot el que té de fundada aquesta convicció general. Per això sol, l'obra d'En Prat ha passat a integrar el patrimoni col·lectiu i constituirà sempre un honor a reivindicar per al nostre poble.

¿Eren igualment bons els fonaments polítics damunt els quals recolzava l'obra d'En Prat? De cap manera. L'obra d'En Prat, en aquest sentit, era una obra edificada damunt sorra de la més dolenta.

En Prat, massa imbuït de positivisme, treia de totes les circumstàncies el major partit possible, sense voler reconèixer que, moltes vegades, val més saber esperar que la fruita hagi madurat degudament. I, també, que un home que vol anar molt lluny necessita pensar-s'hi molt abans d'acceptar companyia. En Prat, en quant a acceptar convivències i contubernis polítics, recorregué tota l'escala. Pactà sempre amb les supervivències del caciquisme que rebrotaren pasada l'empenta passional de la Solidaritat. Arribà a l'extrem de fer una candidatura de dretes per Barcelona en la que els seus homes anaven del braç dels senyors de la Defensa Social i els integristes o sigui els mateixos que foren ahir la Unión Monárquica Nacional. Una política així, tan antidemocràtica, li havia de fer perdre el contacte amb el poble. I un moviment col·lectiu sense l'energia i l'empenta que només poden donar-li les masses populars, és una cosa d'una vitalitat tan migrada que està a mercè de qualsevol circumstància adversa. Els fonaments polítics de l'obra d'En Prat cal enterrar-los per a sempre, i només serà tàctica bona aquella que signifiqui, exactament, la inversa de la que seguí ell.

Trobem força exagerat el lema aplicat a En Prat de la Riba: "Seny ordenador de la vida pairal". Francament, no n'hi havia per a tant. L'aportació d'En Prat al moviment col·lectiu tindrà sempre el valor d'haver demostrat les possibilitats constructives del nostre poble. Però res més. Perquè tota l'aportació del seny nostrat serà prematura mentre no hagi arribat l'hora de les realitzacions. Es l'obra de demà. Avui, i aquest avui va des dels inicis del moviment fins al moment de la seva victòria, enlairar el seny és fer obra derrotista. Avui, la virtut de moda ha d'ésser la combativitat, l'audàcia i la lluita.

En Prat aportà, també, a la política catalana una varietat fins llavors desconeguda. Ens referim al polític professional. La teoria de crear interessos la practicà En Prat amb ell mateix. En Prat, primer a *La Veu*, després a la Mancomunitat, fou l'únic polític de casa nostra que visqué de la política. Tots els altres han aportat els seus esforços a la política, empesos generalment per un motiu patriòtic, però sense que la

política els hagi representat un *modus vivendi*, sinó més aviat una càrrega feixuga. Això, que no és cap retret, ens dóna molta llum per a comprendre la constància de treball d'En Prat i ens mostra la possibilitat que sigui convenient crear polítics professionals, homes a qui la política doni honorablement per viure bé, si volem que actuïn en la política la flor dels nostres estaments.

Ens és grat consignar al final d'aquest ràpid i superficial estudi de N'Enric Prat de la Riba el nostre respecte per dues virtuts que l'acompanyasen sempre: la seva fidelitat i la dignitat amb què es produí en tots els moments. Aquestes virtuts, que haurien d'estar sempre presents en tots els homes polítics de Catalunya, han degenerat molt aquests últims anys. Per això, homes d'esquerra nosaltres, les proclamem amb goig quan les veiem en els nostres adversaris. Per això, també creiem, sincerament, que de tota la dreta catalana, únicament En Raimond d'Abadal s'escaparà d'uns funerals de tercera classe. ¿No és veritat, senyor Puig i Cadafalch?

J. Lluhí i Vallesca

4. La veritat sobre intel·ligència d'esquerres

25 de juliol i 1 d'agost de 1930

L'article editorial que, signat per A. Rovira i Virgili, publicà *La Nau* de dimarts, dia 16 del corrent, amb el títol "La Unió per força", fa unes apreciacions i esmenta uns fets respecte d'Intel·ligència d'Esquerres —primerament anomenada Intel·ligència Republicana— totalment falsos i maliciosament interpretats. Com sigui que no podem permetre, amb el nostre silenci, que faci camí una explicació tan tendenciosa d'una actuació en la qual havem intervingut i en la qual havem esmerçat molts esforços i sacrificis personals, exposarem al poble de Catalunya, àrbitre suprem en aquestes coses, d'una manera esquemàtica, la història de la Intel·ligència d'Esquerres. Advertim, per endavant, que els fets que anem a exposar no seran desmentits, per ningú que no sigui, com se li provarà, un mentider declarat.

Un cop acabada la dictadura, un nucli d'homes joves, de diferents ideologies polítiques i socials, treballadors i intel·lectuals, no inscrits a cap partit polític, i molts dels quals havien posat el seu esforç en tots sentits en els moviments revolucionaris intentats en els últims temps de la dictadura, es varen reunir i acordaren, essencialment, el següent:

Que la dictadura havia demostrat la força extraordinària de la reacció; que existia una oportunitat de vèncer-la; que tenien el deure de contribuir a l'esforç que es fes per a obtenir-ho; que donada l'extraordinària divisió existent entre els homes d'esquerra només una acció conjunta de tots ells podia triomfar; que calia que aquesta acció conjunta fos dotada d'un programa mínim de govern fins a la consecució del qual la unió fos mantinguda, evitant així els pactes que s'han fet entre organitzacions de diferents ideologies d'esquerra a base únicament del fet concret inicial i, per tant, de mútues deslleialtats immediatament d'aconseguit el primer pas.

Fixat l'objectiu, tractaren del procediment, i acordaren, en línies generals, convocar una reunió dels homes més significats de cada partit i de les organitzacions obreres; exposar-los el pla; proposar-los les línies generals d'un programa mínim que es redactà; invitar-los, un cop aprovat aquest, a signar un manifest dirigit al país convidant-lo a sumar-se al

moviment i crear un comitè de relació, procurant que estigués compost per individualitats que interpretessin tots els matisos, que cuidés de portar-lo endavant.

Es parlà, també, del problema de les signatures individuals o de partit i prevalgué el criteri de proposar que fossin individuals per les raons següents:

a) Per l'existència de partits il·legals.

b) Perquè els partits democràtics necessitaven un marge de llibertat per prendre acords col·lectius, molt més després de sis anys llargs de dictadura.

c) Perquè moltes organitzacions obreres, com a tals, no podien fer una actuació política sostinguda i que cas de tenir èxit implicava una responsabilitat de govern.

La primera reunió tingué lloc, i hi assistí la gairebé totalitat dels invitats —excepte Nicolau d'Olwer, d'Acció Catalana, Rovira i Virgili, d'Acció Republicana, i el doctor Aiguader, d'Estat Català, però hi assistí el doctor Dencàs, que es mostrà conforme amb ço acordat, que fou: que cadascú parlés de la idea i de la reunió als seus afins o al seu partit o a la seva organització; que es parlés de ço acordat als que faltaven i que dintre d'un termini breu per a aconseguir això es convoqués una nova reunió. És de notar, com a detall significatiu, que un cop s'hagué exposat l'objecte de la reunió Lluís Companys, dirigint-se als obrers, digué que els polítics hi estaven naturalment conformes, ja que per això lluitaven en la política i que, al seu judici, l'èxit de l'empresa depenia de l'actitud dels obrers. Peiró, en primer terme, i després tots els altres obrers assistents, contestaren que, fent-se càrrec de les responsabilitats del moment històric que vivim, estaven disposats a portar el moviment endavant posant-hi l'esforç necessari. Es suscità, també, en aquesta reunió, el problema de si havien d'intervenir individualitats o agrupacions. No sense resistència prevalgué el criteri que fossin individualitats.

A les poques setmanes es celebrà la segona reunió general; fou aprovat el programa i s'acordà que una comissió (Campalans, Guardiola, Lluhi, Trilles i Xirau) redactés el manifest, cosa que féu Campalans. Faltava obtenir les signatures

dels senyors Nicolau d'Olwer i Rovira i Virgili, que havien manifestat el seu acord en principi. Per a obtenir-les es celebrà una reunió a *La Nau* entre els senyors referits i Campalans i Lluhí i Vallescà. El senyor Rovira i Virgili prengué una actitud tan estranya que tan Campalans com Lluhí, en sortir de la reunió, es mostraren fonament decepcionats davant les concepcions polítiques exposades per aquell. No solament demostraven un pessimisme absolut sobre tota actuació sinó que, a més a més, significaven una reducció, que acceptaren els altres assistents per no resultar més papistes que el papa, del compromís que hom contraïa de supeditar els programes màxims a la consecució del programa mínim pactat. Allò que acceptaven anarquistes, comunistes i socialistes, que tenien, com tothom sap, programes realment màxims, el senyor Rovira ho trobava massa fort.

El manifest, després de tots aquests treballs, sortí al carrer. Cal retenir els següents paràgrafs: “Davant la urgència de definir les posicions, per damunt dels partits i de les organitzacions —segurs però, de no ésser desmentits ni pels fets ni pels homes— avantposant avui la nostra condició de ciutadans a tota altra adjectivació específica i *“amb plena consciència del valor del nostre compromís, declarem que estem disposats a treballar PRÈVIAMENT per a assegurar un nou ordre polític...”* “Conscients del nostre deure històric, fem, doncs, una fervorosa crida als homes de bona voluntat de Catalunya i de tota Espanya, perquè facin coincidir el seu esforç cap a la instauració de la República Democràtica.”

Això, cal tenir-ho present, ho signava el senyor Rovira i Virgili. Doncs bé, *La Nau* publicà el manifest a una pàgina interior. Ni un editorial no fou dedicat a comentar i a propugnar el manifest. El senyor Rovira no ha fet res que demostrés que honorava el seu solemne compromís de “treballar prèviament” pel programa mínim convingut. Encara hi ha més. Féu tot el possible perquè ni els Centres, ni els partits afectes a la seva disciplina s'adherissin. És a dir, seguint tota l'actuació del senyor Rovira després d'haver signat el manifest, es pot comprovar amb una infinitat de fets que

aquell senyor “treballà prèviament” per fer fracassar el mateix que amb la seva signatura propugnava.

En el pròxim número explicarem el procediment emprat per uns quants senyors signants del manifest, el senyor Rovira naturalment entre ells, per fer fracassar la seva pròpia obra, per desacreditar la seva pròpia signatura, malgrat l'excel·lent acolliment que el poble féu al manifest, tot i la migrada propaganda que per la deserció de diversos signants es pogué fer i el franc boicot que li declararen aquests.

Els treballs necessaris per aconseguir que el Manifest no restés, com tants d'altres, una explosió platònica, s'esllanguiren per culpa dels polítics republicans. S'haurien passat el temps en discussions de detall i els obrers es reuniren a part per tal d'impedir-ho. A la seva instància es convocà una assemblea plenària on s'havia de presentar l'últimàtum de fer feina o desistir, car els veritables antimonàrquics portaven la pressa que el perill d'una nova dictadura imposava. Tothom hi fou convidat com anteriorment i l'assistència era nombrosa. Tot just començada, calgué suspendre-la.

Calgué abandonar les reunions generals per raons que tothom pot endevinar. Llavors es nomenà una ponència de treballadors encarregada de gestionar que cada agrupament republicà i cada sector obrer designés un representant per tal de continuar discutint i estudiant els mitjans d'aplicació de l'ideari inserit en el Manifest. Amb això es realitzava el desig expressat en les reunions primeres, que a la intel·ligència en lloc de personalitats hi anessin les organitzacions eixit del Dr. Aiguader, del Dr. Pla i Armengol, dels radicals i altres. Pel Partit Republicà Català però fent constar que no tenia la representació oficial del seu Comitè vingué Lluís Companys; pel Partit Polític Obrer i Camperol, Botella; pels federals, Candal; pels radicals, Eladi Gardó; pels d'Acció Republicana, el doctor Vilanova; per la Unió Socialista de Catalunya, Viladomat; pel Partit Socialista espanyol, Vidal; per la Confederació Nacional del Treball, un delegat presentat per Massoni

i substituït més tard per Magrinyà, i per la Unió de Joventuts d'Esquerra, Pere Comes. El Dr. Aiguader manifestà que venia personalment, sense cap representació, però que la seva organització ho sabia i ho aprovava.

Acció Catalana fou convidada amb insistència per mitjà d'alguns dels seus homes més rellevants i no respongué oficialment el convit fins després de la interrupció de les tasques del Comitè. Una vegada tinguérem la sort de rebre Carles Soldevila i una altra Josep Sunyol. Per cert que el propietari de *La Rambla* prometé tornar-nos la resposta del Consell d'Acció Catalana i fins passat un mes no la tinguérem, tal com hem dit.

Semblava que les nombroses adhesions arribades incessantment animarien els representants de les tendències reunides i mourien els coll-freds a col·laborar en l'obra empresa. Res d'això. El Dr. Vilanova continuava opinant que la veritable intel·ligència havia d'ésser per a les eleccions, i *La Nau* i *La Publicitat* evitaven curosament d'inserir el més petit comentari, de publicar el solt més insignificant que hi fes referència. Encara és l'hora que el Partit Republicà Català acordí entrar a la Intel·ligència d'Esquerreres.

La insinuació del representant de la Confederació sobre les aficions electorals que demostraven sectors titulats d'esquerra mogué el Comitè a declarar que no es perseguia cap finalitat d'aquesta mena ni venia a representar un superpartit.

Els obstacles amb què topava la Intel·ligència creixien cada dia. Era ben clar que ni Acció Catalana ni Acció Republicana no volien fer obra comuna, a l'ensem que altres organitzacions, especialment la del Dr. Aiguader, repugnava col·laborar amb els radicals.

El senyor Noguet i Comet, de trista història en la seva actuació com a Conseller de la Mancomunitat de Catalunya, trencava una llança contra la nostra obra, amb desconeixement elemental dels seus deures com a membre del Consell del Partit Republicà Català i de l'Esquerra Catalana. Rovira i Virgili acollia en la primera pàgina de *La Nau* l'article de l'exdiputat provincial i silenciava les notes del Comitè. La bo-

na voluntat de Lluís Companys fou palesament inútil contra l'oposició dels seus col·legues de partit i els obrers es desenganyaven cada dia més.

I en realitat l'argument que els inactius donaven era banal. Segons ells, llurs organitzacions no podien consentir la sotmissió a una força superior perquè tenien compromisos contrets que no impedièn. En canvi, volien oblidar que els partits s'havien demostrat absolutament incapaços de lluitar contra la Dictadura de Primo de Rivera i que la Monarquia espanyola ens en portaria tantes altres com li convingués si la unió de tots no donava als treballadors i als anomenats intel·lectuals l'ocasió de batre's conjuntament contra qualsevol tirania. Davant d'aquesta veritat incontestable, el nostre representant intentà, secundat pels veritables elements d'acció, prescindir de les dues rèmores del catalanisme verbal per a continuar l'obra iniciada amb el Manifest. Ni el Dr. Aiguader ni el propi Companys, afeblit per la lluita interna que havia d'aguantar, no foren partidaris d'excomunionis esdevingudes necessàries al nostre entendre. No pogué fer-se més que crear la Secretaria permanent, confiant-la a la bona voluntat dels amics Moles i Casanelles, i per desviar el problema capital encaminaren el Comitè cap a l'acord de celebrar un acte monstre, un míting pro-amnistia de presos socials i exiliats en el qual prendrien part representants de tots els sectors d'Intel·ligència.

De fet l'obra s'enterrava. Acció Catalana feia constar oficialment l'abstenció, i Rovira i Virgili publicava els editorials que tothom coneix, on es manifestava contrari a la unió, blasmant-ne el procediment i l'eficàcia. L'excusa sempre era la mateixa: la por al superpartit. Fou endebades que L'OPI-NIÓ publicqués adhesions importantíssimes pel nombre i la qualitat, demostrant que a Catalunya tots els esquerristes desitjaven el pacte menys els cabdills. Potser podia explicar-se l'actitud dels de *La Publicitat*, la història política dels quals és prou coneguda per sorprendre ningú. Realment era ben difícil l'empresa d'acostar ex-carlins, burgesos cap dels sindicalistes i altres factors de l'extremisme; però "Acció Re-

publicana” i sobretot el seu líder confirmaven llur posició de covardia en front de l’obra revolucionària a realitzar.

La utilització d’un diari permet de tapar els ulls de la gent una temporada; però nosaltres prosseguirem sense defallir la nostra campanya contra els farsants del republicanisme. Ja ens coneixen el temperament tots els que han sabut fer córrer jesuíticament el rumor que Intel·ligència d’Esquerres obeïa a un afany de notorietat o d’ambició per la nostra banda. Que parlin clar i rebran la resposta adequada.

El Comitè suspengué la seva actuació i espera que una empena de la democràcia catalana el posi de nou en moviment. Sàpiga tot home liberal de Catalunya que no hi ha victòria possible contra la Monarquia espanyola sense l’agermanament circumstancial, però ferm, dels obrers i dels republicans petits burgesos, i per a aconseguir-ho s’imposa l’escombrada dels tèrbols i dels professionals de la prudència.

5. Ara més que mai

Prohibit per la censura el 25 de juliol de 1930, publicat el 30 de gener de 1931

Un manifest oportú

Ara que tant es parla d'eleccions és curiós, l'oportunitat que avui té el manifest de Francesc Macià publicat mig any enrera. Voleu dir que aquest manifest no assenyala als partits netament catalans el millor camí a seguir?

A. O. [Armand Otero, director de L'Opinió]

Si enfront de l'afirmació que fa la Lliga, just l'endemà de les denigracions que acaba de passar Catalunya, a favor d'aquesta oligarquia espanyola que n'ha estat la causa, nosaltres no en sabem alçar una altra de valenta per a defugir aquella complicitat, trist paper farem davant de nosaltres mateixos i davant dels nostres enemics. Si donem aquest espectacle, quina atenció voleu que facin a les nostres exigències?

Jo crec, i em sento en el deure de dir-ho a Catalunya, que, ara, és el moment d'anar a una unió tots els partits catalans, netament catalans, sigui quin sigui llur matís nacionalista, siguin quines siguin llurs creences. Per a anar a les eleccions em direu? Per a anar a les eleccions per les eleccions, no! Ara menys que mai. Unes eleccions fetes sense el previ retorn a la normalitat i amb temps per a la propaganda lliure ja sabem el falses que han d'ésser i el resultat que han de donar. Que no en saben els polítics espanyols i els de la Lliga de fer eleccions!

Per a què doncs?? Per afirmar la voluntat de Catalunya, amb eleccions o sense eleccions. Que Catalunya, pels seus representants que el·ligirà en aquesta unió vol que anem a les eleccions? Anirem a les eleccions. Que vol que anem al Parlament? Anirem al Parlament. Però, llavors hi anirem junts, compactes, amb el programa de reclamacions a fer-hi i que ja hauré formulat, junts també, atemperat, doncs per a tots els matisos de totes les fraccions que integraran aquesta unió, plebiscit de Catalunya, menat no per ço que vol dir que constituirà un ver gent estranya, sinó per nosaltres mateixos. Que aquesta voluntat plebiscitària és escoltada pel Parlament? Treballarem per afermar els llaços cordials d'una conviven-

cia. Que el parlament se'n desentén? Ens entomarem a Catalunya constituïts automàticament com quedarem en Parlament català, disposats a fer el que Catalunya exigeixi de nosaltres.

Si davant del coratge de la Lliga, nosaltres no tenim la virtut de fer aquesta unió sota un programa que ens sigui comú, sense renunciar ningú a les seves modalitats, sinó més aviat afermant-les en el principi en el qual han de basar-se totes, siguin quines siguin, i que no és altre que el dret que té Catalunya a la llibertat, al govern de si mateixa, i a la solució per ella de tots els seus problemes i encara en el deure de servar-se digna, no tenim dret a l'existència política ni ciutadana; no som capaços sinó de fer eleccions, de barallar-nos, de fer programes més o menys d'habilitat, però buids i mancats del sentit de responsabilitats que en aquests moments ens exigeix Catalunya.

Jo llanço aquesta veu a Catalunya i demano als partits netament catalans que no la silenciïn, sinó que hi responguin i es pronunciïn clarament en el sentit del que jo proposo que no és res per al partit que jo presideixo exclusivament, sinó per a tot Catalunya. Tot menys que Catalunya dongui la sensació que només saben unir-se els que treballen per Espanya.

Aprofitant aquesta ocasió d'adreçar-me a l'opinió, dic a la nostra gent que nosaltres som on érem amb el major grau de radicalisme que ens encomanà la repressió de la primera dictadura i que acreixen els enganys, les befes i els sarcasmes d'aquesta segona més vergonyant que aquella i per als catalans molt més perillosa. I que no ens surti ningú ara,volent-nos presentar intencionadament com enemics per sistema de tota concòrdia. Sempre he dit que estàvem disposats a anar a una federació mentre podéssim anar-hi per voluntat nostra i ben lliurament, i que ara ens uneixen als germans d'Espanya per força i que són causa de rezels, establerts el dia de demà per amor i cordialitat, siguin font de benestar material i moral per a ells i per a nosaltres. La concòrdia que combatem nosaltres és la que suposa engany per part d'uns i covardia per part dels altres. No voldria tampoc que oblidés

ningú que sempre hem proclamat que amb la llibertat política de Catalunya cerquem de garantir la social. Sempre he proclamat que si Catalunya, un cop lliure, no havia de solucionar com a cosa vital el problema obrer, anant a les solucions més avançades d'acord amb el caràcter, les aspiracions i necessitats dels treballadors catalans, inútil fóra per no dir funesta la seva llibertat i malaguanyat el més petit sacrifici que es fes per ella. I aquests principis de llibertat social els considerem tan essencials, que fan una sola cosa amb els polítics sobre els quals volem basar la llibertat de Catalunya.

I, dit això i després d'haver-los demanat que no perdin un sol moment la fe en els nostres principis que són molt més forts que nosaltres mateixos, callarem i deixarem que parlin uns i altres, esperant que arribi la nostra hora que, llavors, sí que parlarem per car que ens costi.

Una cosa, però els volem demanar als partits catalans: que no juguïn més a enterniments equívocs. Ja prou de demanar l'amnistia d'exiliats i de presos socials amb paraules i més paraules i amb interpel·lacions més o menys tàctiques, quan, si tant ho volien, podien exigir-ho amb fets. No tenen els seus homes als ajuntaments i a les diputacions? No amenaçaren amb dimitir si no es retornava a la normalitat que se'ls prometia? Per ventura consideren normals els moments d'ara en els quals s'estan consumant les combinacions més tèrboles, per part del Govern en el qual a la fi ells col·laboren, per a salvar les institucions més odioses?

Que el dia de demà, quan ja no hi seran a temps, no s'adonin que en cada moment d'aquesta col·laboració més o menys voluntària i en aquesta adhesió a les figures representatives d'aquests moments que ho sacrifiquen tot a llurs principis monàrquics, hi haurà hagut, si més no per omissió, una part de complicitat ben culpable.

Francesc Macià

6. Editorial: El compromís de San Sebastián

5 de setembre de 1930

Hi ha una part del compromís contret en la conferència celebrada a San Sebastián entre els representants de gairebé tots els partits polítics republicans, tant catalans com de les restants terres hispàniques, la que fa referència al procediment per a fer triomfar les finalitats convingudes, que com més secreta es mantingui més probabilitats d'èxit tindrà. En canvi l'altra part, la que concreta les finalitats a assolir, convé que sigui àmpliament discutida i profunditzada, perquè tota possible divergència d'opinions respecte a la seva interpretació tindria conseqüències més greus a l'hora de l'acció que en el moment actual, de preparació.

A judicar per les explicacions fins ara donades pels que hi intervingueren, la forma per a solucionar l'existència, reconeguda per tots els assistents, del fet diferencial català, és la següent: Els Ajuntaments i Diputacions catalanes, elegits per sufragi universal, elaboraran un Estatut que contindrà les funcions estatals que, amb plenitud de sobirania, correspondran al Govern català i les que seran de la incumbència del Govern federal. Aquest Estatut, indiscutible per als assistents a la reunió de San Sebastián, en quant faci referència a la intensitat de la sobirania, serà sotmès a l'aprovació de les Corts Constituents de la República, que, com és natural, tractant-se de l'altra part contractant, tindran la facultat d'acceptar-lo o no.

La fórmula, en ella mateixa, és molt clara. Profunditzant-la, però, hom hi observa dues característiques que la fan perillosa.

L'amplitud excepcional amb què es reconeix a Catalunya la seva capacitat de contractant deixa amb plena llibertat l'altra part contractant per acceptar o no la proposta de la primera. De fet, per tant, el compromís es concreta, per ambdues parts, en la simple qüestió de procediment, importantíssima si es vol, però no substancial. Nosaltres, autors, amb un nucli de joves i amb una brillant representació dels diferents matisos del proletariat català, de les bases del programa mínim de la Intel·ligència d'Esquerres, considerem més pràctica i més eficient la fórmula consignada en

aquelles bases. Perquè el compromís, llavors, no es limitava a un dret teòric, molt ampli, però simplement teòric, sinó que es referia a una realitat concreta, la llibertat de l'idioma i de la cultura catalanes, precisament les reivindicacions més essencials de Catalunya per tal com són les que li donen una personalitat nacional.

Dintre el marc d'un Estat federal, en el qual els components gaudeixen sempre de sobirania en el camp més o menys vast de les seves facultats internes, fer acceptar per endavant les facultats espirituals, idioma i cultura, deixant per al regateig les facultats econòmiques o administratives, de naturalesa secundària, era un resultat infinitament més positiu que no pas l'assolit ara.

En aquest aspecte no podem felicitar els representants d'una part del catalanisme republicà que varen assistir a la reunió de San Sebastián per les seves qualitats diplomàtiques. Si algun d'ells, que era signant del programa mínim d'Intel·ligència d'Esquerres, s'hagués limitat a defensar la part d'aquest programa que feia referència a la qüestió catalana, hauria treballat molt més per Catalunya del que representa, en la realitat, la fórmula del senyor Carrasco i Formiguera.

Per altra banda, el senyor Carrasco es situà en el camp de la teoria pura, i això posa Catalunya, arribat el moment d'unes Corts Constituents republicanes, en una posició política extremadament delicada. Ens és reconegut el dret de fixar els lligams que volem tenir amb l'Estat federal. Però hom reconeix, com és natural, a l'altra part que s'ha de federar, la facultat d'acceptar o no aquest lligam. Com ha dit el propi senyor Carrasco en la seva conferència a Acció Catalana, situat el problema en aquests termes, o bé s'accepta íntegrament la proposta de Catalunya i s'obté una solució jurídica, o bé no s'accepta aquella proposta, i, fracassada la solució jurídica, queda només obert el camí de la solució violenta.

Teòricament, la fórmula pot anar. És poc sincera, perquè hi cabria una afirmació separatista, eliminada, honestament parlant, pel mateix fet de l'assistència a la reunió. En can-

vi en l'aspecte polític és francament defectuosa, per poc hàbil. Els que redactin l'Estatut de Catalunya es veuran cohibits per la conveniència de fixar uns lligams de federació que siguin acceptats per les Constituents, comprenent les conseqüències greus que implicaria la no acceptació. Els que rebin el mandat d'anar al Parlament a presentar i defensar la proposta catalana es trobaran, políticament, en la incòmoda posició següent: o s'accepta el que Catalunya proposa o es nega el seu dret d'autodeterminació. I és difícil, per no dir impossible, que els representants espanyols, fins i tot plens de bona voluntat, no es considerin amb el dret de proposar modificacions, impossibles d'atorgar per part dels representants catalans, encara que n'apreciessin la conveniència davant d'un Estatut prèviament sancionat en plebiscit pel poble de Catalunya.

L'error polític del senyor Carrasco i dels seus companys catalans de la reunió de San Sebastián consisteix en haver fet qüestió essencial i prèvia el reconeixement del dret de Catalunya a la seva lliure determinació, dret, indiscutible en el terreny dels principis, és un d'aquells el reconeixement dels quals no es pot reclamar mai pel mateix fet de tenir-lo. S'ha de considerar sempre com a reconegut, com a indiscutible. Si es pot exercitar amb la seva plena virtualitat, com un poble lliure, no necessita reconeixement. I si no es pot exercitar plenament per les circumstàncies objectives que siguin, val més atènyer-se a aquestes circumstàncies i treure'n el millor partit possible, sense parlar d'aquell dret que, reconegut o no, continuarà subsistent.

A Streseman, l'eminent polític alemany, no se li hauria acudit mai de plantejar als aliats el problema de la retirada de les seves forces d'ocupació a la manera de Carrasco, dient: "Alemanya, té el dret que el seu territori nacional sigui lliure. Vosaltres reconeixereu aquest dret. Alemanya proposarà la manera com vol que siguin retirades les tropes. Vosaltres, o bé acceptareu la proposició d'Alemanya o bé Alemanya considerarà tota solució impossible per tal com haureu desconegut el seu dret. El que li interessava a Streseman era que les

tropes d'ocupació marxessin, per raons teòriques o per conveniència. [...]

En aquest aspecte, també, la Intel·ligència d'Esquerres representava un major avantatge per Catalunya.

Ara els obrers seran invitats a contribuir amb el seu esforç a la realització de ço convingut a San Sebastián. Confiam que els obrers, més hàbils i més polítics, es basaran en el pacte d'Intel·ligència d'Esquerres per aconseguir que llur aportació a l'obra comuna sigui valorada acceptant tots els partits republicans espanyols i catalans el contingut social. Reforma agrària de parcel·lació de latifundis. Llibertat sindical. Reformes socials al nivell dels països capitalistes que les tinguin més avançades —del programa mínim consignat en el Manifest d'aquella Intel·ligència.

Tots els que iniciàrem aquell moviment sabotejat amb tanta d'estultícia, tenim ara, la íntima satisfacció de veure com els fets estan demostrant cada dia la seva necessitat i conveniència. Es fa la Intel·ligència. Es pacta un programa mínim. Es coordinen les forces. Es deixa en segon lloc el pla electoral. Es proclama la urgència de seguir el procediment revolucionari. Tot això, però, ho fan ara els que s'hi oposaren abans amb raons fútils. I el seu major o menor encert està depenent de la seva major o menor fidelitat a les línies fixades de bell antuvi pels iniciadors, obrers i joventuts, del manifest del mes de març.

7. Editorial: **Avi Macià, torneu tot seguit!**

3 d'octubre de 1930

Un tute de generals: Berenguer a la Presidència; Marzo, a Governació; Mola, a la Direcció de Seguretat, i Despujol, el manresa, al Govern Civil de Barcelona.

Per manca de tropes enemigues, d'unitats combatents, els quatre generals volen omplir llurs fulles de serveis amb gestes polítiques. Aviat produirà vacant el vellíssim Weyler, exterminador de cubans, i caldran mèrits per aspirar al tercer entorxat que dóna categoria de Príncep de la Milícia.

Els quatre futurs candidats s'han juramentat per merèixer el copet a l'espatlla de l'amo que disposa de les recompenses. I tots junts, al davant d'un batalló de *guris*, han realitzat l'epopeia.

El vell Macià, el digne entre els dignes, el primer ciutadà de Catalunya, el cavaller de l'ideal puríssim, ha estat conduït per força a Perpinyà, on ja l'esperaven els servents de Tardieu. S'ha constituït la IV Internacional, la dels policies.

No volem, perquè no cal, examinar la categoria o l'absència de categoria dels que han ordenat el segrestament. La història dels quatre és prou coneguda por tothom, a Espanya i al Marroc.

La descomposta i atrocinada monarquia evità amb el cop de Primo de Rivera que el Parlament sancionés llurs faltes professionals, recopilades en l'expedient Picasso.

Tot plegat forma la matèria que cal escombrar si hom vol evitar que el país nostre arribi al darrer graó de l'escala descendent.

Però quan l'hora soni, en el plec voluminós de càrrecs del Fiscal de la República, un dossier separat tindrà preferència, el del segrestament i expulsió de l'eximí patrici Francesc Macià. D'aquest delictes de lesa vergonya, els reus en sortiran amb les mans al cap. Llavors s'organitzarà un seguici en el qual entraran tots els botxins i estira cordetes complicats, damunt de carretes estirades pels coll-freds i fariseus del païralisme nostrat que porten corones a Rafel Casanova i signen a l'àlbum del Palau de Pedralbes.

Mentre els ulls esperen gaudir d'un tan atraient espectral, no ens hem de reduir a la contemplació de les penjaro-

lles dels tifes de la Plaça de la Cucurulla, que seran demà els més fermes corifeus de la forma republicana. Com els bons ciutadans de Manresa, cal reaccionar en lloc d'encantar-se. Macià, indignament expulsat de la seva terra, ha de tornar de seguida, fent la traveta als lacais del govern francès, xovinista i reaccionari, que, com un vulgar marxant agitanat, vol cobrar-se els petits serveis de guarda-bosc amb els pròxims tractats de comerç, que s'estan incubant.

Seria massa planer pels conculcadors de totes les lleis positives i naturals, pels violadors del dret de gents, usar de la força contra un home sol i reeixir amb la seva baixa finalitat. L'avi tornarà tantes vegades com calgui per fixar la residència en aquesta terra que l'espera amb els braços oberts. I tots els catalans honrats i els no catalans que també ho siguin es posaran al seu costat i el protegiran, i el milió de quilòmetres quadrats de l'Estat espanyol seran altres tants refugis pel perseguit. Llavors s'establirà una lluita entre els quatre generals i l'amo d'una banda i tots els ciutadans de l'altra. El resultat no és difícil d'esbrinar. No passarà res.

Avi Macià, torneu tot seguit!

8. Denúncia per l'exili forçat del primer català, Francesc Macià Llusa

3 d'octubre de 1930

Excm. Sr. Fiscal:

El suscrit Joan Lluís Pujol i Font, advocat en exercici, major d'edat, amb domicili a Barcelona, al carrer de Llúria, número 116, principal, tercera, davant de V. E. compareix i, en compliment del seu deure, exposa:

Que em crec en el cas de denunciar-vos l'atropellament indigne i cruel que, faltant a les lleis escrites i a les lleis morals, al dret de gents i a l'ètica més elemental, s'ha comès contra la persona heroica i digníssima d'En Francesc Macià.

Acusem el cap superior de policia senyor Toribio, amb domicili a la via Laietana, com a autor del segrestament i deportació forçada d'En Macià, i senyalem a més com a probable encobridor el governador civil general Despujol, amb domicili a l'Avinguda del Marquès de l'Argentera. També hi pot tenir responsabilitat el general Berenguer, cap del govern espanyol, i el general Mola, cap de Seguretat d'Espanya, tots dos amb domicili a Madrid, fàcil d'indagar, els quals sembla van conferenciar amb els altres acusats respecte als fets que denunciem.

Els fets coneguts per tot Catalunya, i fins per tot Espanya, descrits en la premsa de Madrid, són en síntesi els següents:

En Francesc Macià i Llusa, home insigne i respectabilíssim per la integritat i fortitud de les seves conviccions, admirat àdhuc pels seus propis enemics polítics, que reconeixen en ell la valor de la sinceritat, del desinterès i de l'entusiasme més apassionat pels seus ideals, al cap de prop de set anys d'exili de la seva terra estimada, no podent viure per més temps lluny de la seva pàtria, assedegat del sol i de l'aire i de la llum de la nostra llar pairal, es presentà a Barcelona, vencent perills i obstacles difícils, amb la seva virior, intel·ligència i coratge i sobretot amb el seu fervent amor a Catalunya.

A les poques hores de coneguda la seva arribada, es presentaren al seu domicili, que establí a casa de la seva filla, uns agents de la policia, que digueren portar ordres del senyor Toribio, i pretengueren endur-se'l. Es resistí En Macià, perquè no portaven manament judicial ni de cap mena. Però a la tarda, després de conciliàbuls i consultes de moltes

menes, comparegué En Toribio i obligà En Macià a pujar a un automòbil, guardat per agents que l'internaren a França, contra la voluntat de l'il·lustre home públic.

Cal tenir en compte que damunt d'En Francesc Macià existien, a l'hora de l'estranyament, alguns processaments, requisitòries i ordres de busca i captura.

Com veurà la clara intel·ligència de V. E., els fets tan sintèticament descrits contenen clares conculcacions de les lleis i de la constitució i tenen l'aparença ben visible de delictes definits i castigats pel vigent Codi Penal.

Sabeu prou bé que, segons l'article 9 de la Constitució, tantes vegades rebregada, però que encara es diu vigent, En Macià no podia ésser compel·lit a canviar de domicili o residència, sinó en virtut de mandat d'autoritat competent i en els casos previstos per la llei. I aquí no existeix l'autoritat competent (no ho pot ésser mai el cap de Policia) ni aquest cas estava previst per la llei.

Altrament, cap ciutadà súbdit de l'Estat espanyol, segons l'article 16 amb relació amb el 76 de la mateixa llei fonamental, no pot ésser condemnat sinó per jutge o tribunal competent. I ni el cap de Policia, ni el general Despujol, ni cap dels acusats, no tenen autoritat judicial.

La llei d'ordre públic, que regula les funcions governatives, autoritza pels seus articles 8 i 9 a traslladar, en temps de perill, un ciutadà a 150 o 250 quilòmetres respectivament del seu domicili, però sempre sense sortir dels límits de l'Estat espanyol. Aquests preceptes legals no poden emparar, doncs, cap dels acusats.

És més, el Codi Penal vigent, fortíssim, com sap el Ministeri Públic, en matèria de penes, en parlar en els articles 175, 176 i 177 de la manera de complir les penes de deportació, confinament i exili, no estableix que hom pugui posar qualsevol súbdit fora del territori de l'Estat espanyol.

No existeix, doncs, en la legalitat actual, cap disposició que permeti fer el que hom ha fet amb En Macià.

En canvi, hi ha nombre de disposicions que puneixen greument els fets que denunciem.

Hom ha mancat, com hem vist, a preceptes clars i concrets de la constitució i segons l'article 269 del Codi Penal vigent amb relació amb el 856, cal aplicar l'article 222 del Codi de 1870, que diu textualment:

“El funcionario público que deportare o extrañare del Reino a un ciudadano, a no ser en virtud de sentencia firme, será castigado con la pena de confinamiento y multa de 500 a 5.000 pesetas”.

Com veieu, Excm. Sr., l'article citat i transcrit castiga ben clarament, explícitament i taxativa, el que han fet amb l'exdiputat per Borges Blanques. El cas és públic. Podeu llegir-lo als diaris de Madrid; àdhuc a alguns de Barcelona. Us ofereixo a més testimonis presencials i el testimoniatge de la pròpia víctima, que em guardaran de mentir. I vós, defensor de la Llei, representant de la Llei, heveu d'acusar, heveu de recollir la nostra denúncia.

No és aquest sol el delictes comès pels funcionaris públics que portaven En Macià a l'estranger. Tot Espanya sabia que el nostre primer ciutadà, que així tenim per costum els catalans d'anomenar En Francesc Macià, estava declarat rebel en diverses causes; la premsa ha publicat les requisitòries enviades pels jutges militars. La policia n'havia de tenir esment per Macià, l'obligació seva era posar-lo a la disposició dels esmentats jutjats. Mai no podien fer altra cosa. L'article 513 del Codi Penal castiga els funcionaris públics que, faltant a les obligacions del seu càrrec, tenint noves de la perpetració d'un delictes proporcionen la fuga al reu.

I, evidentment, aquest article s'aplica també als funcionaris que obligaren Macià a posar-se fora de l'acció dels Tribunals.

Acusem com a autor del delictes esmentat el funcionari públic senyor Toribio, per tal com l'article 46, cas segon, del Codi Penal estableix que seran considerats autors els que emprant abús d'autoritat o poder forcin d'altres a executar el fet delictiu.

Les declaracions fetes pel general Despujol als periodistes són, al nostre judici, indicis més que racionals que encobrí els

fets denunciats. I ens cal pensar que no haurien comès tals fets, un i altre dels directament acusats, sense consells, ordres o indicacions del general Berenguer i del general Mola.

Ja sé que la qualitat dels denunciats, ultra obligar a procediments especials davant de Tribunals especials, fan penós i difícil l'exercici de l'acusació. Però jo vull pregar a V. E. que reculli aquesta denúncia i cursi la seva tramitació, perquè constituint els fets transgressions evidents de la Constitució i del Codi Penal, cal perseguir-los. Si no ho féssiu així, amb quina autoritat demà podríeu acusar el periodista o l'orador que creguéssiu que han mancat a la llei? La justícia, vós ho sabeu, no pot ésser desigual, perquè deixaria d'ésser justícia. I en aquesta hora, de tan forta emoció civil, l'exemple trist d'una justícia mediatitzada pel poder executiu fóra, si es produís, un ferment de desesperació.

Es per totes aquestes consideracions, i per totes les altres que es desprenen els relatats, que

A V. E. demano, que tenint en compte els esmentats fets i exercitant el Ministeri Públic, feu vostra la meva denúncia i demaneu la instrucció de l'oportú sumari, previs els tràmits que cregueu del cas.

Barcelona, 28 de setembre de 1930.

Joan Lluís Pujol i Font

9. Un partit democràtic

14 de novembre de 1930

Si l'anunciada Conferència d'Esquerres Catalanes realitza una feina profitosa, assistirem a la creació del primer partit polític organitzat democràticament a la nostra terra. Abans del renaixement polític català, quan la democràcia catalana no tenia una plena consciència de la seva personalitat nacional, existí el partit federal, escampat per tota la Península. Aquest partit, realment democràtic, jugà un paper preponderant en els últims anys del segle passat. Fins a la mort del seu creador i vivificador, en Pi i Margall, les esquerres peninsulars tingueren l'instrument adequat per a la lluita i pel triomf de llurs aspiracions político-econòmiques. Mort en Pi i en progressió constant les idees socialistes, la seva influència decaigué completament. En els llocs, però, on dominà, perduren encara els efectes saludables de l'escola de ciutadania creada al seu escalf. I la ideologia d'en Pi, com totes les ideologies que depassen les possibilitats de l'època en què neixen, ha anat fructificant, i, avui, només cal repassar els programes dels partits existents, per constatar com el programa polític federal està incorporat gairebé íntegrament en tots ells.

Malgrat tot, un aspecte d'aquest programa, el què fa referència a l'estructuració democràtica dels partits polítics radicals, ha estat deixada de banda per tots els constituïts fins ara a Catalunya. Potser aquí hi trobaríem una de les causes principals de la gairebé nul·la resistència eficaç oposada a la dictadura passada i a la present. I qui sap si aquesta raó, entre altres, ha influït en el constant apoliticisme predicat i sostingut per les organitzacions obreres catalanes afectes a la CNT.

Tenint en compte aquests fets, cal que tots els esforços que es facin per a sortir d'oligarquies, caciquismes, capelletes i capdillatges en els partits polítics d'esquerra, siguin apoiats. No és feina fàcil, ni de pocs dies. Però és una feina indispensable i urgent.

Nosaltres, a la propera Conferència hi anem amb aquest esperit, disposats a fer nostres, les millors iniciatives que hi sorgeixin a favor de l'organització totalment democràtica de les esquerres catalanes. En aquest sentit, ja representa un progrés immens sobre les habituds polítiques casolanes

el que la convocatòria vingui feta de baix a dalt, pels Centres polítics d'esquerra i no pels homes representatius. A més a més, hi ha l'altra circumstància no menys falaguera, que tots els assistents a l'Assemblea estaran en un peu de perfecta igualtat, sense tenir que subjectar-se ni a programes prèviament concebuts, ni a cabdillatges anteriorment consagrats.

Iniciada la Conferència d'Esquerres Catalanes amb aquest respecte als principis democràtics, la seva obra pot ésser doblement fàcil i profitosa. No sabem veure quina raó adient podran al·legar els homes, els Centres i els partits polítics d'esquerra catalans que no hi assisteixin. Essent la Conferència deliberant i constituent, tots els homes, tots els nuclis, tots els partits poden aspirar a fer triomfar en ella els principis pels quals propugnen. I si dels acords de l'Assemblea se'n despreguessin orientacions contràries a alguna part fonamental dels seus programes, ningú no podria acusar-los, en retirar-se, d'haver propugnat, contra tota lògica, per la perduració del sistema de partits microscòpics, propi, ja fa anys, de les esquerres catalanes.

Un partit polític eficient per a la lluita i per al Govern, deu representar una massa important d'opinió, i això sols pot lograr-se a base de programes de conjunt i viables ràpidament, deixant, al mateix temps, oberta de bat a bat la porta de tota resolució ulterior cap a programes més avançats i de realització més mediata. Els militants d'un partit polític no deuen exigir que sigui aquest el reflexe exacte de tots els matisos de la seva ideologia. N'han de tenir prou amb què continuï una part important de la seva ideologia i pugui esdevenir, pel convenciment dels altres militants el defensor de la part restant.

Una altra condició deu reunir, també, un partit polític que mereixi aquest nom, i és una severa disciplina interna. Disciplina volguda, conscient, però rígida. Disciplina en tots els graus, des del militant més modest fins al que ocupi, en nom del partit, el càrrec públic de major responsabilitat. Disciplina, també, fonament democràtica, que vol dir, que tots els militants, en els moments i llocs oportuns, tenen el dret de

revisar els programes, els mots d'ordre i les orientacions, criticar, controlar i exigir, en el necessari, responsabilitats als directius i als representants del partit en els organismes públics, exercitar, en una paraula, la seva única sobirania sobre el partit.

Difícil és avui, a Catalunya, de remuntar el corrent tradicional de l'individualisme més eixorc, de l'exacerbació del sentit crític a expenses del sentit constructiu, del messianisme davant dels homes de personalitat molt acusada. Però si aquesta obra no s'intenta i no reeix, ens trobarem sempre que les grans oportunitats històriques es perdran, perquè estarem quan es produeixin, en període constituent.

J. Lluhí Vallescà

10. La conferència de les esquerres catalanes

21 de novembre de 1930

Parlem-ne de la Conferència de les Esquerres Catalanes. “Estat Català”, fou invitat pels organitzadors a assistir-hi i el nostre delegat a la reunió preparatòria exposà amb tota sinceritat la nostra manera de pensar en aquest assumpte. “Estat Català” té un ideari concret. Avui tothom es perfila aprofitant l’esclatxa que deixa el Govern Berenguer—esclatxa perillosa i el camí més recte que mena al jutjat i a la presó, perquè la voregen els mateixos procediments i codis que decretà la dictadura—. “Estat Català” pot ben estalviar-se aquesta tasca perquè durant la dictadura no desà els seus ideals ni esperà la tolerància governativa per a definir-se ni estructurar-se. I tant com els ideals, tothom sap com ha estat viva i intensa la seva actuació durant les hores calamitoses.

Aquest ideari concret, que té un tou heroic i determina que la presència dels seus homes sigui una vibració de revolta, no podia exposar-lo “Estat Català” a l’aprovació d’una assemblea que encara que molt respectuosa, era integrada per elements que no estaven sota la seva disciplina. Ens ha costat massa sacrificis mantenir-lo per a subjectar-lo a una intervenció estrangera. I malgrat de que se li garantia la possibilitat de retirar-se si els demés no es conformaven amb el seu ideari, cavallerosament no podia acceptar aquesta posició per excessivament còmoda.

Per aquestes raons no anem a la Conferència. Però la trobem un encert i fem vots sincers perquè reïxi. I fins creiem, que donada la qualitat de molts dels elements que la intervenen, si saben imposar el seu pensament, la separació de les dues forces, serà tan petita, que podran actuar ben mancomunades i amb perfecta companyonia.

La tenim per un encert perquè potser d’una vegada acabarem amb aquest esperit localista i guerriller de molts dels grups esquerrans de Catalunya. Esvera en viatjar pels nostres pobles veure entitats republicanes, algunes d’elles fortes i dirigides per homes austers, desglossades de tota obediència de partit. Moltes, són escorrialles de vells partits espanyols que han desaparegut o que han relaxat tota disciplina i actuació; altres ja s’han constituït de vell antuvi en grups

apart, lliurant-se de ple a aquest gaudi especial del català; la guerrilla. Són la majoria focus molt estimables i molt dignes, prò d’acció dissolvent.

Els homes de les ponències és precis tinguin ben clavats al cap i al cor el sentit emotiu d’aquesta hora a Catalunya. Existeix un afer genèric de l’Estat espanyol, però existeix, més profund, un afer específic de Catalunya, i aquest afer té la màxima intimitat, està tan ben arrelat, que és avui consubstancial amb les nostres multituds. I aquesta qüestió tan genuïnament nostra, és la llibertat de Catalunya.

Més enllà de l’Ebre la seva solució és un problema de comprensió, i avui potser els comprensius són molts i d’alta mentalitat. Però de l’Ebre ençà és a més, i per damunt de tot, un problema de sentiment i d’emoció. No podem resoldre’l d’una manera freda i sense cordialitat, sinó que tots els catalans en tractar-lo tenim d’ésser una flama arborada i ferne la substància íntima de tot ideari. Sense la seva solució devem mirar com falses i tiràniques, totes les proposicions i aventatges per grosses que siguin; no podem concebir cap benefici sense aquesta llibertat prèvia. Ara que corren vents de concòrdia en aquest aspecte en el camp esquerrà, a l’altra part contractant no podem demanar-li més que ens entenguin i en les estipulacions, àdhuc, violentar-nos i discutir-les amb el màxim de correcció i rigidesa acadèmica, però, entre nosaltres, tenim de sentir i fer sentir aquest plet amb la suprema força emocional, amb tota la fe, ben convençuts que sense que ell estigui plenament solucionat, no tindrem solucionada cap altra qüestió.

Fem aquestes consideracions perquè a pesar de que molts dels homes i moltes de les entitats que assistiran a l’Assemblea són profundament catalanistes, com el “Foment Republicà Nacionalista”, de Reus, n’hi acudirán, també, moltíssimes que no senten la llibertat de Catalunya amb la intensitat que avui el sent el nostre poble.

Cal veure el que són i el que han representat en els darrers anys moltes de les entitats republicanes dels nostres poblets i ciutats de segon ordre i àdhuc de la capital. Recloïdes dins

d'un clos que cada dia s'anava esquistant més i espessia la seva atmosfera espiritual amb la convivència de les mateixes persones, i dels mateixos temes, sense obrir mai de bat a bat les portes i les finestres del casal, l'aire de fora, els nous tics del carrer, el pensament renovador que venia de lluny unes vegades i altres era autòcton i ple de vitalitat, no arribava allí, ni trasbalsava l'ànim dels socis. Amb quatre llocs comuns contemporanis dels retrats dels presidents de la República espanyola, anaven fent la viu viu. Jugaven a cartes, discutien, i, políticament, si bé molts actuaven dins del municipi de la vila amb austeritat i dignitat, en la seva intervenció na- [...] per fer perdurar el seu petit caciquisme, complavien les forces monàrquiques. Si moralment i en general els grups republicans dels pobles de Catalunya era una força austera, mentalment, molts, eren una cosa tronada i difícil d'arranjar.

Per això, avui trobem un encert que uns quants capdavanters, que han pres la tensió arterial de Catalunya, que l'han viscuda i la senten fortament, influeixin i enquadrin aquests grups. I sobretot no facin cap concessió a aquestes coses velles i eixarreïdes de cinquanta anys enrera, que, segurament, es redreçaran davant dels seus ulls com un espectre. Sobretot no blinquin la seva voluntat ni es deixin emportar per enterniments. Pensin que al capdavant aquests grups estan condemnats a mort a breu data; la joventut ja els ha superat i es riu del seu encarcament. Si pacten amb aquesta mentalitat enclotada i endarrerida, que no s'ha esventat en mig segle, la seva tasca serà sense cap profit, el seu esforç es malaurarà per un excés de provincianisme. Els organitzadors tenen de començar per clavar-los-hi al front i en el més fons del cor, tota l'emoció i la força liberal que enclou la resolució del plet de Catalunya. Si no ho fan així, de tota la seva obra en resultarà una de tantes unions, fusions, aliances republicanes que hem vist de mig segle passat ençà, sense cap eficàcia, sense cap solidaritat sincera entre els pactants, sense cap fe en una gran obra futura.

11. La Conferència d'Esquerres Catalanes

5 de desembre de 1930

Totjust convocada la Conferència d'Esquerres, que ja ha assolit un fort èxit d'expectació i d'adhessió. La causa d'aquest èxit no pot ésser altre, que respondre la idea de la Conferència a una necessitat viva i preemptòria. Passats els set anys indignes de dejuni polític, s'ha despertat arreu de Catalunya, la voluntat ciutadana d'ésser part activa en el regiment de la cosa pública.

Els ciutadans han sentit tota la responsabilitat civil del moment i han decidit convertir-se en actors i autors de la històrica actualitat política. I amb un ple i certer sentit de la realitat, han pres una decidida orientació esquerrana en tots els ordres.

Però aquest aixecament de consciències, no ha trobat fins ara, cal dir-ho, la força aglutinant d'un ideari concret, d'una direcció clara, d'una organització estructurada democràticament que aplegués i agermanés els esforços i els anhels de tots plegats. Han sorgit o han reviscolat agrupacions polítiques, indubtablement plenes de bona fe; però amb orientacions i procediments esquifits, inferiors a l'alta significació, a les pròvides possibilitats de l'hora actual. El poble glateix per una política renovada que el mení sense vacil·lacions a la conquesta plena, no solament de la seva llibertat, sinó també de la seva sobirania. Aspira a edificar la seva pròpia vida sobre les innobles desferres d'un règim que no s'aguanta. I no pot comprendre ni servir inquiets personalismes, consciències o subconscients.

Els fets parlen amb més eficàcia que les paraules. I els fets són, que malgrat l'existència de partits polítics definits, malgrat les sol·licitacions i el treball constant dels caps d'aquests partits, existeixen multitud d'esquerrans sense filiació determinada; les més glorioses i velles agrupacions republicanes, catalanistes, socializants, no han trobat lloc on encabir-se còmodament. Per damunt de les ordres taxatives d'alguns directors de partits, els ciutadans s'associen en nuclis compactes nous, sense adhesió a cap cleda política determinada.

Amb una clara comprensió, amb un instint polític superior a la de moltes pseudo-personalitats, hom ha acollit i ac-

ceptat amb goig, totes les temptatives fetes per tal d'aconseguir aquesta força orgànica poderosa, rectora de l'autèntic sentiment esquerrà i responsable democràticament.

El sentit comú polític no pot desconèixer la realitat i significació d'aquests fet innegables.

No és certament, l'hora de vagues aspiracions més o menys utòpiques, ni la de les lluites bizantines entre esquerrans catalans. Ens cal concretar un pla de realitzacions immediates al costat de les direccions ideals del nostre pensament i de la nostra consciència.

La política és una cosa de masses i d'actuacions. No és una activitat d'especulació filosòfica d'uns quants escollits malgrat l'evident i volguda influència dels pensadors. Per sobre dels criteris particulars, per damunt àdhuc de possibles escrúpols, en matèries que no afecten l'essència mateixa de les nostres conviccions, ens cal recollir la lliçó de les coses vives, ens cal crear l'organització que sota el signe de la llibertat i de la justícia realitzi la tasca fecunda indispensable per la dignitat i per la vida mateixa del nostre poble.

En els moments de perill, en les hores de prova, quan hom lluita per a reivindicar el patrimoni comú del dret, de la justícia i de la llibertat elementals per conèixer en estat de civilització, entretenir-se en buscar els motius de discussió, enfront l'enemic compacte i unit, és senzillament revelar ceguera davant la vida veritable, és no veure que vivim encara en una dura anormalitat. No som amics de confusions. No volem lligar termes contradictoris o inconciliables. Però tampoc estimem la disgregació, l'atomització de les forces autènticament esquerranes, per discussions personals més que per divergències que en tot cas foren, ara, de matís. I pel poble, pels ciutadans de Catalunya, la confusió neix precisament d'aquesta disgregació, d'aquesta diversitat. El 95 per cent dels catalans d'esquerra no poden explicar ni explicar-se les diferències d'ideal que existeixen entre les diverses fraccions d'esquerra catalana. I el 99 per cent no comprenen a quina finalitat pràctica, revolucionària o electoral si es vol, pot conduir aquest cantonalisme caòtic. Són innombra-

bles les agrupacions esquerranes i àdhuc personalitats polítiques, sobretot de fora de Barcelona, que estan completament desorientats i confusos davant l'espectacle desconsolador de les esquerres de Barcelona, que no saben veure davant de tantes bandes i programes, més que dèries personalistes; i la joventut plena d'ideals, amb fe i esperança en un esdevenidor civilitzat (on no hi ha llibertat, no hi ha civilització) del nostre país, tampoc sabem comprendre els inconvenients de la supressió de partits d'anàleg ideari, ni veiem la possibilitat per ara i tant d'influir i dirigir liberalment la política del nostre país, amb aquesta disgregació que algú propugna. És més, tenim a Catalunya els exemples del Centre Federal de Vilanova i Geltrú, de la Joventut Republicana de Lleida, de la Unió Republicana de Terrassa, del Centre Federal de Sabadell, on han conviscut homes de diferències ideals més grosses que de matís, però amb principis essencials idèntics i que han portat la direcció i hegemonia de les ciutats respectives. Haurien pogut fer altre tant, si haguessin fet un Centre per cada diferència?

Hi ha uns principis essencials que comparteixen amb divergències de matís les fraccions i els agrupaments pròpiament d'esquerra de Catalunya: el reconeixement de la personalitat catalana, la democràcia i la República com a sistemes i forma de govern, la llibertat de consciència i la reducció del clericalisme en matèria religiosa, la justícia social com a condició de la llibertat i de la igualtat. Els que neguen qualsevol d'aquests principis, no poden dir-se de bona fe, esquerrans. Però ens trobem que els Federals, el Partit Republicà Català, Estat Català, Unió Socialista de Catalunya, àdhuc Acció Republicana, recullen aquests principis que reconeixen a l'avançada una mica abstracta i generalment solucions més o menys agudes. Però el que cal fer un esforç per tal d'arribar a solucions concretes relativament amples, comunes a tots aquests partits, i encara a la massa enorme d'individus; centres no afiliats, que permetin unir tants d'esforços dispersos en una acció coordinada i que cohesioni i orienti en el cas actual.

Fóra desconèixer la psicologia humana creure que una d'aquestes esmentades fraccions, podria xuclar les altres i llavors realitzar la Conferència, o una Assemblea. Cap de les altres s'avindrà, i amb raó, a deixar d'existir per anar a discutir en el si de les altres. El que cal, és que en un peu d'igualtat, sense imposicions de ningú, sense superioritats de ningú, es vagi a deliberar i a discutir i a realitzar aquesta tasca tan urgent. Les entitats i els partits esquerrans que han acordat no assistir a la Conferència, davant la magnitud de la mateixa, poden honrosament tornar del seu acord. Seran acollides amb tots els honors i respectades totes les jerarquies. Podran encara prendre part en les ponències, en l'organització. La Unió Socialista, encara que no hi vagi, per ara com a partit, l'acull amb goig i col·labora per mitjà dels seus millors homes. Estat Català, per la ploma del seu cap a Catalunya, li desitja força èxit i augura una fusió o un agermanament amb l'organització que d'allí en surti. Per què no fa com la Unió Socialista de Catalunya? Nosaltres sabem que com ens hem trobat en les hores de perill i de sacrifici ens trobarem sempre que calgui, però fóra millor la cooperació des del primer moment. La història gloriosa del Estat Català no se'n ressentiria i la causa de la llibertat i de la justícia hi guanyaria.

Comprenem menys l'actitud d'Acció Republicana, combatent la Conferència més o menys declaradament. Malgrat el temperament i la vàlua del seu capdill Rovira i Virgili i la vàlua d'algun dels seus homes, Acció Republicana, no ha aconseguit sumar cap força respectable ara com ara.

Amb tot i son dinamisme i les visites fetes a diferents Centres, el diari, no ha arribat a tenir una valor real en la política catalana, en la qual es cotitza gairebé més Rovira que tota l'Acció Republicana en pes.

En canvi l'aportació d'aquesta fracció seria molt beneficiosa i evitaria que continués la divisió si s'arribés a una organització única.

La vintena de Centres legalment constituïts que té Acció Republicana, prendrien, amb l'ajut de tots, la volada necessària i foren una feina feta ben aprofitable. "La Nau", podria

augmentar el nombre de col·laboradors. la informació de la lluita de les esquerres, ara limitada gairebé, per conveniències polítiques a l'informació de partit, i això faria que s'arribés aviat a doblar amb excés el tiratge, potser dels 20.000 exemplars i s'acabarien les angúnies, i els mals de cap del sosteniment. Altrament Acció Republicana que no té precisament un origen ni una estructura molt democràtica, no pot pretendre que ara desfem la Conferència per anar a la seva Assemblea, pensada i anunciada a correuïta després d'anunciada la Conferència.

Fem aquestes observacions lleialment i amb tota franquesa, responent a un criteri que encara que particular, veiem és compartit. I cridem els sentiments patriòtics i esquerrans del homes d'Acció Republicana per tal de que reflexionin sobre la seva responsabilitat si persisteixen en la seva actitud.

Realment, no deu ésser una fracció la que convoqui; l'obra ha d'ésser de tots plegats.

Això ha estat vist tan clar, que les forces republicanes més importants de Catalunya, davant la incapacitat que per a copsar les necessitats dels moment han mostrat la majoria de fraccions barcelonines, han convocat elles mateixes la Conferència d'Esquerres Catalanes.

Podem dir sense exagerar, que a la Conferència, estaran representades les forces més importants de Catalunya en el camp de les esquerres. Vindran els nuclis republicans catalans més organitzats de Terrassa, Vilanova, Mataró, Granollers, Manresa, Badalona, Hospitalet, Tarragona, Reus, Tortosa, Vendrell, Lleida, Cervera, Tàrraga, Balaguer, Girona, Figueres, La Bisbal, Llansà... què quedarà fora de la Conferència, amb força provada, tradició leial, i arrels esquerranes de Catalunya? No significarà la Conferència, un veritable Congrés de la política d'Esquerra Catalana? No seran els acords que prenguin, d'una alta i viva ressonància de l'esperit liberal, republicà, justicier de Catalunya?

Joan L. Pujol i Font

12. Sí, republicans, uniu-vos

12 de desembre de 1930

Molt bé, uniu-vos uns amb els altres amb llaç més ferm i més sincer i més lleial que les cent i una fusions anteriors. Però uniu-vos més fermament i més sincerament amb el sentir de l'època i amb l'espiritualitat del poble que fora del cassinet i del grup va fent la seva via. Nosaltres els homes d'"Estat Català", entestats en "una idea tan noble com difícil"—i és la seva noblesa qui ens farà suportar i vèncer les dificultats—, i que fem vida de carrer, que som gent de carrer i ens barregem amb les multituds catalanes, i els hi prenem el pols a cada moment, i sabem com respiren i per on respiren, esperem els vostres acords i si són ben fidels a les multituds, no estarem tan lluny els uns dels altres que no ens puguem avenir.

Però, mentrestant, amics que heu organitzat aquesta Conferència, cal que poseu les coses ben clares. És que aneu a deliberar respecte les coses que teniu de fer? Després de tots els tràngols passats, ¿encara teniu d'interrogar-vos els uns amb els altres respecte el vostre comportament? No crec que sigui això el què us proposeu; tots teniu un criteri format, sou homes d'intel·ligència desperta i no espereu, segurament, que el vostre veí us assenyali el camí dret. Penso i tot, que, potser perquè el creieu saber massa, no heu trobat, com diu En Pujol i Font, el partit on allistar-vos.

No aneu a deliberar ni a discutir, perquè si us ho proposéssiu són tant cabdals els temes que per tenir-los ben determinats en teniu per molta estona; a més, sortiríeu més desfets que abans; en afers ideals no pesa la llei de majories. El que us proposeu de veritat és unir-vos, com aconsella l'editorial de L'OPINIÓ. Molt bé. Però jo us diré amb tota franquesa que hi ha moltes coses mortes i en principi o en plena putrefacció en alguns dels escamots que inviteu a la confabulació.

Aquestes coses mortes i putrefactes del tot o a mitges no afecten precisament la moral dels homes que intervindran en l'Assemblea, per a mi tots honorables, ni tampoc el seu comportament polític que la dictadura ha rentat de tota taca anterior—no crec que n'admeteu cap de tacat durant la dictadura—, sinó les idees, moltes de les quals fa massa temps

que s'arrossegueu com un cul de cafè per aquests cassinets de poble o de barriada. N'existeixen de tan encarcerades o sentides i defensades d'una manera tan encarcerada, que en retrobar-les en aquests moments donen al tacte la sensació d'un fòsil antediluvià.

A Catalunya, el republicanisme té una brillant història de sacrifici i de conseqüència. I ací rau el seu defecte: en la conseqüència, en la fidelitat a les idees apreses en la primera joventut.

Alguns grups, persisteixen com illots isolats dels vells partits polítics republicans espanyols i pateixen dels mals de la seva anterior disciplina.

El pensament català en aquella disciplina no hi guanyava res i en canvi relentia el seu ideari. El relentia perquè un partit espanyol tenia d'actuar damunt de zones de població evidentment més endarrerides en política i en organització social i econòmica què la nostra; algunes vivien, encara, en ple règim feudal, sense haver resolt el problema agrari que perdura en les mateixes condicions i aspectes que el trobà la Revolució francesa, sense una burgesia liberal que eduqui el camperol, soterrats pel cabdillisme sense espiritualitat, que molt assenyadament s'anomena caciquisme, nom bàrbar importat pels conquistadors d'Amèrica i establert per la semblança d'ambdues organitzacions, la dels indis americans i la dels indígenes peninsulars.

Aquest pes mort vingut de regions allunyades i sense altre contacte amb nosaltres que l'imperatiu d'un mapa geogràfic i del centralisme geomètric, ha fet que aturés la impulsivitat ideològica de les representacions catalanes dels partits espanyols. L'aturava per posar-la a to d'aquella mentalitat atardada i evitar una separació massa extrema; i un poble francament industrial tenia de viure sota una mentalitat i unes necessitats contemporànies a la pre-revolució francesa.

En la impossibilitat de renovar i fer solucionar les seves concepcions polítiques, un cop anunciades i escampades, calia repetir-les una i cent voltes i perdien vigor i emoció, mentre el món de les idees anava fent el seu camí i deixava a reras-

saga aquells principis predicats ja d'una manera mecànica. I aquesta és la situació ideal de molts sectors republicans catalans: llur mentalitat és contemporània encara de la Revolució de setembre, els seus afanys i finalitats no han traspassat les necessitats de l'Estat espanyol a l'any 70, que ja anava endarrerit respecte la resta d'Europa.

No és que durant tot aquest temps l'Estat espanyol hagi solucionat aquells problemes: ni la qüestió religiosa, ni la de l'ensenyament, ni la qüestió militar, ni la del règim, ni tan solament la llibertat ciutadana s'han resolt. L'estat encara està més endarrerit que aquesta mentalitat encarcada del republicanisme. Però és que avui aquestes qüestions no són ja quefer principal i únic de la voluntat ciutadana; s'han plantejat altres problemes, com l'obrer, com el de les petites nacionalitats, que empenyen els homes vers altres viaranys i aquells problemes, en els pobles on encara subsisteixen, han passat a segon terme i són solucionats immediatament i com un incís en enfocar la resolució del plet obrer i del de les nacionalitats. Però són aquests els que interessin i afanyen el ciutadà.

Empenyar-se que sigui punt de confluència i nervi d'una actuació els vells principis de la revolució burgesa amb l'excusa de que no han estat resolts encara, és marginar la voluntat actual i apartar-se de les noves promocions ciutadanes. I creure que unes conclusions admetent alguns principis socialistes i federals, acordades per quedar bé i com una superposició accidental, salvarà la situació d'aquests grups i donarà una solvència de modernitat a l'Assemblea i reviscolarà la nova unió que es formi, també és posar-se al marge d'aquesta joventut. Avui el socialisme i l'alliberament de les nacionalitats irredemptes és el punt neuràlgic per essència, és tota l'emoció i tot el fervor dels nostres temps i seran apartats de tota intervenció pública eficaç, aquells que no ho senten amb tot l'arborament.

Cal confessar que la dictadura féu un gran bé en desarticular els vells partits polítics espanyols i entre ells els republicans. Però convé, encara anorrear els focus anquilosats i que

per la manca de carn i de nervis han pogut sobreviure. Per això els qui aneu a la Conferència portant l'aire i l'enteniment d'aquesta època, no els engalleu en donar-los bel·ligerància; si els trobeu massa repatanis i tossuts deixeu-los de compte i que s'acabin de morir en pau i tranquil·litat.

I consti que si he tornat a parlar de la Conferència és perquè ens poseu els dits a la gola. I, a més, perquè, com alguns homes de la Unió Socialista de Catalunya, vegeu que som uns observadors actius i desitgem que d'aquesta Assemblea en surtin acords profitosos i es relligui amb l'esperit del poble, i amb aquest propòsit tornem a insistir i repetir conceptes del nostre article anterior respecte aquesta qüestió. Pensin els esperits inquiets que, encara, no han trobat el seu partit i pensen estructurar-lo segons la seva concepció mental com a resultat de la Conferència d'Esquerres, que el seu èxit depèn més de les idees que puguin recollir i connectar amb les que van per aquests carrers i places que no les que els hi sembli elaborar dins de la sala, de les quals, moltes d'elles portaran l'atmosfera carregada i malsana d'un cafè de centre, més relligades amb la manilla que no pas amb la vida.

J. Aiguader i Miró

Hostalric, 22 de febrer de 1931

El líder d'Estat Català Francesc Macià baixa del tren a l'estació d'Hostalric en la seva tornada definitiva de l'exili.

GABRIEL CASAS / ANC

13. El manifest d'Estat Català

13 de març de 1931

El silenci d'“Estat Català” fins avui no ha obeït a una manca de voluntat a organitzar-se i a prendre posicions en l'actual moment de Catalunya. N'han estat causa les dificultats dintre les quals ens hem hagut de moure sempre i que ben sovint han costat la llibertat de més d'un amic nostre com succeí en caure la primera dictadura. Després de tot, i a desgrat de les insinuacions de certs elements que desconsiderant aquestes dificultats ens han volgut presentar com a simples sentimentals, érem els que menys necessitat teníem de fixar posicions, per no haver-ne abandonat cap de les que teníem abans de la dictadura, ni durant la dictadura.

Així i tot, malgrat l'ésser ja conegut de tothom el nostre ideari, volem precisar de cara al poble de Catalunya la nostra situació en aquests moments i recordar als catalans les missions que els creen les hores actuals i la seva responsabilitat davant les hores futures. Existeixen problemes de resolució immediata i ràpida, dictats pels fets recents, i problemes de solució més llunyana, però més profunds, perquè deriven de les condicions socials i de neguits de llibertat individual i col·lectiva.

Resoldre les qüestions pròximes amb un esperit oportunista seria tasca més planera, però ens exposaríem a malaurar les probabilitats d'eficàcia del moment i deixar les coses a mig fer o mal fetes. Per evitar empreses de labor provisional, volem crear una força, més encara que un partit, amplemment renovadora, que resolgui els nostres plets locals, íntimament humans, i que ens avassallen perquè enterboleixen el nostre viure quotidià, i alhora solucioni aquells altres dolors que, per planar damunt de molts homes, tenen un caràcter universal.

D'aquests plets locals, el més punyent i el més inajornable és la llibertat de Catalunya. Presentat massa sovint només com un cas de tradició i particular, sense relligar el fet emocional a la ideologia revolucionària, no ha tingut cap èxit ni ha realitzat obra fructífera en l'aspecte polític. La mentalitat conservadora ha malaurat els propòsits de lliberació, perquè n'ha fet un problema limitat i de migrats horitzons que no ha

convençut plenament sectors extensos de catalans ni ha interessat els homes d'ideals generosos dels altres pobles.

Els d'E. C. sempre hem estat disconformes per principi a la tàctica anterior que ha seguit el catalanisme conservador; i en som més contraris, avui, després de l'experiència trista de la dictadura de la qual el general Primo de Rivera fou el cap visible. Els autors i actors veritables de la dictadura encara persisteixen, malgrat la caiguda del seu testaferro, i troben llur aval i llur força en els focus conservadors i reaccionaris que governen l'Estat Espanyol. Llur permanència ens assegura que tota conquesta de les nostres llibertats, per petita i migrada que fos, per garantida que semblés per pactes i juraments, fóra constantment intervinguda per aquests elements estranys i enemics de la nostra voluntat, i precària i efímera segons el seu estat d'ànim i les seves necessitats polítiques.

Tota convivència amb les institucions i organismes que ens persegueixen ahir, que ens persegueixen avui, que ens han perseguit en tot temps, sempre serà empresa fallida, però en aquests moments, fresc el record de la dictadura, és, a més, vexatòria per a la nostra dignitat.

La llibertat de Catalunya ha d'ésser obra d'un profund capgirament que elimini els elements que li són hostils: monarquia, institucions i organismes conservadors i reaccionaris. I només serem lleials a l'esperit i a la tàctica alliberadora actuant amb feréstega intransigència en defensa de les llibertats integrals de Catalunya, coordinades i inseparables d'una manera tan estreta que en renunciar-ne una sola o deixar-la condicionar anul·la les altres i fa persistir el nostre plet amb tota la violència. Aquesta agressivitat revolucionària la unirem de bon cor a les forces esquerranes obreres i de tots els altres pobles oprimits per l'Estat Monàrquic espanyol, i junt amb ells estem disposats com sempre, a crear una activitat conjunta per a fundar una ampla confederació, lliure i voluntària, de pobles ibèrics. Amb els rebels a l'opressió i la tirania estem disposats a confabular-nos i, àdhuc, refer una unió basada en una lleial tolerància i en la plena llibertat; pe-

rò mai no acceptarem tractes ni contactes amb els opressors ni els dèspotes.

Així incorporem la idea de Catalunya a un corrent de generositat popular i oferirem la seva llibertat per a la solució dels problemes vius que neguitegen els homes que es senten oprimits i vexats. Fer de la llibertat de Catalunya un instrument de llibertat i de justícia dins de Catalunya, és un acte de disciplina a l'ideal que ens ha d'alliberar.

Cal pensar que entre nosaltres i per la incapacitat de l'Estat Espanyol, per una manca de decisió en les hores propícies i que podien ésser definitives, la democràcia i la llibertat no han estat mai reals; que totes les qüestions polítiques que plantejà el segle XIX no tenen encara una solució satisfactòria; que la més minsa de les llibertats civils viu a precari i constantment intervinguda, no sols en els moments més cínics de la dictadura, sinó en qualsevol altre moment anterior a ella. Catalunya, subjectada d'una manera rigorosa a la política de l'Estat Espanyol, no ha viscut un règim democràtic i totes les forces reaccionàries han trobat en ella un camp ben ample a la seva actuació.

Nosaltres volem per a Catalunya totes les llibertats civils: plena democràcia; llibertat de premsa, de consciència, de cultes; separació de l'Església i l'Estat, anul·lació de jurisdiccions especials, ensenyança obligatòria i gratuïta, establiment del jurat, etcètera, etc.

Però tota aquesta legislació democràtica comuna a tots els pobles capdavaners d'Europa i Amèrica, faria de nosaltres una força esquerrana solament. Només ens diferenciaria dels altres partits catalans, ultra la integralitat del nostre programa catalanista, una qüestió de matís i la fidelitat amb la qual sabéssim disciplinar la nostra intransigència. És més profunda la separació ideal; nosaltres som convençuts i decidits defensors de les doctrines que ha sabut crear l'obrerisme per a impulsar la seva actuació alliberadora. Nosaltres sempre hem agermanat la idea de Catalunya amb la reparació de les injustícies socials i serien malaurats els sacrificis que es fessin per assolir la llibertat de la nostra terra, si no portava també justícia per als seus homes.

L'obrer a Catalunya ha tingut una actuació heròica en molts moments, convulsiva i desordenada altres, però doctrinalment no ha pesat sobre la nostra política; si ha aconseguit victòries en l'aspecte econòmic, el seu pensament no ha influït els organismes públics, Municipis, Província, Generalitat, per manca d'una força política que sistematitzés i acomboiés el seu ideari i les seves necessitats. De la preponderància dels diversos partits polítics per la Mancomunitat, Diputacions i, sobretot, pels Municipis, per extremistes i esquerranes que hagin pregonat les seves doctrines, pocs, ben pocs i ben migrats, han estat els beneficis que n'ha rebut l'obrer. Ni tan solament aquelles determinacions compatibles amb la ideologia més conservadora han estat preses; i ni ensenyança, ni escoles i altres institucions complementàries adients, ni cases barates, ni higienització i ennobliment de barriades populars, ni res que pogués significar una elevació espiritual i un benefici material del nostre proletariat no ha estat iniciat i decidit, o s'ha hagut de fer amb migradesa i lentament, com els grups escolars de Barcelona, insuficients, i altres obres de caràcter popular, proposades pels tècnics a la Mancomunitat i d'una manera especial a la Comissió de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona. Per contrast, Barcelona ha fet la seva gran Exposició, mostra de la puixança capitalista i que ha empobrit la ciutat, sense que tingués un pensament generós pels treballadors. Per a inaugurar-la ha calgut derruir una multitud de barraques, que haurien enlletgit tanta grandesa, i empènyer camps enllà els proletaris que les habitaven per a que de nou construïssin la seva miserable llar amb quatre fustotes i berrasses. A dos cents metres de distància de l'Exposició, el suburbi obrer continua polsós, amb cases infectes, rebaixant la moral dels homes que hi viuen i empobriment la seva salut.

No és aquesta política de generositat la que nosaltres anem a propugnar, però. El pensament obrer és rebaixat si només el recolzem en la generositat que pot ésser compatible amb una mentalitat perfectament burgesa. El que vol l'obrerisme no és generositat sinó justícia i canviar l'organització

social en el sentit de valorar el treball com la més alta jerarquia i, a base del treball, disciplinar tota la societat socialitzant la producció i els mitjans de crear-la i fer-ne mestressa única a la col·lectivitat.

Avui, com sempre, som sincerament catalanistes i obreristes i amb el nostre ideari volem influir la política catalana i difondre-la entre els nostres pagesos, ensems que cercar la col·laboració de les seves idees i sentiments. I també volem traspasar-la entremig de la classe mitjana, cada dia més proletaritzada, en ésser vençuda i dominada pel capitalisme.

Amb aquesta interpretació obrera de la vida social, i com a conseqüència lògica del seu sentiment de justícia, volem alliberar la dona del jou al qual l'han subjectada la llei i el costum. Inferior de condició, oprimida i vexada en la seva llibertat, tota la nostra vida social i política, com també, la intimitat domèstica, sofreix els torts d'aquest tractament injust. L'esclavitud de la dona catalana ha minvat eficàcia a tota acció enlairada, perquè per a sostenir-la en la seva inferioritat ha calgut limitar la seva educació i cultura i això ha abaixat el to moral i intel·lectual del nostre poble durant molts anys. Cal fer d'aquesta menor fins avui, un ésser lliure, company de civilització i solament ho aconseguirem abatent la llei i el costum vexatoris. No és possible parlar de dignitat ni de llibertat oprimint pel nostre cantó i d'una manera oprobiosa més de la meitat de la població catalana.

Aquest és el programa que exposem els homes d'E. C. que tenim com un orgull l'haver lluitat amb fermesa contra els enemics de Catalunya i de la llibertat durant la dictadura de Primo de Rivera i el despotisme del Govern Berenguer.

Aquest programa, però, ha d'ésser articulats i ampliat amb el contacte constant amb la vida i el pensament dels homes. Com ja manifestem abans volem crear una força, més que un partit, i per a reeixir en la tasca demanem la cooperació de tots els sectors, entitats i individus que sentin aquest fervor per una Catalunya lliure i justiciera.

Junts i en una pròxima Assemblea estructurarem una vasta organització, que a més de reforçar i concretar els punts

doctrinals, reguli la intervenció prop del Comitè directiu de tal manera que abans de prendre determinacions decisives hi hagi un control, alhora que una responsabilitat, de tota l'organització. Cal crear una força profundament democràtica i creiem que només pot fonamentar-se enfortint amb una ampla llibertat d'acció i solvència els organismes de les ciutats i de les comarques per a evitar centralitzacions que minven la força, la vitalitat i la comprensió dels partits catalans. Per a acabar amb l'intent de centralisme barceloní només serà eficaç l'activitat i intervenció dels organismes municipals i comarcals i que amb comitès i assemblees autònomes influeixin el Comitè i l'Assemblea Nacional.

A totes aquestes forces i entitats avui separades d'una labor conjunta, els preguem que s'uneixin en comunitat amb nosaltres per enfortir el radicalisme català que té per propòsit, a més de deslliurar Catalunya del jou que l'oprimeix, fer de la nostra llibertat un tros de món que s'afanya per augmentar la justícia i la dignitat dels homes.

Nosaltres, un cop estructurada la nostra organització ens disposem a assistir a la Conferència d'Esquerres Catalanes per a col·laborar a l'organització de la democràcia catalana, sempre que l'esmentada Conferència, vagi precedida d'una declaració de principis de franca catalanitat.

Davant de la desorientació actual la nostra idealitat pot servir de guia a les multituds catalanes i ensenyar-les a fer confluïr en un mateix sentiment el seu fervor per Catalunya i pel pensament modern. Catalunya, radicalment lliure, i unida, si convé, amb els pobles lliures, ha d'ésser l'anhel de tot català, però, consubstancial amb aquest anhel, té de comportar la justícia i la llibertat pels homes.

Francesc Macià

14. Editorial: La consolidació de l'Esquerra Republicana

27 de març de 1931

L'assemblea creadora de la nova força democràtica catalana no ha estat ni més ni menys accidentada que nosaltres esperàvem. Menats per un patriotisme puríssim i un daler de col·laborar en l'enderrocament del règim vergonyós que detenta la sobirania de l'Estat espanyol, els tres aspectes de l'esquerra catalana, s'han pogut unir sense gaire commoció.

Les primeres matèries, els elements bàsics de la fusió, com tothom sap, les han fornides "Estat Català", el "Partit Republicà Català", nuclis federals històrics, les velles concentracions republicanes comarcals i les noves promocions de republicans socialistes o socialitzants.

La nostra perfecta democràcia ens empeny a l'anàlisi de les deliberacions de l'assemblea constituent, l'ensenyament de les quals ha d'ésser-nos profitós per a l'avenir.

Cal mencionar abans que tot, la categoria dels treballs de les ponències. Llegint-les amb les esmenes incorporades, hom s'adona de què Catalunya ha omplert la Conferència d'estols considerables de ciutadans cultes i enteniments dintre el camp esquerrà. Malgrat el radicalisme de certs principis fonamentals del Partit, llur professió i defensa s'ha fet amb mesura i serenitat per tal d'emocionar el menys possible la massa pseudo-liberal que fronterreja amb nosaltres, sempre desconfiada en parlar de l'economia pública, tot admetent les millores que els extremistes de l'organització han sabut aportar al cabdal comú.

No hem d'amagar l'esforç que ha motivat l'arranjament d'un problema de recel i de gelosia plantejat per importants sectors de la Conferència, o sigui el cas de Marcel·lí Domingo. L'extraordinària fulla dels serveis prestats a Catalunya i a la Llibertat per aquest membre honorable del Govern Provisional de la República, el fan creditor de l'alta estima en què el tenim els republicans de tota Ibèria. Hi havia, però, un punt de disciplina que calia resoldre d'una manera clara. Nuclis d'assembleistes per l'autoritzada paraula de Ventura Gassol i del doctor Dencàs, preguntaven la interpretació que el Directori del Partit entenia donar a l'acord de què la permanència en ell era incompatible amb tota altra dis-

ciplina política. De moment, l'únic cas d'aquesta mena era el de Marcel·lí Domingo, possible membre del Directori de l'Esquerra Republicana i ja element directiu del Partit Radical Socialista Espanyol. Hi havien a l'assemblea prou bons amics del diputat per Tortosa i algun d'ells se sentí gelós del plantejament de la qüestió. El bon sentit que davant tot problema es troba en la ment del Primer de Catalunya, Francesc Macià, clogué la discrepància. Es mantenia, com era de raó, la incompatibilitat, però, per una sola vegada, atesa la constitució del nou Partit i les circumstàncies extraordinàries que sobresurten en Marcel·lí Domingo, se l'excepuava i se'l nomenava per al càrrec que de dret li pertoca. El President Macià i els membres d'Esquerra Republicana tenen la confiança suficient en el nostre amic per a estar segurs de què la incompatibilitat de fet que pugui presentar-se-li la resoldrà ell mateix amb l'alta d'esperit que el caracteritza.

La celeritat i pobresa de mitjans amb què la Secretaria provisional de l'actiu Pujol i Font organitzà l'assemblea, ocasionava importants dificultats de compenetració immediata. Els amics comarcals, vinguts dels indrets més llunyans de Catalunya, tingueren de relacionar-se molt de pressa entre ells i amb nosaltres. Alguns no es fixaven prou bé en l'origen del mal, que no és altre que la persecució persistent que patim de part de l'eterna reacció espanyola. L'ofegament en el dolor de la ruïna, de l'ergàstula i fins de la sang de tota propaganda republicana. Oblidaven que les migrades garanties constitucionals ens són negades sempre d'ençà de la Restauració; que els millors dels nostres homes-guies són perseguits follament; que els nostres pobres periòdics gemeguen sota un règim d'extermini i que la policia que acompanya Martínez Anido és la mateixa que segueix la gent d'esquerra.

Per aquests motius hem tingut d'aprofitar el lleuger respir imperfecte d'aquestes eleccions vergonyoses per a reunir-nos i deliberar, dintre un aire mefític, carregat de bactèries feixistes.

No és estrany, doncs, que homes com l'eximí Humbert Torres, la conducta seriosa política del qual és normal que

necessiti exercitar-se i moure's dintre d'un ambient de meditació i d'estudi, es trobessin un bon xic turmentats davant la premsa amb què se'ls demanava parer, acord i col·laboració. Ja reflexionaran en la quietud del seu esperit i no dubtem que arribarà a temps l'aportació activa, clara i neta que la seva brillantíssima història política promet i fa esperar.

A desgrat de la persecució dretista i governamental i dels moments difícils en què ens debatem els republicans de Catalunya, l'èxit de la Conferència ha omplert de desil·lusió els nostres enemics i fins no pocs dels nostres afins. Una força considerable compareix a la palestra portant la representació del millor de la terra on hem nascut. A través nostre els aires de la vella Europa liberal, veritablement liberal, cada dia més encaminada cap a un repartiment més just de la [...]*

*Aquest article editorial acaba amb aquesta frase incompleta, pel que sembla ser una errada d'impremta.

15. Esquerra Republicana de Catalunya

27 de març de 1931

De la Conferència d'Esquerres Catalanes celebrada la setmana passada amb assistència de totes les organitzacions comarcals catalanes que han mantingut sempre els principis generals del republicanisme en el seu sentit laic i comprensiu davant els problemes de justícia social, i dels homes d'Estat Català, la gloriosa organització combativa en pro de la llibertat de Catalunya, n'ha sortit un partit polític anomenat "Esquerra Republicana de Catalunya".

Sobre aquest nou partit ens creiem en el deure d'exposar els nostres lectors el concepte que ens mereix, procurant fer-ho sense deixar-nos influir excessivament pel fet de pertànyer-hi la majoria de nosaltres.

Les característiques principals del nou partit les trobem en la seva democràcia interna i en la seva combativitat demostrada. Fins avui es pot dir que no existia cap partit català que fos estructurat sobre una base realment democràtica. Sempre els partits havien estat dominats, o bé pel centralisme barceloní o bé per una petita oligarquia de dirigents sense cap control de la massa dels militants. Això feia que els partits no poguessin evolucionar per l'esforç dels que en formaven part, adaptant-se, segons les circumstàncies, a tòniques moderades o radicals, a actuacions de govern o revolucionàries. Totes aquestes deficiències queden amplament resoltes en el nou partit en mèrits de la seva constitució democràtica, en la qual el militant ho és tot.

La combativitat del nou partit es desprèn, sense necessitat d'insistir-hi, dels noms dels seus actuals dirigents: Marcel·lí Domingo, Jaume Aiguader, Lluís Companys, Joan Casanoves, entre altres, i damunt de tots, Francesc Macià. "Esquerra Republicana de Catalunya" no es titula "Acció". Aquesta paraula, desacreditada pels que la usen constantment, no la necessiten els homes del nou partit perquè tenen una fulla no igualada per cap altre dels partits catalans.

Per Catalunya el nou partit representa la incorporació als principis del catalanisme polític, formulats de la manera més pura i més rígida, de tot el republicanisme tradicional de les terres catalanes. Amb 30 anys d'actuació el catalanis-

me no havia lograt incorporar-se les organitzacions republicanes. Això ha estat possible ara perquè En Macià i els seus homes, combatents únics de la llibertat de Catalunya en els moments de prova, han demostrat la perfecta coincidència que hi ha entre el nostre problema de llibertat humana, mostrant-se, per tant, disposats sempre a lluitar per la llibertat en general i en garantir aquesta mitjançant una federació de pobles lliures.

Per la República el nou partit representa la unió en una sola disciplina i organització de tots els homes de Catalunya que en els anys vergonyosos que acabem de passar han donat proves plenes del tremp necessari pels combats que posen en joc coses de més importància que un càrrec de regidor, de diputat provincial o de diputat a Corts. La unió d'aquests homes en el nou Partit, converteix a aquest, davant el nostre poble en promesa segura de que en les lluites que s'apropen, Catalunya farà el paper preponderant que per la seva vitalitat democràtica i pel seu liberalisme racial li correspon.

Des d'aquestes planes saludem amb joia l'aparició del nou partit, convençuts de que Catalunya ha sabut crear l'instrument de lluita indispensable per fer triomfar la seva llibertat col·lectiva juntament amb la dels altres pobles ibèrics que així podran federar-se en aquell peu d'igualtat necessari per fer fecundes i duradores totes les unions.

LA PRÒXIMA LLUITA ELECTORAL A BARCELONA

Les eleccions municipals convocades per al dia 12 d'abril pròxim, si arriben a celebrar-se, tindran els efectes d'un plebiscit general per o contra la monarquia i, a Catalunya, de més, per o contra el nostre problema nacional. En comprendre-ho així la immensa majoria del nostre poble ha establert arreu la unió de tots els que propaguen per la República i per Catalunya.

L'única excepció en aquesta entesa general s'ha produït a la nostra ciutat de Barcelona. Invitats els dos partits catalans "Catalanista Republicà"; "Unió Socialista de Catalunya" per

“Esquerra Republicana de Catalunya” a lluitar junts, el primer d’aquests dos partits s’hi ha negat sense aduir cap raó.

No ens ha estranyat aquesta actitud als que coneixem per dintre tot el què ha passat aquests darrers temps a casa nostra. Davant d’unes actes de regidors era natural que els homes d’Acció Catalana i Acció Republicana volguessin anar sols, convençuts de que així tindran més actes. Exactament feren quan el Comitè Pro-Llibertat acordà amb assentiment del seu representant, que els regidors es retiressin dels Ajuntaments el mes d’octubre passat. Per no perdre unes actes incompliren l’acord. El mateix to donaren resistint-se fins a darrera hora a declarar-se abstencionistes en les eleccions generals convocades pel general Berenguer.

Durant la dictadura ja feien igual. Sempre volien anar sols... a casa. No hi ha un sol exemple d’home dels seus partits que hagi estat perseguit per lluitar contra la dictadura. I no fou pas per error de la policia, no! Aquesta coneix ben bé el valor que té la paraula *Acció* posada en els llavis de certa gent.

J. Lluhí Vallescà

16. Editorial: El joc brut de “La Publicitat”

3 d'abril de 1931

Amb l'únic objecte de què els nostres lectors es facin càrrec de com actuen els senyors de *La Publicitat* quan creuen en perill unes actes de regidors, farem una rescensió de fets i documents, deixant al marge tot comentari.

En *La Publicitat* del dia 28 del mes passat, i en l'article editorial, es deia el següent: “Les forces catalanistes adverses al règim, han de lluitar cadascuna independentment de les altres; la seva acció resultarà convergent a un fi comú, en la lluita, però no ha de perdre's ni un sol tret de la seva personalitat i de la seva significació política.” Aquest paràgraf venia després d'un altre que volia ésser-ne la justificació i que deia: “En aquesta ocasió, els partits que coincideixen en la denominació de catalanistes, han de precisar vigorosament el contingut de les adjectivacions que adopten. Tots treballen per Catalunya i per l'ideal republicà; cadascú, però, té unes particularitats o unes propensions ben determinades que el fan distint dels altres, i per això, *donades les exigències polítiques del moment*, és impossible que aquestes organitzacions formin un front únic electoral.”

Això, que és tan clar, es tradueix pràcticament en una entesa electoral a tots els pobles i ciutats de Catalunya de les forces catalanistes adverses al règim. El partit de *La Publicitat*, forma part arreu d'aquesta entesa. A Lleida i a Reus, l'entesa es realitza incloent-hi els elements del partit radical.

Més avall, l'editorialista continua i, ara, ja comença a distingir, tot passant, entre Catalunya i la ciutat de Barcelona. Ho fa de la següent manera: “Hem proclamat repetidament que un dels objectius primordials del Partit Catalanista Republicà és la catalanització de la política catalana; per a l'èxit d'aquesta empresa *no ens doldran els sacrificis*; però no podrem transigir mai, per cap raó, a pactar a Barcelona amb forces que no siguin autènticament catalanes.”

Aquests *sacrificis* es tradueixen pactant fora de Barcelona, o sigui en llocs on el Partit Catalanista Republicà anant sol no podria treure cap regidor, amb forces no autènticament catalanes. En canvi, a Barcelona, on el PCR es pensa treure molts regidors, els *sacrificis* es tradueixen no pactant amb forces autènticament catalanes. Hi ha o no hi ha barra?

Sentats aquests *puríssims* principis, l'editorialista de *La Publi*, en continuar el tema del pensament del PCR respecte l'actuació electoral a Barcelona, diu la insídia següent: “Un sector del catalanisme republicà no ens acompanya en la nostra actitud i fa excepcions i es barreja amb *forces* no catalanes dintre de Barcelona; per a nosaltres, aquestes promiscuïtats no han d'afavorir el catalanisme ni el liberalisme català.”

Deixant de banda el criteri de què un pacte electoral amb *forces* no catalanes dintre de Barcelona no afavoriria el catalanisme ni el liberalisme català, perquè això, a judici nostre, dependria de quina part de les forces que pactessin que tinguessin més personalitat, l'anterior paràgraf constitueix una insídia i una falsedat. Una insídia, perquè no es precisa a quin sector del catalanisme republicà es refereix; una falsedat, perquè cap sector del catalanisme republicà no ha pactat electoralment amb forces no catalanes dintre de Barcelona ni, per tant, s'ha barrejat amb aquestes forces.

Don Francesc Macià, en llegir l'anterior insidiós paràgraf, dirigí una carta al director de *La Publi*, que aquesta no publicà, i que deia: “En l'edició d'avui del periòdic de la seva direcció i en l'article editorial, hi figura una frase relacionada amb l'actuació electoral a la ciutat de Barcelona del Partit “Esquerra Republicana de Catalunya”, que té totes les apariències de constituir una insídia i que diu així (aquí còpia l'últim paràgraf transcrit abans). Crec merèixer que es jutgi la meua actuació política amb perfecta lleialtat i per això li pregaria que abans de donar cabuda a qualsevol afirmació tendenciosa o parcial es prenguéssim la molèstia de comprovar-la.”

Emprant el procediment tan acreditat pel senyor Arana de la Hidalga que volia que els seus alumnes refutessin la teoria filosòfica de Kant encara que no la sabessin, *La Publi* de dimarts passat, en l'editorial, pretén refusar la carta del senyor Macià, sense publicar-la i fugint, completament, del terreny on estava plantejada la qüestió.

Comença aquest editorial fent una llarga, detallada i parcialíssima explicació del que en podríem dir cas Marcel·lí Domingo dintre l'Assemblea plenària de la Conferència d'Esquer-

res Catalanes últimament celebrada. Aquest preàmbul serveix per donar la següent capciosa interpretació al paràgraf copiat abans i que don Francesc Macià considerava insidiós en la carta al director de *La Publi*. Copiem: “*Un sector del catalanisme republicà no ens acompanya en la nostra actitud (la de no admetre intervencions no catalanes) i fa excepcions (la de Marcel·lí Domingo) i es barreja amb forces no catalanes (els catalans i no catalans que segueixen Marcel·lí Domingo a Catalunya, s’abstindran en aquestes eleccions, per ventura?) dintre de Barcelona; per a nosaltres aquestes promiscuïtats no han d’afavorir el catalanisme ni el liberalisme català.*”

Les explicacions, donades en els entreparèntesi, de tan incongruents i absurdes, fan riure. Es parlava de les eleccions municipals a Barcelona, s’afirmava que “Esquerra Republicana de Catalunya” feia excepcions a Barcelona i es barrejava, dintre de Barcelona, amb *forces* no catalanes. I ara resulta que “Esquerra Republicana de Catalunya” fa excepcions al criteri de no voler intervencions no catalanes (*en el partit o en les eleccions?*); aquesta excepció és en Marcel·lí Domingo (*no sabem que tingui vot i no va per candidat a Barcelona*); i es barreja amb *forces* no catalanes dintre Barcelona (és que s’ha fet una excepció amb els catalans i no catalans que segueixen Marcel·lí Domingo, també?; o bé és que aquests catalans i no catalans que segueixen a Domingo són del Directori del Partit Radical Socialista espanyol?; o bé és que pel sol fet de seguir a Domingo ja són una força?)

El més curiós del cas és la conseqüència que ara, després dels aclariments donats per *La Publi*, es desprèn de totes les capciositats. Segons sembla i no ho diuen clar perquè temen fer riure a tot Catalunya, el Partit Catalanista Republicà no vol anar junt a les eleccions municipals a la ciutat de Barcelona i únicament en aquesta, amb l’“Esquerra Republicana de Catalunya”, perquè no és prou pura en el catalanisme, tenint com té en el seu Directori, junt amb els senyors Macià i Aiguader, posem per catalans cent per cent, en Marcel·lí Domingo. No hi fa res que els principis ideològics del Partit siguin tan catalanistes que ells no els subscriurien (obliguen a

lluitar per Catalunya per tots els mitjans); no hi fa res que hi figuri en Francesc Macià, que ha fet per Catalunya el que cap d’ells no és capaç de fer; no n’hi ha prou que en Marcel·lí Domingo en formi part perquè els angelets de Déu tinguin por de contaminar-se.

El final de l’article és un davassall de falsedats fabricades en sèrie. Exemples: Diu que Marcel·lí Domingo, en la Conferència donada a l’Ateneu l’agost passat, vingué a proposar una fusió com l’ara realitzada per l’“Esquerra Catalana”. Fals, totalment. Domingo vingué a requerir-los i obligar-los, com ho féu, a una entesa revolucionària, per una acció conjunta, indicant els avantatges que en podria aconseguir Catalunya en la forma amplíssima que després s’estipulà a Sant Sebastià.

Diu que ells, agraïnt la invitació de Domingo, digueren que no s’aliarien amb cap força forastera ni amb ningú que estigués lligat amb un partit espanyol. I bé, pel mes de desembre i a conseqüència del pacte de Sant Sebastià, s’aliaren amb la Unió General de Treballadors, el Partit Socialista Espanyol, la Dreta Liberal Republicana i el Partit Radical espanyol. (El manifest el signaren els senyors Jové, Solà Cañizares, Giralt, al costat del senyor Carrasco i del senyor Tomàs i Piera.)

Diu que a Sant Sebastià no hi havia cap de les forces catalanes que ara han format el Partit que ha absorbit el presidit pel senyor Macià. Fals, també, com tot el demés. A Sant Sebastià hi havia en Domingo, que representava el Partit Republicà Català que és una d’aquestes forces al·ludida per *La Publi* i l’amic Aiguader, a més de l’Estat Català, representava totes les altres forces catalanes que feia temps que lluitaven contra la dictadura i a favor de Catalunya. Sàpiguen aquests falsejadors de la veritat que tot el de Sant Sebastià, i gairebé tot el posterior s’inicià en una reunió tinguda a Madrid pel mes de maig passat, a la qual assistiren, entre altres catalans, cap d’ells d’Acció Catalana i Acció Republicana, els nostres amics Aiguader, Companys i Lluhí Vallescà.

Quant a l’aspecte electoral del pacte de Sant Sebastià, cal dir tota la veritat i no especular sobre eufemismes. A Sant

Sebastià quedà ben entès que hi hauria plena llibertat electoral si les eleccions que el general Berenguer anunciava arribaven abans que es podés produir el moviment revolucionari. El que ha passat, doncs, és una circumstància no prevista, a Sant Sebastià. El moviment s'ha produït abans de les eleccions; el moviment no ha triomfat i ha produït moltes víctimes, algunes de les quals no ha estat judicada encara. El problema, doncs, pels signants del compromís de Sant Sebastià, és el de saber si s'ha de donar per liquidat el pacte, o bé cal continuar-lo. I cas de què es consideri liquidat, si es deu mantenir la solidaritat moral entre els que hi prengueren part fins a la total amnistia dels caiguts.

Fer el que feren Acció Catalana i Acció Republicana quan la convocatòria de les eleccions Berenguer, d'al·legar el pacte de Sant Sebastià per intentar una llibertat d'actuació per anar o no a les eleccions, sense tenir en compte el que feien els demés compromesos a Sant Sebastià, i mentre hi havien uns empresonats a Madrid i es demanaven cinc penes de mort a Jaca, ho trobem—i ho declarem francament—poc honorable.

Ens permetem, per acabar, de donar un consell a *La Publi*: Insídies, capciositats i falsedats, no estan mai bé. Però fer-les creient així obtenir unes actes de regidor, dóna una pobra idea de la capacitat política dels seus inspiradors.

17. L'Esquerra Catalana

3 d'abril de 1931

El present de la política catalana té, per damunt de tot, una inajornable exigència de claredat. Catalunya —com Espanya, d'altra banda— es troba en un moment decisiu de la seva història. És, doncs, un deure ineludible de posar el màxim d'atenció i d'esforç en la tasca a fer, per tal d'arribar a salvar plenament la nostra existència col·lectiva. Perquè la vida dels pobles no està pas assegurada enlloc.

Catalunya acaba de fer el seu gran esforç sentimental. Durant molt de temps hem tingut, com a primordial preocupació, la formació de la consciència catalana; la conquesta del catalanisme. Era precis de trobar Catalunya en tota la seva integritat; a la ciutat i a la contrada; a l'oficina i a la fàbrica. El cop d'Estat del 23 portà a aquesta obra aquell grau de comprensió que havia d'assegurar-li la permanència. Davant d'aquell desferment de la xabacaneria més estulta, de la grolleria més plebea contra la intel·ligència i l'esperit —Primo de Rivera fou personalment l'expressió d'això—, el sentiment català es féu decidivament indestructible. El plet sentimental el tenim ben guanyat, perquè el tenim íntegrament formulat.

Però l'esforç en el sentiment, l'estat incessant de passió, ens ha produït, a la vegada, un afebliment —natural a tota despesa d'energia vital— i com una llur inevitable conseqüència, un enterboliment general en la contemplació de la vida social i política. Quan es tracta de formular el nostre pensament, d'estructurar, és a dir, de pensar la nostra vida col·lectiva, d'organitzar la lluita política i civil, ens trobem en una contínua confusió.

Cal, doncs, abans de tot aclarir. Que cadascú digui el que vol i —sobretot— el que pensa. Aquesta és una urgent tasca d'higiene política, de reconstitució vital que ha d'ésser empresa des d'avui mateix, com a remei heroic inajornable. Aquesta és la feina que ens ha de dir si hi ha algú entre nosaltres que no porta a la vida pública aquell cent per cent de desinterès que tenim dret a exigir en nom de la dignitat civil de Catalunya.

El perill de l'hora és, doncs, el confusionisme. Per tant, el nostre més gran enemic serà sempre aquell que, aprofitant la

ressonància verbal del sentiment, cometi un frau en les idees que exposi; que tracti de cobrir amb un mantell que és de tots, la seva particular mercaderia.

Catalunya no té feina més important, avui per avui, que la d'estructurar la seva força política; que la de crear el seus grups polítics, els seus partits. Solament així podrà penetrar amb peu segur en el futur dramàtic que s'obre davant d'ella.

Cal doncs, fer els partits catalans; estructurar-los radicalment al voltant de programes, definits sense reserves. És precís que siguin ben catalans perquè com més ho siguin, amb més vitalitat podran ingressar en el món civil. Però al mateix temps cal que signifiquin una valoració de la nostra realitat política, una contemplació, una manera de pensar i de resoldre els nostres problemes amb ambició de validesa universal.

D'altra manera Catalunya no treuria mai el cap, com a voluntat autènticament col·lectiva per damunt de la superfície on es fa la història.

En aquests moments crítics s'ha produït un fet de la més alta significació. S'ha creat el nou partit: Esquerra Republicana de Catalunya. La seva aparició en la vida política significa un pas inicial i decisiu en la tasca d'aclariment, de definició, de reintegració de les nostres forces. El nou partit no és ni un partit de classe, ni un partit simplement republicà. És el partit de la pura i genuïna ideologia liberal. És, ni més ni menys, el partit de la Revolució. El partit català de la Revolució. Això assenyala quina ha d'ésser la seva immediata eficàcia. Perquè fóra un engany intolerable no aclarir d'una vegada que la revolució francesa no té pas entre nosaltres —ni potser a França mateix— l'adhesió unànime dels republicans. És cert que molts que abans haurien estat monàrquics s'adhereixen avui a la República. Però, s'adhereixen també a la Revolució?

No es tracta, doncs, de monarquia o República; és molt més profund. L'adhesió a la forma republicana s'ha fet en molts, per un camí lateral eludint tots els altres problemes.

És molt més que la República; és l'esperit de 1789. Aquí hi ha la divisòria d'un pensament i per tant d'una posició polí-

tica. Aquesta demarcació deixa molts republicans a la dreta. És la íntegra i radical afirmació de la sobirania del poble; és, per tant i per damunt de tot, el Laïcisme. És l'alliberament de la nació, no sols de la intromissió d'una església, sinó de la direcció capitalista. No és la destrucció del capitalisme, sinó la seva sotsmissió a la llei, és a dir, a la voluntat popular, a la sobirania, que ve d'abaix, del poble. No la destrucció, sinó la limitació. Que cap ciutadà, com deia Rousseau, sigui prou ric per a poder, ni comprar un altre, ni cap tan pobre que es vegi obligat a vendre's.

Les forces liberals radicals de Catalunya s'han organitzat. Amb aquest fet la nostra política adquirirà, sens dubte, una eficàcia que fins ara li mancava. Ara i no abans podrà començar aquella feina d'aclariment essencial, de fer que cadascú es comprometi totalment, sense reserves ni desviacions sentimentals, encobridores de mala fe; que donarà a les nostres organitzacions polítiques una plena capacitat per a la lluita decisiva.

Tenim ja doncs les línies generals de l'estructuració de les forces polítiques de Catalunya; des del comunisme i el socialisme, fins a la dreta plutocràtica; passant per una dreta democràtica (o si es vol, un centre) i una esquerra liberal.

La creació del nou partit marcarà segurament, la fi d'un temps de la nostra vida política, en el qual riscàvem de perdre les més decisives possibilitats. Un temps en que per tot se sentia el ressò de veus forçadament engruixides, amb un gust d'efectisme histriònic, només que per atreure gent i arreplegar adeptes, impúdicament abandonat el pur imperatiu de consciència de no enganyar a ningú i menys en política. Política fraudulenta, en què l'home de dreta ha pogut passar per liberal només pel seu radical sentimentalisme catalanista.

Estem en un moment de definició. L'Esquerra Catalana decidirà d'una vegada aquella feina d'aclariment. Ella serà l'expressió activa d'una força política molt important —no pot ésser avui la més important de Catalunya—, que si no vol o no pot, almenys en bona part ingressar, per ara, en un

partit de classe, no pot tampoc actuar en una dreta democràtica; que oposa a la misèria fisiològica del "catalanista a seques" la figura generosament vital i autènticament catalana de Macià, sol·licitada sempre amb jovenívola inquietud, per totes les més nobles i universals exigències de l'esperit.

Nosaltres, els socialistes catalans, saludem en els homes del partit d'esquerra a uns amics d'un altre camp, amb els quals anem a treballar en la causa comuna d'integrar plenament Catalunya a la vida civil; qüestió prèvia a tota altra que ha de fer possible en el futur la realització ampla i generosa de les nostres específiques tasques.

Els nostres problemes són els del món. Són també els d'Espanya. Allà com aquí es plantegen avui amb una aspra exigència d'immediata solució. Nosaltres volem afirmar-nos enèrgicament com a catalans per a poder-los resoldre com a homes.

Josep Xirau

18. Dues Catalunyes?

3 d'abril de 1931

La campanya electoral va fent el seu fet i a poc a poc els adversaris esdevenen més enemics. Això és natural, perquè en mig de la lluita no és possible destriar els arguments ni lliurar-los d'aspreses.

Nosaltres voldríem conservar una equanimitat ponderada, i si l'adversari ataca els nostres propòsits i la nostra actuació d'una manera violenta i incorrecta, fer els possibles per a retenir bé els estreps i no descavalcar-nos.

Sobretot cal que els homes del Partit Catalanista Republicà meditin la importància de la seva decisió en no avenir-se a pactar amb l'Esquerra Republicana de Catalunya. És un partit exclusivament català. Ferestegament català, avalat per la presidència de Macià. La presència d'en Domingo en el Comitè directiu, explicada i aclarida per la carta del cabdill, no li treu catalanitat. En canvi, les decisions i acords de la Conferència en el què, respecte al plet de Catalunya el situen en una posició radical i intransigent, que no sé prou bé si els nostres contrincants són capaços de sostenir i defensar. Per tant, cap raó de pes poden retreure que avaluï el seu determini, com no sigui la voluntat de lluitar sols. I aquesta raó és definitiva i indiscutible.

El que no entenem, però, és que aquest acord no sigui vàlid més que per a la ciutat de Barcelona. Calia que medités sin bé aquesta norma doctrinal abans d'exposar-la públicament. Perquè ara resulta que hi han dues menes de catalans amb idearis contraposats (segons el seu article del dimarts és un punt de vista doctrinal qui els empeny per aquest camí) i amb tàctiques distintes.

Nosaltres voldríem que ens aclarissin bé aquest punt. Ens és molt difícil de comprendre que el que és nefast a Barcelona sigui bo a Reus, a Mataró, a Sabadell i a tot arreu de Catalunya. Penso que en poquíssims pobles el Partit Catalanista Republicà va isolat a la lluita; en tots ha fet aliances o conxorxes per a fer surar alguns dels seus representants. Les ha fetes amb gent de l'Esquerra Republicana, les ha fetes amb elements socialistes, les ha fetes, àdhuc, amb lerrouxistes i, segons es diu, fins amb elements de la Lliga.

Comprenem que en certes comarques i poblets les coses s'hagin posat de tal manera que la unió sigui imprescindible. Però, no comprenem que essent tan general no corprengui i faci meditar els dirigents catalanistes republicans en sentar principis essencials que no prevalen més enllà dels burrots barcelonins.

Aquestes dues castes de catalans, els barcelonins i els altres, no crec que sigui lògica ni, sobretot, honori aquells que viuen fora de la nostra ciutat en tractar-los d'impurs i mancats de fervor. Fa l'efecte d'una desconsideració i els qualifica de ciutadans inferiors, o sinó, és cruel, com si servissin de conillets d'índies per a un experiment.

Apart d'això, caldria que els directors del Partit Catalanista Republicà aprofundissin el significat d'aquesta unió tan espontània i que no han pogut deturar els seus consells.

Allà on una deshonestedat no ha tacat un nucli republicà o una posició anticalanista no l'ha separat dels anhels actuals del poble, s'ha establert una unió per a les pròximes eleccions. Aquesta associació per a la lluita, penso que ens hauria d'alliçonar a tots i sentar uns principis tàctics que derivessin de la voluntat popular.

Ja sé que aquesta mentalitat és acusada d'ingènua i primària. Però, en certs moments, aquesta simplicitat té una validesa i encert més que els saberuts. Totjust ara, ha sabut rel·ligar d'una manera tan íntima el plet de Catalunya, de la República i de la Revolució, que els homes aciençats que lleialment estimin aquestes coses no els toca altre quefer que doctrinar i comentar el què amb tanta profunditat sent el ciutadà. I cal que les seleccions que volen dirigir la política catalana sàpiguen ben bé si s'enfronten amb aquest anhel popular i, en cas afirmatiu, s'expliquin amb tota sinceritat i amb tota lleialtat.

De segur que tot el que hem dit és balder. Aquests principis que no regeixen en puritat més que a Barcelona, no argumenten altra cosa que les probabilitats d'èxit i de predomini amb les quals tan confien en aquests moments, il·lusionats per una millor organització i una profusió més grossa de

mitjans econòmics. Però això es diu clar i català, i no s'atabala l'home del carrer amb arguments morals que contradueixen els sentiments dels barcelonins i les actuacions dels forans. I sobretot no parteixen Catalunya en dos pobles i dues mentalitats.

J. Aiguader i Miró

19. La feina a fer

3 d'abril de 1931

En el míting comunista del teatre del Bosc, el company Maurín va dir, segons he llegit a la ressenya dels diaris, que tots els qui havien passat per l'Ajuntament de Barcelona havien robat.

L'administració municipal de Barcelona ha estat ben escandalosa, però l'expressió d'en Maurín, subratllant d'una manera unànime l'acusació de lladronici, és injusta. Per l'Ajuntament de Barcelona hi han passat elements, de tots els partits, que han estat honorables.

L'amistat i l'afecte que tinc a en Maurín, fa que aquelles paraules no m'hagin produït indignació, sinó pena. Les crec sorgides a l'escalf de la improvisació i de l'aplaudiment i per motius de "truco" i de conveniència electoral. Tanmateix, en Maurín no tindria que deixar-se influir per aquest últim aspecte, i molt menys portar-lo al terreny d'un calumniós agravi.

Responc perquè jo he estat regidor i he conquerit el dret d'ésser respectat. L'any 1917 vaig ésser elegit i a la meitat del meu humil però honest exercici de les tasques consistorials, en Martínez Anido em va fer conduir a la presó, i pocs dies després, emmanillat junt amb l'amic Barrera llavors administrador de la *Soli*, i conduït després, lligat amb corda, al castell de la Mola, en companyia d'altres, entre ells els avui comunistes i sempre estimadíssims amics Botella i David Rey, i el gran home i germà que fou Salvador Seguí.

Aquells dies s'havia regat el carrer de Balma amb la sang gloriosa del meu mestre Francesc Layret, caigut quan anava a pujar al cotxe on l'esperava la meua muller.

Aquest fou l'epíleg de les meves tasques com a regidor.

Ara, i per haver-ho estat llavors, també ho podria ésser de regidor, i sense eleccions ni malsdecap, per R. D. de l'anterior dictadura.

He estat l'únic que a Barcelona ha rebutjat aquesta designació feta per obra i gràcia del general Berenguer, amb majors contribuents, tinències d'alcaldia de R. O. i per poder salvar la hisenda municipal, amb la pròrroga del contracte de neteja, els passos a nivell, el Foment d'Obres i Construccions i en Foronda, i per poder fer festeigs i il·luminacions a

la Plaça de Catalunya, amb motiu del viatge de la reialesa, i crear arbitris i donar reiterades i respetuosos mercès als ministres per les facilitats obtingudes en les avantales dels Ministeris.

Quan un partit polític compta, com "Esquerra Republicana de Catalunya", amb un alt dirigent com és l'austera i lluminosa figura d'en Macià, res que estigui prop d'ell no pot tenir la més petita ombra de dubte. Entre els qui l'acompanyen, a més d'en Marcel·lí Domingo, s'hi troben molts perseguits, els perseguits polítics de sempre: en Casanoves, l'Aragay, en Lluhí Vallescà, l'Aiguader. Amb tan bona companyia vaig a les eleccions, i dono el meu nom per a la candidatura i potser sortirem tots d'allí per anar a la presó si això no es capgira, perquè hi anirem resoltos a aprofitar-ho per continuar realitzant la nostra primordial tasca, a la qual hem consagrat la vida.

Està bé que es lluiti contra nosaltres en nom d'una ideologia diferent; però els qui hem sofert terribles hores de persecució, ens hem de guardar mútuament el respecte degut, perquè es quasi segur que altra volta ens hem de trobar a la mateixa trinxera.

Lluís Companys

**AMB LA REPÚBLICA
AL CAP I CATALUNYA AL COR
EMPORDÀ FEDERAL 1911-1938**
ANNA TEIXIDOR I COLOMER

COL·LECCIÓ JUNCÀRIA

biblioteca de cultura catalana

**EL
CATALANISME
D'ESQUERRA
(1928~1936)**

Joan B. Culla i Clarà

L'OPINIO

curial

200
anys de premsa diària
a Catalunya
1792
1992

**'Mirador',
la Catalunya
impossible**

Josep M. Huerta
Carles Geli

Proa
Biblioteca Literària
Estudios

JOAN
CASANELLES I IBARZ

(1904-1986)

Memòries i biografia

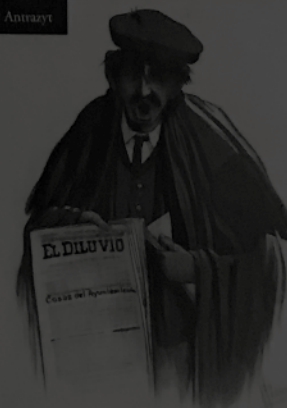
A cura de Joan B. Culla i Clarà

GIL TOLL

El Diluvio,
la prensa y la
Segunda República

514 Icaria Antrazyt

Fons documentals i gràfics

- AGA Archivo General de la Administración, Alcalá de Henares
- AGN Archivo General de la Nación, Ciutat de Mèxic
- AHCB Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona
- ANC Arxiu Nacional de Catalunya
- ANF Archives Nationales de France
- ARF Albert Roqué i Fíguls, Barcelona
- BC Biblioteca de Catalunya
- BPCR Biblioteca Pública Carles Rahola, Girona
- DCC David Chaler i Corbella, Terrassa
- FJI Fundació Josep Irla
- FJP Fundació Josep Pla - Col·lecció Josep Vergés
- FKP Frank Keerl Pla
- IEFC Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya
- IEI Institut d'Estudis Ilerdencs
- JGF Josep Gascon i Fernàndez, Girona
- PJXS Pau Jaume Xuriguera i Solà, Gelida
- RND Ramon Niubó i Daniel, Barcelona
- UB-AH Universitat de Barcelona - Arxiu Històric
- UB-BPR Universitat de Barcelona - Biblioteca del Pavelló de la República

Bibliografia

- BADOSA, Cristina. *Josep Pla, biografia del solitari*. Barcelona: Edicions 62, 1996.
- BARRULL PELEGRÍ, Jaume. *Humbert Torres. Metge, filòsof, polític*. Lleida: Alfabeta, 2009.
- BONADA, Lluís. *Josep Pla*. Barcelona: Empúries, 1991.
- CADENA, Josep Maria; CAPDEVILA, Jaume; SOLÀ I DACHS, Lluís. *Shum, el dibuixant anarquista*. Barcelona: Diminuta Editorial, 2018.
- CARNER, Josep. «Tres estels i un ròssec». Barcelona, 1927. Inclòs a *Obres Completes*. Barcelona: Editorial Selecta, 1968, p. 1.047-1.110.
- CASALS I FREIXES, J.; ARRUFAT I ARRUFAT, R. *Catalunya, poble dissortat, 1933*. Barcelona: J. Vila Fontseré, 1933.
- COSTA I OLLER, Francesc. *La premsa a Mataró, 1820-1980*. Barcelona: Editorial Rafael Dalmau, 1982.
- CULLA I CLARÀ, Joan B. *El catalanisme d'esquerra (1928-1936)*. Barcelona: Curial, 1977.
- *Joan Casanelles i Ibarz (1904-1936). Memòries i biografia*. Barcelona: Ajuntament, 1991.
- FIGUERES, Josep M. *La Veu de Catalunya (1899-1937)*. Barcelona: Editorial Base, 2014.
- GASCON I RODÀ, Jaume. *Memòries d'un periodista català (1904-1940)*. Olot: Nova Biblioteca Olotina, 2006, 2 volums.
- GELI, Carles; HUERTAS, Josep M. «*Mirador*», *la Catalunya impossible*. Barcelona: Proa, 2000.
- GUILLAMET, Jaume. *L'Empordà dels escriptors*. Barcelona: L'Avenç, 2010.
- GUILLAMET LLOVERAS, Jaume: «Significació històrica de La Publicitat en els grans canvis del periodisme català», *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, XXIX, 2018, p. 41-52.
- «El gir polític de Josep Pla», *L'Avenç*, 466, març de 2020, p. 44-47.
- «Un Josep Pla d'esquerra», *L'Avenç*, 471, setembre de 2020, p. 46-51.
- «Fascinats per Rússia», *L'Avenç*, 477, març de 2021, p. 40-47.
- Homenatge de les lletres catalanes a Pompeu Fabra (1928)*. Edició, estudi i notes de Pere Quer. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2019.
- HUERTAS, Josep Maria (dir.). *Dos-cents anys de premsa diària a Catalunya, 1792-1992*. Barcelona: Fundació Caixa de Catalunya, 1995.
- *Una història de «La Vanguardia»*. Barcelona: Angle, 2006.
- HURTADO, Amadeu. *Quaranta anys d'advocat. Història del meu temps, 1894-1930*. Barcelona: Ariel, 1969.
- IVERN I SALVÀ, M. Dolors. *Esquerra Republicana de Catalunya (1931-1936)*. 2 volums. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1988-1989.
- IZQUIERDO BALLESTER, Santiago. «El Poble Català (1904-1919)» a *Republicans i republicanisme a les terres de parla catalana*, Actes del VI Congrés de la CCEPC. Valls: Cossetània Edicions, 2008, p. 417-428.
- MONCASI I SALVIA, Nativitat. *La premsa a la ciutat de Balaguer (1862-1936)*. Barcelona: Departament de Cultura de la Generalitat, 1987.
- PAGÈS JORDÀ, Vicenç. «El col·leccionisme de Jaume Gascon», *Revista de Girona*, 225, agost de 2014, p. 64-66.
- PERMANYER, Lluís. *Sagarra, vist pels seus íntims*. Barcelona: Edhasa, 1982.

- PLA, Josep. *Rússia. Notícies de l'URSS. Una enquesta periodística*. Barcelona: Editorial Diana, 1925.
- *Cartes a Pere*. Barcelona: Destino, 1996.
- *Cambó. Materials per a una història d'aquests anys*. Barcelona: Edicions de La Nova Revista. Volum 1, 1928; volum 2, 1929; volum 3, 1930.
- ROCA, Francesc. «“Rússia i el liberalisme” i altres articles de Joan Sardà (L'Opinió, 1928 i 1929)», *Nous Horitzons*, 80, setembre-octubre de 1982, p. 55-62;
- ROCA ROSSELL, Francesc. *El pensament econòmic català (1900-1970). Volum 1. Anàlisi i visió de les economies del món*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 1994.
- SINGLA CASELLAS, Carles: «*Mirador*» (1929-1937), *Un model de periòdic al servei d'una idea de país*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2006.
- SISTACH, Manuel; MARTÍN, José Maria de. *La prensa periódica bergadana, 1812-1969*. Berga: Ediciones del Museo Municipal, 1970.
- SOLÀ I DACHS, Lluís. *L'humor català, 2. La premsa humorística, 1. L'Esquella de la Torratxa, Cu-cut!*. Barcelona: Editorial Bruguera, 1979;
- *L'humor català, 3. La premsa humorística, 2. Papitu. En Patufet*. Barcelona: Editorial Bruguera, 1979.
- SUBIRÀ, Joan. *La premsa a Granollers (1882-1982)*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1982.
- TAVERA, Susanna. *Solidaridad Obrera. El fer-se i desfer-se d'un diari anarcosindicalista, 1915-1939*. Barcelona: Col·legi de Periodistes de Catalunya-Diputació de Barcelona, 1992.
- TEIXIDOR COLOMER, Anna. *Amb la República al cap i Catalunya al cor: «Empordà Federal», 1911-1939*. Figueres: Ajuntament de Figueres, 2011.
- TOLL, Gil. «Aproximació a la història de El Diluvio (1858-1939)» a Francesc SALGADO (coord.): *Història de la premsa diària a Barcelona*. Barcelona: Quaderns d'Història, 2018, 25, p. 135-170.
- *El Diluvio, la premsa y la Segunda República*. Barcelona: Icària, 2021.
- TORRENT, Joan; Rafael, TASIS. *Història de la premsa catalana*. 2 volums. Barcelona: Editorial Bruguera, 1966.
- TRESSERRAS, Joan Manuel. *D'Ací i D'Allà, aparador de la modernitat*. Barcelona: Llibres de l'Índex, 1993.
- UCELAY-DA CAL, Enric; GONZÁLEZ I VILALTA, Arnau. *Joan Lluhí i Vallescà. L'home que va portar la República*. Barcelona: Editorial Base, 2017.
- VINYES I ROIG, Pau. *Visca la República! Joaquim Ventalló, periodista, polític, poeta i traductor*. Barcelona: Fundació Josep Irla, 2010.

Índex de publicacions

Acció, L' [Terrassa, 1915] : 69
Alfar [La Corunya, 1923] : 128
Almanac de les Arts, L' [Sabadell, 1924] : 130
Andreuenc, L' [Barcelona, 1925] : 41
Aurora, La [Barcelona, 1918] : 104
Batalla, La [Barcelona, 1922] : 122
Butlletí de Catalunya [París, 1924] : 17
Campana de Gràcia, La [Barcelona, 1870] : 123, 127, 130
Castell Bergadà, El [Berga, 1908] : 19, 117
Catalunya Social [Barcelona, 1921] : 24, 25
Cim d'Estela, El [Berga, 1905] : 19, 117
Ciutat, La [Barcelona, 1931] : 104
Colmena Obrera, La [Badalona, 1915] : 125
Courrier Catalan, Le [París, 1924] : 16, 17
Crònica de Valls, La [Valls, 1905] : 45
iCu-Cut! [Barcelona, 1902] : 19, 118, 123
D'Ací i d'Allà [Barcelona, 1918] : 20, 128
Daily Mail [Londres, 1896] : 35
Democràcia [Vilanova i la Geltrú, 1907] : 69
Día Gráfico, El [Barcelona, 1913] : 23, 116
Día, El [Manresa, 1929] : 58, 111
Día, El [Palma de Mallorca, 1921] : 17, 125
Día, El [Terrassa, 1918] : 129
Diari de Mataró [Mataró, 1923] : 111
Diluvio, El [Barcelona, 1879] : 23, 113, 119, 127
Empordà Federal [Figueres, 1911] : 111
Esforç, L' [Sabadell, 1920] : 130
Esport Català, L' [Barcelona, 1925] : 126, 129
Espurna, L' [Lleida, 1930] : 111, 131
Esquella de la Torratxa, L' [Barcelona, 1879] : 23, 123, 127, 130
Estela [Vilanova i la Geltrú, 1919] : 75, 111
Estevet, L' [Barcelona, 1921] : 129, 130
Federal, El [Sabadell, 1905] : 111
Fuet, El [París, 1927] : 14, 15, 17, 116

Gaceta Literaria, La [Madrid, 1927] : 128
Garba [Sabadell, 1920] : 130
Gaset de Vilafranca [Vilafranca del Penedès, 1926] : 111
Hojas Libres [París, 1927] : 116
Hora, L' [Barcelona, 1930] : 41, 97
Iberia [Barcelona, 1915] : 20, 118
Ideal, El [Lleida, 1906] : 129, 131
Informació Mèdica [Lleida, 1909] : 129
Intransigente, El [Barcelona, 1912] : 127
Ira, La [Barcelona, 1913] : 127
Jornada, La [Lleida, 1930] : 129, 131
Joventut [Barcelona, 1900] : 123
Justícia Social [Barcelona, 1923] : 19, 118, 122, 130
Justicia Social, La [Reus, 1909] : 123
Liberal, El [Barcelona, 1901] : 104
Lleida [Lleida, 1921] : 23, 123, 131
Lleyda Nova [Lleida, 1908] : 129
Llibertat [L'Hospitalet de Llobregat, 1930] : 69
Lluita [Barcelona, 1923] : 115, 129
Lluita [Granollers, 1930] : 111
Lucha Social [Lleida, 1919] : 122
Lucha, La [Barcelona, 1916] : 117
Luz [Barcelona, 1897] : 123
Mal Temps, El [Terrassa, 1917] : 129
Matí, El [Barcelona, 1929] : 24
Mirador [Barcelona] : 13, 37, 39
Nau, La [Barcelona, 1927] : 19, 23, 36, 44, 58, 69, 104, 111, 122, 125, 126
Noche, La [Barcelona, 1924] : 23, 126
Noticias, Las [Barcelona, 1896] : 125
Nova Revista, La [Barcelona, 1927] : 19
Occitània [Barcelona, 1905] : 128
País, El [Lleida, 1879] : 129, 131
Papitu [Barcelona, 1908] : 20, 118, 123, 126, 130

Patufet, En [Barcelona, 1904] : 119
Pèl & Ploma [Barcelona, 1899] : 123
Pla de Bages, El [Manresa, 1904] : 126
Pla i Muntanya [Balaguer, 1925] : 23
Poble Català, El [Barcelona, 1906] : 25, 118, 123, 128
Publicidad, La / Publicidad, La [Barcelona, 1878] : 15, 17, 19, 20, 23, 26, 35, 37, 104, 111, 118, 119, 121, 124, 125, 127, 128, 129, 131
Rambla, La [Barcelona, 1930] : 111, 129, 130
Razón, La [Barcelona, 1928] : 104, 105
Renaixement Bergadà [Berga, 1930] : 117
Renovació Social [Figueres, 1921] : 122, 130
Ressò, El [El Prat de Llobregat, 1920] : 126
Ressorgiment [Buenos Aires, 1916] : 130
Resumen, El [Barcelona, 1917] : 105
Revista de Catalunya [Barcelona, 1912] : 128
Revista Nova [Barcelona, 1914] : 118
Revista, La [Barcelona, 1915] : 128
Rire, Le [París, 1894] : 123
Sagitario [Ciutat de Mèxic, 1926] : 128
Senyor Canons, El [Barcelona, 1925] : 130
Sol, El [Madrid, 1917] : 20, 127
Solidaridad Obrera [Barcelona, 1907] : 73, 113, 125, 127, 130
Tarragona Federal [Tarragona, 1910] : 111
Terra, La [Barcelona, 1922] : 129
Treball [Barcelona, 1930] : 41, 58, 113
Un enemic del Poble [Barcelona, 1917] : 128
Vanguardià, La [Barcelona, 1881] : 113
Vergella, La [Valls, 1917] : 119
Veu de Balaguer, La [Balaguer, 1926] : 23, 131
Veu de Catalunya, La [Barcelona, 1899] : 23, 26, 65, 104, 124, 126
Vida Lleidatana [Lleida, 1926] : 126, 131
Vidrio, El [Badalona, 1915] : 125
Violet [Barcelona, 1922] : 130
Xut! [Barcelona, 1922] : 20

Índex onomàstic

Abadal i Calderó, Raimon d' 33
 Acher, Joan Baptista
 veure Vila i Franquesa, Alfons
 Aguilar i Diana, Màrius 23
 Aiguader i Miró, Jaume 11, 23, 31, 36, 41,
 51, 57, 59, 63, 66, 69, 95, 99, 100, 101,
 102, 103, 105, 107, 111, 115
 Alamarcha, Josep 74
 Albert i Pey, Salvador 49
 Albó i Martí, Ramon 24
 Albornoz Liminiana, Álvaro de 89
 Alcalá-Zamora y Torres, Niceto 88, 89
 Aleu, J. 57
 Alfons XIII 61, 63, 105
 Almirall i Llozer, Valentí 43
 Alomar i Vilallonga, Gabriel 27, 30, 33, 37,
 43, 57
 Alsamora, J. 57
 Amador, Antoni 31
 Andreu i Abelló, Josep 94, 99
 Apa
 veure Elias i Bracons, Feliu
 Aragay i Daví, Amadeu 57, 98, 100, 102
 Arboix, Joan d' 105
 Armengol de Llano, Josep 100
 Armengou i Torra, Ignasi 19
 Arquer i Saltor, Jordi 17, 21, 31, 41, 51, 73,
 97, 111, 115
 Azaña Díaz, Manuel 51, 88, 105
 Aznar-Cabañas, Juan Bautista 13, 61, 97
 Balañá i Espinós, Pere 49
 Baró de Viver
 veure Rumeu i Freixa, Darius
 Barrera i Maresma, Martí 57

Bassons, Joaquim 74, 75
 Battestini i Galup, Nicolau 98, 100, 103,
 104, 105
 Bayarte, J. 59
 Bellmunt, Domènec de
 veure Pallerola i Munné, Domènec
 Bello Trompeta, Luis 45
 Berenguer Fusté, Dámaso 13, 49, 61, 65,
 67, 97
 Berenguer i Solana, Joaquim 51
 Bernadó i Calcató, Amadeu 19, 21, 49, 51,
 57, 59
 Bernaldo de Quirós, E. 57
 Bertran de Quintana, Josep Maria 100, 104
 Bertrana i Comte, Prudenci 24, 25
 Blasco Ibáñez, Vicente 17
 Bofill i Mates, Jaume 33, 61, 63, 103, 105
 Boronat i Font, Roc 11, 51, 105, 116
 Borràs, A. 57
 Botella, Vicenç 57, 59
 Brossa i Roger, Jaume 27
 Brunet i Solà, Manuel 19, 20, 23, 37
 Caballeria, R. 57
 Cabot i Ribot, Just 19, 20, 21, 37
 Cadena i Catalán, Josep Maria 115
 Cambó i Batlle, Francesc 16, 17, 25, 26, 27,
 33, 35, 44, 45, 57, 63
 Campalans i Puig, Rafael 33, 100, 101, 102,
 103, 104, 105
 Candal, J. 59
 Capdevila i Balanzó, Josep Maria 24
 Capdevila i Herrero, Jaume «Kap» 115
 Capdevila i Recasens, Carles 21
 Capdevila i Vilallonga, Lluís 51, 75, 77

Carner i Puig-Oriol, Josep 20, 26, 27, 49
 Carrasco i Formiguera, Manuel 63
 Casals i Freixes, Josep 67
 Casanelles i Ibarz, Joan 11, 15, 17, 19, 20, 36,
 37, 39, 41, 43, 45, 47, 49, 51, 57, 99, 100,
 101, 102, 103, 107, 116
 Casanovas i Maristany, Joan 11, 15, 17, 23,
 33, 36, 41, 47, 51, 57, 60, 75, 94, 98, 99,
 100, 102, 103, 107, 111, 116, 131
 Casares Quiroga, Santiago 89
 Casas i Sala, Francesc 57
 Castanys i Borràs, Valentí 19, 20, 23, 37
 Chaler i Arnau, Sebastià 117
 Clapés, Josep 17
 Clara i Sardó, Sebastià 74, 75
 Colomer i Nadal, Víctor 41
 Comas i Calvet, Pere 11, 15, 17, 19, 20, 29,
 36, 41, 45, 47, 49, 57, 59, 79, 100, 102,
 103, 104, 105, 107, 109, 111, 117
 Companys i Jover, Lluís 11, 51, 57, 59, 69,
 74, 75, 99, 100, 101, 102, 103, 105, 108
 Compte i Canelles, Jaume 83, 93
 Coromines i Muntanya, Pere 21
 Correa, Adrià 74, 75
 Costa i Martín, Francesc 100
 Culla i Clarà, Joan Baptista 41
 Dalí i Domènech, Salvador 122, 130
 Dandi 37
 Dani 32, 37
 De los Ríos Urruti, Fernando 63, 69, 88
 Dencàs i Puigdollers, Josep 99
 Despujol de Sabater, Ignasi Maria 67
 Desthieux, François Jean 17
 Diaz, Armando 25

- Domènech i Vilanova, Cristòfol de 45
Domingo 37
Domingo i Sanjuan, Marcel·lí 11, 17, 41, 43, 44, 51, 59, 69, 89, 99, 105, 117, 124
Duran i Guàrdia, Josep 100
Duran i Ventosa, Lluís 27, 33
Elias i Bracons, Feliu 10, 19, 20, 21, 25, 26, 33, 36, 37, 51, 111, 118
En Joan 37, 46
Engels, Friedrich 79, 120
Escofet i Andreu, Josep 100, 104
Escrig i Gonzalvo, Ricard 74, 75
Estartús i Vilas, Llibert 41, 51, 118
Estelrich i Artigues, Joan 17, 45
Eyna, Jordi 45
Fabra i Poch, Pompeu 23, 45, 47, 57
Fàbregas i Llauró, Joan Pau 100, 105
Fabregat i Arrufat, Ramon 17, 21, 51, 111, 118
Farré i Gassó, Joan 31, 41
Farsac i Meifrèn, Carles 105
Fenosa i Florensa, Apel·les 17
Ferrer i Brugués, Enric Jacint 105
Foimar, C. 105
Foix i Cases, Pere 74, 75
Foix, Josep Vicenç 51
Folch i Torres, Ignasi 20, 21
Font i Utgés, Manuel 22, 23, 36, 37, 51, 111, 119
Font, Víctor 74
Fontbernat i Verdaguer, Enric 17
Fontbernat i Verdaguer, Josep 17, 21, 36, 41, 51, 100, 102, 103, 104, 111, 119
Fontdevila i Cruixent, Manuel 21
Forment, Joan 105
Francès i Ladrón de Cegama, Josep Maria 105
Franco Bahamonde, Ramon 93
Fronjosà i Salamó, Joan 57
Galán Rodríguez, Fermín 85, 93, 97
García Hernández, Àngel 97
Gardó i Ferrer, Eladi 57, 59
Gascon i Rodà, Jaume 41, 60, 67, 111, 119
Gassol i Rovira, Ventura 19, 51, 73, 98, 99
Gibert i Perotti, Maria Teresa 51, 98, 105, 111, 120
Gispert i Coll, Maria 51
Gómez Rodríguez, Helios 8, 12, 51, 53, 74, 75, 79, 93, 111, 120
Granier-Barrera, Emili 17, 21, 36, 41, 47, 49, 51, 53, 57, 74, 75, 79, 111, 120
Grapa
veure Vila i Bergadà, Gustau
Guansé i Salesas, Domènec 51
Guardiola, Conrad 57
Guilanya, P. 23
Guimerà i Jorge, Àngel 43
Hurtado i Martí, Ot 57
Hurtado i Martí, Víctor 17, 19, 20, 23, 36, 37
Hurtado i Miró, Amadeu 21, 37
Iglesias, Heraclio 78
Iglésies i Balart, Edmond 57, 69
Imbert i Perejoan, Josep Maria 36
Irla i Bosch, Josep 49, 99
Jep 37
Joffre i Plas, Josep 25
Jordana i Mayans, Cèsar-August 19, 23, 51, 111, 121
Jover, Joan 57, 59
Juncosa i Sabaté, Nicolau 99
Junoy i Muns, Josep Maria 19, 22
Lamarca de Mier, Eugènia 66, 90
Largo Caballero, Francisco 88
Layret i Foix, Eduard 57
Layret i Foix, Francesc 93, 117
Lenin 33
Lerroux García, Alejandro 59, 63, 88
Liebknecht, Karl 91
Lladó i Figueres, Josep Maria 51
Llates i Serrat, Rossend 19, 20, 23, 37, 51, 75, 121
Llorens, L. 43
Lluhí i Rissech, Joaquim 15, 17, 19, 27, 117, 121
Lluhí i Vallescà, Joan 11, 15, 17, 20, 21, 27, 29, 30, 33, 35, 36, 37, 41, 43, 45, 47, 49, 51, 57, 59, 61, 67, 69, 73, 74, 75, 97, 98, 99, 100, 102, 104, 107, 109, 111, 121
López i Picó, Josep Maria 22
López, Joan 31, 41
Luxemburg, Rosa 91
Macià i Lamarca, Josefina 66
Macià i Lamarca, Maria 66
Macià i Llussà, Francesc 11, 17, 19, 51, 64, 65, 66, 67, 68, 71, 87, 90, 93, 94, 95, 97, 98, 99, 101, 102, 105, 107, 109, 110, 130, 160
Madrid i Aliet, Francesc 23
Magrinyà 59
Maiakovski, Vladimir 79
Maimó, J. 34, 37, 51
Mallol i Bosch, Macià 63
Maluquer i Viladot, Joan 65
Maragall i Gorina, Joan 21

March i Ordinas, Joan 17
 Marlés i Farrés, Ramon 100, 104
 Marlet, Joan 51
 Mars 51
 Martí i Baiges, Antoni 31
 Martínez Anido, Severiano 63, 130
 Martínez Barrios, Diego 89
 Marx, Karl 79, 120
 Marzo Balaguer, Enrique 67
 Masachs i Torrente, Domènec 65
 Maseras i Galtés, Alfons 17, 25
 Massip i Izàbal, Josep Maria 31, 51, 57
 Massoni, Pere 59
 Mateu, J. 57
 Matveev, Michel 91
 Maura Gamazo, Miguel 88, 89
 Maurín i Julià, Joaquim 17, 31, 32, 33, 35, 41, 75, 122
 Melgers, Henk 50
 Mies, J. 57
 Miracle i Mercader, Antoni 17
 Miravittles i Navarra, Jaume 17, 21, 36, 41, 46, 51, 60, 75, 97, 111, 122, 130
 Mola Vidal, Emilio 67, 74
 Moles i Caubet, Antoni 47, 57, 59, 69
 Molins i Fàbrega, Narcís 51, 122
 Montaner, A. 57
 Montserrat i Oromí, Núria 98
 Muntanyà i Guasch, Francesc 57, 100, 102, 104
 Murtra, J. 57
 Mussoles, J. 57
 Nicolau d'Olwer, Lluís 33, 45, 57, 59, 88
 Nin i Pérez, Andreu 31, 33, 35, 41, 75, 123

Niu
 veure Niubó i Santdiumenge, Melcior
 Niubó de Fuliola
 veure Niubó i Santdiumenge, Melcior
 Niubó i Santdiumenge, Melcior 44, 51, 96, 111, 123
 Noguer i Comet, Ramon 33, 58, 59, 69
 Ollé i Jové, Miquel 100, 104
 Opisso i Sala, Ricard 51, 55, 77, 83, 105, 107, 111, 123
 Ors i Rovira, Eugeni d' 124
 Ors i Verde, Joan 57, 59, 124
 Ortega y Gasset, Eduardo 116
 Otero i Vigo, Armand 19, 47, 49, 51, 67, 75, 97, 100, 102, 103, 104, 124
 Palacín i Soldevila, Ricard 94, 99
 Pallerola i Munné, Domènec 15, 17, 36, 37, 47, 49, 51, 55, 57, 111, 124, 131
 Patxot i Jubert, Rafael 45
 Peiró i Belis, Joan 31, 32, 33, 35, 41, 44, 51, 57, 58, 111, 125
 Perenya i Reixachs, Alfred 33
 Pérez de Rozas, Manuel 104
 Pestaña Núñez, Ángel 33, 41, 74, 75
 Petchamé i Tusell, Josep 99
 Petit, Joan 51
 Peyrí i Rocamora, Antoni 66
 Pi i Margall, Francesc 21, 29, 30, 33, 109
 Picó i Martí, Josep 49, 58, 59, 65, 71, 72, 73, 78, 79, 81, 105, 111, 125
 Pijoan, Joaquim 74
 Pijoan, Josep 21, 33
 Pilsudski, Józef 25
 Pinart, Concepció 51

Pinyol, Jordi 41
 Pla i Armengol, Ramon 59
 Pla i Blanc, Domènec 100, 104
 Pla i Casadevall, Josep 17, 19, 20, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 35, 37, 44, 114, 125
 Plana i Santaló, Alexandre 19, 20, 23, 37
 Planes i Martí, Josep Maria 19, 20, 21, 37, 62, 126
 Pons i Guitart, Àngel 51, 105, 107, 111, 126
 Pous i Pagès, Josep 21
 Prat de la Riba i Sarrà, Enric 27, 43
 Prieto Tuero, Indalecio 63, 69, 89, 105
 Prim i Prats, Joan 43
 Primo de Rivera y Orbaneja, Miguel 13, 17, 22, 25, 65, 73, 117, 118, 120, 121, 124, 128
 Puig i Cadafalch, Josep 27, 33, 63
 Puig i Ferreter, Joan 21
 Puig i Munné, Lluís 100
 Pujol i Font, Joan Lluís 36, 47, 49, 51, 57, 69, 78, 94, 95, 98, 99, 100, 102, 103, 105, 111, 126
 Rebull, Daniel 17
 Reed, John 21
 Regàs i Castells, Xavier 17, 19, 20, 36, 37, 47, 49
 Rey, David 45
 Ribó, Alfons 24
 Ricart, Josep 69
 Riu de S. Hermínia de 51
 Roca i Roca, S. 105
 Roca, A. 57
 Rofes i Cabré, Cosme 57
 Rovira i Virgili, Antoni 19, 23, 26, 29, 33, 35, 36, 44, 57, 58, 59, 63, 69, 103, 105

Rovira, Mercè 51
 Rucabado, Ramon 25
 Ruiz Zorrilla, Manuel 43
 Rumeu i Freixa, Darius 65
 Sacrest i Dusol, Pere 17
 Sacs, Joan
 veure Elias i Bracons, Feliu
 Sagarra de Castellarnau, Josep Maria de
 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 36, 37, 51, 57,
 62, 127
 Saltor i Soler, Octavi 51
 Salvat-Papasseit, Joan 128
 Samblancat i Salanova, Àngel 33, 41, 51,
 57, 127
 Sánchez Guerra, José 41
 Sànchez i Silva, Enric 100
 Sans, Albert 51
 Santaló i Parvorell, Miquel 33, 94, 99
 Sardà i Dexeus, Joan 35, 41, 111, 127
 Sauret i Garcia, Joan 23
 Scaramouche 105
 Serinyà, Francesc 105
 Serra i Moret, Manuel 30, 33, 35, 41, 43, 51,
 57, 59, 61, 79, 128
 Serra, F. 18, 24, 37, 51, 91
 Shum
 veure Vila i Franquesa, Alfons
 Siau
 veure Font i Utgés, Manuel
 Soldevila i Zubiburu, Carles 19, 20, 21, 26,
 33, 36, 37, 57, 128
 Soldrà i Torres, Josep Maria 100
 Stalin 123
 Subirats, Jordi 23

Sucre de Grau, Josep Maria de 51, 111, 128
 Sunyol 51
 Sunyol i Casanovas, Ildefons 27
 Tarradellas i Joan, Josep 69
 Tona i Nadalmal, Abelard 17, 37, 41, 111, 129
 Topete y Carballo, Juan Bautista 43
 Torres i Barberà, Humbert 23, 26, 33, 41,
 51, 129
 Trabal i Sans, Josep Antoni 104
 Trias de Bes i Giró, Josep Maria 17
 Trilles i Mariné, Desideri 57
 Trotski, Lev 31, 123
 Tusó Temprado, Tomàs 57, 74, 75
 Unamuno y Jugo, Miguel de 116
 Vàchier i Pallé, Jaume 98, 100, 104
 Valentí i Camp, Santiago 57
 Valls i Taberner, Ferran 33
 Vallverdú i Parxachs, Salvador 69, 100,
 104
 Vallverdú, Jaume 74
 Velilla Sarasola, Abel 57
 Ventalló i Vergés, Joaquim 17, 20, 23, 37,
 43, 47, 49, 51, 57, 62, 75, 78, 79, 100,
 102, 103, 104, 107, 111, 114, 129
 Ventós i Casadevall, Ernest 69, 94, 99,
 100, 103, 104
 Ventosa i Calvell, Joan 33
 Ventosa i Roig, Joan 94, 99
 Viadiu, J. 57
 Vidal 59
 Vidal i Tarragó, Josep 19
 Vidal, S. 57
 Vila i Bergadà, Gustau 30, 37, 51, 111, 130
 Vila i Franquesa, Alfons 23, 38, 44, 51, 111,

130
 Vila, Joan 41
 Viladomat i Morales, Francesc 59, 100, 102
 Viladomat, J. 57
 Viladomat, M. 51
 Vilalta i Vidal, Adrià 73
 Vilalta i Vidal, Antoni 57, 69, 94, 99, 100,
 104
 Vilanova 59
 Vilanova i Purcallas, Martí 31, 37, 41, 51, 122,
 130
 Vinyals i Garrich, Jaume 100
 Vinyes 51
 Vives, J.B. 57
 Xammar i Puigventós, Eugeni 21
 Xirau i Palau, Antoni 11, 17, 20, 33, 47, 49,
 69, 131
 Xirau i Palau, Joaquim 100, 103, 104
 Xirau i Palau, Josep 41, 57, 101
 Xuriguera i Parramona, Joan Baptista 41,
 114, 131
 Xuriguera i Parramona, Ramon 17, 37, 60,
 114, 131

El setmanari *L'Opinió* (1928-1931) neix en plena dictadura de Primo de Rivera, amb el propòsit de ser el periòdic de «*la jove democràcia catalana*», i obre un debat molt viu entre catalanistes, republicans, separatistes, socialistes, comunistes i anarcosindicalistes.

El nucli promotor està format per Joan Lluhí, Joan Casanelles, Pere Comas i Antoni Xirau. El primer cronista és Josep Pla i els col·laboradors més assidus són els comunistes Jaume Miravittles i Jordi Arquer.

Dimitit el dictador i declarat «setmanari socialista», l'anomenat Grup de *L'Opinió* promou un Manifest d'Intel·ligència Republicana i una posterior Conferència d'Esquerres Catalanes, que culmina en la creació d'Esquerra Republicana de Catalunya, amb el lideratge de Francesc Macià i la presència destacada de Lluís Companys.

En tres anys comptats, el setmanari *L'Opinió* ha assolit dos altres èxits no previstos: guanyar les eleccions municipals del 12 d'abril de 1931 i proclamar la República Espanyola i la República Catalana.

FUNDACIÓ

JOSEP IRLA

Jaume Guillamet Lloveras (Figueres, 1950)

Catedràtic emèrit de la Universitat Pompeu Fabra i membre de l'Institut d'Estudis Catalans, on dirigeix el projecte del *Catàleg històric general de la premsa en català, 1641-1939*.

És autor de diverses obres sobre la història del periodisme català, entre les quals la trilogia formada per *Els orígens del periodisme a Catalunya. Catàleg de periòdics antics, 1640-1833* (2003), *L'arrencada del periodisme liberal. Política, mercat i llengua en la premsa catalana, 1833-1874* (2010) i *El periodisme català contemporani. Diaris, partits polítics i llengües, 1875-1939* (2021).

Amb la Fundació Josep Irla ha publicat *Narcís Lloveras, cronista republicà. De la Bisbal d'Empordà al Front d'Aragó, 1922-1937* (2017).

